

Nr 240.

*Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om
ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928
(nr 370), m. m.; given Stockholms slott den 3 mars
1944.*

Under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finans-
ärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen att antaga
härvid fogade förslag till

*dels lag om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr
370),*

*dels förordning om ändring i taxeringsförordningen den 28 september 1928
(nr 379),*

*dels ock förordning med instruktion för värdering av skogsmark och
växande skog vid taxering av fastighet (skogsvärderingsinstruktion).*

GUSTAF.

Ernst Wigforss.

Förslag

till

lag om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370).

Härigenom förordnas, att 9 § och 22 § 1 mom. kommunalskattelagen den 28 september 1928¹ samt anvisningarna till nämnda paragrafer skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

9 §.

Taxeringsvärde skall — — — pris (allmänna saluvärdet).

Område, som utgöres av skogsmark och växande skog, skall upptagas till det värde, det kan anses äga vid uthålligt skogsbruk. Kan området eller del därav anses betinga ett högre allmänt saluvärde vid utnyttjande till tomtmark eller till industriellt eller likartat ändamål än vid användning för skogsbruk, skall dock området eller delen upptagas till allmänna saluvärdet.

Frälseränta uppskattas — — — beräknas utgå.

(Se vidare anvisningarna.)

22 §.

1 mom. Från bruttointäkten — — — det allmänna.

Har skog — — — tidigare medgivits.

Har växande skog avyttrats i samband med avyttring av marken, må den skattskyldige efter eget val njuta avdrag *antingen* med den del av köpeskillingen eller den eljest erhållna valutan för skogen, som belöper på det för ägaren gällande ingående virkesförrådet, *eller* med belopp motsvarande det taxerade skogsmarksvärdet, *eller* med skogens för ägaren gällande ingångsvärde.

Hemmavarande barn — — — tillhöra arbetspersonalen.

Anvisningar

till 9 §.

1. Med fastighets — — — andra synpunkter.
2. Vid värdesättning — — — angivna enhetsvärden.
3. Taxering av — — — i dammanläggningen.
4. För *jordbruksfastighet till den del den utgöres av skogsmark och därå växande skog* skola gälla följande uppskattningsgrunder, vilka närmare ut-

¹ Senaste lydelse av 9 §, se 1932:291, av anvisningarna till 9 § punkt 4, se 1937:518 samt av anvisningarna till 22 § punkt 5, se 1930:190.

vecklas i särskild instruktion för värdering av skogsmark och växande skog (skogsvärderingsinstruktion).

Skogsmark med därå växande skog skall, försåvitt ej beträffande densamma eller del därav förekomsten av mervärde, som i punkt 5 här nedan avses, till annat föranleder samt oavsett om avverkningsrätt till skogen upplåtits eller ej, värdesättas med hänsyn till markens produktionsförmåga, det tillstånd, vari skogen faktiskt befinner sig, samt den avkastning, som i följd av dessa omständigheter för framtiden kan uttagas under förutsättning av uthålligt skogsbruk.

Markens produktionsförmåga beräknas med hänsyn till den virkesavkastning, som framdeles kan förväntas från densamma, om den nöjaktigt utnyttjas. Skogens tillstånd utrönes genom uppskattning av befintligt förråd av träd över brösthöjd (*mätbart virkesförråd*) och fördelning av detta förråd å trädslag och diameterklasser (*förrådsgrupper*). De avkastningar i penningar, som beräknas inflyta vid kommande successiv avyttring av skog, diskonteras till nuvärde efter en räntefot, som bestämmes i skogsvärderingsinstruktionen. Sammanlagda värdet av skogsmarken och den växande skogen är lika med diskonterade nuvärdet av alla framtida avkastningar, såväl dem, som beräknas uppkomma genom successiv avverkning av det befintliga virkesförrådet, som dem, vilka kunna påräknas genom avverkning av framdeles uppväxande skog.

Värderingen verkställles särskilt för skogsmarken och särskilt för den växande skogen. Härvid märkes, att det värde, som tillkommer det befintliga mätbara virkesförrådet, i sig innesluter även den del av skogsmarkens värde, som tillgodogöres genom tillväxten av detta virkesförråd. Såsom värde å skogsmarken redovisas emellertid, vare sig därå finnes mätbart virkesförråd eller ej, det värde, som med hänsyn till dess produktionsförmåga skulle tillkomma den, om därå ej finnes något sådant virkesförråd (*skogsmarkens diskonteringsvärde*), medan såsom värde å den växande skogen upptages återstoden av det förut angivna sammanlagda värdet (*den växande skogens diskonteringsvärde*). Sistnämnda värde motsvarar följaktligen det värde, som enligt ovan angiven uppskattningsgrund tillkommer det befintliga mätbara virkesförrådet, med avdrag av så stor del därav som ingår i det redovisade diskonteringsvärdet å skogsmarken.

Från skogsmarkens och den växande skogens diskonteringsvärden göras avdrag med belopp, som anses motsvara allmänna kostnader för skogsbruket. Vad som därefter återstår utgör vid taxeringen skogsmarkens värde (*skogsmarksvärdet*) respektive den växande skogens värde (*skogsvärdet*).

Såsom skogsmark skall upptagas all icke odlad mark, som, vare sig den vid tillfället är skogbärande eller ej, är lämplig att använda för skogsproduktion. Till skogsmark hänföres således även ljungmark och annan dylik mark, som av ålder ligger skoglös, såframt marken kan anses lämpa sig för skogsproduktion.

Såsom skogsmark skall ej upptagas sådan skoglös eller obetydligt trädbevuxen ängsmark, som, ehuru den visserligen kan användas för skogspro-

duktion, i främsta rummet disponeras för foderproduktion genom bete eller slåtter samt med god hushållning även bör därtill användas, vare sig den är att betrakta såsom kultiverad betesäng eller den är hänförlig till naturlig betes- eller slåtteräng. Skogbevuxen s. k. hagmark skall, i den mån den utnyttjas såsom kultiverad betesäng, ej heller redovisas såsom skogsmark. Med kultiverad betesäng avses sådan icke i vanlig mening under plog lagd, i huvudsak foderproducerande men ej sällan något trädbevuxen betesmark, som för betets förbättrande är föremål för ordnad skötsel, varmed förstås sådana åtgärder som röjning, dikning, planering, kalkning, gödsling, frösådd m. m.

Till skogsmark räknas ej heller s. k. impediment, vartill hänföras myrar (mossar och kärr), berg, fjällmark och annan dylik mark, som på grund av klimatiska förhållanden, ogynnsamma vattenförhållanden, näringsbrist eller de lösa jordlagrens ringa djup är av den beskaffenhet, att någon egentlig skogsproduktion där icke kan påräknas. Sådan marks värde skall medräknas vid värdesättning av fastigheten i övrigt.

För taxeringen skall riket med hänsyn till olikheter i skogens tillväxtförhållanden vara indelat i områden (*tillväxtområden*), som bestämmas i skogsvärderingsinstruktionen.

Inom varje tillväxtområde uppskattas markens produktionsförmåga (*godhetsgrad*). Godhetsgraden bestämmes efter markens beskaffenhet utan hänsyn till den därå växande skogens tillstånd.

Värdesättningen sker med hänsyn till det rotstående virkets nettovärde per kubikmeter (*rotvärdet*) enligt medelprisen å sådant virke under viss tidsperiod, vilken bestämmes i skogsvärderingsinstruktionen. Rotvärdet bestämmes för varje förrådsgrupp med ledning av de pris, som under nämnda tidsperiod på grund av prissättning under perioden i genomsnitt varit å orten gällande.

Den växande skogens diskonteringsvärde erhålles genom att multiplicera virkesförrådet inom varje förrådsgrupp å ifrågavarande taxeringsenhet med det kubikmeterpris, som anses tillkomma virkesförrådet vid uthålligt skogsbruk, och sammanlägga de sålunda funna talen. Kubikmeterpriset i sin tur erhålles genom att multiplicera rotvärdet för vederbörande förrådsgrupp med ett tal (*korrektionsfaktorn*), som för varje tillväxtområde anger förhållandet mellan diskonteringsvärdet och nämnda rotvärde och som framgår av särskild tabell, vilken är fogad vid skogsvärderingsinstruktionen.

Det rotvärde, som skall läggas till grund för beräkning av *skogsmarkens diskonteringsvärde*, bestämmes i skogsvärderingsinstruktionen, och diskonteringsvärdet per hektar skogsmark erhålles genom att multiplicera nämnda rotvärde med det tal, som anger förhållandet mellan skogsmarksvärdet per hektar och samma rotvärde och som finnes upptaget i nämnda vid skogsvärderingsinstruktionen fogade tabell (*markvärdefaktorn*). Det erhållna värdet multipliceras med det för taxeringsenheten utrönta antalet hektar skogsmark.

Från skogens och skogsmarkens diskonteringsvärden skola avdragas tre

tiondelar, motsvarande kostnader för skogens vård, förvaltning, bevakning, väg- och byggnadsunderhåll, skogskultur, skyddsdikning, skogsindelning, skatter m. m. För skyddsskog eller annan därmed jämförlig skog, som på grund av gällande lagstiftning eller rådande svåra naturförhållanden måste skötas i skyddssyfte med anlitande för skogens vård och underhåll av en osedvanligt stor del av avkastningens värde, må avdraget för kostnader efter prövning i varje särskilt fall och med angivande av skälen höjas, dock ej till mer än hälften av diskonteringsvärdena.

Belastas skogsområde av servitut eller liknande rättighet, kan därav föranledas nedsättning av den växande skogens värde, och skall sådan nedsättning särskilt angivas.

Består en del av en taxeringsenhets skogsområde av skyddsskog eller annan därmed jämförlig skog, skall, därest för denna del av skogsområdet här ovan omnämnt förhöjt kostnadsavdrag skall beräknas, särskild värdesättning för sådan del av taxeringsenheten äga rum.

Särskild förmån å skogsmarken, såsom skogsbete, möjlighet till jakt, byggnad å skogen, i den mån ej densamma bör anses inbegripen i sådant normalt byggnadsbestånd å taxeringsenheten, som inräknas i de för inägorna tillämpade enhetsvärden, servitutsrätt eller dylikt, skall uppskattas för sig med skäligt belopp, och värdet av dylik förmån skall sålunda ej inräknas i skogsmarkens värde. Vid dylik uppskattning skall alltid iakttagas, att uppskattning sker till det värde förmånen har för den taxeringsenhet, varom fråga är. Om rationellt skogsbruk bedrives å skogsmarken, må betesvärde åsättas endast så framt betet plägar utnyttjas. Därest å skogsmark, varå rationellt skogsbruk ej bedrives, bete ej plägar utnyttjas, torde detta i regel visa, att betet för ifrågavarande fastighet har så obetydligt värde, att anledning att särskilt uppskatta detsamma saknas. Skogshärbärgen och andra dylika, oftast mera tillfälliga byggnader åsättas intet särskilt värde, utan anses deras värde ingå i skogsmarkens värde.

Har på grund av förhållande, som angives i punkt 5 här nedan, område, som utgöres av skogsmark och växande skog, helt eller delvis ett sådant mervärde, som i sagda punkt omförmäles, skall området till den del det äger ett dylikt mervärde uppskattas till allmänna saluvärdet. Att därjämte för åsättande av särskilda redovisningsvärden enligt 10 § skogsmarkens avkastningsvärde och den växande skogens värde å dylikt område skola enligt här ovan angivna grunder uppskattas tillsammans med motsvarande värden å övrig skogsmark och växande skog å taxeringsenheten, framgår av anvisningarna till 10 §.

5. Jordbruksfastighet eller — — — här ovan.

6. Om två — — — särskild kommun.

7. Vid uppskattning — — — räntans belopp.

till 22 §.

1. Såsom driftkostnad — — — som driftkostnad.

2. Avdrag medgives — — — nödig bostadsbyggnad.

3. Såsom speciella — — — avdragas (se 20 §).

4. Har skog — — — gällande ingångsvärde.

Med skogs — — — sålunda minskats.

Med ingående — — — av ingångsvärdet.

Vare sig — — — ursprungliga ingångsvärdet.

Är det — — — samma tid.

Om avdrag — — — av skogen.

Exempel å avdrag för minskning av ingående virkesförråd:

A. försäljer från sin fastighet 1 000 kubikmeter skog på rot för en köpeskillning av 8 000 kronor. Vid taxeringen påföljande år visar han, att virkesförrådet å fastigheten före avverkningen utgjorde 4 400 kubikmeter och alltså efter avverkningen 3 400 kubikmeter. Då skogsmarkens areal vid senaste fastighetstaxering utgjorde 80 hektar, därå med hänsyn till markens godhetsgrad och skogens tillstånd den årliga tillväxten kan beräknas till 2 kubikmeter per hektar, är det sannolikt, att nämnda tillväxt utgjort sammanlagt $2 \times 80 = 160$ kubikmeter. Under den tid av 15 år, som A. innehaft fastigheten, har således tillväxten utgjort 2 400 kubikmeter. A. gör vidare sannolikt, att han under samma tid uttagit för husbehov i genomsnitt 40 kubikmeter om året eller tillhopa 600 kubikmeter samt att han för försäljning avverkat 1 200 kubikmeter. Virkestillväxten uppgår således till 600 kubikmeter mer än vad han tidigare avverkat å fastigheten. Virkesförrådet vid hans förvärv av fastigheten kan alltså antagas hava utgjort $4\,400 - 600 = 3\,800$ kubikmeter, vilket är det ingående virkesförrådet. Då efter den under beskattningsåret gjorda försäljningen virkesförrådet utgjort 3 400 kubikmeter, har minskningen i det för honom gällande ingående virkesförrådet utgjort 400 kubikmeter. A. gör vidare genom köpehandling rörande fastigheten troligt, att av den av honom erlagda köpeskillingen å skogen belöpt ett belopp av 11 400 kronor, motsvarande ett pris av 3 kronor per kubikmeter. För minskningen av ingående virkesförrådet med 400 kubikmeter är han således berättigad åtnjuta avdrag med $3 \times 400 = 1\,200$ kronor. Detta avdrag får åtnjutas även om värdet å det efter avverkningen kvarvarande virkesförrådet icke understiger den av honom för skogen erlagda köpeskillingen.

Det för — — — 10 200 kronor.

Exempel å avdrag för minskning i ingångsvärde:

B. försäljer — — — 10 000 kronor.

Ingångsvärdet har — — — det ursprungliga.

5. Har växande — — — ingående virkesförrådet);

eller ett belopp motsvarande skogsmarksvärdet enligt den allmänna fastighetstaxering, som avslutats under eller närmast före det kalenderår, varunder fastigheten avyttrats;

eller skogens — — — ovan sägs.

Härvid iakttages — — — valutans belopp.

Exempel:

1) A. inköper ett till skogsbörd dugligt område om 10 hektar, vilket ligger skoglöst, och planterar därå skog. Sedan mer än 10 år förflutit från förvärvet, försäljer han till B. området för en köpeskillning, varav å den växande skogen beräknas belöpa 1 800 kronor. Virkesförrådet uppgår då till 360 kubikmeter. Vid senaste allmänna fastighetstaxering har skogsmarken åsatts ett värde av 75 kronor per hektar. Då i detta fall icke finnes något för A. gällande ingående virkesförråd eller ingångsvärde, är han berättigad till avdrag med $10 \times 75 = 750$ kronor, och det belopp, som skall beskattas, blir följaktligen $1\,800 - 750 = 1\,050$ kronor.

Samma skogsmark säljes ånyo 15 år efter B:s förvärv av densamma, när därå finnes 40 kubikmeter virke per hektar eller tillhopa 400 kubikmeter virke. Av den erhållna köpeskillningen belöper å den växande skogen 4 000 kronor. Avdrag har under innehavet av skogen icke medgivits för minskning av ingångsvärde eller för minskning i ingående virkesförråd, vadan det för B. gällande ingångsvärdet är 1 800 kronor och det för honom gällande ingående virkesförrådet utgör 360 kubikmeter. Vid senaste allmänna fastighetstaxering har för fastigheten skogsmarksvärdet fastställts till 70 kronor per hektar. B. är då berättigad att åtnjuta avdrag *antingen* med det för honom gällande ingångsvärdet, 1 800 kronor, *eller* med 10×70 , d. v. s. 700 kronor, *eller* med vad av den erhållna köpeskillningen belöper å det för honom gällande virkesförrådet, d. v. s. $\frac{360}{400} \times 4\,000 = 3\,600$ kronor. Därest den skattskyldige begär att få åtnjuta avdrag med sistnämnda belopp, skall till beskattning tagas $4\,000 - 3\,600 = 400$ kronor.

2) C. ärver en fastighet, vars skogsvärde enligt senaste taxering utgör 15 000 kronor. Under de närmast följande åren verkställer han avverkningar och får vid taxeringarna åtnjuta avdrag på sådant sätt, att det ingående virkesförrådet, vilket antages hava ursprungligen utgjort 3 000 kubikmeter, anses hava nedgått till 2 000 kubikmeter och skogens ingångsvärde anses hava nedgått till 10 000 kronor. C. försäljer fastigheten efter ytterligare några år, då virkesförrådet stigit till 2 400 kubikmeter, och vid taxering nästföljande år gör han troligt, att av den erhållna köpeskillningen å skogen belöpt ett belopp av 11 000 kronor. C. är då berättigad att åtnjuta avdrag *antingen* med det för honom gällande ingångsvärdet 10 000 kronor, *eller* med belopp motsvarande skogsmarksvärdet enligt senaste allmänna fastighetstaxering, vilket i förvarande fall antages utgöra 6 600 kronor, *eller* med $\frac{2\,000}{2\,400} \times 11\,000 = 9\,167$ kronor, vilket belopp utgör vad av den erhållna köpeskillningen belöper å det för C. gällande ingående virkesförrådet. Av de på dessa olika sätt beräknade avdragsbeloppen är avdraget för ingångsvärdet, 10 000 kronor, störst. Därest C. begär avdrag med detta belopp, tages till beskattning $11\,000 - 10\,000 = 1\,000$ kronor. Hade däremot av den erhållna köpeskillningen å skogen belöpt

mindre belopp än 10 000 kronor, hade avdrag ej fått ske med högre belopp än det, vilket upptagits såsom intäkt genom skogens försäljning.

6. Hemmavarande barn — — — ortsavdragen (se 48 §).

7. Till avdragsgill — — — försumpning m. m.

Denna lag träder i kraft, såvitt angår 9 § jämte anvisningar, den 1 januari 1945 och, såvitt angår 22 § jämte anvisningar, den 1 januari 1946; dock skall 9 § jämte anvisningar i sin nya lydelse lända till efterrättelse redan före förstnämnda dag såvitt angår 1945 års allmänna fastighetstaxering.

F ö r s l a g
till
**förordning om ändring i taxeringsförordningen den 28 september
1928 (nr 379).**

Häri genom förordnas, att 58 § 1 mom., 59 § 1 mom., 60 § 2 mom., 62 § 2 mom., 65 §, 66 § 3 mom. och 67 § 3 mom. taxeringsförordningen den 28 september 1928¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

58 §.

1 mom. När allmän fastighetstaxering förestår, har domänstyrelsen att i samråd med statens skogsförsöksanstalt och skogsstyrelsen låta på grundval av tillgängliga handlingar eller eljest i mån av behov inhämtade upplysningar för varje län eller i skogligt avseende likartade delar av län sammanställa uppgifter om den ungefärliga arealen av skogsmark och av övrig mark, skogsmarkens genomsnittliga godhetsgrad samt virkesförrådets genomsnittliga storlek och fördelning på trädslag och diameterklasser (förrådsgrupper). Uppgifterna skola avlämnas till länsstyrelsen senast den 15 september året näst före taxeringsåret. Vid uppgifternas avlämnande bör jämväl avgivas yttrande och förslag rörande i olika prisbildningsområden vanligen förekommande sortimentssammansättning för olika förrådsgrupper, bruttopriser för olika sortiment samt rotvärden för de förrådsgrupper, beträffande vilka sådant värde skall fastställas, och i samband därmed reduktionstal för beräkning av verklig virkesmassa på bark i rått tillstånd ävensom i erforderligt avseende uppgift om det material, som legat till grund för nämnda sammanställningar och förslag.

Sedan de i första stycket angivna handlingarna inkommit till länsstyrelsen, har landskamreraren att, med erforderligt biträde av sakkunnig person, på grundval av nämnda och eljest tillgängliga handlingar samt i mån av behov inhämtade upplysningar upprätta förslag till efter länets förhållanden avpassade tabeller för utfinnande av skogsmarkens värde per hektar och den växande skogens värde per kubikmeter vid olika avkastningsförmåga och avsättningsläge (hjälpstabeller) ävensom till de särskilda anvisningar för verkställande av taxering av skogsmark och växande skog, som kunna finnas erforderliga för en riktig tillämpning av de föreskrivna taxeringsgrunderna, såsom om de godhetsgrader å marken, som ifrågakomma för varje kommun inom länet, det virkesförråd, sammanlagt och i medeltal per hektar,

¹ Senaste lydelse av 58 § 1 mom., 59 § 1 mom. och 65 §, se 1943:855.

som finnes inom länet eller särskild del därav, förrådets fördelning på olika förrådsgrupper samt de rotvärden, som böra tillämpas vid taxeringen, med mera dylikt. Finnes lämpligt upprätta olika hjälptabeller och anvisningar för skilda delar av länet, må sådant ske.

59 §.

1 mom. Senast den — — — och skog.

Vid sådant sammanträde redogör landskamreraren för priserna vid försäljning av fastigheter inom länet under tiden efter senaste allmänna fastighetstaxering och för de slutsatser beträffande fastigheternas allmänna saluvärde, som enligt hans mening kunna dragas av dessa priser, så ock för övriga av honom kända förhållanden av beskaffenhet att inverka på nämnda värde. Därjämte skall landskamreraren framlägga jämlikt 58 § 1 mom. andra stycket upprättat förslag till hjälptabeller och till särskilda anvisningar för värdering av skogsmark och växande skog ävensom, i den mån så finnes erforderligt, förslag till särskilda anvisningar jämväl i andra hänseenden, såsom angående redovisningen av olika ägoslag, värdesättning av övrig mark och bete å skogsmark med mera. Avser sammanträdet överläggning angående taxeringen inom allenast viss del av länet, skola redogörelserna och förslagen till tabeller och särskilda anvisningar därefter lämpas.

För sådana — — — för taxeringen.

Till ledning för värdesättning av skogsmark och växande skog skola på grundval av de förslag, som av landskamreraren avgivas, fastställas hjälptabeller ävensom de särskilda anvisningar, som kunna finnas erforderliga.

Länsstyrelsen har — — — förda protokollet.

60 §.

2 mom. Efter det sammanträden enligt 59 § 1 och 2 mom. hållits, har länsstyrelsen att skyndsamt till ordföranden i den beredningsnämnd å landet eller fastighetstaxeringsnämnd i stad, som i varje särskilt fall vederbör, översända dels de i 18 § omförmälda uppgifterna, dels de för nämndens distrikt fastställda hjälptabellerna jämte tillhörande anvisningar.

62 §.

2 mom. Vid beredningsnämndens första sammanträde och innan taxeringsarbetet tager sin början, åligger det ordföranden att avgiva noggrann redogörelse ej mindre rörande de enhetsvärden, som föreslagits vid det i 59 § 1 mom. omförmälda sammanträdet, samt de värderingsgrunder i övrigt, som å detta sammanträde ansetts böra inom distriktet tillämpas, än även rörande samtliga de köp av jordbruksfastighet inom distriktet, som förekommit under tiden efter senaste allmänna fastighetstaxering, samt de slutsatser beträffande fastigheternas allmänna saluvärde i orten, som enligt ordförandens mening kunna dragas av de vid dessa köp tillämpade priser. Finnas inom distriktet fastigheter med skog, bör i redogörelsen tillika lämnas upplys-

ning rörande det virkesförråd, som i medeltal per hektar finnes inom länet eller vederbörlig del därav, och dess fördelning på förekommande förrådsgrupper ävensom rörande innehållet i övrigt i de anvisningar för värdesättning av skogsmark och växande skog, som lämnats vid det ovan omförmälda sammanträdet. Redogörelsen ävensom beredningsnämndens mening härom böra protokollföras.

Härefter åligger — — — i distriktet.

65 §.

Ordförande i — — — i 64 a §;

b) att före fastighetstaxeringsnämndens sammanträde granska de från beredningsnämndernas ordförande enligt 64 § inkomna längderna och övriga handlingar och därvid särskilt undersöka, huru beredningsnämnderna tilllämpat de enhetsvärden, som föreslagits vid det i 59 § 1 mom. omförmälda sammanträdet, samt de värderingsgrunder i övrigt, som å detta sammanträde ansetts böra komma till användning inom vederbörande beredningsdistrikt, ävensom huru beredningsnämndernas uppskattning av virkesförrådet och dess fördelning på förrådsgrupper överensstämmer med uppgifterna härom i de vid sistnämnda sammanträde fastställda anvisningarna för värdering av skogsmark och växande skog;

c) att vidtaga — — — och längder.

Ordförande i — — — d) sägs.

66 §.

3 mom. Sedan det — — — för fastigheten.

Nämndens sålunda fattade beslut skola, där de skilja sig från beredningsnämndens förslag, antecknas i fastighetslängderna.

Fastighetslängderna underskrivas — — — och ledamöter.

67 §.

3 mom. Fastighetstaxeringsnämnd i stad företager fastighetstaxeringen i den ordning, som finnes bäst lämpad för vinnande av jämnhet och likformighet mellan taxeringsvärdena i stadens olika delar. Nämnden beslutar, dels med vilket belopp taxeringsvärde skall åsättas varje fastighet och dels, beträffande varje fastighet, för vilken fastighetsskatt skall utgöras, vem som för året skall upptagas såsom skattskyldig för fastigheten. Nämndens sålunda fattade beslut skola antecknas i fastighetslängder, och skola i fråga om dessa längder stadgandena i 62 § 3 mom. hava motsvarande tillämpning. De av nämnden följda grunderna för taxeringen, såvitt angår jordbruksfastighet, skola upptagas i en särskild längd, och skall i fråga om denna längd i tillämpliga delar gälla vad i 62 § 4 mom. sägs.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1944.

F ö r s l a g

till

· förordning med instruktion för värdering av skogsmark och växande skog vid taxering av fastighet (skogsvärderingsinstruktion).

Häri genom förordnas, att vid taxering av fastighet skola jämte de föreskrifter, som meddelas i kommunalskattelagen, tillämpas följande uppskattningsgrunder.

Allmänna värderingsgrunder.

1. Skogsmark med därå växande skog skall — oavsett om avverkningsrätt till skogen upplåtits eller ej — värdesättas med hänsyn till markens produktionsförmåga, det tillstånd, vari skogen faktiskt befinner sig, samt den avkastning, som i följd av dessa omständigheter för framtiden kan uttagas under förutsättning av uthålligt skogsbruk.

Markens produktionsförmåga beräknas med hänsyn till den virkesavkastning, som framdeles kan förväntas från densamma, om den nöjaktigt utnyttjas. Skogens tillstånd utrönes genom uppskattning av befintligt förråd av träd över brösthöjd (*mätbart virkesförråd*) och fördelning av detta förråd å trädslag och diameterklasser (*förrådsgrupper*). De avkastningar i penningar, som beräknas inflyta vid kommande successiv avyttring av skog, diskonteras till nuvärde. Sammanlagda värdet av skogsmarken och den växande skogen är lika med diskonterade nuvärdet av alla framtida avkastningar, såväl dem, som beräknas uppkomma genom successiv avverkning av det befintliga virkesförrådet, som dem, vilka kunna påräknas genom avverkning av framdeles uppväxande skog.

Värderingen verkställles, på sätt nedan i denna instruktion anges, särskilt för skogsmarken och särskilt för den växande skogen. Härvid märkes, att det belopp, som vid diskontering av framtida avkastningar till nuvärde framkommer såsom värde å det befintliga mätbara virkesförrådet, i sig innesluter även den del av skogsmarkens värde, som tillgodogöres genom tillväxten av detta virkesförråd. Såsom värde å skogsmarken redovisas emellertid, vare sig därå finnes mätbart virkesförråd eller ej, det värde som med hänsyn till dess produktionsförmåga skulle tillkomma den, om därå ej funnes något sådant virkesförråd (*skogsmarkens diskonteringsvärde*), medan såsom värde å den växande skogen upptages återstoden av det förut angivna sammanlagda värdet (*den växande skogens diskonteringsvärde*). Sistnämnda värde motsvarar följaktligen det värde, som enligt ovan angiven uppskattningsgrund tillkommer det befintliga mätbara virkesförrådet, med avdrag av så stor del därav som ingår i det redovisade diskonteringsvärdet å skogsmarken.

Från skogsmarkens och den växande skogens diskonteringsvärden göras avdrag med belopp, som anses motsvara allmänna kostnader för skogsbru-

ket. Vad som därefter återstår utgör vid taxeringen skogsmarkens värde (*skogsmarksvärdet*) respektive den växande skogens värde (*skogsvärdet*).

2. Såsom skogsmark skall upptagas all icke odlad mark, som, vare sig den vid tillfället är skogbärande eller ej, är lämplig att använda för skogsproduktion. Till skogsmark hänföras således även ljungmark och annan dylik mark, som av ålder ligger skoglös, såframt marken kan anses lämpa sig för skogsproduktion.

*Begreppet
skogsmark.*

Såsom skogsmark skall ej upptagas sådan skoglös eller obetydligt trädbevuxen ängsmark, som, ehuru den visserligen kan användas för skogsproduktion, i främsta rummet disponeras för foderproduktion genom bete eller slätter samt med god hushållning även bör därtill användas, vare sig den är att betrakta såsom kultiverad betesäng eller den är hänförlig till naturlig betes- eller slätteräng. Skogbevuxen s. k. hagmark skall, i den mån den utnyttjas såsom kultiverad betesäng, ej heller redovisas såsom skogsmark. Med kultiverad betesäng avses sådan icke i vanlig mening under plog lagd, i huvudsak foderproducerande men ej sällan något trädbevuxen betesmark, som för betets förbättrande är föremål för ordnad skötsel, varmed förstås sådana åtgärder som röjning, dikning, planering, kalkning, gödsling, frösådd m. m.

Till skogsmark räknas ej heller s. k. impediment, vartill hänföras myrar (mossar och kärr), berg, fjällmark och annan dylik mark, som på grund av klimatiska förhållanden, ogynnsamma vattenförhållanden, näringsbrist eller de lösa jordlagrens ringa djup är av den beskaffenhet, att någon egentlig skogsproduktion där icke kan påräknas.

Värdet av sådan mark ävensom, i förekommande fall, av bete å skogsmark skall inräknas i värdet av fastigheten i övrigt.

3. Arealen skogsmark beräknas, vad angår statens och andra allmänna skogar, efter därom av domänstyrelsen meddelade eller eljest tillgängliga officiella uppgifter; vad angår enskilda skogar under ordnad hushållning med tillgängliga och tillförlitliga skogsuppskattningshandlingar efter uppgifter i dessa; samt, vad angår övriga skogar, med ledning av uppgifter från jordregistret, ekonomiska kartverk eller andra offentliga handlingar, så ock efter ingivna deklarationer och andra upplysningar, som kunna införskaffas.

*Areal
skogsmark.*

4. För taxeringen skall riket med hänsyn till olikheter i skogens tillväxtförhållanden vara indelat i sex områden (*tillväxtområden*), omfattande: *område I* Norrbottens län ävensom av Västerbottens län Lycksele, Vilhelmina och Åsele tingslag samt Malå socken; *område II* återstoden av Västerbottens län, Jämtlands län, Västernorrlands län utom Medelpads östra domsaga och Medelpads västra domsaga, och av Kopparbergs län Särna och Idre samt Älvdals tingslag ävensom Transtrands socken; *område III* återstoden av Västernorrlands och återstoden av Kopparbergs län, Gävleborgs län samt av Värmlands län Norra Finnskoga, Dalby, Norra Ny, Södra Finnskoga och Nyskoga socknar; *område IV* återstoden av Värmlands län samt Örebro, Västmanlands och Uppsala län, Stockholms stad och län, Södermanlands och Gotlands län; *område V* Älvsborgs, Göteborgs och Bohus, Skaraborgs, Östergötlands, Jönköpings, Kronobergs och Kalmar län; samt *område VI* Hallands, Blekinge, Kristianstads och Malmöhus län.

Rikets indelning i tillväxtområden.

*Markens
godhetsgrad.*

5. Inom varje tillväxtområde uppskattas markens produktionsförmåga (*godhetsgrad*), därvid marken betecknas som »medelgod», om den till sin beskaffenhet i stort sett överensstämmer med vad för området genomsnittligt gäller, och eljest benämnes »mycket god» respektive »mindre god», beroende på om dess produktionsförmåga i mera avsevärd grad över- eller understiger den för området gällande genomsnittliga produktionsförmågan. Godhetsgraden bestämmes efter markens beskaffenhet utan hänsyn till den därå växande skogens tillstånd. Den är således icke beroende av att den faktiska produktionen under den närmaste tiden kan beräknas bliva särskilt hög, på grund av att skogen är särskilt väl sluten eller innehåller relativt stor tillgång på moget virke, eller särskilt låg, på grund av att skogen är utglesnad eller utgöres av övervägande ungskog. Godhetsgraden skall vidare bestämmas utan hänsyn till föreliggande möjlighet eller sätt för virkesavkastningens utnyttjande. Vid bedömande av godhetsgraden må vid tidigare taxeringar fastställda siffror för bonitet tjäna till ledning.

Godhetsgraden angives — utom i visst i anvisningarna till kommunalskattelagen angivet fall, då skyddsskog eller liknande skog ingår i taxeringsenhet — som en för hela taxeringsenheten i fråga gällande genomsnittlig beskaffenhet, avvägd med hänsyn till markens i olika delar skiftande producerande förmåga. Finnas för skogen tillförlitliga skogsuppskattningshandlingar, angivande markens virkesavkastning i dess olika delar eller innehållande andra uppgifter, varav medelgodheten kan bedömas, sker uppskattningen med ledning därav. Saknas sådana handlingar, uppskattas godhetsgraden med ledning av vad som är känt eller kan utrönas om skogsmarken i fråga, jämfört med medelgodheten hos marken å trakten i övrigt.

*Uppskattning
av virkes-
förråd.*

6. Sedan markens areal och godhetsgrad för den taxeringsenhet, varom fråga är, fastställts, sker en uppskattning av därå befintligt mätbart virkesförråd. Detta uppdelas därvid i särskilda förrådsgrupper på följande sätt. Beträffande barrskogen upptagas såsom särskilda grupper *dels* träd, som vid brösthöjd hålla 25 centimeter i diameter och däröver (barrtimmerskog), *dels* träd, som vid brösthöjd hålla från och med 15 intill 25 centimeter i diameter (massavedskog), *och dels* träd med mindre diameter vid brösthöjd (barrvedskog). Lövskogen upptages i regel som en gemensam grupp. Skulle emellertid å taxeringsenhet inom tillväxtområde V eller VI förekomma bok- eller ekskog eller bådadera i sådan utsträckning att därav erhållet virke med fördel kan användas jämväl till värdefullare sortiment än ved, skall sådan lövskog å taxeringsenheten särskiljas från övrig lövskog och uppdelas å två förrådsgrupper, därav den ena omfattar träd, som vid brösthöjd hålla 20 centimeter och däröver (grov bok- och ekskog), och den andra träd med mindre diameter vid brösthöjd (klen bok- och ekskog). Bok- och ekskog skall därvid med hänsyn till sitt för ifrågakommande taxeringsenhet gällande genomsnittliga tillstånd i avseende å stamform, grenighet m. m. åsättas någon av beteckningarna »bättre», »medelgod» eller »sämre».

Det för var och en av ovannämnda förrådsgrupper uppskattade virkesförrådet skall angivas i kubikmeter och avse virke i rått tillstånd, mätt i verklig kubikmassa fast mått på bark (skogskubikmeter), d. v. s. den virkeskvan-

titet som erhålles, då virket mätes på rot efter noggranna s. k. massatabeller. Från uppskattningen undantagas träd, som äro så förstörda av röta eller eljest att de böra hänföras till s. k. »uppenbara vrak».

7. a) Värdesättningen sker med hänsyn till det rotstående virkets på nedan angivet sätt för varje förrådsgrupp beräknade nettovärde per kubikmeter (*rotvärdet*) enligt medelprisen å sådant virke för åren 1932—1941. Rotvärdet bestämmes beträffande olika avsättningslägen inom visst område med i huvudsak enhetlig prisbildning (prisbildningsområde) för varje förrådsgrupp utom barrvedskogen med hänsyn till samtliga däri ingående sortiment och beräknas med ledning av de pris, som på grund av prissättning nämnda år i genomsnitt varit å orten gällande för sådana sortiment, varav virkesförrådet inom var och en av dessa grupper anses sammansatt. För barrvedskog fastställas intet särskilt rotvärde, utan sker värdesättningen av sådan skog med utgångspunkt från rotvärdet å massavedskog (jfr punkt 8 här nedan).

Rotvärde.

b) För att bestämma rotvärdet per kubikmeter skog å rot för viss förrådsgrupp måste följaktligen fastslås, av vilka sortiment en sådan kubikmeter skall anses vara sammansatt. Till grund för beräkningen av sortimentsammansättningen skall läggas en tänkt aptering. Vid denna sammanfattas de i de olika förrådsgrupperna ingående sortimenten — alla angivna i fast mått på bark — under vissa sortimentsklasser (grovt virke, medelgrovt virke o. s. v.), och det skall vid taxeringen antagas, att varje förrådsgrupp innehåller dylika sortimentsklasser till så stor andel av hela virkesförrådet inom förrådsgruppen som framgår av nedanstående uppställning. Annan uppdelning å sortimentsklasser än den sålunda bestämda må ej vid taxeringen ifrågakomma. Den tänkta apteringen fullföljes vid själva taxeringen med hänsyn till avsättnings- och prisförhållanden genom att fastställa, i vilken utsträckning olika sortiment skola anses ingå i sortimentsklasserna inom varje förrådsgrupp.

Sortimentsklasser inom varje förrådsgrupp.

Förrådsgrupp.

Sortimentsklasser.

barrtimmerskog	grovt virke 75 procent, medelgrovt virke 15 procent och klen virke 5 procent;
massavedskog	grovt virke 20 procent, medelgrovt virke 60 procent och klen virke 15 procent;
grov bok- och ekskog:	
bättre	gagnvirke (timmer eller kubb) 30 procent och vedvirke 65 procent;
medelgod	gagnvirke 20 procent och vedvirke 70 procent;
sämre	gagnvirke 10 procent och vedvirke 80 procent;
klen bok- och ekskog	vedvirke 90 procent;
lövskog (övrig)	gagn- och vedvirke 85 procent.

Den del av virkesförrådet inom varje förrådsgrupp, som ej medräknats här ovan, anses ej kunna tillgodogöras.

I förestående uppställning förstås, såvitt angår barrskog, med grovt virke: sådant virke som beräknas inom bark hålla en toppdiameter av 6 engelska tum och däröver;

medelgrovt virke: sådant virke som beräknas inom bark hålla en toppdiameter av 4 intill 6 engelska tum; samt med

klent virke: sådant virke som beräknas inom bark hålla en toppdiameter av $2\frac{1}{2}$ intill 4 engelska tum.

c) Därest beträffande barrskog svårighet möter att fastställa, vilka sortiment som skola anses ingå i viss sortimentsklass, eller vid prisvariationer inom de olika sortimenten att beräkna medelpris för dessa, må, om så finnes lämpligt, vid värdeberäkningen viss sortimentsklass anses innefatta endast ett sortiment av viss dimension svarande mot medeldimensionen inom klassen, dock att därvid åtskillnad skall göras mellan tall och gran. Såsom medeldimensioner anses följande dimensioner i engelska mått, nämligen beträffande grovt tallvirke från barrtimmerskog och massavedskog respektive 8 och 6 tums toppdiameter inom bark, beträffande grovt granvirke från samma förrådsgrupper respektive 9 och 7 tums toppdiameter inom bark samt beträffande allt medelgrovt virke från båda dessa förrådsgrupper 5 tums toppdiameter inom bark. Beträffande timmer skall därvid i samtliga fall förut sättas en medellängd av 15 fot.

d) För varje sortiment beräknas virkets nettovärde med ledning av de för ovannämnda tidsperiod gällande genomsnittsprisen i orten. Därvid skola från bruttoprisen avdragas alla direkta avverknings- och transportkostnader, såsom kostnader för huggning, körning, flottning eller annan transport till den plats, för vilken bruttoprisen gälla, direkt arbetsledning, avmätning och intumning, tillfälliga kojbyggnader, vintervägar och lastplatser, skogsaccis och skogsvårdsavgifter samt olycksfalls- och försäkringsavgifter i den mån de äro direkt hänförliga till drivningsarbetet. Vid avdragens beräkning skall hänsyn tagas till utdrivningens större eller mindre svårigheter i fråga om körvägar och flottningsförhållanden m. m. dylikt. Därvid bör dock iakttagas, att nettovärdet skall utgöra ett medelvärde för hela skogen och att kostnaderna sålunda skola vara representativa för skogens genomsnittliga avsättningsförhållanden.

Vid värdeberäkningen skall iakttagas, att kubikmassa, uttryckt i brukliga handelsmått, t. ex. toppmått massa inom bark för timmer, löst mått för brännved etc., måste omräknas till verklig kubikmassa fast mått på bark. Värdet skall för varje sortiment utrönas för vart och ett av de år, som skola läggas till grund för beräkningen, samt medeltal för dessa värden uträknas. De såsom resultat av beräkningen erhållna värdena skola angivas såsom medelnettovärden för samtliga år inom den bestämda tidsperioden för varje sortiment, gällande kubikmeter fast mått å bark.

Vid beräkning av rotvärdet för barrtimmerskog och massavedskog bör, därest med hänsyn till prisskillnader för virke av tall och gran så erfordras,

beräkningen utföras så, att därvid uträknas särskilt värde under förutsättning att gruppen bestode av enbart tall och särskilt värde under förutsättning att den bestode av enbart gran, varefter rotvärdet i det föreliggande fallet bestämmes med hänsyn till proportionen mellan i gruppen ingående kvantiteter av de olika trädslagen.

Med utgångspunkt från ovannämnda medelnettovärden bestämmes värdet för samtliga sortiment inom vederbörande förrådsgrupp, d. v. s. rotvärdet, enligt det förfaringssätt som framgår av följande exempel avseende ett tänkbart fall för förrådsgruppen barrtimmerskog:

Sortimentsklass.		Sortiment.	
Tall: grovt virke	75 %	Timmer 75 % à 10 kronor per kubikmeter (= värde för virke av 8 tums toppdiameter)	kronor 7: 50
	15 %	Sulfatved 15 % à 5 kronor per kubikmeter	» 0: 75
	5 %	Pannved 5 % à 3 kronor per kubikmeter	» 0: 15
		Sammanlagt per kubikmeter	kronor 8: 40.
Gran: grovt virke	75 %	Timmer 30 % à 9 kronor per kubikmeter	kronor 2: 70
		Sulfitved 45 % à 7 kronor per kubikmeter	» 3: 15
	15 %	Sulfitved 15 % à 7 kronor per kubikmeter	» 1: 05
	5 %	Pannved 5 % à 3 kronor per kubikmeter	» 0: 15
		Sammanlagt per kubikmeter	kronor 7: 05.
Barrtimmerskogen antages bestå av 60 % tallskog samt 40 % granskog, och dess rotvärde per kubikmeter utgör			
60 % av 8: 40 = kronor 5: 04			
40 % av 7: 05 = kronor 2: 82			
eller kronor 7: 86.			

Skulle å viss trakt virke, som i exemplet här ovan hänförs till sortimentet pannved, ej vara avsättningsbart, bör i exemplet detta utföras med värdet 0, under vilken förutsättning rotvärdet blir endast 7: 71 kronor.

I förestående exempel har beträffande grovt virke av tall tillämpats den under c) här ovan angivna bestämmelsen.

e) Skulle inom visst län eller del av län den s. k. barkprocenten för rotstående skog av något trädslag vara onormalt hög, skall härav betingad avvikelse göras beträffande rotvärdet för den eller de förrådsgrupper, som beröras av förhållandet. Härvid märkes, att vid omräkning av brukliga handelsmått till fast mått å bark hänsyn skall hava lagits till den *kvantitet* virke,

som kan utvinnas av ifrågavarande träd, varför det särskilda avdraget skall avse endast det förhållandet att ur ifrågavarande virkesförråd, mätt i kubikmeter fast mått å bark, ej kunna utvinnas lika grova och värdefulla sortiment som erhållas vid normal barkprocent.

Avvikelser som nu sagts i form av avdrag å rotvärdet må även göras, där est inom visst område enligt vad som är allmänt känt bruka förekomma röta eller andra tekniska fel å rotstående skog i anmärkningsvärt stor omfattning, dock endast om det med hänsyn till förhållandena å den särskilda taxeringsenheten finnes befogat. I de särskilda anvisningar, som jämlikt 59 § taxeringsförordningen skola fastställas för län eller del av län, skola meddelas närmare bestämmelser om i vad mån dylika avdrag må verkställas samt om deras beräkning. Vid medgivande av avdrag på grund av tekniska fel för viss taxeringsenhet bör iakttagas, dels att s. k. uppenbara vrak ej medräknats i virkesförrådet, dels att den tänkta aptering av barrskog, på vilken de ovan angivna procentsatserna för virkesförrådets uppdelning å sortimentsklasser grundas, inbegriper visst avdrag för dylika fel, samt att motsvarande kvantitet virke antingen i stället medtagits i lägre sortimentsklass eller betraktats såsom i skogen kvarlämnat. I motsvarande mån må alltså ej särskilt avdrag på grund av tekniska fel medgivas. När avdrag som nu sagts beviljas, skola skälen därför angivas, och skall grunden för beräkningen för varje berörd förrådsgrupp antecknas i taxeringslängden.

f) De i en förrådsgrupp ingående sortimenten kunna i regel antagas vara desamma för alla taxeringsenheter inom visst prisbildningsområde, och sammansättningen varierar då i stort sett endast för barrskogen på grund av olika förekomst av tall och gran. Då därjämte hänsyn till variationer i avverknings- och transportkostnader kan tagas genom fördelning av taxeringsenheterna på ett fåtal omkostnadsklasser samt ovannämnda avdrag för särskilt hög barkprocent eller tekniska fel vanligen äro tillämpliga för större områden, kunna rotvärden, avsedda att tillämpas i de allra flesta fall, uträknas centralt för län eller del av län. Därest emellertid i viss förrådsgrupp å taxeringsenhet ingå träd, därav med fördel kunna utvinnas sortiment med särskilt höga pris (specialsortiment), bör dock därav betingad förhöjning av rotvärdet ske.

Diskonteringsvärde.

8. Uppskattning sker som i punkt 1 sägs särskilt av den växande skogen och särskilt av skogsmarken.

Den växande skogens diskonteringsvärde erhålles genom att multiplicera virkesförrådet inom varje förrådsgrupp å ifrågavarande taxeringsenhet med det kubikmeterpris, som anses tillkomma virkesförrådet vid uthålligt skogsbruk, och sammanlägga de sålunda funna talen. Nämda kubikmeterpris i sin tur erhålles genom att multiplicera det i punkt 7 angivna rotvärdet för vederbörande förrådsgrupp (beträffande barrvedskogen rotvärdet för massavedskogen) med ett tal (*korrektionsfaktorn*), som för varje tillväxtområde anger förhållandet mellan diskonteringsvärdet och nämnda rotvärde och som framgår av härvid fogade tabell A.

Förhållandet mellan diskonteringsvärdet och rotvärdet (korrektionsfak-

tern) bestämmes av a) den förräntningsprocent, med vilken anses böra räknas för ifrågavarande taxering, b) massatillväxten, c) såvitt angår barrskog samt ek- och bokskog kvalitetstillväxten, så ock d) den ordning, i vilken virkesförrådet antages bliva avverkat.

Vid taxeringen skall räknas med en räntefot av tre och tre fjärdedels procent. I tabell A förutsättes förräntning efter denna räntefot.

Massatillväxten har för varje tillväxtområde och godhetsgrad å marken fastställts på grundval av uppgifter från riksskogstaxeringen, och hänsyn därtill har tagits vid utarbetande av tabell A. Markens godhetsgrad fastställs vid taxeringen på sätt framgår av punkt 5 här ovan och beaktas på sätt framgår av tabell A.

Kvalitetstillväxten för barrskog samt för bok- och ekskog kommer vid taxeringen till uttryck i relationen mellan i förra fallet barrtimmerskogens och massavedskogens och i senare fallet grovskogens och klenskogens rotvärden beträffande ifrågavarande prisbildningsområde och avsättningsläge och kan följaktligen vid taxeringen fastslås med utgångspunkt från dessa rotvärden. I tabell A kan korrektionsfaktorn utläsas med hänsyn till olika sådana prisrelationer, och skall vid tabellens användning iakttagas, att det i varje fall för visst avsättningsläge inom prisbildningsområdet uträknade talet för prisrelationen avjämnas till i tabellen förekommande närmaste relationstal.

Den ordning, i vilken virkesförrådet skall antagas bliva avverkat, har för varje tillväxtområde blivit fastställd på grundval av uppgifter från riksskogstaxeringen rörande virkesförrådets sammansättning m. m., och hänsyn därtill har tagits vid utarbetande av tabell A.

Vid fastställande av *skogsmarkens* diskonteringsvärde förutsättes, att det virkesförråd, som kommer att uppväxa å marken, om å densamma ännu ej finnes mätbart virkesförråd, kommer att tillväxa på det sätt och avverkas i den ordning, som ovan antagits beträffande den växande skogen. Det rotvärde, som skall läggas till grund för beräkning av skogsmarkens diskonteringsvärde, är, oavsett beskaffenheten av den befintliga skogen samt även om marken är kal, rotvärdet i orten för förrådsgruppen massavedskog med den för vederbörande tillväxtområde och godhetsgrad å marken genomsnittliga sammansättningen av tall och gran, och diskonteringsvärdet per hektar skogsmark erhålles genom att multiplicera nämnda rotvärde med det tal i tabell A, som för viss godhetsgrad och viss relation mellan detta rotvärde samt rotvärdet å timmerskog av samma sammansättning anger förhållandet mellan skogsmarksvärdet per hektar och ifrågavarande rotvärde (*markvärdefaktorn*). Det erhållna värdet multipliceras med det för taxeringsenheten utränta antalet hektar skogsmark.

Därest så finnes påkallat, skola för del av visst tillväxtområde, beläget intill gränsen av annat tillväxtområde och av den omfattning, som bestämmes i de jämlikt 59 § taxeringsförordningen fastställda anvisningarna, i stället för de korrektionsfaktorer och de markvärdefaktorer, som angivas i tabell A för viss godhetsgrad och viss prisrelation, tillämpas de faktorer, som utgöra medeltal mellan motsvarande faktorer inom ifrågavarande tillväxtområde

och de för samma godhetsgrad och prisrelation gällande faktorerna i det angränsande tillväxtområdet.

*Avdrag för
allmänna
kostnader.*

9. Från skogens och skogsmarkens diskonteringsvärden skola avdragas tre tiondelar, motsvarande kostnader för skogens vård, förvaltning, bevakning, väg- och byggnadsunderhåll, skogskultur, skyddsdikning, skogsindelning, skatter m. m. För skyddsskog eller annan därmed jämförlig skog, som på grund av gällande lagstiftning eller rådande svåra naturförhållanden måste skötas i skyddssyfte med anlitande för skogens vård och underhåll av en osedvanligt stor del av avkastningens värde, må avdraget för kostnader efter prövning i varje särskilt fall och med angivande av skälen höjas, dock ej till mer än hälften av diskonteringsvärdena. Inom vilket område sådan höjning får ske skall angivas i de jämlikt 59 § taxeringsförfordningen för län eller del av län fastställda anvisningarna.

*Skogsmarks-
värde och
skogsvärde.*

10. Det värde som återstår, sedan från skogsmarkens diskonteringsvärde (punkt 8) avdragits belopp motsvarande allmänna kostnader (punkt 9), redovisas såsom *skogsmarksvärde*.

Det värde som återstår, sedan från den växande skogens diskonteringsvärde (punkt 8) avdragits belopp motsvarande allmänna kostnader (punkt 9), redovisas såsom *skogsvärde*.

*Det praktiska
förfarandet.*

11. Det förutsättes, att i de anvisningar till ledning för taxeringen, som avses i 59 § taxeringsförfordningen, skola meddelas uppgifter särskilt i följande avseenden:

de godhetsgrader, som ifrågakomma för varje kommun inom länet,

de rotvärden, som böra tillämpas vid taxeringen, redovisade för särskilda prisbildningsområden samt bestämda för olika omkostnadsklasser (avsättningslägen) och förrådsgrupper, med angivande av grunden för beräkningen, så ock motsvarande kubikmeterpris som skola tillämpas vid uthålligt skogsbruk efter avdrag för allmänna kostnader (skogsvärde per kubikmeter),

de områden inom länet, för vilka skola tillämpas särskilda uppskattningsgrunder med hänsyn till onormalt hög barkprocent eller onormal förekomst av tekniska fel, med angivande av de särskilda rotvärden, som i sådana fall ifrågakomma,

de delar av länet, beträffande vilka på grund av belägenhet vid gräns mellan olika tillväxtområden skola tillämpas medeltal av korrektionsfaktorerna för dessa områden, samt

de områden inom länet, för vilka må ifrågakomma avdrag efter andra grunder än de normalt gällande för allmänna kostnader, med angivande av grunderna i dylika fall för avdragens beräkning.

Till underlättande av värdeberäkningen skola de jämlikt 59 § taxeringsförfordningen för län eller del av län fastställda hjälptabellerna vara så uppställda, att därur för vanligen förekommande fall direkt kunna utfinnas skogsvärde per kubikmeter samt skogsmarksvärde per hektar, varjämte i dessa tabeller böra finnas anvisningar för beräkning av dylika värden även i andra fall, såsom då särskild reduktion av värdet skall ske på grund av hög bark-

procent, tekniska fel eller onormalt höga allmänna kostnader för skogsbruket. Exempel på hjälptabell, varom nu talats, utgör härvid fogade *tabell B*.

Sedan vid taxeringstillfället beskattningsnämnd uppskattat virkesförrådet, fördelat på olika förrådsgrupper, och bedömt markens godhetsgrad samt skogens avsättningsläge, erhåller följaktligen nämnden i hjälptabell de kubikmeterpris för växande skog och de värden för hektar skogsmark, som skola tillämpas i varje särskilt fall. Därest endast en mera summarisk uppskattning av virkesförråd m. m. är möjlig, bör en för dylikt fall avsedd särskild hjälptabell (se *tabell C*) vara tillgänglig.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1944 och skall första gången tillämpas i avseende å 1945 års allmänna fastighetstaxering.

Tabell A. Korrektionsfaktorer

Korrektionsfaktorer, utvisande för olika förrådsgrupper förhållandet mellan dis- och massavedskogens (respektive för bok och ek

Till- växt- om- råde	Markens godhets- grad	B a r r s k o g															
		vedskog vid prisrelation								massavedskog vid prisrelation							
		1: 0·8	1: 0·7	1: 0·6	1: 0·5	1: 0·4	1: 0·3	1: 0·2	1: 0·1	1: 0·8	1: 0·7	1: 0·6	1: 0·5	1: 0·4	1: 0·3	1: 0·2	1: 0·1
I	god	0·59	0·61	0·62	0·58	0·52	0·55	0·60	1·10	0·58	0·61	0·69	0·78	0·90	1·10	1·50	2·80
	medelgod	0·50	0·51	0·52	0·46	0·40	0·38	0·35	0·65	0·54	0·58	0·63	0·70	0·80	0·95	1·30	2·40
	mindre god	0·40	0·41	0·42	0·34	0·28	0·25	0·22	0·35	0·48	0·51	0·55	0·60	0·68	0·78	1·00	1·80
II	god	0·62	0·64	0·66	0·63	0·60	0·65	0·75	1·40	0·65	0·70	0·77	0·87	1·02	1·28	1·65	3·20
	medelgod	0·54	0·56	0·58	0·52	0·47	0·48	0·50	0·90	0·62	0·67	0·73	0·81	0·93	1·10	1·45	2·70
	mindre god	0·45	0·46	0·47	0·40	0·33	0·31	0·28	0·50	0·57	0·61	0·66	0·71	0·81	0·93	1·20	2·20
III	god	0·68	0·71	0·77	0·76	0·80	0·90	1·10	2·00	0·70	0·76	0·84	0·97	1·15	1·45	2·05	3·90
	medelgod	0·60	0·61	0·64	0·59	0·56	0·58	0·65	1·20	0·68	0·73	0·81	0·91	1·05	1·26	1·70	3·10
	mindre god	0·48	0·49	0·50	0·44	0·38	0·36	0·33	0·60	0·65	0·69	0·75	0·82	0·92	1·08	1·40	2·50
IV	god	0·91	0·97	1·05	1·13	1·24				0·81	0·90	1·01	1·17	1·41			
	medelgod	0·79	0·83	0·88	0·92	0·96				0·79	0·86	0·97	1·11	1·32			
	mindre god	0·66	0·69	0·72	0·68	0·68				0·74	0·81	0·90	1·02	1·18			
V	god	1·21	1·33	1·48	1·67	1·95				0·85	0·95	1·11	1·32	1·64			
	medelgod	1·13	1·23	1·37	1·53	1·75				0·83	0·93	1·08	1·28	1·57			
	mindre god	0·98	1·06	1·16	1·26	1·38				0·79	0·88	1·00	1·18	1·43			
VI	god	1·26	1·38	1·54	1·73	2·00				0·86	0·96	1·12	1·33	1·67			
	medelgod	1·15	1·26	1·40	1·57	1·75				0·84	0·94	1·09	1·29	1·59			
	mindre god	1·00	1·08	1·18	1·29	1·42				0·80	0·89	1·01	1·19	1·44			

Markvärdefaktorer, utvisande markvärde per hektar i förhållande till rot-

Till- växt- om- råde	Markens godhets- grad	Markens nor- mala avkast- ningsförmåga (bonitet)	Markvärdefaktor vid prisrelation										En kubikmeter massavedskog skall anses innehålla tall och gran i nedan- stående proportion	
			1: 0·8	1: 0·7	1: 0·6	1: 0·5	1: 0·4	1: 0·3	1: 0·2	1: 0·1	tall	gran		
I	god	2·25—	6	6	6	6	5	5	6	10	0·6	0·4		
	medelgod	1·50—2·00	3	3	3	3	2	2	2	4	0·5	0·5		
	mindre god	—1·25	1	1	1	1	1	1	1	1	0·4	0·6		
II	god	2·50—	9	10	10	9	8	8	9	15	0·4	0·6		
	medelgod	1·75—2·25	5	6	6	5	4	4	4	7	0·4	0·6		
	mindre god	—1·50	2	2	2	2	1	1	1	2	0·4	0·6		
III	god	3·00—	19	20	21	21	21	25	35	50	0·4	0·6		
	medelgod	2·00—2·75	12	12	13	11	10	10	12	20	0·5	0·5		
	mindre god	—1·75	5	5	5	5	4	3	3	6	0·6	0·4		

och markvärdefaktorer.

konteringsvärde och rotvärde vid nedanstående relation mellan timmerskogens grovskogens och klenskogens) rotvärden (prisrelation).

B a r r s k o g								L ö v s k o g												annan löv- skog
timmerskog vid prisrelation								b o k o c h e k												
								klenskog vid prisrelation					grovskog vid prisrelation							
1: 0·8	1: 0·7	1: 0·6	1: 0·5	1: 0·4	1: 0·3	1: 0·2	1: 0·1	1: 0·8	1: 0·7	1: 0·6	1: 0·5	1: 0·4	1: 0·8	1: 0·7	1: 0·6	1: 0·5	1: 0·4			
0·55	0·57	0·59	0·62	0·64	0·66	0·68	0·70											} 0·70		
0·58	0·55	0·57	0·59	0·61	0·62	0·64	0·66													
0·51	0·52	0·54	0·56	0·58	0·60	0·61	0·63													
0·66	0·68	0·71	0·73	0·75	0·77	0·79	0·81											} 0·76		
0·68	0·65	0·67	0·69	0·71	0·73	0·75	0·77													
0·59	0·61	0·62	0·64	0·65	0·67	0·68	0·70													
0·74	0·77	0·80	0·83	0·86	0·89	0·92	0·94											} 0·81		
0·72	0·74	0·76	0·78	0·81	0·83	0·85	0·87													
0·67	0·69	0·71	0·72	0·74	0·75	0·76	0·77													
0·79	0·83	0·88	0·92	0·96														} 0·83		
0·78	0·81	0·85	0·89	0·93																
0·74	0·76	0·79	0·82	0·85																
0·80	0·84	0·89	0·93	0·97				} 0·88	0·97	1·10	1·28	1·54	0·64	0·67	0·71	0·74	0·78	} 0·88		
0·79	0·82	0·86	0·90	0·94																
0·76	0·79	0·82	0·85	0·88																
0·81	0·85	0·90	0·94	0·98				} 0·88	0·97	1·10	1·28	1·54	0·64	0·67	0·71	0·74	0·78	} 0·88		
0·80	0·83	0·87	0·91	0·96																
0·76	0·80	0·83	0·86	0·89																

värdet å en kubikmeter massavedskog av angiven trädslagssammansättning.

Till- växt- om- råde	Markens godhets- grad	Markens normala avkastningsför- måga (bonitet)	Markvärdefaktor vid prisrelation					En kubikmeter massavedskog skall anses innehålla tall och gran i nedan- stående proportion	
			1: 0·8	1: 0·7	1: 0·6	1: 0·5	1: 0·4	tall	gran
IV	god	3·50—	37	40	43	46	49	0·4	0·6
	medelgod	2·25—3·25	26	27	28	29	29	0·5	0·5
	mindre god	—2·00	12	12	13	12	11	0·6	0·4
V	god	3·75—	50	55	65	75	85	0·6	0·6
	medelgod	2·75—3·50	40	44	48	52	60	0·6	0·4
	mindre god	—2·50	27	29	31	33	36	0·7	0·3
VI	god	4·25—	60	70	80	90	100	0·8	0·7
	medelgod	3·00—4·00	42	47	52	57	65	0·6	0·6
	mindre god	—2·75	28	30	32	35	38	0·7	0·3

Tabell B. Exempel på uppställning av hjälptabell.

Hjälptabell nr 1 för beräkning av markvärde per hektar samt skogsvärde per kubikmeter för varje förrådsgrupp.

Avsedd att användas därest uppdelning av virkesförrådet på förrådsgrupper äger rum.

Tillväxtområde: III.

Prisbildningsområde: Avsättning till bilväg inom N. N. län.

Län: N. N.

Barkprocent: Normal. Omkostnadsavdrag: 30 procent.

Omkostnads- klass	Markens godhets- grad	Mark- värde per hektar kronor	Förrådsgrupp	Skogsvärde per kubikmeter, kronor						lövskog (annan)
				barrskog vid angiven kubikmasse- procent gran för respektive förråds- grupp						
				0 % (rentall- skog)	25 %	50 %	75 %	100 % (ren gran- skog)		
1 (släpkörning till bilväg, normal terräng)	god	77	barrtimmerskog	4.48	4.38	4.18	4.03	3.88	1.98	
			massavedskog	2.94	2.94	2.94	2.94	2.94		
			barrvedskog	2.70	2.74	2.78	2.82	2.86		
			lövskog	—	—	—	—	—		
	medelgod	46	barrtimmerskog	4.26	4.14	4.02	3.90	3.78	1.98	
			massavedskog	2.84	2.84	2.85	2.85	2.86		
			barrvedskog	2.24	2.31	2.38	2.45	2.52		
			lövskog	—	—	—	—	—		
	mindre god	19	barrtimmerskog	3.98	3.87	3.75	3.63	3.52	1.98	
			massavedskog	2.62	2.65	2.68	2.70	2.73		
			barrvedskog	1.75	1.82	1.89	1.95	2.02		
			lövskog	—	—	—	—	—		
2 (3 vändors väg, 2 å 3 kilometer till bilväg, normal terräng)	god	73	barrtimmerskog	4.26	4.11	3.97	3.82	3.68	1.76	
			massavedskog	2.70	2.71	2.72	2.73	2.74		
			barrvedskog	2.48	2.53	2.57	2.62	2.67		
			lövskog	—	—	—	—	—		
	medelgod	43	barrtimmerskog	4.04	3.92	3.81	3.70	3.58	1.76	
			massavedskog	2.61	2.62	2.64	2.66	2.67		
			barrvedskog	2.06	2.13	2.21	2.28	2.35		
			lövskog	—	—	—	—	—		
	mindre god	17	barrtimmerskog	3.78	3.67	3.56	3.44	3.33	1.76	
			massavedskog	2.42	2.45	2.49	2.52	2.55		
			barrvedskog	1.61	1.68	1.75	1.81	1.88		
			lövskog	—	—	—	—	—		
3 (2 vändors väg, 5 å 6 kilometer till bilväg, normal terräng)	god	66	barrtimmerskog	3.98	3.84	3.70	3.56	3.42	1.47	
			massavedskog	2.41	2.43	2.46	2.48	2.50		
			barrvedskog	2.21	2.26	2.32	2.38	2.43		
			lövskog	—	—	—	—	—		
	medelgod	39	barrtimmerskog	3.78	3.67	3.56	3.44	3.33	1.47	
			massavedskog	2.32	2.35	2.38	2.40	2.43		
			barrvedskog	1.84	1.91	1.99	2.07	2.14		
			lövskog	—	—	—	—	—		
	mindre god	16	barrtimmerskog	3.53	3.42	3.32	3.21	3.10	1.47	
			massavedskog	2.15	2.19	2.24	2.28	2.32		
			barrvedskog	1.43	1.50	1.57	1.64	1.71		
			lövskog	—	—	—	—	—		

Tabell C. Exempel på uppställning av hjälptabell.

Hjälptabell nr 2 för beräkning av markvärde per hektar samt skogsvärde per kubikmeter för barrskog och lövskog.

Avsedd att användas därest endast summarisk uppskattning av virkesförrådet äger rum.

Tillväxtområde: III.

Prisbildningsområde: *Avsättning till bilvåg inom N. N. län.*

Län: N. N.

Barkprocent: *Normal.* Omkostnadsavdrag: *30 procent.*

Om- kost- nads- klass	Markens god- hetsgrad	Mark- värde per hektar kronor	Skogsvärde per kubikmeter, kronor för							lövskog (annan)
			barrskog, vars kubikmassa utgöres av							
			timmer- skog, procent	granskog, procent						
				0 (ren tall- skog)	25	50	75	100 (ren gran- skog)		
1	god	77	0	2·83	2·85	2·87	2·89	2·90	1·98	
			10	3·00	3·00	3·01	3·01	3·00		
			20	3·16	3·16	3·15	3·13	3·10		
			30	3·33	3·32	3·28	3·25	3·20		
			40	3·50	3·47	3·42	3·37	3·30		
			50	3·66	3·63	3·56	3·49	3·39		
			60	3·83	3·78	3·70	3·61	3·49		
	medelgod	46	70	3·99	3·94	3·84	3·73	3·59	1·98	
			0	2·57	2·61	2·64	2·68	2·71		
			10	2·74	2·77	2·79	2·81	2·82		
			20	2·91	2·93	2·93	2·94	2·92		
			30	3·09	3·09	3·08	3·07	3·03		
			40	3·26	3·25	3·22	3·20	3·14		
			50	3·43	3·41	3·37	3·32	3·25		
	mindre god	19	60	3·60	3·57	3·51	3·45	3·36	1·98	
			70	3·77	3·74	3·66	3·58	3·47		
			0	2·23	2·28	2·33	2·38	2·41		
			10	2·41	2·45	2·48	2·51	2·52		
			20	2·59	2·62	2·63	2·64	2·64		
			30	2·77	2·78	2·78	2·78	2·75		
			40	2·95	2·95	2·93	2·91	2·87		
2	god	73	50	3·13	3·12	3·08	3·05	2·98	1·76	
			60	3·31	3·28	3·24	3·18	3·10		
			70	3·48	3·45	3·39	3·32	3·21		
			0	2·60	2·63	2·66	2·68	2·71		
			10	2·77	2·79	2·80	2·80	2·81		
			20	2·94	2·94	2·93	2·92	2·90		
			30	3·10	3·10	3·07	3·04	3·00		
	medelgod	43	40	3·27	3·25	3·21	3·16	3·10	1·76	
			50	3·44	3·41	3·35	3·28	3·20		
			60	3·60	3·56	3·48	3·40	3·29		
			70	3·77	3·72	3·62	3·52	3·39		
			0	2·36	2·41	2·45	2·49	2·53		
			10	2·53	2·57	2·59	2·62	2·63		
			20	2·70	2·73	2·74	2·75	2·74		
			30	2·87	2·89	2·88	2·87	2·85		
			40	3·04	3·05	3·02	3·00	2·95		
			50	3·22	3·20	3·17	3·13	3·06		
			60	3·39	3·36	3·31	3·25	3·17		
			70	3·56	3·52	3·45	3·38	3·28		

Om- kost- nads- klass	Markens god- hetsgrad	Mark- värde per hektar kronor	Skogsvärde per kubikmeter, kronor för											
			barrskog, vars kubikmassa utgöres av						lövskog (annan)					
			timmer- skog, procent	granskog, procent										
		0 (ren tall- skog)		25	50	75	100 (ren gran- skog)							
	mindre god	17	0 10 20 30 40 50 60 70	2·06 2·23 2·41 2·58 2·76 2·94 3·11 3·29	2·11 2·28 2·44 2·60 2·77 2·93 3·09 3·26	2·16 2·31 2·46 2·60 2·75 2·90 3·05 3·19	2·21 2·34 2·47 2·60 2·74 2·87 3·00 3·13	2·25 2·36 2·47 2·58 2·69 2·81 2·92 3·03	1·76					
3	god	66	0 10 20 30 40 50 60 70	2·32 2·49 2·65 2·82 2·99 3·16 3·32 3·49	2·37 2·52 2·67 2·83 2·98 3·14 3·29 3·45	2·40 2·54 2·67 2·81 2·95 3·08 3·22 3·36	2·44 2·56 2·68 2·80 2·91 3·03 3·15 3·27	2·47 2·56 2·66 2·76 2·85 2·95 3·04 3·14	1·47					
			medelgod	39	0 10 20 30 40 50 60 70	2·10 2·27 2·44 2·61 2·78 2·95 3·12 3·29	2·16 2·32 2·48 2·63 2·79 2·95 3·10 3·26	2·21 2·35 2·49 2·63 2·77 2·91 3·06 3·20		2·26 2·39 2·51 2·64 2·76 2·88 3·01 3·13	1·47			
					mindre god	16	0 10 20 30 40 50 60 70	1·83 2·00 2·17 2·35 2·52 2·70 2·87 3·04		1·89 2·05 2·21 2·37 2·54 2·70 2·86 3·02		1·94 2·09 2·23 2·38 2·52 2·67 2·81 2·96	2·00 2·13 2·26 2·39 2·51 2·64 2·77 2·90	1·47

Förestående hjälptabell är grundad på nedan angivna förutsättningar beträffande 1. timmerskogsprocenten och 2. granskogsprocenten. Därest i förekommande fall väsentlig avvikelse från dessa förutsättningar föreligger, bör ej denna hjälptabell användas utan bör förfaras på sätt som förutsattes i hjälptabell 1.

1. Vid angiven kubikmasseprocent timmerskog anses övrig del av barrskogens kubikmassa fördela sig på massavedskog och vedskog sålunda:

Timmerskog, procent	Procentfördelning av övrig barrskog	
	massavedskog	vedskog
0	55	45
10	50	40
20	45	35
30	40	30
40	35	25
50	30	20
60	25	15
70	20	10

2. Vid angiven kubikmasseprocent granskog för hela barrskogsförrådet anses granprocenten för timmerskog och massavedskog utgöra:

Hela barr- skogsförrådet, procent	Procent granskog för	
	timmerskog	massavedskog
0	0	0
25	15	30
50	40	55
75	65	80
100	100	100

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3 mars 1944.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, ERIKSSON, QUENSEL, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ, ROSANDER, GJÖRES, EWERLÖF, RUBBESTAD.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Wigforss, anmäler efter gemensam beredning med chefen för jordbruksdepartementet *fråga om allmän fastighetstaxering* samt anför därvid följande:

Enligt 12 § 1 mom. kommunalskattelagen och 2 § 1 mom. taxeringsförordningen skulle allmän fastighetstaxering ha ägt rum år 1943. Emellertid har genom förordningar den 19 december 1941 (nr 945) och den 5 mars 1943 (nr 81) den allmänna fastighetstaxeringen uppskjutits, och har genom den senare förordningen stadgats, att den i stället skall äga rum år 1945. Om ej förordnande om ytterligare uppskov meddelas, skall följaktligen arbetet med taxeringen påbörjas i höst. I så fall torde dessförinnan böra utfärdas ny förordning med instruktion rörande värdering av skogsmark och växande skog, varjämte vissa ändringar i taxeringsförordningen synas böra vidtagas.

I. Allmän fastighetstaxering år 1945 m. m.

Vad först angår frågan om ett ytterligare uppskov med den allmänna fastighetstaxeringen så anfördes som skäl för det år 1941 beslutade uppskovet (se prop. 334/1941), att fastighetsmarknaden rönt stark inverkan av rikets avspärrning från ekonomiska förbindelser med utlandet, att sålunda prisen på skogsfastigheter i högsta grad påverkats av å ena sidan möjligheterna till tillfälliga förtjänster på ved, å andra sidan svårigheter att finna tillfredsställande avsättning för virke av grövre dimensioner och att en avsevärd förskjutning mellan prisen å skogsfastigheter av olika typer sålunda vore att räkna med, att prisutvecklingen beträffande jordbruksfastigheter i allmänhet syntes ha varit mycket ojämn, att värdena å industrifastigheter, vilka måste röna stark påverkan av de olika industriernas framtidsutsikter, vore svåra att bedöma, vilket särskilt gällde värdena å gjorda

nyanläggningar för tillverkningar av mera krisbetonade produkter, att de extraordinära förhållandena å vissa orter skapat en särskilt stark efterfrågan på bostäder, vilket varit ägnat att påverka fastighetsvärdena därstädes, att med hänsyn till den inträdda prisstegringen å snart sagt alla jordbruksprodukter och skog en ny taxering komme att medföra en avsevärd förhöjning av taxeringsvärdena, vilket ur allmän ekonomisk synpunkt kunde befaras få betänkliga följder genom att bidraga till ökad inflation, att en allmän fastighetstaxering med utgångspunkt från de rådande osäkra förhållandena antagligen skulle komma att genomföras med alltför stor försiktighet, varför kanske en omtaxering inom kort tid efter krigets slut bleve av behovet påkallad, att ytterligare tid behövdes för utarbetande av erforderliga särskilda regler för skogstaxeringen och för undersökning i vad mån speciella bestämmelser om taxering även av annan fastighet än skogsfastighet under de rådande förhållandena borde meddelas, samt att taxeringen skulle komma att belasta taxeringsmyndigheterna under en tid, då dessa kunde antagas bliva särskilt starkt betungande av andra uppgifter.

Beträffande de tre först angivna skälen för ett uppskov med taxeringen anförde statistiska centralbyrån i avgivet yttrande, att det statistiska primärmaterial, varöver centralbyrån förfogade, icke innehölle något, som kunde tjäna till ledning för bedömande av huruvida en förskjutning mellan prisen å skogsfastigheter av olika typer ägt rum eller vore att emotse, men att en utredning angående förhållandet mellan jordbruksfastigheternas saluvärden och taxeringsvärden under perioden 1938—³⁰/₁₀₀ 1941 oförtydligt visade, att överpriset i förhållande till taxeringsvärdena vore större för skogsfastigheter i allmänhet än för andra fastigheter, vilket emellertid icke vore speciellt utmärkande för den senaste tiden, då förhållandena härutinnan varit likartade under den tidigare undersökta perioden 1934—³⁰/₁₀₀ 1937, samt att ojämnheten i fråga om prisutvecklingen beträffande jordbruksfastigheter på det hela taget icke varit större under tiden 1938—³⁰/₁₀₀ 1941 än under tiden 1934—³⁰/₁₀₀ 1937, om man såge på utvecklingen från delperiod till delperiod, ävensom att olikheten länen emellan varit mindre under tiden 1938—³⁰/₁₀₀ 1941 än under tiden 1934—³⁰/₁₀₀ 1937. Centralbyrån ansåg härav framgå, att osäkerheten på fastighetsmarknaden åtminstone vad anginge jordbruksfastigheter dittills under krisen icke varit särskilt stor, men fann det ytterst vanskligt för att icke säga omöjligt att härav draga slutsatser beträffande framtiden. Centralbyrån anförde vidare bl. a.:

Såsom en anledning att år 1943 verkställa allmän fastighetstaxering kan anföras det förhållande att saluvärdet i förhållande till taxeringsvärdet beträffande jordbruksfastigheter, enligt centralbyråns förenämnda utredning, stegrats kraftigt från år 1938, då senaste allmänna fastighetstaxering företogs. Enligt centralbyråns förenämnda utredning var sålunda överprisprocenten för fastigheter, försålda åren 1938 och 1939, första och andra halvåret 1940 samt första halvåret 1941 respektive 14,4, 21,8, 29,0, 24,4 och 32,5 %. Denna stegring motsvaras av en höjning av prisnivån i och för sig; priserna ha sedan senaste allmänna fastighetstaxering stigit med omkring 16 %, d. v. s. lika mycket som under tiden från år 1934 till och

med första halvåret 1937. För skogsfastigheter, d. v. s. fastigheter vilkas taxeringsvärde till mer än 25 % utgjorts av skogsmarks- och skogsvärde, var prisstegringen i förhållande till 1938 års salupris 13,1 % (för Norrland, Kopparbergs och Värmlands län, tagna över ett, 15,8 % och för övriga delar av riket 13,1 %); för övriga fastigheter äro motsvarande tal 17,4, 11,7 och 17,7 %.

Material för bedömande av prisutvecklingen på fastighetsmarknaden under de båda senaste åren kan hämtas från en inom statistiska centralbyrån pågående utredning angående förhållandet mellan taxeringsvärden och saluvärden å jordbruksfastigheter, därå lagfart söktes under tiden $\frac{1}{7}$ 1941— $\frac{30}{6}$ 1943 (avser köp under tiden 1940— $\frac{30}{6}$ 1943), ävensom från av institutet för värdering av fastigheter i Stockholm verkställda liknande undersökningar beträffande hyreshusfastigheter i Stockholm, lagfarna eller inskrivna under tiden 1939— $\frac{30}{6}$ 1943. Vidare har inom finansdepartementets skatteberedning företagits en dylik utredning beträffande de fastigheter i 8 andra städer, som varit föremål för köp under tiden 1938—1943, därvid utvalts å ena sidan sådana städer, där utvecklingen kan antagas återspegla de allmänna verkningarna av det pågående kriget, samt å andra sidan sådana, där utvecklingen möjligen tagit en speciell riktning till följd av extraordinära förhållanden, vilket kan antagas ha varit fallet i vissa garnisonsstäder och städer med större industri för krigsmaterieltillverkning. Som representanter för den förra kategorien ha valts Malmö, Växjö, Göteborg, Uppsala samt Härnösand och som representanter för den senare Linköping, Karlskoga och Boden.

Den inom statistiska centralbyrån pågående utredningen angående jordbruksfastigheter visar, att den s. k. överprisprocenten fortsatt att stiga. Den utgjorde sålunda för år 1941 (siffror för de särskilda halvåren saknas) 34,6, för år 1942 45,8 och för första halvåret 1943 51,7. Stegningen i prinsnivån från 1938 till och med första halvåret 1943 utgör cirka 33 procent, därvid stegringen för Norrland samt Kopparbergs och Värmlands län uppgår till cirka 19 procent och för landet i övrigt till omkring 35 procent (särskilda siffror för skogsfastigheter föreligga ännu icke). Beträffande de olika länen varierar överprisprocenten för den senast undersökta perioden mellan högst 69,9 för Kronobergs län och lägst 17,1 för Gävleborgs län (för första halvåret 1943 utgöra motsvarande siffror respektive 90,6 och 19,0). Den nu angivna höga överprisprocenten för Kronobergs län synes emellertid icke innebära, att prisstegringen varit särskilt kraftig här, eftersom överprisprocenten redan under år 1938 var så hög som 35,2 procent (i Gävleborgs län understego saluvärdena under samma år taxeringsvärdena med en procent).

För att få en överblick över prisutvecklingen efter krigsutbrottet har prisstegringen för jordbruksfastigheter uträknats för olika län. Jämförelse har därvid gjorts mellan å ena sidan överprisen åren 1938 och 1939¹ samt å

¹ Materialet för enbart 1938 (= köp under detta år lagfarna efter $\frac{1}{7}$ 1939) är av för ringa omfattning, för att jämförelsen beträffande de olika länen skall kunna ske med utgångspunkt endast från detta material.

andra sidan överprisen under första halvåret 1943. Härvid ha erhållits de procenttal för prisstegringen som framgå av följande uppställning:

Län	Överprisprocent		Prissteg- rings- procent	Län	Överprisprocent		Prissteg- rings- procent
	1938—39	$\frac{1}{1}-\frac{30}{100}$ 1943			1938—39	$\frac{1}{1}-\frac{30}{100}$ 1943	
Värmlands.....	16·3	32·3	13·7	Gotlands.....	28·7	64·3	27·6
Västerbottens	7·5	22·4	13·9	Kristianstads.....	28·9	69·1	31·2
Blekinge	22·0	39·3	14·1	Västmanlands.....	7·2	41·3	31·8
Gävleborgs.....	4·2	19·0	14·2	Jämtlands	16·3	54·0	32·5
Skaraborgs.....	18·6	42·4	20·0	Kronobergs	43·7	90·6	32·7
Östergötlands	30·2	57·4	20·9	Jönköpings.....	28·0	70·6	33·3
Örebro	21·4	47·3	21·3	Stockholms	14·7	53·1	33·5
Södermanlands	18·6	44·7	22·0	Göteborgs o. Bohus	12·3	50·8	34·3
Malmöhus	25·0	53·1	22·5	Norrbottnens.....	17·4	58·0	34·6
Älvsborgs	20·8	48·4	22·8	Kopparbergs	5·7	47·2	39·3
Hallands	23·8	53·1	23·7	Kalmar.....	17·6	68·5	43·3
Uppsala	11·3	39·2	25·1	Hela riket	20·8	51·7	25·6
Västernorrlands ...	18·2	49·3	26·3				

Under den pågående utredningen har jämväl framkommit uppgifter om överprisprocenten vid köp av jordbruksfastigheter av olika storlek under tiden 1940— $\frac{30}{100}$ 1943. Av dessa framgår, att överprisprocenten utgör 55,9 för fastigheter med taxeringsvärde ej överstigande 10 000 kronor, 40,1 för fastigheter med taxeringsvärde av 10 100—50 000 kronor, 38,3 för fastigheter med taxeringsvärde av 50 100—100 000 kronor samt 30,4 för fastigheter med taxeringsvärde överstigande 100 000 kronor. För jämförelsens skull kan nämnas, att motsvarande siffror för 1938 respektive första halvåret 1943 utgöra:

	1938	$\frac{1}{1}-\frac{30}{100}$ 1943
Vid taxeringsvärde av högst 10 000	25·6	64·4
» » » 10 100—50 000	11·4	49·4
» » » 50 100—100 000.....	7·7	47·5
» » » över 100 000	10·7	32·9

Den av institutet för värdering av fastigheter i Stockholm verkställda utredningen avser dels hyreshusfastigheter på fri grund och dels dylika fastigheter å tomträttsmark (alltså ej villafastigheter). Överprisprocenten för köp, lagfarna respektive inskrivna under tiden 1939— $\frac{30}{100}$ 1943, utgör för respektive kategorier:

	Fastigheter på	
	fri grund	tomträttsmark
1939	7·5	8·8
1940	6·7	4·9
1941	0·6	2·3
1942	4·9	6·1
$\frac{1}{1}-\frac{30}{100}$ 1943	10·6	8·8

I övrigt synes av sistnämnda utredning framgå, att utvecklingen beträffande olika delar av Stockholm och fastigheter av olika beskaffenhet (moderna, moderniserade etc.) varit tämligen enhetlig.

Vad slutligen angår den inom skatteberedningen verkställda undersökningen beträffande vissa städer så framgår av denna, att överprisprocenten jämväl för fastigheterna därstädes i allmänhet visat en stigande tendens. Vid jämförelse mellan köp av bebyggda fastigheter med minst 5 000 kronors taxeringsvärde under år 1938 samt år 1943 får man följande siffror för de olika åren:

	1 9 3 8	1 9 4 3
Malmö	6·3	10·6
Växjö	19·8	21·3
Göteborg	7·5	21·8
Uppsala	0·8	24·0
Härnösand	11·4	25·5
Linköping	11·1	20·3
Karlskoga	45·2	41·3 ¹
Boden	8·1	31·1

Resultaten av sistnämnda undersökning, visande för varje stad överprisprocenten för fastigheter av olika storlek och för olika år m. m., framgår av en härvid fogad uppställning (*bilaga 1*).

Departementschefen.

Vid anmälan av fråga om proposition nr 20 till 1943 års riksdag angående uppskov med den allmänna fastighetstaxeringen yttrade jag, att vidare uppskov icke torde böra ifrågakomma med hänsyn till de särskilda svårigheter och olägenheter, som ett alltför långt uppskov med nödvändighet medförde. Denna åsikt hyser jag fortfarande. Endast om synnerligen starka skäl tala för ett ytterligare uppskov, torde ett sådant böra ifrågakomma, men detta synes icke vara fallet. Jag förordar därför, att nästa allmänna fastighetstaxering äger rum år 1945.

Vad därefter angår frågan om särskilda bestämmelser kunna anses erforderliga för undvikande av alltför kraftig höjning av taxeringsvärdena eller ojämnheter i dessa, så synes den allmänna prisstegringen på fastighetsmarknaden i olika delar av landet, såvitt framgår av de verkställda utredningarna, icke motivera sådana bestämmelser. Särskilt gäller detta prisutvecklingen i städerna, men ej heller prisen på jordbruksfastigheter synas förete sådana höjningar eller sådana ojämnheter, att några särskilda direktiv erfordras. Visserligen är enligt den förut intagna uppställningen över jordbruksfastigheter prisutvecklingen för dessa fastigheter i viss mån oenhetlig för de olika länen, men skillnaderna äro icke alltför stora. I ytterlighetsfallen kunna för övrigt, då det statistiska materialet vid dettas fördelning på de olika länen är ganska tunt, tillfälligheter ha spelat in. Sålunda synes exempelvis överpris-

¹ Uppgifter endast för tiden 1/1—30/6 1943.

procenten för Kalmar län åren 1938 och 1939 vara påfallande låg (den hade redan år 1940 nästan fördubblats och då gått upp nästan i jämnhöjd med överprisprocenten för Jönköpings län).

Vad angår prisstegringen på jordbruksfastigheterna är det sannolikt, att denna delvis beror på att prisen på skogsfastigheter stigit särskilt starkt med hänsyn till den från och med år 1941 inträdda avsevärda prishöjningen på skogsprodukter. I den mån detta är fallet, utgöra emellertid redan gällande bestämmelser en effektiv spärr mot övertaxering, i det taxeringsvärdena å skogsmark och växande skog enligt dessa icke rättas efter allmänna saluvärdet vid tiden för taxeringen (vid taxeringsårets ingång) utan efter de virkespris, som gällt under viss förfluten period. I detta avseende ämnar jag föreslå, att prisperioden 1932—1941 lägges till grund för taxeringen, varför övervärdering av skogsmarken och skogen icke torde vara att befara. Av det sagda följer också, att det överhuvud taget endast är för bestämning av jordbruksvärdena, som särskilda restriktioner i förevarande avseende skulle kunna tänkas erforderliga.

Det förut sagda utesluter naturligtvis icke, att å viss ort förhållandena kunna vara sådana, att viss försiktighet vid åsättande av nya taxeringsvärden bör iakttagas. Sådant fall kan exempelvis föreligga, om villafastigheterna i ett samhälle med svår bostadsbrist varit föremål för särskilt stark prisstegring, och det kan förväntas, att förhållandena komma att ändras omedelbart vid eller nära efter krigets upphörande. Att giva särskilda regler för dylika fall bör emellertid om möjligt undvikas, och då viss hänsyn till omständigheter av ifrågavarande art synes kunna tagas redan med tillämpning av de gällande grunderna, torde detta ej heller bli erforderligt. Jag anser sålunda, att dessa — med de ändringar beträffande olika detaljer som i det följande föreslås — böra vinna allmän tillämpning vid taxeringen.

Emellertid är det angeläget, att den allmänna höjning av taxeringsvärdena, som är ofrånkomlig, kommer att bli så jämn som möjligt. Jag bortser härvid givetvis från de justeringar i ena eller andra riktningen, som kunna bli en följd av en redan förut ojämn tillämpning av då gällande grunder. Det måste också tillses, att höjningen ej blir större än att den kommer att ligga inom ramen för den värdestegring, som kan förväntas bli i huvudsak bestående. Vid ett landskamrerarmöte böra överläggningar äga rum i syfte att tillgodose dessa synpunkter. Det insamlade statistiska materialet synes därvid i olika avseenden kunna tjäna till ledning.

Den närmast efter år 1945 följande allmänna fastighetstaxeringen kommer att äga rum år 1948, därest ej annorlunda beslutas. Huruvida denna taxering skall företagas sistnämnda år eller vid någon annan tidpunkt, torde ej böra bestämmas nu, utan därmed synes böra anstå, tills bättre möjligheter att bedöma konjunkturutvecklingen under de närmaste åren föreligga.

Vid prövning av frågan om vilka ändringar i gällande värderingsbestämmelser, som kunde anses erforderliga för nästa allmänna fastighetstaxering, har jag även övervägt, huruvida icke reglerna om värdering av vattenfall

med tillhörande byggnader m. m. borde bli föremål för revision. Den 2 december 1943 tillkallade jag vattenrättsingenjören *Richard Smedberg* för att inom departementet biträda med överarbetning av nämnda regler. Med hänvisning till berörda uppdrag överlämnade Smedberg en den 25 januari i år dagtecknad promemoria med utkast till vissa smärre ändringar i kommunalskattelagen. Över denna promemoria ha efter remiss yttranden avgivits av *kammarrätten, vattenfallsstyrelsen, länsstyrelserna i Hallands, Älvsborgs, Värmlands, Kopparbergs, Västernorrlands och Jämtlands län samt svenska vattenkraftföreningen*. Emellertid har jag vid övervägande av vad i promemorian och remissyttrandena anförts kommit till den uppfattningen, att något egentligt behov av ändringar i ifrågavarande bestämmelser för närvarande knappast föreligger, varför jag ansett mig böra avstå från att framlägga något förslag härom.

II. Värdering av skogsmark och växande skog.

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 6 mars 1940 hemställde kommunalskatteberedningen — under åberopande av bl. a. vissa uttalanden under förarbetena till 1938 års allmänna fastighetstaxering om svagheter i de nuvarande grunderna för värdering av skogsmark och därå växande skog, särskilt avseende reglerna om relativa skogstillgångens bestämmande (se prop. 281/1937 s. 38 och 85) — att undersökning måtte verkställas för att utröna, huruvida icke en förbättring i taxeringsresultatet skulle kunna vinnas genom jämkning i eller bättre utformning av nämnda grunder. Sedan i anledning härav domänstyrelsen den 12 april 1940 anbefallts att verkställa dylik undersökning samt att inkomma med redogörelse därför inom sådan tid, att resultaten av undersökningen kunde tillgodogöras vid nästkommande allmänna fastighetstaxering, inkom styrelsen med en den 30 juni 1941 dagtecknad skrivelse jämte därvid fogade förslag till vissa ändringar i kommunalskattelagen samt till ny skogsvärderingsinstruktion (SOU 1941: 23).

Senare anbefalldes domänstyrelsen genom Kungl. Maj:ts brev den 19 september 1941 att i en kommun inom vartdera av Kalmar, Kristianstads, Gävleborgs och Västerbottens län verkställa provtaxering av fastigheter enligt de av domänstyrelsen föreslagna grunderna. Efter slutförande av detta uppdrag överlämnade domänstyrelsen en den 18 februari 1942 dagtecknad redogörelse för sålunda utförd provtaxering inom Mörlunda socken i Kalmar län, Riseberga socken i Kristianstads län, Valbo socken i Gävleborgs län samt Burträsk socken i Västerbottens län.

Ovannämnda förslag och redogörelse för provtaxering ha remitterats till åtskilliga myndigheter och sammanslutningar. I anledning härav ha yttranden avgivits av *skogsstyrelsen*, som jämväl inkommit med yttranden från *samtliga skogsvårdsstyrelser*, av *överståthållarämbetet* och *samtliga länsstyrelser*, *kommunalskatteberedningen*, *1937 års riksskogstaxeringsnämnd*, *kammarrätten*, *egnahemsstyrelsen*, *svenska landstingsförbundet*, *svenska landskom-*

munernas förbund, Sveriges skogsägareförbund — gemensamt med svenska trävaruexport-, svenska cellulos-, svenska trämasse- och svenska pappersbruksföreningarna — skogssällskapet, Sveriges skogsägareföreningars riksförbund, Sveriges häradsallmänningsförbund ävensom Smålands och Blekinge handelskammare, Västernorrlands och Jämtlands läns handelskammare samt handelskammaren i Gävle. Styrelsen för skogshögskolan och statens skogsförsöksanstalt, som jämväl erhållit förslaget och redogörelsen för provtaxeringen på remiss, ha överlämnat yttranden från chefen för skogsförsöksanstalten, professor *Henrik Pettersson* samt professorerna vid skogshögskolan *Thorsten Strejffert* och *Olof Eneroth*. De hörda myndigheterna och sammanslutningarna ha i de flesta fallen antingen yttrat sig efter remissen av redogörelsen för provtaxeringen eller också avgivit förnyade yttranden efter det denna kommit dem tillhanda. Några ha emellertid yttrat sig innan de erhållit tillgång till nämnda redogörelse och därefter ej inkommit med förnyade yttranden.

Därefter har jag låtit inom finansdepartementets skatteberedning ytterligare utreda frågan om taxering av skogsmark och växande skog samt utarbeta alternativa förslag till föreskrifter därom, avsedda att tillämpas vid nästkommande allmänna fastighetstaxering, i huvudsaklig anslutning dels till gällande grunder för sådan taxering, dels till domänstyrelsens förslag. Vid denna överarbetning, för vilken jag i vissa avseenden under hand meddelat direktiv, hava såsom särskilt tillkallade sakkunniga biträtt sekreteraren hos generaldirektören för domänstyrelsen, jägmästaren *I. B. N. Sjöström*, biträdande jägmästaren *M. G. F. Malmgård* och överledaren vid riksskogstaxeringen, biträdande jägmästaren *A. E. Hagberg*. Den verkställda utredningen har sammanfattats i en inom skatteberedningen upprättad, den 29 februari 1944 dagtecknad promemoria med därtill fogade särskilda förslag till ändringar i kommunalskattelagen och till ny skogsvärderingsinstruktion, avsedda dels för tillämpning vid genomförande av de av domänstyrelsen föreslagna grunderna och dels för användning vid bibehållande i princip av de nuvarande bestämmelserna. För förstnämnda förslag kommer jag att i det följande redogöra. De sistnämnda förslagen torde få som *bilagor 2 och 3* fogas vid statsrådsprotokollet.

Domänstyrelsens förslag till ändrade bestämmelser om värdering av skogsfastighet innebär, att en helt ny metod för sådan värdering skall tillämpas. I syfte att göra framställningen så överskådlig som möjligt skall här först givas en kort redogörelse för den nuvarande och den föreslagna metoden, varefter de olika frågor, som uppkommit, behandlas mera utförligt var för sig. Slutligen skall lämnas en sammanfattande redogörelse för uttalade meningar om vilken metod som företrädesvis bör komma i tillämpning vid fastighetstaxeringen m. m.

De olika metoderna för värderingen.

De nuvarande reglerna för taxering av skogsmark och växande skog, vilka avse att fastställa avkastningsvärdet vid uthålligt och efter rationella grunder bedrivet skogsbruk, ha varit i väsentligen oförändrad form gällande från

och med den allmänna fastighetstaxeringen år 1922 (skogsvärderingsinstruktionen år 1921). Enligt dessa regler tillgår värderingen av skogsmarken och skogen så, att man uppskattar värdet av den årliga virkesavkastningen från marken vid normal skogstillgång, varefter detta värde kapitaliseras efter viss procentsats (vid 1922 års fastighetstaxering efter 6, vid 1928 och 1933 års efter 5 och vid 1938 års efter 4 procent). Det antal årsavkastningar, varmed man enligt den fastställda procentsatsen skall räkna vid kapitaliseringen, fördelas därvid å skogsmarken och den därå växande skogen så, att av sammanlagda värdet ungefär 18 procent komma att belöpa å marken och återstoden å skogen (vid 1922 års fastighetstaxering ansågos belöpa 3 normala årsavkastningar å marken och 13,67 å skogen, vid 1928 och 1933 års taxeringar voro motsvarande siffror 3,5 och 16,5 samt vid 1938 års 4,5 och 20,5). Det i enlighet härmed fastställda värdet för marken anses utgöra markens taxeringsvärde. Det erhållna värdet för skogen däremot anses användbart som omedelbart uttryck för skogsvärdet endast om skogstillgången är normal, vilket uttryckes med att relativa skogstillgången är 1,0. Avviker skogen beträffande virkesförrådet eller dettas sammansättning med avseende på åldrar och mögenhetsklasser samt grövre och klenare dimensioner från det tillstånd, som anses motsvara normal skogstillgång, jämkas skogsvärdet uppåt eller nedåt genom multiplikation med ett tal, som giver uttryck för relativa skogstillgången i det särskilda fallet, alltså med t. ex. 0,9, 0,8 etc., om skogstillgången är mindre än normal, och med 1,1, 1,2 etc., om skogstillgången är större än normal. Årsavkastningens värde för en viss fastighet bestämmes av fyra faktorer: skogsmarksareal, bonitet, rotvärde och allmänna kostnader för skogsbruket. Boniteten uttrycker markens årliga virkesavkastningsförmåga, angiven i kubikmeter per hektar, under förutsättning att skogsbruket bedrivs efter rationella grunder och att skogstillgången är normal. Rotvärdet avser värdet av normala virkesavkastningen, uttryckt i nettopris per kubikmeter å rot och fastställt för varje fastighet på grundval av genomsnittliga pris och omkostnader för olika sortiment under den före vederbörande skogsvärderingsinstruktions utfärdande närmast förflutna femårsperioden (vid 1922 års fastighetstaxering dock under åttaårsperioden 1912—1919). De allmänna kostnaderna avse kostnader för skogens vård, förvaltning m. m. och skola generellt beräknas till viss del (enligt bestämmelserna för fastighetstaxeringarna åren 1922 och 1928 $\frac{1}{4}$, därefter $\frac{1}{3}$) av det efter boniteten och rotvärdet beräknade värdet å årliga virkesavkastningen per hektar.

De av domänstyrelsen föreslagna grunderna för taxering av skogsfastighet avse också att fastställa avkastningsvärdet vid uthålligt skogsbruk. De utgå emellertid därvid icke från ett »efter rationella grunder» bedrivet så att säga mera idealt skogsbruk utan från det slags skogsbruk, som i genomsnitt bedrivs i den trakt (tillväxtområde), där vederbörande fastighet är belägen. Till grund för taxeringen lägges ej heller en beräkning av värdet under förutsättning av »normal skogstillgång», utan värderingen sker med direkt utgångspunkt från det vid taxeringstillfället förefintliga virkesförrådet. Värdet å detta vid omedelbar avverkning (det s. k. realisations- eller slaktvärdet), som

här kallas rotvärde, lägges till grund för en beräkning av nuvärdet av de belopp, som i framtiden antagas inflyta, när de rotstående träden i verkligheten komma att avverkas. Härvid tages hänsyn till dels att träden under tiden intill avverkningen tillväxa i massa (massatillväxten) samt utväxa till grövre och värdefullare dimensioner (kvalitetstillväxten) och dels att skogsägaren under tiden ej får lyfta någon ränta på sitt i skogen placerade kapital (räntefoten). Eftersom tillväxten i massa och kvalitet (värdetillväxten) samt tiden fram till avverkningen (växttiden) variera dels för olika delar av landet och dels för mark av olika beskaffenhet och tillstånd, uppdelas landet i 6 tillväxtområden samt marken inom varje tillväxtområde i 3 godhetsgrader (»mycket god», »medelgod» och »mindre god»). Då värdetillväxten och växttiden dessutom variera för skilda trädslag och dimensioner, uppdelas virkesförrådet med hänsyn härtill i olika delar (skogsgrupper¹). För varje skogsgrupp inom respektive tillväxtområde och godhetsgrad sker i princip en särskild beräkning. Det därvid funna förhållandet mellan det beräknade rotvärdet å träd av vederbörande skogsgrupp och nuvärdet (diskonteringsvärdet) av vad som beräknas inflyta vid framtida avverkning av dessa träd anges i ett tal (korrektionsfaktor), varmed sålunda rotvärdet i de särskilda fallen skall multipliceras för erhållande av diskonteringsvärdet. Från detta avdrages belopp, motsvarande allmänna kostnader för skogsbruket, varefter återstoden kallas skogsvärde. Intet särskilt markvärde kommer till synes, men hänsyn till värdet å kalmark tages därigenom att skogsvärdet icke får bestämmas lägre än visst angivet belopp per hektar (minimivärde). Avgörande för skogsvärdet å fastighet inom visst tillväxtområde och med viss godhetsgrad å marken bli virkesförrådet, rotvärdet, värdetillväxten, räntefoten, växttiden, allmänna kostnaderna och, i den mån minimivärde behöver tillämpas, arealen. Virkesförrådet, uppskattat i kubikmeter på bark, fördelas i skogsgrupperna barrtimmerskog (barrträd om 25 cm vid brösthöjd och däröver), massavedskog (mellan 15 och 25 cm vid brösthöjd), barrvedskog (under 15 cm vid brösthöjd) samt lövskog (all). För sydligaste Sverige tillkomma dessutom grupperna bokgagnvirkesskog (20 cm vid brösthöjd och däröver) samt bokvedskog (under 20 cm vid brösthöjd). Beräkning av rotvärdet sker på grundval av genomsnittsprisen för olika sortiment under tioårsperioden 1932—1941. Värdetillväxten och växttiden beräknas på grundval av riksskogstaxeringens material, d. v. s. man bygger på därvid vunna erfarenheter för beräkning av trädens massatillväxt och hur länge träden inom vederbörande tillväxtområde kunna förväntas stå kvar, innan de avverkas. Räntefoten och avdraget för allmänna kostnader, som motsvara kapitaliseringsprocent och avdrag för allmänna kostnader enligt nuvarande metod, ha föreslagits till oförändrat 4 procent respektive $\frac{1}{3}$ av det efter virkesavkastningen beräknade värdet.

Den principiella skillnaden mellan den nuvarande och den föreslagna metoden är att, medan värdesättningen enligt den förra i allmänhet sker genom

¹ De benämnas i det nu framlagda förslaget förrådsgrupper.

kapitalisering av uppskattad årlig avkastning (kapitaliseringsmetod), värderingen enligt den senare sker genom diskontering av beräknade, i framtiden utfallande avkastningsbelopp till nuvärde (diskonteringsmetod). En annan viktig skillnad är att, medan beskattningsnämndernas huvudsakligaste arbete enligt den nuvarande metoden består i bestämning av relativa skogstillgången, d. v. s. hur det förhandenvarande virkesförrådet å viss fastighet förhåller sig till ett beräknat normalförråd, beskattningsnämndernas huvuduppgift enligt den föreslagna metoden kommer att bli en direkt bedömning av virkesförrådet och dess sammansättning.

Allmänna normer för taxering av skogsfastighet. Nuvarande taxeringsvärden.

Enligt kommunalskattelagen (9 §) gälla olika regler för taxering av skogsområde och för taxering av övrig fastighet. Under det att fastighet av sistnämnda slag skall taxeras efter allmänna saluvärdet, skall område, som utgöres av skogsmark och växande skog, upptagas till det värde, det kan anses äga vid ett efter rationella grunder bedrivet skogsbruk, d. v. s. till ett oberoende av saluvärdet uträknat avkastningsvärde. Här behöver emellertid icke föreligga någon verklig motsättning. Med saluvärdet förstås enligt anvisningarna till 9 § kommunalskattelagen det belopp, som en förständig köpare kan antagas vilja betala för fastigheten, om den tänkes såld inom den kundkrets, som för en dylik egendom kan antagas vara att påräkna, och köpt för ett med hänsyn till fastighetens beskaffenhet lämpligt utnyttjande. Härav följer, sägs i fortsättningen, att köpeskilling, som under senare tid faktiskt betalats för en viss fastighet, icke får utan vidare anses som ett exakt uttryck för det allmänna saluvärdet samt att vid sidan av faktiskt betalda köpeskillingar även måste beaktas andra förhållanden såsom fastighetens avkastning m. m. Om nu en förständig köpare av skog i allmänhet kan antagas räkna med avkastningsvärdet »vid ett efter rationella grunder bedrivet skogsbruk», bör detta värde överensstämma med »allmänna saluvärdet».

1920 års skogsbeskattningskommitté, vars förslag ligger till grund för 1921 års förordning om allmän fastighetstaxering år 1922, då de nuvarande principerna för taxering av skogsfastighet genomfördes, åberopade (se prop. 214/1921, bil. A s. 24) som direktiv för sitt arbete vissa synpunkter, som framhållits av andra särskilda utskottet vid 1920 års riksdag. Utskottet hade avstyrkt ett av Kungl. Maj:t till sistnämnda riksdag framlagt förslag till kommunalskattelag, däri stadgades bland annat, att till grund för taxering av fast egendom skulle läggas allmänna saluvärdet, att värdet av växande skog skulle ingå i taxeringsvärdet med sitt fulla belopp, men att det vore skogens värde i handel ochandel under förutsättning av normal skötsel och fortsatt skogsbruk och icke dess värde vid fullständig realisation, som skulle uppskattas. I sammanhang härmed hade utskottet uttalat, att när Kungl. Maj:t föresloge,

att skogens värde skulle ingå i taxeringsvärdet med sitt fulla belopp och att det taxerade skogsvärdet skulle påföras skattekronor efter 3 procent av taxeringen, utskottet ej kunde undgå att befara, att sådan beskattning av den växande skogen skulle leda till för tidig avverkning och därmed få till följd en misshushållning med detta utomordentligt viktiga naturkapital, och denna farhåga kunde icke undanröjas av tillägget, att det vore skogens värde i handel ochandel under förutsättning av normal skötsel och fortsatt skogsbruk, som skulle uppskattas, en regel som i själva verket knappast syntes möjlig att tillämpa på ett tillfredsställande sätt. Kommittén anförde vidare, att den vid övervägande av frågan, huruvida till grund för uppskattning av värdet å fast egendom — bortsett från skogsmark och växande skog — borde läggas allmänna saluvärdet eller avkastningsvärdet, kommit till den uppfattningen, att åt allmänna saluvärdet borde givas företräde. Därefter anförde kommittén bland annat:

I allmänhet och särskilt beträffande jord å landet torde emellertid avkastningsvärdet och allmänna saluvärdet sammanfalla. Vid köp av fast egendom lär köparen göra sina beräkningar angående den avkastning, som egendomen kan lämna, och på grund av dessa beräkningar blir, där ej särskilda omständigheter inverka, köpeskillingen bestämd. Föreligger ingen anledning till antagande, att denna köpeskillning avviker från normalt värde, utan köpeskillingen kan läggas till grund för taxeringen, har därmed den beräkning av avkastningsförmågan, som eljest skolat göras av taxeringsmännen, redan fullgjorts av köparen, som mera ingående än taxeringsmännen kunnat bedöma densamma.

Samma orsaker, som föranleda, att saluvärde och avkastningsvärde å jordbruksegendom under normala förhållanden kunna beräknas sammanfalla, kunna även för skogsegendomar sägas vara giltiga så tillvida, att saluvärdet av en skog, som köpes, måste anses helt bero på den avkastning, som från densamma kan erhållas. Bredvid detta uthålliga avkastningsvärde, som mera sällan framträder i betalda köpeskillningar, existerar emellertid för skogar, där hushållningen är fri, ett s. k. realisationsvärde, vilket förutsätter totalavverkning av samtliga skogstillgångar och därmed ett långvarigt avbrott i produktionen å marken ifråga. Enligt vad erfarenheten visat, kan speciellt under högkonjunkturer ett betydande värdeuttag på detta sätt ske; och uppdrivas därför genom spekulation prisen på skogsegendomar till en sådan höjd, att det rationellt bedrivna skogsbruket icke kan förränta dessa höga realisationsvärden. Då dessa senare värden sålunda skapats under förutsättningar, som från skogsvårdssynpunkt måste betraktas som beklagliga och vilka man medelst upprepade lagstiftningsåtgärder sökt motarbeta, har kommittén ansett det uteslutet att lägga de ofta av osund spekulation alltför starkt påverkade köpeskillningarna för skog till grund för fastighetstaxeringen och i stället förordat en beräkning av skogens avkastningsvärde vid ett efter rationella grunder bedrivet skogsbruk. — — —

Med de grunder för värdesättning, som angivas i kommitténs förslag till instruktion för värdesättning å skogsmark och växande skog och som innebära, att markvärdet skall beräknas efter den avkastning, som under antagande av normal skogstillgång kan erhållas vid ett efter rationella grunder bedrivet skogsbruk, och skogsvärdet efter den avkastning, som är att påräkna ur den växande skogen i det skick, vari den faktiskt befinner sig, under för-

utsättning av ett rationellt riktigt tillgodogörande, lärer värdet å den virkesproducerande marken komma att uppgå till ett belopp, som icke understiger det allmänna saluvärdet därå. Däremot torde det värde, som kommer att åsättas den växande skogen, i regel — där skogshushållningen är fri — understiga det allmänna saluvärdet, för såvitt därmed förstås det s. k. realisationsvärdet.

Frågan har berörts senare i olika sammanhang. Sålunda yttrade dåvarande *chefen för finansdepartementet* vid framläggande av förslag till proposition nr 220 år 1932 angående vissa ändrade bestämmelser för 1933 års allmänna fastighetstaxering (s. 81):

Den för skogsmark och växande skog gällande särskilda metoden åsyftar — — — att fastställa »det värde, som de kunna anses äga vid ett efter rationella grunder bedrivet skogsbruk». Det har tidigare framhållits (prop. 102/1927 s. 490), att man med denna metod syftar till att — visserligen schablonmässigt — få fram värden, som skäligen kunna anses motsvara skogens saluvärde under de närmaste åren under förutsättning av skogens fortsatta användning för uthålligt skogsbruk. Man har sålunda att ställa sig frågan, hurudan kalkyl en köpare, som har för avsikt att fortsätta med rationellt skogsbruk, plågar göra. Han måste därvid uppenbarligen göra klart för sig, att det gäller en affär på lång sikt. Han räknar sålunda med ej blott årsavkastningen under de närmaste åren utan den sannolika årsavkastningen under en överskådlig framtid. Säkerligen kalkylerar han ej heller med räntefoten för kortfristiga placeringar utan med den ränta, han kan väntas erhålla på lång sikt. Om köpet sker under en högkonjunktur eller en lågkonjunktur, bör i och för sig föga påverka denna del av kalkylen. Vederbörande har strängt taget ingen anledning att komma till annat resultat vid det ena tillfället än vid det andra men har sannolikt benägenhet för större optimism vid högkonjunktur. Ävenledes måste det givetvis påverka hans pris, om lågkonjunktur eller högkonjunktur förutses under de allra närmaste åren, i så måtto nämligen, att det uppenbarligen ställer sig fördelaktigare, om de närmaste årens värden väntas bli höga och de påföljande årens låga, än om ordningen blir den motsatta. Att dessutom en mer eller mindre knapp kapitaltillgång utövar sin verkan på efterfrågans storlek, är tydligt, men just därför att det gäller långtidsplaceringar blir ej heller verkan av denna faktor så stark, som om det gäller mera kortfristiga sådana. Allt detta sammanlagt innebär, att saluvärdet på skogsmark och växande skog under förutsättning av dess fortsatta användning för rationellt skogsbruk visserligen fluktuerar men — vid oförändrat penningvärde — inom jämförelsevis trånga gränser och mindre än de faktiska saluvärdena, vilka lätt röna inverkan av möjligheten att omedelbart göra ett mer eller mindre betydande kapitaluttag ur skogen. Om det exempelvis skulle kunna påvisas, att de faktiska saluvärdena för växande skog sedan ingången av år 1928 nedgått med 25 procent, får detta följaktligen ej tagas till intäkt för ett påstående, att taxeringsvärdena böra sänkas i samma proportion. Taxeringsvärdena på skogen böra förete en jämnare kurva än de faktiska saluvärdena.

Vid anmälan av fråga om proposition nr 281 år 1937 angående vissa ändringar i värderingsbestämmelserna för 1938 års allmänna fastighetstaxering yttrade jag bland annat följande (s. 37):

Givetvis måste — — — beaktas den betydelse i beskattningsavseende, som tillkommer taxeringsvärdena. Vid den kommunala beskattningen öva taxeringsvärdena å skogen sin verkan i jämförelse med andra beskattningsföre-

mål, främst värdena å fastighet i övrigt, varför en relativ undertaxering av skog betyder överbeskattning av andra beskattningsföremål. Taxeringsvärdena äro grundläggande för förmögenhetsbeskattningen, vid vilken skogen rätteligen bör medräknas till sitt fulla värde. De äga ock betydelse för stämpelbeläggning av fång å fastighet, särskilt arv och gåva. Ur alla dessa synpunkter verkar en relativ undertaxering — liksom givetvis en relativ övertaxering — orättvist. Det förefaller, som om den uppfattningen på sina håll vore rådande, att taxeringsvärdena å skogsmark och växande skog alltid böra ligga på en lägre nivå än saluvärdena. En sådan uppfattning är ej riktig: med metoden avses — — — att schablonmässigt få fram värden, som skäligen kunna anses motsvara skogens saluvärde under förutsättning av dess fortsatta användning för uthålligt skogsbruk. Där den växande skogens värde påverkas av tillfälliga konjunktioner, vilka locka till skogsspekulationer och omedelbar avverkning av virke, som vid uthålligt skogsbruk borde behållas, bör vid taxeringen hänsyn ej tagas till sålunda uppkommande övervärden, men eljest lär taxeringsnivån i stort sett böra följa de allmänna saluvärdena.

Frågan om vilket värde man bör eftersträva vid taxering av skog har understundom sammankopplats med frågan om repartitionstalet för den kommunala beskattningen av skogen. Sålunda anförde *centralrådet för skogsvårdsstyrelsernas förbund* i yttrande över förslag till 1937 års skogsvärderingsinstruktion i anledning av föreslagen sänkning av kapitaliseringsprocenten från 5 till 4, vilket kunde antagas höja de vid 1933 års taxering ernådda taxeringsvärdena å skogsfastigheter med 25 procent (prop. 281/1937 s. 26):

En dylik stegring kan centralrådet dock icke finna annat än obillig med hänsyn till de därav för skogsbruket följande konsekvenserna i skattehänseende i vad gäller de kommunala utskylderna. Detta hade dock icke behövt vara fallet, därest repartitionstalet för skogsvärde sänkts med 1 procent från 4 till 3 i samband med att vid 1932 års riksdag detta tal för jordbruksfastighet sänktes från 6 till 5. På grund av att så icke kom att ske är skogsbrukets kommunala beskattning med hänsyn till den jämväl utgående skogsaccisen hårdare än jordbrukets. Man kan säga, att sänkningen av repartitionstalet för jordbruksfastighet kommit att medföra viss övervältring av det kommunala skattetrycket på skogsbruket. Visserligen är det sant, att det lägre repartitionstalet för jordbruksvärde även kommit skogsmarken tillgodo, men denna representerar vanligen en väsentligt mindre del av värdet än den växande skogen, varför vinsten i det ena avseendet mer än väl uppväges av förlusten i det andra. En rättvis avvägning av skatteförhållandena vid nu återopade tillfälle skulle alltså endera ha lett till en sänkning av repartitionstalet för skogsvärde med en enhet eller till en motsvarande sänkning av skogsaccisen. Så skedde emellertid ej, och det är alltså närmast av denna anledning centralrådet nu finner en förhöjning av skogsfastigheternas taxeringsvärde med 25 procent betänkelig.

Domänstyrelsen anför i det nu framlagda förslaget (s. 6) — efter att ha framhållit, att den nuvarande taxeringsmetoden avser att fastställa avkastningsvärdet vid uthålligt skogsbruk:

Det har tidigare i olika sammanhang gjorts gällande, att ett så bestämt värde icke skulle överensstämma med det allmänna saluvärdet, vilket skulle mera rätta sig efter skogens värde vid ett omedelbart tillgodogörande, det i skogslitteraturen så kallade realisations- eller slaktvärdet. Detta torde dock vara en sanning med modifikation. Uthålligt skogsbruk lär, bl. a. med hän-

syn till kapitalplaceringens säkerhet, i allmänhet giva det bästa ekonomiska utbytet. En »förståndig köpare» av skogbeväxt mark bör därför beräkna det pris han vill betala för marken efter den avkastning han kan få vid dylikt skogsbruk. Den åsikten, att allmänna saluvärdet på en skog i allmänhet ej skulle överensstämma med avkastningsvärdet vid uthålligt skogsbruk, torde vara föranledd därav att det vid växlande virkespris kan visa sig giva bättre ekonomiskt utbyte med mycket stora avverkningar, motsvarande flera eller många årsuttag särskilt goda år, än med jämnt fördelade på längre sikt avvägda årliga avverkningar. Att man för utnyttjande av en gynnsam konjunktur på en gång avverkar vad som egentligen borde uttagas under en följd av år behöver emellertid i och för sig icke innebära, att man går utom ramen för vad som kan betecknas såsom uthålligt skogsbruk. Om det med hänsyn till virkesprisen är fördelaktigt att visst år göra ett mycket stort virkesuttag, kan givetvis en köpare frestas att betala mera för fastigheten än som motsvarar ett med hänsyn till strängt uthålligt skogsbruk med jämna årsavverkningar uträknat avkastningsvärde, därvid man får förutsätta att virkesprisen åter skola sjunka till de för längre tid beräknade medelprisen eller därunder. Att dylika fall inträffa är lika naturligt som att priset på en jordbruksegendom påverkas av konjunkturerna på marknaden för jordbruksprodukter. Lika litet som man, när det gäller jordbruk, bör lägga saluvärdet under ett år med goda konjunkturer till grund för egendomens taxeringsvärde, som skall gälla under en femårsperiod, lika litet bör man låta förhållandet på virkesmarknaden under ett år med särskilt goda pris ensamt vara avgörande för skogens taxeringsvärde. Men lika litet som man anser sig avvika från regeln om att jordbruksegendomen skall taxeras efter saluvärdet, därför att man icke helt följer konjunkturerna i fråga om dylik egendom, lika litet har man anledning anse sig avvika från denna regel, därför att man låter virkesprisen under en viss längre period vara utslagsgivande för taxeringen av skogen. Det torde sålunda kunna göras gällande, att vid taxering av skog taxeringsvärdet bör i stort sett överensstämma med allmänna saluvärdet, därvid detta begrepp tages som uttryck för ett stabiliserat, av tillfälliga konjunkturer oberoende värde.

Enligt det nu sagda bör vid bedömande av tillförlitligheten hos den metod, som under en viss tidsperiod använts vid fastighetstaxeringen, en direkt jämförelse mellan taxeringsvärdet och försäljningspriset å skogsfastigheter, som gått i handeln under samma tidsperiod, kunna tjäna till ledning. Resultatet av en sådan jämförelse för den tid, varunder den nuvarande värderingsmetoden använts, synes giva vid handen, att densamma icke på ett tillfredsställande sätt fyllt sitt ändamål. Enligt det erfarenhetsmaterial, som står till domänstyrelsens förfogande, ha nämligen taxeringsvärdena under denna tid beträffande skogsfastigheter starkt avvikit från försäljningsvärdena, därvid de senare i allmänhet i hög grad överstigit de förra. Domänstyrelsen åsyftar då egendomar, som styrelsen för kronans räkning inköpt under de senare åren. Vid många dylika affärer har taxeringsvärdet legat betydligt under inköpspriset, och det har hänt, att priset varit mer än dubbelt så högt som taxeringsvärdet. Domänstyrelsen vill emellertid i detta sammanhang framhålla, att avvikelserna mellan taxerings- och saluvärdena ibland kan ha berott på uppenbar feltolkning av de nu gällande bestämmelserna.

Den av domänstyrelsen verkställda *provtaxeringen* gav till resultat, att taxeringsvärdena, beräknade enligt nya metoden men under samma prisförutsättningar som vid 1938 års fastighetstaxering, blevo lägre än 1938 års värden i Burträsk socken men högre i de övriga provtaxerade kommunerna.

Procentuellt blev det en genomsnittlig höjning av taxeringsvärdena per hektar av för Riseberga socken 20,3 procent, Mörlunda socken 19,3 procent och Valbo socken 7,7 procent samt en genomsnittlig sänkning av samma värden för Burträsk socken av 8,9 procent.

Kammarrätten anför i sitt nu avgivna remissyttrande:

Till domänstyrelsens uttalande om förhållandet mellan allmänna saluvärdet och avkastningsvärdet för skogsmark och skog vill kammarrätten allena anmärka, att en likställighet mellan berörda värden knappast kan hava varit av lagstiftaren avsedd för en och samma taxeringsperiod. Skogsmark och skog taxeras enligt en schablonmässig avkastningsmetod, innebärande bl. a. att medeltalet av de värden å skog å rot, som varit å orten gällande under en viss 5-årsperiod före taxeringsåret, kommer att ligga till grund för taxeringen. Till den del en fastighet ej innehåller skogsmark och skog eller beträffande fastighet, som saknar sådan mark, gäller allmänna saluvärdet såsom uppskattningsgrund. Enligt 6 § och 12 § 2 mom. sista stycket i kommunalskattelagen skall detta saluvärde beräknas med hänsyn till förhållandena vid fastighetstaxeringsperiodens början. Detta betyder, att det är de representativa fastighetsförsäljningar, som ägt rum i en fastighetstaxeringsperiodens början näraliggande tid, vilka särskilt öva inflytande å taxeringsvärdet. Tidigare representativa fastighetsförsäljningar giva material för ett bedömande, huruvida de närmare taxeringsperiodens början liggande försäljningarna varit av mera tillfälligt konjunkturbetonad beskaffenhet och till följd därav böra justeras. Beträffande skogsmark och skog åter komma alla de rotvärden, som varit gällande under den förut omnämnda 5-årsperioden — som ej helt sammanfaller med taxeringsperiod — att betyda något för värderingen. Väl är sant, att principellt avkastningsvärdet för skog och skogsmark samt det allmänna saluvärdet i det långa loppet böra sammanfalla, men för taxeringsperioden, sedd för sig, kunna de knappast göra det under annan förutsättning än att de ekonomiska förhållandena på hithörande områden under en längre tidrymd varit stationära.

Professor *Streyffert* framhåller, att domänstyrelsens från dess egen verksamhet hämtade vittnesbörd om betydande avvikelser mellan allmänna saluvärdet och taxeringsvärdet för skog blott bestyrker ett redan erkänt faktum, men påpekar samtidigt, att taxeringsvärdet å skog skall vara ett avkastningsvärde till skillnad från jordbrukets taxeringsvärde, som i princip skall sammanfalla med allmänna saluvärdet. *Streyffert* fortsätter:

Detta särhållande av taxeringsvärdet för skog som ett avkastningsvärde gent emot ett för samma skog eventuellt avvikande allmänt saluvärde har som bekant sin grund i möjligheten att mer eller mindre snabbt realisera ett befintligt överskott av gammal, oväxtlig skog och därigenom förskaffa sig ett större kapitalvärde av skogen i fråga än om avverkningen av denna gamla skog fördelas på en längre följd av år i syfte att säkerställa en mera uthållig avkastning, vilken skulle ligga till grund för ett beräknat avkastningsvärde.

I samma mån som den gamla oräntabla skogen kommit att bli av mera begränsad omfattning har detta särhållande av två olika värden på skogen minskat i betydelse. I samma riktning har den för något år sedan genomförda lagen om begränsning av rätten att avverka skog inom fem år efter förvärvet verkat. Troligen finnes dock alltså av denna anledning en marginal för avvikelse mellan allmänna saluvärdet och taxeringsvärdet, vilken av-

vikelse i så fall främst skulle göra sig märkbar vid försäljning av skogsegendomar med ett dylikt överskott på gammal skog. Detta torde väl också överensstämma med erfarenheten.

Emellertid föreligger även en annan anledning till avvikelse mellan saluvärdet och taxeringsvärdet, vilken ej förutsätter ett dylikt överskott av gammal skog. Härmed åsyftas det förhållandet, att avverkningarna äro större under högkonjunkturerna med deras goda priser än under lågkonjunkturerna med deras lägre priser. Beräknas nu avkastningsvärdet på grundval av ett genomsnitt av priserna under ett visst antal år under förutsättning av jämn avverkning kommer härigenom detta avkastningsvärde att bli lägre än det värde, som betingas av de faktiskt erhållna inkomsterna. Om man förutsätter, såsom naturligt är, att det allmänna saluvärdet utbildas under hänsynstagande till förenämnda möjlighet att utnyttja konjunkturerna, skulle detta innebära, att saluvärdet av denna anledning skulle komma att ligga över taxeringsvärdet.

I detta avseende föreligger en bestämd skillnad mellan skogsbruket och jordbruket, i det saluförandet av jordbrukets avkastning blir i det väsentliga beroende av skördeutfallet och följaktligen ej kan anpassas efter konjunkturerna på samma smidiga sätt som i skogsbruket. Denna väsentliga skillnad mellan skogsbruket och jordbruket synes domänstyrelsen ej ha uppmärksammat, när den diskuterar förhållandet mellan saluvärde och taxeringsvärde å s. 7 och därvid även drar upp en parallell med jordbruket.

Slutligen bör det beaktas, att priset på skogsegendomar kan stiga över taxeringsvärdet även av andra anledningar. Sålunda kan det förhållandet, att ett med skogsbruk förenat jordbruk erbjuder arbetstillfällen åt sin innehavare även under den tid, då jordbruket ej tar i anspråk arbetskraft och dragare, innebära en fördel, för vilken köparen kan vara beredd att erlagga ett pris utöver det som betingas av själva virkesavkastningens kapitalvärde. Sammalunda kan sägas om den fördel, som en virkesförbrukande industri kan finna i att genom skogsköp säkerställa sitt behov av råvara. Ytterligare kunna fördelar av en förbättrad arrondering verka i samma riktning. Köpare som söka en kapitalplacering kunna räkna med en lägre räntefot än den (utlåningsränta), som ligger till grund för beräkningen av taxeringsvärdet. Vad speciellt beträffar smärre skogsegendomar i närheten av de större städerna kunna prisen å dessa starkt drivas upp under inverkan av efterfrågan från stadsbefolkningens sida på lantställen för sommarvistelse etc.

Av nämnda — och även andra — anledningar kan man vänta att priset på skogsegendomar i allmänna marknaden bör ligga över taxeringsvärdet. Det förhållandet, att allmänna saluvärdet på dylika egendomar i verkligheten ofta ligger över taxeringsvärdet behöver därför ej i och för sig innebära, att det senare skulle vara felaktigt bestämt. Av samma anledning lär man ej heller för framtiden kunna räkna med full överensstämmelse mellan dessa båda slag av värden, så länge taxeringsvärdet skall fastställas som ett avkastningsvärde enligt nu — liksom även i domänstyrelsens förslag — gällande grundprinciper. Mot dessa grundprinciper synes i och för sig intet väsentligt vara att anmärka.

Skogsstyrelsen påpekar, att de låga taxeringsresultaten under den nuvarande taxeringsmetodens tillämpningstid torde ha förorsakats av att de olika till grund för värderingen liggande faktorerna ofta ej blivit rätt fixerade men att det därjämte syntes kunna antagas, att det varit fullt avsiktligt som skogsvärdena hållits låga, bland annat för att undvika en alltför hård beskattning vid sådan behandling av skogen att dess fulla avkastning ej uttages. Eljest tor-

de nämligen beskattningen i och för sig kunna i påtaglig grad motverka de lov-
värda och av statsmakterna på annat sätt understödda strävandena att för-
bättra skogsmarkens bestockning och därigenom höja det växande virkesför-
rådet. I stället hade förevarande skatt utbyggts med accis på avverkat virke,
varigenom skatt uttoges då inkomsten av skogen inflöte.

Skogsvårdsstyrelsen i Stockholms län anför:

Domänstyrelsens uppfattning, att uthålligt skogsbruk i allmänhet skulle giva
det bästa ekonomiska utbytet, torde tyvärr icke alltid vara riktig. Styrelsens
erfarenhet säger tvärtom att exploatörer — i den mån skogsvårdslagen icke
kunnat hindra avverkningarna — mycket ofta gjort påtagliga vinster. Detta har
bl. a. kunnat ske, dels genom att större delen av den äldre skogen avverkats
under en högkonjunktur och dels genom att vederbörande därefter lyckats
avyttra kalmarkerna och ungskogarna till förmånligt pris. Men även för per-
soner, som bibehållit fastigheterna i egen ägo, har en exploatering ofta bli-
vit förmånlig, enär de efter exploateringen under många år sluppit förvalt-
nings- och liknande kostnader, som normalt drabba varje ordnat skogsbruk.

I detta sammanhang tillåter sig styrelsen även erinra om att saluvärdet å en
skog ingalunda alltid representerar verkliga värdet — hur detta senare än be-
räknats. Vid många skogsköp spelar nämligen spekulation en betydande roll.
En del av dessa spekulationer lyckas, andra icke. Man kan därför icke
a priori utgå ifrån, att det förhållandet, att saluvärdena ofta ligga över taxe-
ringsvärdena, ovillkorligen bevisar, att dessa senare äro för låga.

Emellertid är det nog i allmänhet så — — — att taxeringsvärdena å skogs-
mark och skog hittills blivit lägre än verkliga värdena. Särskilt har detta va-
rit påtagligt beträffande fastigheter med överskott på mogen skog.

Detta förhållande måste emellertid till stor del tillskrivas reglerna för fas-
tighetstaxeringarna, genom vilka regler dels en väsentlig del av den möjliga
produktionen (idealboniteten) icke värdesättes och dels varje skogsägare med-
gives rätt till avdrag för förvaltningskostnader med icke mindre än $\frac{1}{3}$, och
detta ehuru flertalet av de mindre skogsägarna knappast ha några dylika
kostnader. Dylika regler måste i allmänhet ge för låga värden.

Att statsmakterna på ovan angivet sätt ansett sig böra fastställa regler,
som i allmänhet giva något lägre värden än de verkliga, har enligt styrelsens
mening varit en klok åtgärd. Härigenom ha nämligen omtänksamma skogs-
ägare erhållit en viss lockelse att investera ökade virkeskapital i skogarna
— en åtgärd som nationalekonomiskt sett säkerligen varit välgrundad och i
fortsättningen torde vara förtjänt av allt understöd.

Skogsvårdsstyrelsen i Kalmar län, norra delen, framhåller, att vidhållandet
av krav på värdering under förutsättning av uthålligt skogsbruk med nödvän-
dighet måste medföra, att värdenas allmänna nivå kommer att bli något
lägre än de faktiska saluvärdenas, vilka influeras av tillfälliga konjunkturer
och en betydande möjlighet att frångå det uthålliga skogsbrukets princip, samt
hänvisar härvid till domänstyrelsens undersökning av riksskogstaxeringens
material, varav framgår, att i största delen av landet skogens realisationsvär-
de icke förräntar sig ens vid mycket låga förräntningskrav. Att skogsbruket
faktiskt bedreves på nämnda sätt vore emellertid ur landets synpunkt en
oskattbar fördel, och det borde vara angeläget att tillse, att de åtgärder, som
av statsmakterna vidtoges för höjning av skogsbrukets samlade avkastning,

icke gjordes verkningslösa genom en i motsatt riktning verkande beskattning.

Skogsvårdsstyrelsen i Blekinge län uppger, att det inom länet visserligen förekommit, att taxeringsvärdena avvikit från försäljningsvärdena, speciellt under stigande konjunkturer, men att rent generellt relationen mellan taxerings- och saluvärdena, där taxeringarna blivit korrekt utförda, varit ungefär vad man kunnat vänta med hänsyn tagen till räntefoten, de betydande avdragen för allmänna omkostnader samt rotvärdets beräkning på grundval av virkesprisen under 5-årsperioder.

Skogsvårdsstyrelsen i Gävleborgs län anser, att allmänna saluvärdet icke bör vara normerande vid fastighetstaxering av skog. Enligt vad styrelsen hade sig bekant rättade sig saluvärdet å skogsfastigheter vanligen efter skogens värde vid omedelbart tillgodogörande. Såsom bevis härför kunde bland annat åberopas 1938 års lagändring, vad anginge 5 § i 1923 års skogsvårdslag, vilken ändring tillkommit för att förhindra alltför hårda virkesuttag på nyförvärvad fastighet. Även vid arvskifte då det vore flera arvingar och en av dessa skulle övertaga hela fastigheten och sålunda utlösa de övriga, bleve det i regel fråga om skogens slaktvärde vid egendomens värdering. Det stora flertalet av sålunda skogsegendomar värderades sålunda med starkt hänsynstagande till skogens värde vid ett omedelbart tillgodogörande av den äldre skogen, d. v. s. med hänsyn till ett helt annat avverkningsprogram än vad ett uthålligt skogsbruk krävde.

Länsstyrelsen i Uppsala län erinrar om att vid tillkomsten av nuvarande skattelagar försiktighet ansågs böra iakttagas beträffande beskattningen av växande skog för att icke under de perioder, då uttagning av virke ur skoglig synpunkt borde underlätas, framkalla avverkning för att täcka beskattningsutgiften, samt uppger beträffande förhållandet mellan nuvarande saluvärden och taxeringsvärden, att det under en tidigare för annat ändamål verkställd undersökning visat sig, att inom länet på senaste åren antalet lagfarna fastigheter nedgått, vartill förklaringen med all sannolikhet vore, att de enskilda fastighetsägarna haft god kännedom om skogens stegrade penningvärde och på den grund avhållit sig från försäljning samtidigt som deras inkomster i övrigt förebyggt tvång till försäljning. Vid de antecknade försäljningarna hade någon stegring av köpeskillingarna över taxeringsvärdena kunnat konstateras, under det att något tidigare taxeringsvärden och köpeskillingar syntes ha stått i god överensstämmelse. Såvitt länet anginge torde man sålunda icke kunna säga, att försäljningsvärdena avvikit från taxeringsvärdena i sådan grad att därigenom påkallades ändring av taxeringsmetoden.

Länsstyrelsen i Kronobergs län framhåller, att begreppet allmänt saluvärde, sådant det möter i taxeringsförfattningarna, uttryckligt och principiellt icke är satt i nödvändig relation till faktiskt betald köpeskillning och att det ofta konstaterats, att prisstegring och ökad efterfrågan beträffande skogsprodukter hastigt övar inflytande på prisbildningen å skogbärande jordbruksfastigheter. Länsstyrelsen fortsätter:

Vid bedömning av förhållandet emellan taxeringsvärden och betingade representativa köpeskillingar å jordbruksfastigheter förtjänar det dessutom

uppmärksammas, att även andra värdefaktorer än skog med växlande konjunkturer och förhållanden komma till uttryck i betingade köpeskillingar, ofta på ett sådant sätt, att det icke med säkerhet kan avgöras, huru den ena eller andra faktorn påverkat köpeskillingen. I jordbruksfastigheter och deras taxeringsvärden ingå sålunda — bortsett från skog — olika värdefaktorer, icke blott mycket olika för olika fastigheter, utan även växlande från den ena tiden till den andra för de särskilda fastigheterna (kommunikations- och vägförhållanden, byggnadsbestånd, jordbrukets hävd m. m.). Den senare tidens utveckling på hithörande område, innebärande bland annat såväl betydligt stegrade byggnadskostnader som ock stigande anspråk i fråga om både bostadsstandard och ekonomibyggnader på jordbruksfastigheter, har medfört, i synnerhet beträffande mindre jordbruksfastigheter, att fastigheternas utrustning i byggnadsavseende spelar en allt större roll för prisbildningen beträffande dylika fastigheter. Nu berörda värdefaktor är sålunda ofta av huvudsaklig betydelse för bestämmande av köpeskillingen för en mindre jordbruksfastighet, medan däremot författningsenligt byggnadsbeståndet endast i någon mindre grad gör sig gällande vid åsättande av taxeringsvärde å jordbruksfastighet. Beträffande många, i synnerhet mindre jordbruksfastigheter, i fråga om vilka anmärkningsvärd skillnad framträtt emellan betingad köpeskillning och taxeringsvärde, kan därför, såsom här i länet verkställd undersökning synes bekräfta, skäligen antagas, att skillnaden i stor utsträckning har sin förklaring i nyss berörda förhållande, och måhända kan i fråga om dylika fastigheter observerad skillnad emellan betingade köpeskillingar och taxeringsvärden endast i mindre grad hänföras till för låg uppskattning vid taxeringen av respektive fastigheters skog.

Icke minst i fråga om skogstaxeringen enligt gällande taxeringsföreskrifter framstår emellertid såsom angeläget, att den på ett allmänt saluvärde inriktade taxeringen giver till resultat taxeringsvärden (skogsvärden), som icke alltför mycket understiga fastighetsmarknadens motsvarande prissättning.

Länsstyrelsen i Kalmar län anför, att det ej torde kunna förnekas, att det taxeringsvärde å skog, som åsatts med ledning av nuvarande bestämmelser, merendels rätt väsentligt understiger skogens allmänna saluvärde, även om sistnämnda värde icke bör fattas som synonymt med skogens s. k. realisations- eller slaktvärde utan bör förstås som uttryck för ett stabiliserat, av tillfälliga konjunkturer oberoende värde.

Länsstyrelsen i Kristianstads län uttalar en liknande åsikt och anför som bevis härför, att en utredning angående förhållandet emellan taxeringsvärden och köpeskillingar under tiden den 1 januari 1939—den 30 juni 1941 inom länet givit vid handen, att köpeskillingarna överstigit taxeringsvärdena i fråga om fastigheter, där summan av skogsmark och skogsvärde utgjort 50—75 procent av taxeringsvärdet med 55,3 procent, där samma summa utgjort 75—90 procent med 51,3 procent och där summan överstigit 90 procent med 105,3 procent. Ehuru särskilt under de senaste åren skogsfastigheter inköpts till belopp, avsevärt högre än taxeringsvärdena, där inköpet torde hava skett av andra skäl än förvärv för avverkning enligt utgålligt skogsbruk, kvarstode likväl att taxeringen av skog inom länet icke kunde anses tillfredsställande enligt nuvarande bestämmelser.

Jämväl länsstyrelsen i Västernorrlands län uppgiver, att av verkställd undersökning av utfallet av 1938 års fastighetstaxering genom jämförelse mellan taxeringsvärdena å efter taxeringen försålda skogsfastigheter och köpeskillingarna för dessa framgått, att köpeskillingarna starkt avvika från taxeringsvärdena, därvid de förra i fråga om fastigheter med sparad skogstillgång nästan uteslutande överstiga de senare.

Länsstyrelsen i Blekinge län däremot anför, att den kritik, som inom detta län riktats mot de vid senaste allmänna fastighetstaxering åsatta skogsvärdena, såvitt kommit till styrelsens kännedom, föranletts endast därav, att köpeskillingarna i några enskilda fall avsevärt överstigit taxeringsvärdena, men att denna kritik, alldeles fränsett att i vissa fall överpris bevingats av särskilda omständigheter, ofta ej torde ha tillräckligt beaktat förändringarna i den allmänna prisnivån, som givetvis skulle ha föranlett stora avvikelser även med den av domänstyrelsen föreslagna värderingsmetoden.

Länsstyrelsen i Älvsborgs län framhåller, att den bristande överensstämmelsen mellan taxeringsvärden och köpeskillingar å skogsfastigheter ej torde ha blivit vanligare genom den sedan 1922 tillämpade taxeringsmetoden än den varit förut samt att vid tiden för 1933 års fastighetstaxering förutvarande taxeringsvärden å skogsfastigheter i många fall överstego saluvärdena. De fall, då köpeskillingarna mera allmänt överstege taxeringsvärdena, inträffade i regel under tider med stigande virkespris, och i fråga om fastigheter med stort virkesförråd kunde skillnaderna mellan köpeskilling och taxeringsvärde bliva betydande. Beträffande fastigheter med ung skog och lågt virkesförråd torde däremot icke särskilt anmärkningsvärda skillnader kunna påvisas mellan taxeringsvärden och köpeskillingar.

Länsstyrelsen i Örebro län anser det vara en ny princip, att taxeringsvärdet för en skog bör överensstämma med skogens allmänna saluvärde, och uppgiver, att det enligt nuvarande bestämmelser bestämda avkastningsvärdet vid uthålligt skogsbruk i regel legat under det allmänna saluvärdet. Att få en ändring till stånd häri måste bliva förenat med särskilda svårigheter, då en avsevärd skillnad alltid måste bestå mellan skogens realisationsvärde och dess värde vid uthålligt skogsbruk.

Länsstyrelsen i Gävleborgs län anser också, att i domänstyrelsens uttalande, att man bör komma fram till ett värde motsvarande saluvärdet, ligger ett frångående av tidigare tillämpad princip. Vidare framhåller länsstyrelsen, att den icke är övertygad om att saluvärdena i allmänhet legat betydligt över taxeringsvärdena. Uteslutet vore icke, att vid de av domänstyrelsen åberopade köpen för kronans räkning just den omständigheten, att staten framträtt som spekulant, verkat stegrande på prisbildningen. Klart torde också vara, att i de fall då enskilda köpare av skogsfastigheter redan vid köpet beslutat sig för att, i all den utsträckning författningarna medgäve, realisera den å fastigheten befintliga skogen, köpeskillingen kunnat springa i höjden och närma sig det s. k. slaktvärdet. Så torde dock ingalunda i allmänhet ha varit fallet.

Frågan om de nuvarande taxeringsvärdena har även berörts i redogörelsen för den undersökning, som inom finansdepartementet av särskilda sakkunniga verkställt angående *taxeringsutfallet vid 1938 års allmänna fastighets-taxering* (SOU 1943: 23 s. 86). De sakkunniga anföra, att man vid 1933 och än mer vid 1938 års allmänna fastighetstaxering haft möjlighet att i stor utsträckning åsätta skäligen värden för areal och bonitet beträffande skogsmark ävensom att fastställa rotvärdet i enlighet med för taxeringen gällande bestämmelser, men att relativa skogstillgången vid 1938 års taxering, liksom vid 1928 och 1933 års, blivit ganska allmänt underskattad. Det vore också troligt, att man just i åsättande av relativa skogstillgången hade att misstänka en betydande olikformighet vid värdesättningen av olika fastigheter.

Markvärdet.

Enligt *nuvarande bestämmelser* om värdering av skogsmark och därå växande skog skall marken upptagas till ett värde, som oavsett det aktuella skogstillståndet beräknas med hänsyn till avkastningen vid normal skogstillgång och som motsvarar ungefär 18 procent av sammanlagda värdet av mark och skog vid sådan skogstillgång (4,5 normala årsavkastningar vid en kapitaliseringsprocent av 4).

Domänstyrelsens förslag däremot innebär, att hela värdet å ett skogsområde skall redovisas genom beräkning av nuvärdet (diskonteringsvärdet) av i framtiden inflytande belopp för de därå växande träden och att sålunda intet särskilt markvärde skall åsättas. Undantag härifrån gäller endast då marken är kal eller blott i ringa mån skogbevuxen, i det att taxeringsvärdet aldrig får sättas lägre än till visst värde per hektar (minimivärde). Domänstyrelsen anför (förslaget s. 16):

Vid tillämpning av den föreslagna taxeringsmetoden upptages icke skogsmarkens värde och den därå växande skogens värde var för sig. Någon möjlighet att vid värdering av skogsmark med därå växande skog rationellt få fram en sådan skillnad finns för närvarande icke, enär uppgifter om skogsbrukets ekonomiska förhållanden under tillräckligt långa tidsperioder saknas. Värdet å skogsmarken synes också i de nuvarande bestämmelserna ha särskilts från värdet å den växande skogen på ett tämligen godtyckligt sätt. 1920 års kommitté för utredning av frågan om den kommunala beskattningen av skog m. m. grundade sitt förslag, att markvärdet skulle utföras med tre gånger årliga skogsavkastningens värde (d. v. s. med då tillämpad räntefot 18 procent av markens och skogens gemensamma värde vid normal skogstillgång), närmast på en utredning angående statens samtliga skogsinköp, varvid markens värde i värderingshandlingarna upptagits till ungefärligen 18 procent av skogsfastigheternas totala värde. En granskning av nämnda värderingshandlingar giver emellertid vid handen, att till grund för beräkningen av det särskilda markvärdet allenast legat en ren bedömning. Det synes på grund av vad nu anförts vara önskvärt, att man kunde undgå att vid fastighetstaxeringen redovisa särskilt markvärde, och detta torde av skäl, som närmare komma att beröras i annat sammanhang, icke medföra några större olägenheter. Vad nu sagts avser givetvis icke fall, där en oproportionerlig del av skogsmarken av någon anledning är kal eller endast be-

vuxen med plantskog, vilken ännu icke nått brösthöjd. Fall, där en hel fastighet utgöres av enbart sådan mark, föreligga också. Något värde på denna mark genom uppskattning av rotstående skog kan icke erhållas. Även mark av denna beskaffenhet har emellertid ett visst förväntningsvärde genom den avkastning, som kan beräknas utfalla i framtiden, när marken blivit bevuxen med träd, som kunna börja tillgodogöras. I skog av den beskaffenhet, som i genomsnitt finnes i vårt land, utgör kalmarken och den mark, som är bevuxen med träd under brösthöjd, en relativt liten del av markytan. Tidpunkten, då nämnvärda belopp komma att inflyta för träd, som icke ingå i det virkesförråd, varpå uppskattningen av skogsvärdet grundas, är därför i allmänhet så avlägsen, att dylik avkastning praktiskt taget saknar nuvärde. Annorlunda blir dock förhållandet beträffande mark, varå dylikt virkesförråd saknas, varför den avkastning, som marken i framtiden överhuvud taget kommer att giva, helt kommer att härröra från träd, som icke ingått i vid taxeringen särskilt uppskattat virkesförråd.

Då fall av den art, varom sist talats, endast torde förekomma mera undantagsvis, synes man ej behöva tillmätta dem alltför stor betydelse. Spörsmålet torde enklast och bäst kunna lösas genom införande — — — av en bestämmelse att skogsvärdet icke i något fall får bestämmas lägre än till visst minimivärde per hektar skogsmark.

Om tänkbara skäl emot borttagandet av markvärdet anför domänstyrelsen (s. 20):

1920 års kommitté för utredning av frågan om den kommunala beskattningen av skog m. m. synes vid utarbetande av förslaget till 1921 års skogsvärderingsinstruktion ha ansett sig böra föreslå regler om särskiljande av markvärde och skogsvärde närmast för att möjliggöra en eventuell framtida omläggning av det då gällande systemet för beskattning av växande skog. Detta skäl för särskiljande av markens värde från skogens torde numera få anses ha bortfallit.

Ur beskattningssynpunkt torde med hänsyn till gällande regler ett slopande av skogsmarksvärdet emellertid icke kunna ske utan vissa följder. Enligt de nuvarande bestämmelserna om fastighetstaxering inräknas skogsmarkens värde i jordbruksvärdet, för vilket den kommunala fastighetsskattens repartitionstal utgör 0,05. Om skogsmarkens värde icke redovisas för sig, innebär detta, att markvärdet i stället måste inräknas i skogsvärdet, för vilket motsvarande repartitionstal utgör 0,04. Enär markens värde med tillämpning av nu gällande bestämmelser endast utgör en mindre del av markens och skogens sammanlagda värde samt skillnaden mellan repartitionstalen är så liten, torde dock den omständigheten, att mot skogsmarksvärdet svarande andel av jordbruksfastigheternas jordbruksvärde kommer att överföras till deras skogsvärde, få ganska begränsad betydelse. I detta avseende torde sålunda borttagandet av det särskilda markvärdet icke medföra några nämnvärda olägenheter.

Inräknandet av skogsmarkens värde i skogsvärdet kommer även att få viss betydelse för möjligheterna att vid beskattning av inkomst av skogsbruk enligt gällande regler utnyttja avdrag för värdeminskning genom avverkning eller avyttring av skog. Om vid uträkning av sådant avdrag taxeringsvärdet skall anses som ingångsvärde, t. ex. då en fastighet bekommit genom arv, borde den skattskyldige egentligen icke få upptaga hela det efter den föreslagna metoden taxerade skogsvärdet som ingångsvärde, när han vid uttag av skog under innehavet eller vid försäljning av skog i samband med avyttring av fastigheten begär avdrag för minskning i ingångsvärdet eller i in-

gående virkesförrådet, utan ingångsvärdet borde i detta fall utgöras av skogsvärdet, minskat med det däri ingående markvärdet. Att man enligt den föreslagna metoden ej kommer att redovisa något särskilt markvärde torde ej utgöra hinder för ett sådant förfarande, eftersom man för detta ändamål kan betrakta det särskilt angivna minimivärdet som markvärde. Emellertid kan man också tänka sig att man även i nu ifrågavarande fall behandlar marken och den därå växande skogen, som om hela värdet låge i skogen, vilket alltså skulle innebära att man som hittills skulle räkna det taxerade skogsvärdet som ingångsvärde. Detta kan visserligen antagas få den följden, att ingångsvärdet blir något högre än med de enligt nuvarande bestämmelser fastställda taxeringsvärdena, men eftersom en konsekvens av detta tillvägagångssätt blir, att utgående värdet å skogen också blir högre, torde avdraget till sin storlek i de flesta fall bli ungefär detsamma som nu. Om en skogsägare sålunda efter avverkning av skog under innehavet av fastigheten begär avdrag under återopande av att skogens värde efter avverkningen understiger det för honom gällande ingångsvärdet å skogen, torde den höjning av ingångsvärdet, som blivit en följd av markvärdets inräkning i skogsvärdet, oftast ungefärligen uppvägas av motsvarande höjning av skogens värde efter uttaget. Samma gäller vid försäljning av fastigheten både om han begär avdrag med det för honom gällande ingångsvärdet för skogen och om han yrkar avdrag med den del av köpeskillingen för fastigheten, som belöper å det ingående virkesförrådet. Ökningen av ingångsvärdet kommer nämligen i dessa fall att motverkas av att större del av köpeskillingen får anses belöpa å skogen vid fastighetens försäljning. Om skogsägaren däremot under fastighetsinnehavet begär avdrag för minskning av ingående virkesförråd, kommer han onekligen i en något förbättrad ställning tack vare markvärdets inräkning i skogsvärdet. Betydelsen härav torde dock icke vara större än att man kan bortse därifrån.

Om sålunda i de ovan angivna fallen gällande regler om inkomstbeskattning av skog i stort sett icke torde komma att beröras av de föreslagna bestämmelserna om skogens värdering, gäller detta icke bestämmelsen om rätt för skogsägaren att vid försäljning av skog i samband med avyttring av marken erhålla avdrag med belopp, motsvarande värdet av fyra gånger den normala årliga virkesavkastningen. Eftersom någon uppskattning av den normala årliga virkesavkastningen icke kommer att ske vid fastighetstaxeringen, och det knappast kan tänkas, att sådan uppskattning skulle företagas enbart för bestämmande av ifrågavarande avdrag, torde de föreslagna värderingsbestämmelsernas antagande föra med sig, att detta avdragsalternativ måste övergivas. Avdraget är egentligen avsett för det fall, att en fastighet vid den avdragsberättigades förvärv av densamma uteslutande bestått av kalmark eller nyplanterad mark, men detta fall torde mera sällan förekomma i verkligheten. Emellertid har avdragsförfarandet i fråga på grund av sin enkelhet lockat till användning även i andra fall och då — emedan det ej alls passat på de föreliggande förhållandena — varit till större skada än nytta för skogsägaren. Denna avdragsform torde sålunda utan större förlust kunna helt avvaras.

Som förut nämnts innebär förslaget, att det markvärde, som föreligger, då marken helt eller till oproportionerlig del utgöres av kalmark, skall tagas i beaktande genom att skogsvärdet icke får bestämmas lägre än till visst minimivärde per hektar. Om dessa minimivärden, som i förslaget äro upptagna till belopp, varierande för olika tillväxtområden och markbeskaffenheter mellan 5 och 100 kronor (s. 79), uppger domänstyrelsen (s. 32), att de

i första hand grundats på en beräkning av avkastningsvärdet å marken i kalavverkat skick, angivet i visst värde per hektar. Då tillräckligt säkra resultat icke kunnat erhållas enbart med användning av denna metod, hade de erhållna siffrorna emellertid jämkats med ledning av tillgängliga uppgifter om prisen i allmänna marknaden å kalmark. I sakens natur låge dock, att värdena endast kunnat angivas approximativt.

I sin redogörelse för den verkställda *provtaxeringen* anför domänstyrelsen:

De i förslaget angivna minimivärdena grunda sig närmast på den prisnivå, som gällde för 1938 års fastighetstaxering. Det ligger i sakens natur, att dessa värden förändras med prisnivån, och vid provtaxeringen har också hänsyn här till tagits vid beräkning av minimivärden enligt olika prisalternativ. Under provtaxeringen ha minimivärdena endast undantagsvis trätt i funktion utom beträffande Riseberga kommun, där de tillämpats i åtskilliga fall. — — — Angående minimivärdenas nivå har från landskamreraren i Gävleborgs län anförts, att denna borde höjas, så att värdena inrymma icke blott kalmarksvärdet utan även någon del av skogsvärdet. I övrigt har det visat sig önskvärt att få metoden för beräkning av minimivärdena något närmare preciserad, så att minimivärdena för varje taxeringstillfälle kunna omräknas efter objektiva grunder.

Domänstyrelsens förslag har i förevarande del ingående kritiserats av professor *Eneroth*, vars yttrande härom innehåller i huvudsak följande:

Värdet å till en fastighet hörande skogsmark med därå växande skog (skogsförmögenheten) bör utgöras av nuvärdet av samtliga därav härflytande framtida avkastningar. Enligt förslaget tagas emellertid vid uppskattningen i beräkning endast de avkastningar, som härröra från de vid taxeringstillfället å fastigheten befintliga träd, som då nått upp till brösthöjd (om man bortser från det fall, att skogstillgången är så ringa att bestämmelserna om minimivärde träda i tillämpning). Genom att sålunda nuvärdet av de framtida avkastningar, som börja inflyta först efter förloppet av den tid, som åtgår för träden att växa från brösthöjd till slutdimension, icke medtages, reduceras det verkliga värdet vid normalt skogstillstånd och vid 4 procents räntefot enligt följande tabell:

tid mellan bröst- höjd och slut- avverkning	reducerat värde i procent av verkligt
60 år	90,5
70 »	93,6
80 »	95,65
90 »	97,1
100 »	98,0
110 »	98,7

Vid t. ex. 80 års tid mellan trädens uppnående av brösthöjd och slutavverkningen ger alltså förslagens sätt att beräkna skogsförmögenheten vid normalt skogstillstånd ett 4,3 procent för lågt värde. Den mot detta värde svarande beskattningsbara inkomsten blir vid ett repartitionstal av 0,04 (= det nu gällande för taxerat skogsvärde) 3,83 procent av skogsförmögenheten (= 95,7 procent av 4 procent). Enligt nu gällande bestämmelser uppgår den beskattningsbara inkomsten i motsvarande fall till 4,18 procent av skogsförmögenheten beroende bl. a. på att repartitionstalet för den del av

skogsförmögenheten, som motsvaras av det taxerade skogsmarksvärdet, utgör 0,05. Förslaget medför därför en sänkning av den beskattningsbara inkomsten med $(4,18 - 3,83) : 4,18 = 8,4$ procent. För olika tidrymder mellan trädens uppnående av brösthöjd och slutavverkningen utgör denna sänkning:

60 år	13,4	procent
70 »	10,4	»
80 »	8,4	»
90 »	7,1	»
100 »	6,2	»
110 »	5,2	»

Vid normalt skogstillstånd innebär förslaget alltså en sänkning av den beskattningsbara inkomsten av viss skogsförmögenhet med 5—13 procent beroende på boniteten. Om en fastighets skogsmark däremot är helt kal, utgör den beskattningsbara inkomsten 5 procent av markvärdet enligt nu gällande bestämmelser och 4 procent av markvärdet eller minimivärdet enligt förslaget. Sänkningen i beskattningsbar inkomst är då $(5 - 4) : 5 = 20$ procent. Om man nu godtager gällande metod att beräkna markvärdet och alltså låter det vara 18 procent av skogsförmögenheten vid normalt skogstillstånd och vidare antager, att den del av fastighetens skogsmark, som icke upptages av de träd, vilkas sammanlagda värde per hektar av hela fastigheten uppgår till minimivärdet (= markvärdet eller 18 procent av skogsförmögenheten vid normalt skogstillstånd), består av helt kal mark, utgör värdet på denna fastighet per hektar summan av dels markvärdet per hektar för hela arealen, dels beståndsvärdet å de träd, i genomsnitt per hektar, vilkas värde var = 18 procent av skogsförmögenheten vid normalt skogstillstånd, d. v. s. ett belopp motsvarande ungefär 34 procent av skogsförmögenheten vid nämnda skogstillstånd. I detta fall utgör den beskattningsbara inkomsten enligt gällande bestämmelser 4,53 procent av 34 procent av skogsförmögenheten vid normalt skogstillstånd men enligt förslaget endast 4 procent av 18 procent av skogsförmögenheten vid samma skogstillstånd. Sänkningen i beskattningsbar inkomst blir alltså under dessa förutsättningar $(154 - 72) : 154 = 54$ procent. Dessa 54 procent äro emellertid intet teoretiskt maximum för sänkningen. Om man antager, att resten av marken i det angivna exemplet icke är kal utan fullsatt med plantor under brösthöjd, blir sänkningen ännu större. Vid skogstillstånd, som ligga mellan det nu skildrade ytterlighetsfallet och normalfallet, kommer sänkningen av den beskattningsbara inkomsten under inverkan jämväl av boniteten att variera mellan 5 procent och den här ovan sist angivna sänkningen. Det sagda gäller, såväl om växlingarna i skogsvärde orsakas av växlande gleshet i bestånden, vilka i övrigt ha normal fördelning av dimensions- och åldersklasser, som om de orsakas av andra förhållanden. Förslaget innebär alltså, utom en allmän sänkning av beskattningen, ett i princip helt annat avvägande av skattebördan mellan skogsfastigheter av olika beskaffenhet i fråga om såväl bonitet som skogstillgång. Beträffande variationer i fråga om bonitet, innebär förslaget en större sänkning av den beskattningsbara inkomsten för goda boniteter än för dåliga vid samma relativa skogsvärde (för de allra lägsta relativa skogsvärdena sänkningen dock lika å alla boniteter). Om nuvarande bestämmelser innebära, att de goda markerna bli proportionsvis hårdare beskattade än de dåliga, skulle förslaget innebära en ändring åt rätt håll. Så torde emellertid icke vara fallet. Det synes nämligen (enligt beräkningar, som Eneroth utfört i sitt yttrande)

finnas skäl antaga, att nuvarande bestämmelser medfört systematiska fel i markvärdena, i det dels dessa genomgående blivit för höga (om de extremt höga boniteterna undantagas) och dels sämre boniteter övervärderats i förhållande till bättre. Förslagets antagande skulle alltså innebära, att den orättvisa, som redan förefinnes i fråga om skattebördans avvägning mellan skogsfastigheter med olika markbonitet, ytterligare betydligt skärptes. Felaktigheterna i nuvarande bestämmelser kunna avhjälpas med mycket enkla medel. Man behöver endast ersätta föreskriften om att markvärdet skall beräknas till 4,5 normala årsavkastningar vid 4 procents räntefot med att det skall beräknas till exempelvis 4,5 på höga boniteter, 3 på medelgoda och 1,5 eller mindre på de låga. Innan en sådan justering av gällande bestämmelser företages, bör dock en fyllicare utredning, lämpligen utförd av skogsförsöksanstalten, föreligga. Beträffande domänstyrelsens förslag kan någon så enkel korrektion icke utföras. — Vad angår beskattningens avvägning vid olika skogstillgång så utgör den beskattningsbara inkomsten enligt nu gällande bestämmelser allt större procent av skogsförmögenheten ju mindre denna är per hektar inom samma bonitet, vilket beror på att markvärdet bestämmes oberoende av det aktuella skogstillståndet och ingår med ett högre repartitionstal vid beräkningen av inkomsten. Vid enbart markvärde å fastigheten (kalmark) är beskattningen relativt högst, sjunker vid tilltagande skogstillgång, i början snabbt och sedan allt långsammare, för att vid skogstillgång, som närmar sig eller överstiger den normala, bli nära nog konstant (beskattningsbar inkomst något över 4 procent). Nu gällande bestämmelser uppmuntra sålunda skogsägarna till allt bättre utnyttjande av sin skogsmark utan att premiera anhopning av stora, mogna virkesförråd. Förslaget innebär härvidlag helt andra principer. Visserligen premieras även här skogsodling på kalmark (ej högre beskattning för mark + plantskog än för marken enbart). Men då skogsförmögenheten stigit över ett visst, lågt värde per hektar, sker ett tvärt omslag. Skattesatsen blir, vid stigande skogsvärde per hektar, i särdeles hög grad progressiv. »Omslaget» inträffar tidigare på de lägre boniteterna, och progressionen därefter är i början relativt ännu starkare än å de goda. Något rimligt skäl för en sådan fördelning av skattebördan på olika boniteter torde ej kunna uppletas, och lika litet torde den premiering av ett mycket dåligt utnyttjande av skogsmarken, som förslaget innebär, vara förenlig med det allmännas skogspolitik. — Sammanfattningsvis framhåller Eneroth, att förslaget innebär en genomgående sänkning av beskattningen, vilken sänkning emellertid fördelar sig på ett sådant sätt på skogsfastigheter av olika beskaffenhet, att förslaget enbart av denna anledning icke kan förordas i oförändrat skick. De ändringar, som böra företagas, gå ut på, att även de delar av skogsmarksvärdet, som tappats bort, skola tagas i beräkning vid taxeringen. Detta tilläggs storlek blir beroende av skogsbeskaffenheten och markboniteten. Om ej nu gällande repartitionstal skola ändras, måste särskilt markvärde också redovisas, och detta bör i så fall bestämmas till summan av nämnda tillägg samt den del av markvärdet, som redan inräknats i skogsvärdet och alltså måste fråndragas detta.

Professor *Streyffert* påpekar också, att taxeringsvärdet å ett skogsområde vid tillämpning av domänstyrelsens förslag blir något lägre än områdets verkliga kapitalvärde. *Streyffert* uppgiver, att, om man utgår från 80-årig omloppstid utan kalmarkstid och antager, att härigenom taxeringsvärdet kommer att bestämmas av nuvärdet av de första 80 årens avkastning, medan nuvärdet av samtliga därefter följande årsavkastningar faller bort, så kommer taxe-

ringsvärdet att beräknas 4,3 procent för lågt, om 4 procents räntefot användes, samt tillägger, att den omständigheten, att i taxeringsvärdet ej heller kommer att ingå nuvärdet av de framtida avkastningar, vilka komma att utfalla från skog, som ej nått brösthöjd, betyder, att underskattningen av värdet i det angivna fallet stiger från 4,3 procent till 5,8 procent (under förutsättning att 7 år fordras för uppväxande till brösthöjd, vilket kan antagas beträffande medelbonitet i mellersta Sverige). — Det faktum i och för sig, att förslaget ej upptager fastställande av något särskilt markvärde, anser Streyffert ej innebära någon nämnvärd olägenhet, eftersom markvärdet enligt nu gällande bestämmelser endast fastställles schablonmässigt som en viss mångfald av den normala avkastningens värde. Den uppgift ur beskattningssynpunkt detta nu fyller kan därför enligt Streyffert med samma fördel fyllas av vilket som helst värde av lämplig storlek, vilket fastställles schablonmässigt, som fallet är med förslagets minimivärden. Slutligen framhåller Streyffert, att, då förslaget ej upptager ett särskilt markvärde och detta följaktligen ej kan redovisas i fastigheternas jordbruksvärde, från jordbruksvärdet bör flyttas även resterande markvärde, ingående i skogen, nämligen värdet av impediment och andra poster, hänförande sig till skogen.

Kammarrätten anför:

Vid 1938 års fastighetstaxering hava beredningsnämnderna uppskattat skogsmarkens värde till 480 267 600 kronor och skogsvärdet till 1 580 500 000 kronor. Skogsmarkens värde utgör således enligt nu gällande taxeringsgrunder en väsentlig del av en skogsfastighets värde. Det måste av flera skäl starkt ifrågasättas, huruvida det skulle vara lämpligt att sammanföra värdena, på sätt som föreslagits. En sådan åtgärd kommer måhända att få en ofördelaktig inverkan på fastighetskrediten. Hypoteksföreningar och bankinrättningar bevilja väl i regel lån efter visst förhållande till fastigheternas jordbruksvärden och däri ingår nu även skogsmarksvärdet. Visserligen kan även skogen inräknas i kreditobjektet, sedan genom lag den 6 juni 1930 (nr 202) bestämmelser utfärdats om begränsning av rätten att avverka skog å intecknad fastighet. För en skogsägare kan det emellertid vara en olägenhet att för vinnande av möjlighet att kunna utnyttja skogsmarkens värde såsom kreditobjekt behöva underkasta sig en sådan inskränkning i rätten att förfoga över skogen. Han kan därigenom förhindras att tillgodogöra sig den vid lämpligt tillfälle. Man bör även beakta den inverkan ett sådant sammanförande av skogsmarkens värde med den därå växande skogens värde måste få beträffande brandförsäkringen å skog.

Enligt förslaget må skogsvärdet icke bestämmas lägre än till vissa minimivärden per hektar. — — — Ett exempel på, vartill denna bestämmelse kan leda, må här anföras: Två fastigheter, A. och B., om vardera 100 hektar skogsmark äro belägna inom tillväxtområde VI. Markens godhetsgrad är mycket god. A. är bevuxen med skog, som har ett uppskattat skogsvärde av 10 000 kronor. B. däremot omfattar rätt stora men gles! skogbevuxna hagmarker samt vissa skiften med plantskog. Verkliga värdet å skogen till B. beräknas utgöra 5 000 kronor. Taxeringsvärdet å vardera fastigheten blir 10 000 kronor, motsvarande det i tabellen angivna minimivärdet. A. är dock i verkligheten mera värd.

Det torde alltså kunna sägas, att bestämmelsen om minimivärden i många fall måste medföra ojämnheter i taxeringsvärdena för lika stora fastigheter inom

samma tillväxtområde och med samma godhetsgrad. Även om värdena av virkesförråden å fastigheterna äro jämförelsevis mycket olika, kommer detta ej till uttryck i taxeringsvärdena, då de sättas till samma belopp som minimivärdena.

Kammarrätten anser det således nödvändigt med en omarbetning av förslaget, i vad det avser att inräkna värdet av skogsmarken i skogsvärdet. Av flera skäl bör en sådan omarbetning gå ut på att beräkna ett särskilt värde å skogsmarken, som liksom hittills bör hänföras till jordbruksvärdet och angivas i taxeringslängden. — — — Därest således uppskattning av särskilt skogsmarksvärde skall äga rum, måste de i upprättade tabeller angivna belopp för skogsvärdet med hänsyn till skogsmarksvärdet vederbörligen reduceras.

Länsstyrelsen i Kristianstads län anser, att skogsmarksvärdet bör bibehållas, bl. a. enär dess borttagande för innehavare av jordegendom med skog kommer att innebära en försämring av kreditmöjligheterna. Länsstyrelsen framhåller, att den växande skogen hitintills icke i samma utsträckning som marken utgjort föremål för belåning och att därför, om skogsmarksvärdet utgör en mera avsevärd del av jordbruksvärdet, långivarna givetvis komma att påkalla reglering av lämnade krediter.

Farhågor för att skogsmarksvärdets borttagande skall medföra olägenheter på fastighetskreditens område ha uttalats jämväl av länsstyrelserna i Uppsala, Blekinge, Örebro och Västmanlands län, skogsvårdsstyrelserna i Kronobergs, Blekinge, Värmlands, Örebro och Jämtlands län samt Kalmar län, norra delen, Smålands och Blekinge handelskammare, Sveriges skogsägareförbund samt svenska trävaruexport-, cellulosa-, trämasse- och pappersbruksföreningarna ävensom handelskammaren i Gävle.

Länsstyrelsen i Älvsborgs län anser, att skogsmarksvärdet bör bibehållas därför att ett borttagande av detsamma skulle medföra ändring i beskattningsunderlaget samt skogsmarken som sådan i det allmänna medvetandet har visst värde.

Skogsvårdsstyrelsen i Jämtlands län däremot anser, att det är en förtjänst hos förslaget, att det endast har ett gemensamt värde för marken och den därå växande skogen, samt att förslaget borde ha varit konsekvent härutinnan så att det icke heller borde ha innehållit några bestämmelser om minimivärden, vilka för övrigt vore så höga, att de i många fall överstege de nu aktuella markvärdena. Skogsvårdsstyrelsen framhåller, att en kalkyl över kal skogsmarks värde enligt Faustmans formel, kapitalvärdet av de framtida inkomsterna minskat med kapitalvärdet av kulturkostnaderna och de framtida omkostnaderna, alltså även skatter, säkerligen skulle även vid begagnandet av mycket blygsam räntefot i stor utsträckning giva negativa värden samt att det med de korta tidsintervaller, som gälla för fastighetstaxeringen, för övrigt synes vara olämpligt att såsom skatteobjekt räkna med en väntad avkastning, som ligger så långt fram i tiden, att beräklandet av dess kapitalvärde till och med undandraget sig sannolikhetskalkyl, vilket är fallet beträffande kal skogsmark. Skulle till äventyrs, anför skogsvårdsstyrelsen, någon fastighet med skogsmark finnas helt skoglös, torde den utnyttjas för annat ändamål, t. ex. bete, och på grund härav kunna värdesättas. Styrelsen, som håller för sanno-

likt, att en bidragande orsak till det mindre tillfredsställande taxeringsresultatet hittills varit uppdelningen i särskilda mark- och skogsvärden, föreslår, att även vid bibehållande av de nuvarande grunderna för taxering av skogsfastighet dessa ändras så att för varje fastighet kommer att redovisas gemensamt värde för mark och skog utan minimivärde för marken.

Även *Svenska landskommunernas förbund* anser, att slopandet av markvärdet innebär en fördel och att det nuvarande systemet för taxering av skogsfastighet i varje fall bör ändras så, att värdet av skogsmarken och den därå växande skogen sammanföres till ett värde, skogsvärde.

Skogssällskapet har vid sitt yttrande fogat en promemoria av skogsinspektören hos sällskapet, jägmästaren *P. Wæsterberg*, däri denne under instämmande i de av domänstyrelsen anförda motiven för slopande av taxeringsvärdets uppdelning på markvärde och skogsvärde — vilken uppdelning enligt *Wæsterberg* alltid måste bli artificioell — föreslår en påbyggnad av förslagets bestämmelser om minimivärde för undvikande av att man vid taxering kommer till alltför ojämna resultat. *Wæsterberg* framhåller sålunda, att i sådana fall, där den kala eller med endast plantskog under brösthöjd bevuxna marken uppginge till mer än förslagsvis 20 procent av skogsmarkens hela areal, den överskjutande delen skulle kunna upptagas för sig till minimivärdet, och anför därefter:

Detta skulle innebära, att en skogsfastighet med exempelvis 30 procent kalmare eller plantskogar skulle åsättas minimivärde för 10 procent (30—20) av arealen och i övrigt taxeras efter virkesförrådet. En fastighet med skog på endast 30 procent av arealen skulle upptagas till minimivärde för 50 procent (70—20) av arealen och för övrigt taxeras efter virkesförrådet etc. En mjuk övergång mot det gränsfall, där hela arealen är kal eller bevuxen med endast plantskog, skulle erhållas genom kompletteringsföreskriften, att där arealen av dylik mark överstege 80 procent av hela arealen skulle minimivärde åsättas för 60 procent (80—20) + 2 procent för varje överskjutande procent över 80 fram till den 100-procentiga kalmarken, som sålunda skulle erhålla minimivärde för hela arealen i enlighet med grundbestämelsen. — — — För att få fram dessa mervärden i starkt luckiga och uttunnade skogar med mycket lågt virkeskapital per hektar men som dock icke uppvisa egentliga kalmarker kunde det dessutom vara befogat föreskriva, att där virkesförrådet icke uppginge till viss låg minimistorlek per hektar skulle en mot underskottet (varje felande kubikmeter) svarande procent av arealen upptagas till minimivärdet och resten taxeras efter virkesförrådet. Härvid finge möjligen göras någon reservation för att de värdefullare skogsgrupperna skulle ingå med viss procent i förrådet, när sagda justering givetvis icke borde ske i sådana fall, där det låga hektarförrådet berodde på avsaknad av grövre skog. — — — Den gräns, vid vilken de yngsta skogarna böra redovisas med kubikmassa, skulle principiellt vara den, där massan nått sådan storlek, att dess värde uppgår till minimivärdet. Då beräkandet av denna gräns lämpligen icke bör ske på basis av vedskogsgruppens värde, som är ett medelvärde för alla dimensioner från 0—15 cm vid brösthöjd och icke kan göras på annat sätt med tillgång enbart till det framlagda materialet, synes påkallat, för åvägabringande av likformiga grunder, att föreskriva antingen den ålder för olika tillväxtområden eller den medelhöjd å ungskogen, då dess kubikmassa skall begynna att tagas

med i beräkningen. Det torde nämligen icke hava utbildat sig någon allmänt vedertagen praxis i detta avseende.

Kommunalskatteberedningen uppehåller sig i första hand vid de konsekvenser borttagandet av skogsmarksvärdet kommer att få för inkomsttaxeringen. Beredningen anför:

Skogsmarksvärdets bortfallande skulle komma att hava en viss inverkan på reglerna om avdrag för värdeminskning av skog samt om inkomst av skogsbruk i samband med fastighetsförsäljning. För dessa reglers tillämpning erfordras ett värde å virkesförrådet vid förvärvet (ingångsvärde) och ett värde vid försäljning (utgångsvärde). Vid arv, gåva, testamente eller därmed jämförligt fång utgöres ingångsvärdet av det taxerade värdet å virkesförrådet, det s. k. skogsvärdet. Om särskilt värde å virkesförrådet icke kommer att redovisas, saknas underlag för ingångsvärdets bestämmande i dessa fall. För lösandet av detta spörsmål har domänstyrelsen ifrågasatt två utvägar.

Den ena utvägen är att behandla marken och den därå växande skogen som om hela värdet låge i skogen, d. v. s. att låta förslagens skogsvärde, som även innefattar markens värde, utgöra ingångsvärde. Däri ligger emellertid en viss oegentlighet, som vid beräkning av avdrag för värdeminskning av skog enligt virkesförrådsmetoden kan tänkas leda till ganska avsevärda fel, särskilt då virkesförrådet är ringa. Enligt denna avdragsmetod erhålles nämligen i så fall avdrag efter för högt å-pris. Härtill kommer att, därest sålunda skogsmarkens värde skulle inräknas i ingångsvärdet, detta rimligen måste ske även beträffande utgångsvärdet. Vid avyttring av fastighet borde alltså såsom intäkt av skogsbruk upptagas så stor del av försäljningssumman, som belöper å växande skog och skogsmark. I annat fall bleve utgångsvärde och ingångsvärde icke jämförbara och beskattningen för låg vid avdrag för det gällande ingångsvärdet. Genom att den ifrågasatta lösningen sålunda skulle fordra, att ej blott ingångsvärdena utan även utgångsvärdena beräknades så, att de innefattade skogsmarkens värde, uppkomme risken för oriktiga beskattningsresultat även vid tillämpning av virkesförrådsmetoden i samband med avyttring av fastighet. Den ökning i virkesförrådet, som enligt denna metod skulle tagas till beskattning, bleve nämligen värdesatt efter för högt å-pris. Att inräkna skogsmarkens värde i ingångsvärdet kan sålunda enligt beredningens mening icke vara tillfredsställande.

Däremot synes den andra anvisade utvägen vara framkomlig. Denna innebär, att, då fastighet med skog erhållits genom arv eller därmed jämförligt fång, såsom ingångsvärde upptages skogens taxerade värde, minskat med det i punkt 8 i förslaget till skogsvärderingsinstruktion angivna minimivärdet å skogen (se tabell 1 s. 79 i förslaget). Om detta minimivärde motsvarar markens värde, vilket av motiveringen att döma synes vara avsett, skulle ingångsvärdet komma att omfatta endast virkesförrådets värde och inkomstbeskattningen sålunda bliva riktig.

Domänstyrelsen har påpekat, att inkomstbeskattningen även i ett annat hänseende beröres av förslaget, nämligen beträffande det s. k. schablonavdraget, d. v. s. det avdrag med värdet av fyra gånger den normala årliga virkesavkastningen av marken, vilket kan erhållas vid avyttring av skog i samband med avyttring av marken. Eftersom enligt förslaget någon uppskattning av den normala årliga virkesavkastningen av marken icke skall ske vid fastighetstaxeringen, kan detta avdrag icke i sin nuvarande form bibehållas. Det kan då ifrågasättas att utforma avdraget på ett annat sätt. Under förutsättning att de ovannämnda minimivärdena äro ett något så när tillförlitligt uttryck för skogsmarkens värde, kunde detta utan svårighet

ske genom att beräkna avdraget med utgångspunkt från minimivärdet. Schablonavdraget avser värdet av 4 bruttoårsavkastningar, vilket är lika stort som värdet av 6 nettoårsavkastningar. Markvärdet motsvarar enligt nuvarande beräkningssätt 4,5 nettoårsavkastningar. Schablonavdraget utgör alltså $\left(\frac{6}{4,5} = \right) 1\frac{1}{3}$ av nuvarande markvärdet. Om förslagets minimivärde överensstämmer med nuvarande markvärde och schablonavdraget skulle bibehållas vid sin nuvarande storlek, borde det bestämmas till likaledes $1\frac{1}{3}$ av minimivärdet. Emellertid anser beredningen bl. a. av skäl som domänstyrelsen anfört, att anledning icke finnes att bibehålla ett dylikt schablonavdrag. I det förslag till ordnande av inkomstbeskattningen av skogsbruk, som beredningen överväger, ingår icke något sådant avdrag.

Såvitt beredningen kan finna föreligga sålunda på inkomstbeskattningens område inga hinder för ett genomförande av föreliggande förslag till ändrade grunder för värdering av skog. Ej heller synes förslaget kunna försvåra ett genomförande av de ändringar i inkomstbeskattningen som beredningen överväger.

Att skogsmarkens värde överflyttas från jordbruksvärdet, för vilket fastighetsskattens repartitionstal är 0,05, till skogsvärde, för vilket motsvarande repartitionstal är 0,04, medför en viss lättnad i fastighetsbeskattningen av skogsbruk och därav följande nedgång i det kommunala skatteunderlaget. Lättnaden skulle bli ungefär lika stor som om repartitionstalet för skogsvärde nedsattes från 0,04 till 0,0375. Det må nämnas att beredningen överväger att föreslå en sådan ändring av fastighetsbeskattningen att samma repartitionstal skulle gälla för jordbruksvärde och skogsvärde. Om en dylik ändring bleve genomförd, skulle den överföring av skogsmarksvärde från jordbruksvärde till skogsvärde, som föreliggande förslag förutsätter, icke hava någon inverkan på fastighetsbeskattningen. I avvaktan på att frågan om fastighetsbeskattningen i dess helhet upptages till prövning, synes för övrigt lämpligt att till jordbruksvärdet hänföres så stor del av skogens värde, som motsvarar minimivärdet, varigenom nuvarande ordning skulle i stort sett bibehållas.

Länsstyrelsen i Västerbottens län delar domänstyrelsens åsikt, att några nämnvärda olägenheter icke torde följa av att repartitionstalet för fastighets-skatten å marken sänkes från 0,05 till 0,04, och anser det även vara utan större betydelse, om vid beräkning av inkomst av skogsbruk det s. k. schablonavdraget, som i länet syntes förekomma mera sällan, måste övergivas.

Länsstyrelserna i Jönköpings och Kristianstads län däremot framhålla, att schablonavdraget i de icke så sällan förekommande fall, där utredning enligt värde- och virkesförrådsmetoden icke stått att vinna, varit det enda avdrag, som kunnat gottskrivas den skattskyldige, och förstnämnda länsstyrelse anser det därför nödvändigt, om förslaget antages, att ifrågavarande avdragsalternativ ersättes med en allmän avdragsmetod, som kan användas i berörda fall.

I den inom *skatteberedningen* utarbetade promemorian anföres:

Mot domänstyrelsens förslag att i princip grunda beräkningen av värdet å ett skogsområde enbart på den växande skogen och taga hänsyn till markens eget värde endast i de fall där marken är kal eller i mycket ringa grad trädbevuxen genom tillämpning av minimivärden har anmärkts, dels att en del

av skogsområdets värde »lappas bort» och dels att taxeringarna vid den successiva övergången från kalmарksstadiet till det stadium, då skogens eget värde uppnått minimivärdet, bliva ojämna. Vidare har anmärkts, att ett särskilt skogsmarksvärde bör bibehållas med hänsyn till dess betydelse för fastighetskrediten ävensom av vissa andra praktiska skäl.

Svårigheten att skapa regler för beräkning av ett särskilt markvärde är den, att det icke existerar något från den å marken växande skogen fristående konstant sådant. Avkastningsvärdet å ett skogsområde är nuvärdet av alla i framtiden utfallande avkastningar, och däri ingå i första hand alla avkastningar från å området växande träd. De sistnämnda avkastningarna komma att tagas i beräkning genom uppskatning av skogen, och det särskilda markvärdet kan därför icke vara något annat än nuvärdet av återstående avkastningar, d. v. s. avkastningar från träd, som ännu ej finnas å området utan som komma att växa där i en nära eller avlägsen framtid. Tidpunkten, när sådana avkastningar äro att påräkna, är emellertid i hög grad beroende av det aktuella skogstillståndet. Saknas skog helt och hållet, kan ny skog börja växa omedelbart, och denna skog kommer att snart nog lämna avkastning. Är däremot marken bevoxen med fullsluten skog, finnes ingen plats för nya träd. Sådana kunna ej börja växa, förrän den förhandenvarande skogen uttagits, och i detta fall är tiden när avkastningarna av kommande trädgenerationer kunna tillgodogöras mera avlägsen. Nuvärdet av dessa avkastningar bli i motsvarande mån lägre.

Det sagda kan åskådliggöras på följande sätt. Det gäller att värdera ett område av för skogsproduktion lämplig mark. Den är för tillfället kalavverkad och värdeberäkningen skall alltså ske genom diskontering till nuvärde av avkastningarna dels från de träd, som omedelbart kunna börja växa, dels ock från de träd, som representera därefter kommande generationer. Markens produktionsförmåga är sådan, att hundraårig omloppstid lämpligen bör tillämpas, och det antages, att ingen nyplantering kommer att äga rum, förrän denna omloppstid gått till ända. Med någon kulturkostnad räknas icke, eftersom hänsyn till sådan kostnad tages genom avdraget för allmänna kostnader. Resultatet av beräkningen blir i detta fall, att marken har ett relativt sett icke obetydligt värde. Ändras exemplet därhän, att å marken redan finnes ett 25-årigt fullslutet bestånd, är ju läget det, att ny skog icke kommer att börja växa förrän efter 75 år, och nuvärdet av de avkastningar, som därefter äro att förvänta — och därmed markvärdet — är mycket litet. Antages åter, att plantering skett för 95 år sedan så att endast 5 år återstå av den 100-åriga omloppstiden, börjar den nya skog, vars diskonterade avkastningar representera värdet å skogsmarken, växa redan kort tid sedan de 5 åren förflutit. Marken har i detta fall ett värde, som endast obetydligt avviker från dess värde under den först angivna förutsättningen, d. v. s. att den befann sig i kalavverkat skick.

Markvärdet varierar sålunda inom vida gränser med tillståndet hos den därå växande skogen. Att vid taxeringen antaga förefintligheten av ett från skogsvärdet frigjort konstant markvärde, motsvarande ett på ena eller andra sättet beräknat medelvärde förutom fullt värde å den växande skogen, skulle säkerligen i regel medföra större felaktigheter än domänstyrelsens metod att ej alls räkna med något markvärde utom för kalmарk. Denna utväg bör därför ej komma i fråga.

Emellertid äro anmärkningarna mot domänstyrelsens förslag i förevarande del av så allvarlig beskaffenhet att de icke kunna lämnas utan beaktande. Det har därför ansetts angeläget att söka utfinna en anordning, som uppläver de påtalade oegentligheterna. Ansträngningarna ha därvid inriktats på att söka åstadkomma en lösning, som dels leder till ett teoretiskt riktigt resultat

och dels ej i nämnvärd grad försvårar den praktiska tillämpningen. I sistnämnda avseende har arbetet framför allt inställt på att undvika en belastning av beskattningsnämndernas arbete med bedömning av någon ytterligare primärfaktor utöver de av domänstyrelsen förutsatta. Från dessa utgångspunkter har vid de verkställda undersökningarna följande förfarande framkommit.

Marken åsättes ett konstant värde, och de felaktigheter, som detta medför vid varierande skogstillstånd, utjämnas genom motsvarande jämkningar i skogsvärdet. Man utgår vid värderingen från det tillstånd, då marken har sitt högsta värde, d. v. s. då den befinner sig i kalavverkat skick. Därvid är att märka, att av praktiska skäl all mark, bevuxen med skog under brösthöjd, d. v. s. skog, som icke kan mätas med vanligen förekommande mätningssatser, måste behandlas såsom kalmark. Själva värdesättningen sker med utgångspunkt från värdet av den skog, som beräknas komma att finnas å marken, om den nöjaktigt utnyttjas, efter förloppet av viss tid, och därvid väljes den tidsperiod, som antages åtgå för skogens utväxning till ett ungskogsstadium, då gallringsuttag snart kunna påbörjas. Förväntningsvärdet å skogen vid detta tänkta ungskogsstadium, utökat med tillägg för förväntningsvärdet av avkastning från kommande omloppstider, diskonteras till nuvärde. Vid dessa beräkningar förutsattes, att det virkesförråd, som uppväxer å marken, kommer att tillväxa på det sätt och avverkas i den ordning, som antagits beträffande den å marken eller liknande mark inom tillväxtområdet växande skogen. För att de till grund för värderingen liggande prisförutsättningarna skola bli desamma som för växande skog, anknytes markvärdet till rotvärdet för sådan skog, och som anknytningspunkt har valts massavedskogens rotvärde. Anknytningen har genomförts på det sättet, att förhållandet mellan markvärdet per hektar samt massavedskogens rotvärde (per kubikmeter) uträknats för olika fall och de därvid erhållna talen fastställts som konstanta faktorer för bestämmande av markvärdet (markvärdefaktorer). Markvärdet skall alltså i de särskilda fallen uträknas genom multiplikation av massavedskogens rotvärde med den för vederbörande fall gällande markvärdefaktorn. I det förslag till skogsvärderingsinstruktion, som nu utarbetats, har angivits markvärdefaktorer, som gälla för varje tillväxtområde och godhetsgrad å marken. Markvärdefaktorn kan sålunda sägas vara ett tal, vilket representerar det antal kubikmeter av massavedskog, som markvärdet oavsett priset på denna kubikmeter kan anses motsvara. Så snart som prisuppgifterna för den period, som skall läggas till grund för rotvärdesberäkningen, insamlats och erforderliga rotvärden för vederbörande prishållningsområde samt avsättningsläge fastställts, kunna emellertid efter multiplikation markvärdena i stället uttryckas i kronor per hektar, och i de för taxeringen utfärdade länsanvisningarna och hjälptabellerna komma alltså sådana tal för markvärdena att kunna angivas. Vid denna beräkning skall förekomsten av tall och gran inom massavedskogen antagas överensstämma med genomsnittsförhållandena för vederbörande tillväxtområde och godhetsgrad å marken. Beskattningsnämndernas arbete vid markvärderingen kommer därför att inskränka sig till en multiplikation av ett i en tabell angivet värde per hektar med det för vederbörande taxeringsenhet utrönta antalet hektar, och hela proceduren blir ur beskattningsnämndernas synpunkt mycket enkel.

Att markvärdet alltid anknytes just till massavedskogens rotvärde är naturligtvis ej nödvändigt, och det har ifrågasatts om ej för de fastigheter, där endast lövskog förekommer, markvärdet borde sättas i förhållande till lövskogens rotvärde. Då emellertid markvärdet i princip bör vara oberoende av den aktuella trädslagsförekomsten och baseras på lövskogsproduktion endast

under förutsättning, att denna kan varaktigt bedrivas med bättre ekonomiskt utbyte än barrskogsproduktion, vilket i regel icke synes vara fallet, torde det vara olämpligt att giva särskilda regler för dylika fastigheter. Det är sålunda avsett, att för alla fastigheter inom de olika tillväxtområdena, oavsett beskaffenheten av den befintliga skogen eller den skog, som kommer att uppväxa, markvärdet skall angivas som viss multipel av det rotvärde å massavedskog, som är tillämpligt för vederbörande taxeringsenhet med hänsyn till det prisbildningsområde, inom vilket den är belägen, och den omkostnadsklass (avsättningsläge), som den kan anses tillhöra.

Som förut nämnts är mervärdet å ett skogbevuxet område utöver det värde, som framkommer genom uppskattning av den växande skogen, alltid mindre än områdets värde, om skog saknades å detsamma (kalkmarksvärdet), varför en korrektion måste ske genom en motsvarande reduktion av skogsvärdet, om man vill redovisa ett särskilt markvärde av samma storleksordning som kalkmarksvärdet oavsett i vilket utvecklingsstadium den därå befintliga skogen befinner sig. Storleken av denna reduktion blir beroende av hur långt den växande skogen utvecklats, och såsom gradering på denna utveckling kan man för barrskogen (liksom den värdefullare lövskogen i södra Sverige) hålla sig till diameterutvecklingen, d. v. s. uppdelningen i förrädsgrupper (= domänstyrelsens skogsgrupper). Den sammanlagda reduktionen för samtliga förrädsgrupper kan beräknas ur skillnaden mellan å ena sidan summan av den rotstående skogens diskonterade värde och markens diskonterade värde i kalavverkat skick samt å andra sidan diskonterade värdet av alla framtida avkastningar. En viss förrädsgrupps andel i totala reduktionen kan sedan uträknas med hänsyn till den tid, som enligt riksskogstaxeringens material förflyter, innan den når sitt slutskede, och med hänsyn jämväl till den areal, som den kan anses disponera (beräkningarna måste ske för tillväxtområden och de särskilda godhetsgraderna inom dessa).

Sedan virkesförrådet å en fastighet uppskattats och indelats i förrädsgrupper, har man erforderligt material även för bestämmande av i vilken utsträckning skogsvärdet skall reduceras därför att markvärdet beräknats för högt. Någon särskild räknoperation härför behövs icke, eftersom reduktionen kan inläggas i korrektionsfaktorerna för de olika förrädsgrupperna. Hänsyn till ifrågavarande förhållande kan sålunda tagas genom att exempelvis korrektionsfaktorerna för medelgod mark inom tillväxtområde I minskas med 0,12 för vedskog (stor reduktion av skogsvärdet, eftersom det särskilda markvärdet vid förekomst av ungskog är obetydligt), 0,06 för massavedskog (mindre reduktion), 0,03 för timmerskog (obetydlig reduktion, därför att det särskilda markvärdet vid förekomsten av gammal skog närmar sig kalkmarksvärdet) samt 0,05 för lövskog (reduktionen bestämd som ett medeltal vid förekomst av skog ur alla åldrar).

Mot det nu angivna sättet att reducera skogsvärdet med hänsyn till att markvärdet beräknas såsom ett kalkmarksvärde kan anmärkas, att den förenämnda minskningen av korrektionsfaktorerna uträknats på grundval av genomsnittsskogen för visst tillväxtområde och alltså endast passar vid förekomst av liknande skog på den särskilda taxeringsenheten. Om sålunda minskningen av korrektionsfaktorn för barrvedskog i visst fall är 0,12, passar detta tal kanske för ett förråd av barrvedskog om 15 kubikmeter per hektar. Om nu på viss fastighet i stället finnas 30 kubikmeter barrvedskog per hektar utan att de övriga förrädsgrupperna innehålla mindre virkesförråd än genomsnittet för tillväxtområdet, kommer reduktionen av rotvärdet för barrvedskogen å ifrågavarande fastighet att bli dubbelt så stor som den borde vara. Det föreligger emellertid anledning förmoda, att detta förhållande, som skenbart medför en oberättigad fördel för fastigheten med det större virkesförrådet, i själva

verket är ägnat att motverka en orättvisa, som eljest skulle vederfaras denna fastighet. Det är nämligen allmänt bekant, att skog, som är väl sluten eller översluten, växer långsammare än skog, som är glesare och där alltså varje träd har större utrymme till sitt förfogande. Hänsyn till denna olikhet tages icke vid övriga moment av taxeringen.

Det sist berörda problemet sammanhänger med frågan om korrektionsfaktorernas beräkning och skall tagas upp till närmare behandling i samband med denna.

Då marken åsättes ett särskilt värde, kommer genomförande av de nya grunderna i detta hänseende ej att få någon större betydelse för skattesatserna, låt vara att markvärdena enligt nya metoden komma att variera mera för olika delar av landet än förut varit fallet. Det redovisade markvärdet kommer som hittills att inräknas i jordbruksvärdet och sålunda skattläggas efter ett repartitionstal av 0,05, under det att beträffande skogsvärdet fortfarande kommer att tillämpas ett repartitionstal av 0,04.

Ej heller för beräkning av avdrag för värdeminskning genom avverkning eller avyttring av skog kommer genomförande av de nya bestämmelserna att få några följder utom såvitt angår det s. k. schablonavdraget. Sistnämnda avdrag torde på grund av de invändningar, som framförts mot dess borttagande, böra bibehållas, vilket enklast synes kunna ske genom införande av en bestämmelse om att det skall sättas i förhållande till skogsmarksvärdet. Då markvärdena i vissa delar av landet enligt de nya grunderna bliva betydligt högre än enligt de nuvarande, synes avdraget därvid ej böra bestämmas högre än till belopp motsvarande markvärdet.

Införande av regler om beräkning på sätt förut angivits av ett särskilt markvärde har medfört, att 1 och 8 punkterna i den av domänstyrelsen föreslagna skogsvärderingsinstruktionen måst helt omarbetas, därvid bestämmelserna om avdrag för allmänna kostnader m. m. för överskådlighetens skull utbrutits ur 8 punkten och överförts till särskilda punkter (9 och 11). I förtydligande syfte ha vissa jämkningar företagits i bestämmelserna i 2 punkten om vad som är att hänföra till skogsmark. Erforderliga ändringar i kommunalskattelagens bestämmelser om avdrag för värdeminskning genom avyttring av skog vid inkomstbeskattningen ha slutligen intagits i det överarbetade förslaget till ändringar i nämnda lag (se föreslagna ändringar i 22 § 1 mom. samt i 4 och 5 punkterna av anvisningarna till denna §).

Skogsmarkens bonitering.

Enligt *gällande bestämmelser* skall skogsmarkens avkastningsförmåga (boniteten) beräknas efter den årliga virkesavkastning, uppskattad i kubikmeter per hektar, som marken »vid ett efter rationella grunder bedrivet skogsbruk» förmår giva vid normal skogstillgång. Bonitetsbestämningar ha hittills i allmänhet tillgått så, att med ledning av förhållandet mellan trädens ålder och höjd fastställts vad marken ansetts kunna producera vid bästa tänkbara utnyttjande, den s. k. ideala boniteten, varefter denna reducerats till tal, som mera ansetts motsvara förhållandena i det praktiska skogsbruket, den s. k. normala eller fastighetstaxeringsboniteten. Såsom allmängiltig norm för dylik reduktion i de fall, då tillförlitliga skogsuppskattningshandlingar föreligga, uppställdes vid överläggningar mellan skogssakkunniga under förberedelserna till 1938 års allmänna fastighetstaxering följande formel:

normal bonitet = $0,78 \times \text{ideal bonitet} - 0,28$.

Domänstyrelsen har nu föreslagit, att bonitering skall ske i viss annan ordning. Styrelsen har nämligen vid undersökning av skogens tillväxtförhållanden i olika delar av landet och å mark av olika beskaffenhet funnit det nuvarande boniteringssystemet otillfredsställande. Styrelsen anför (förslaget s. 16):

Vid undersökning av riksskogstaxeringens material har — — — visat sig, att det hittills tillämpade förfaringssättet vid skogsmarkens bonitering icke ger jämförbara uttryck för skogsmarkens avkastningsförmåga i olika delar av landet. Hänsynstagande till växlingar i skogsmarkens produktionsförmåga bör därför ske i annan form än hittills. Med den av domänstyrelsen föreslagna taxeringsmetoden kommer i varje särskilt fall skogens faktiska tillstånd vid taxeringstillfället att bli avgörande för värderingen. Eftersom detta tillstånd delvis är beroende av markens produktionsförmåga, innebär redan uppskattningen av virkesförrådet, att viss hänsyn tagits till markens bonitet. Men enär trädens massatillväxt och därmed tidpunkten, då de uppnå den diameterklass att de lämpligen böra avverkas, växlar betydligt med hänsyn till dels de klimatiska förhållandena och dels markens beskaffenhet och tillstånd, måste beräkningarna av diskonteringstider m. m. ytterligare varieras med hänsyn härtill. Vad angår de klimatiska förhållandenas inverkan på produktionsförmågan, så har det visat sig nödvändigt att taga hänsyn till denna faktor genom landets uppdelning i ett antal i klimatiskt hänseende någorlunda enhetliga områden (tillväxtområden), som vid beräkningarna behandlas helt för sig. Hänsyn till markens beskaffenhet och tillstånd bör däremot tagas genom att marken inom varje dylikt område indelas i visst antal godhetsgrader, som närmast skola motsvara de nuvarande bonitetsklasserna. Då de växlingar beträffande skogens avkastningsförmåga inom sådant område, vilka icke redan kommit till uttryck i virkesförrådet, visat sig vara relativt ringa, kan emellertid antalet godhetsgrader inom varje särskilt tillväxtområde inskränkas till ett fåtal.

I enlighet härmed har domänstyrelsen föreslagit, att landet skall indelas i 6 tillväxtområden (se s. 39; från början räknades med 7 dylika områden, jfr s. 64) samt att marken inom varje sådant tillväxtområde skall indelas i 3 godhetsgrader (»mycket god», »medelgod» och »mindre god»). Hur graderingen inom de olika tillväxtområdena förhåller sig till här förekommande tidigare bonitetsbeteckningar framgår av en vid förslaget fogad tabell (s. 65). Beträffande den sålunda föreslagna indelningen anför domänstyrelsen (s. 24):

Vad angår rikets indelning i tillväxtområden har denna — med ledning av riksskogstaxeringens uppgifter om skogens tillväxtförhållanden och därmed sammanhängande företeelser — gjorts så att områdena i detta avseende blivit så likartade som möjligt. Härvid har emellertid av praktiska skäl måst tagas hänsyn till att områdenas antal icke bör bli större än absolut nödvändigt samt att gränserna i görligaste mån böra överensstämma med länsgränser. Det som skiljer de olika tillväxtområdena är sålunda främst olikheter i skogens växttider, d. v. s. de tider, som genomsnittligt erfordras för de särskilda träden att växa från en diameterklass till en annan för att slutligen närma sig den diameterklass, då träden inom det område, som är i fråga, vanligen bruka avverkas. Emellertid kommer även det sätt, på vilket skogsbruket i genomsnitt bedrives inom respektive tillväxtområde, att spela en viss roll för bestämning av diskonteringstider m. m. Sålunda komma virkesuttagens storlek och den diameterklass, som träden inom visst tillväxtområde genomsnitt-

ligt bruka få uppnå, innan de avverkas, att få en icke obetydlig inverkan på beräkningarna.

Vad angår markens indelning i godhetsgrader inom de olika tillväxtområdena så äro, som förut framhållits, de växlingar beträffande markens avkastningsförmåga inom sådant område, vilka icke redan kommit till uttryck i virkesförrådets storlek, ganska ringa. Det har därför till och med kunnat ifrågasättas, att man skulle kunna helt undvara bonitetsindelning inom områdena. Om detta i allmänhet skulle kunna ske utan olägenheter, kan det emellertid tänkas förekomma fall, där möjlighet till en smidigare anpassning till de verkliga förhållandena måste hållas öppen. Därför har marken inom varje tillväxtområde indelats i 3 godhetsgrader. Det bör emellertid beaktas, att denna indelning gjorts så att huvudparten av den inom varje tillväxtområde befintliga skogsmarken är att beteckna som »medelgod».

I redogörelsen för den verkställda *provtaxeringen* anför domänstyrelsen:

Skillnaden mellan godhetsgraderna har satts ganska stor, enär korrektionsfaktorer och därmed skogsvärdena icke nämnvärt skilja sig annat än vid stora skillnader i bonitet. Det har nu visat sig för de provtaxerade kommunerna, att vid 1938 års fastighetstaxering varenda fastighet i samtliga fyra kommuner åsatts en fastighetsbonitet, som faller inom förslagets godhetsgrad »medelgod» för respektive tillväxtområden. Detta beror säkerligen till någon del på ett schematiskt förfarande vid bonitetssättningen. Sålunda har det visat sig, att en och annan av de på marken uppskattade fastigheterna borde hava åsatts godhetsgraden »mycket god». Men till största delen torde orsaken vara, att alla fastigheter av någon betydelse ha ett flertal skiften eller åtminstone flera olikartade bestånd, varför spridningen i medelbonitet för hela fastigheter är betydligt mindre än för t. ex. riksskogstaxeringens provtytor. Användandet av tre godhetsgrader skulle med all sannolikhet komma att leda till, att flertalet kommuner uteslutande finge begagna mellangraden, medan kommuner med de bästa boniteterna inom tillväxtområdet skulle få att välja mellan de två högre graderna och kommuner med de svagaste boniteterna mellan de två lägre graderna. Det ligger då nära till hands att uppdelade tillväxtområdena så, att man i varje område endast har en bonitetsgrad, som i medeltal passar för området. Härvid bör givetvis även tagas i betraktande storleksordningen av de vid provtaxeringen påtalade felmöjligheter, som ligga i gemensamma värderingsgrunder för fastigheter med olika boniteter.

Som här redan framgått, förutsätter bonitetsklassernas sammanslagning att tillväxtområdenas antal utökas. Avgränsningen av tillväxtområdena blir beroende av de korrektionsfaktorer, som kunna framkomma för de mindre områden — i första hand län — för vilka beräkningar häröver kunna utföras. Om man slopar bonitetsuppdelningen, torde ej heller några hinder möta att beräkna korrektionsfaktorer för så små områden som län. Vid tidigare beräkningar med uppdelning på alla förekommande bonitetsklasser blev däremot det material som ligger till grund för korrektionsfaktorernas beräkning, alltför uttunnat för att medge säkra beräkningar för så små områden som län.

Professor *Eneroth* framhåller, att beräkningen av avkastningsvärdet å en skogsfastighet grundar sig dels på kännedom om det aktuella skogstillståndet och dels på en långsiktig plan för framtida avverkningar samt att det är den närmaste framtidens avverkningar, som spela den största rollen för värdet

på grund av de korta diskonteringstiderna, varför man kan tillåta större felberäkningar av den fjärrare framtidens avkastningar än av den närmare utan att osäkerheten i värdet blir större. Av de grundfaktorer, som bedömningen utginge ifrån (nuvarande skogstillstånd, markbonitet och beståndsutveckling å olika boniteter) bleve nuvarande skogstillstånd det viktigaste. Detta kunde emellertid uppmätas och storleken av det fel, som kunde uppkomma i fråga om denna faktor, vore mest en kostnadsfråga. Eneroth anför härefter:

I fråga om bestämmandet av markboniteten ligger saken annorlunda till i många avseenden. Om vi fortfarande skilja på närmare och fjärrare framtid, är det ju så, att åtminstone den närmaste framtidens avverkningar kunna direkt uppmätas eller uppskattas med relativt små felrisker, utan att man därvid egentligen behöver någon bonitetsindelning alls. Men ju längre fram i tiden beräkningarna sträckas, dess större roll spelar markens bonitet. För de i en fjärran framtid utfallande avkastningarna är boniteten alldeles avgörande.

De svårigheter, som f. n. möta vid åsättandet av bonitetsklass å viss mark med tillhjälp av gängse metod (ålder och höjd), härröra huvudsakligen av följande:

a) Brist på kunskap överhuvud taget. Vi få t. ex. anse oss ännu mycket dåligt underrättade om granskogens produktion å olika marker i Norrland.

b) Bestånden ha i mycket stor utsträckning varit föremål för en behandling (t. ex. dimensionsdrivning), som väsentligen avviker från den behandling som förutsattes vid boniteringsskalornas uppställande.

c) På en del marker finnas inga bestånd, i vilka nödiga mätningar kunna utföras (kalmarker, plantbestånd, rest- och trasbestånd).

Den sista anledningen till svårigheter kan ju ej undgåas med ifrågavarande metod — och någon bättre saknas ännu.

Svårigheterna under a) och b) äro vida allvarligare. De kunna ju icke förväntas bli minskade förrän våra kunskaper ökats. För vissa landsdelar, trädslag och beståndsformer äro våra nuvarande kunskaper, som sagt, otillräckliga. För andra åter äro vi bättre rustade. Dit höra likåldriga tallbestånd, som icke dimensionsdrivits, sydsvensk kulturgranskog, likåldriga bestånd i allmänhet i Mellansverige. Man kan emellertid icke utan vidare tillämpa mellansvenska skalor i Norrland — vilket ju även framhålles i förslaget.

Det hittills sagda gäller s. k. kvantitativ eller absolut bonitering, som ju går ut på att hänföra marken till en av kbm pr har och år bestämd avkastningsklass. Vid s. k. kvalitativ eller relativ bonitering kan man ju alltid, vid större skillnader, säga, att en viss mark är påtagligt av bättre eller sämre bonitet än en annan. Resultatet av sådan bonitering av större områden plägar visserligen bli, att den största delen av markerna åsättes beteckningen »medelgod». Men sådan bonitering kan ju alltid utföras. Den ingår som ett led i förslagets beräkningsmetod och tjänar jämte indelningen i tillväxtområden som underlag för differentieringen efter bonitet av de tillväxttider, som erfordras för beräkning av korrektionsfaktorer m. m. Domänstyrelsen har, för att finna dessa tillväxttider, bearbetat riksskogstaxeringens material inom de olika tillväxtområdena och därvid skilt på olika vid riksskogstaxeringen åsatta absoluta boniteter, sammanförda till 3 grupper för varje område. Riksskogstaxeringens absoluta bonitering har därmed överförts till relativ: man behöver ju ej veta, vilken absolut bonitet en t. ex. medelgod mark inom visst område representerar, för att utföra beräkningen av skogsvärdet. Man torde få erkänna, att domänstyrelsen lyckats på ett synnerligen elegant

sätt undgå de i vissa fall onekligen stora svårigheterna att åstadkomma en riktigt absolut bonitering. De i tabell K å s. 65 i förslaget meddelade absoluta bonitetssiffrorna för de 3 olika godhetsgraderna inom varje område äro alltså icke nödvändiga för taxeringen enligt förslaget. (Sådana uppgifter äro emellertid nödvändiga för vidtagande av de korrigeringar av förslaget, varom ovan¹ talats.) Mot förfaringssättet i och för sig kan ju intet annat invändas, med hänsyn till de ändamål, för vilket det valts, än att de skillnader i växttider mellan olika boniteter, som redovisas i tab. J (s. 64) icke äro enbart ett uttryck för bonitetsinflytande. Skogen å bättre boniteter har, i synnerhet tidigare, i genomsnitt avverkats relativt hårdare än å sämre. Det finns i dessa växttidsdifferenser, troligen, ett behandlingsinflytande fördolt, av vilken styrka är ju omöjligt att säga.

För att nu återgå till vårt tema: förslagets boniteringssystem, innebär detta sannolikt en minskning av riskerna för systematiska fel vid jämförelse mellan olika landsdelar (tillväxtområden), däremot ökas riskerna sannolikt för under- eller övervärdering av fastigheter inom samma område gentemot varandra. En t. ex. »medelgod mark» inom tillväxtområde IV kan ha en »fastighetsbonitet» av mellan 2,2 och 3,8 (idealbonitet 3,5—5), vilket ju innebär en högst betydande skillnad i produktionsförmågan. Det torde ju vara riktigt, som i förslaget anges, att skillnader i bonitet i genomsnitt för stora områden väl återges i storleken av det aktuella virkesförrådet pr har. Men detta gäller ingalunda enskilda fastigheter gentemot varandra, även om de äro rågrannar. Betydande fel vid åsättande av även relativ bonitet för den enskilda fastigheten kunna härigenom naturligtvis uppstå. För de delar av landet, där vi få anse att det nuvarande systemet för absolut bonitering är direkt tillämpligt, bör ju då finnas möjligheter för de skogsägare, som hava utfört sådan bonitering av sin skog, att använda den så bestämda boniteringen och alltså använda med hänsyn härtill interpolerade korrektionsfaktorer ur tab. K i förslaget.

Professor *Streyffert* uttalar farhågor för att det föreslagna boniteringssystemet med 3 godhetsgrader för varje tillväxtområde kan vara ägnat att skapa en viss förvirring på boniteringens redan förut mindre tillfredsställande område, i det att den tänkta anknytningen till det gamla boniteringsschemat, som i och för sig är vag, i praktiken kan komma att förloras ur sikte. *Streyffert* anser, att hela denna fråga bör upptagas till närmare granskning och att därvid skogsförsöksanstalten är den instans, som står närmast till att yttra sig.

1937 års riksskogstaxeringsnämnd framhåller, att i praktiken hittills använda boniteringssystem icke lyckats taga tillräcklig hänsyn till den inverkan, som breddgrad och höjd över havet, d. v. s. olikheter i klimatet, förorsaka och att sålunda en mark, tillhörande en viss bonitet i Södra Sverige, har en högre produktionsförmåga än en mark av samma bedömda bonitet i norra delen av landet. Att de tillväxtområden, som domänstyrelsen uppställt, i huvudsak ha administrativa gränser, uppgiver nämnden bero på att riksskogstaxeringen för åren 1923—1929 publicerat sina resultat länsvis. Det låge i sakens natur, att dylika områden till en viss grad måste bliva onaturliga, men häremot hade för närvarande intet kunnat göras. På grundval av en med hänsyn till metoder och observationer mera utvecklad riksskogstaxering till

¹ I samband med behandling av markvärdet.

högre taxeringsprocent borde det bliva möjligt att i framtiden uppställa mera naturligt begränsade tillväxtområden.

Kammarrätten — som ju enligt vad ovan angivits anser, att skogsmarken bör åsättas särskilt värde — påpekar vikten av att man vid denna värdesättning erhåller erforderlig gradering mellan olika fastigheter efter markens godhetsgrad och tänker sig, att detta skulle kunna nås genom att det hittillsvarande boniteringssystemet bibehålles med den justering, vartill uppdelningen i tillväxtområden giver anledning.

Enligt *skogsvårdsstyrelsen i Kalmar län, norra delen*, synes skillnaden de olika tillväxtområdena emellan bliva för stora vid samma godhetsgrad på marken. Så t. ex. förhölle sig värdena av vedskogen å medelgod mark (vid lika rotvärden å massavedskog) i tillväxtområde IV och V som 0,70 till 0,93. Vedskogens värde exempelvis i Södermanlands län bleve sålunda blott 75 procent av dess värde i Kalmar läns norra landstingsområde, ehuru verkliga medelboniteten i det förra området vore betydligt högre (troligen nära 50 procent) än i det senare men ändå tillhörde samma godhetsgrad. Styrelsen ville därför vitsorda behovet av att begränsa tillväxtområdena att om möjligt omfatta landstingsområdena. Skedde detta, torde utan större olägenheter boniteringen kunna slopas.

I ett av *länsstyrelsen i Västmanlands län* åberopat yttrande av länsjägmästaren i länet framhålles däremot att, även om korrekationsfaktorerna beräknas för så små områden som län, en sammanslagning av de tre godhetsgraderna till en kan befaras medföra en alltför stor förgrovning av de enskilda taxeringsresultaten med hänsyn till den faktiska bonitetsskillnaden olika fastigheter emellan icke blott inom länet utan till och med inom kommunen.

Likaså framhålles i ett av *länsstyrelsen i Blekinge län* åberopat yttrande av taxeringsnämndens ordförande i Bräkne-Hoby socken, att det framför allt i ett landskap som Blekinge med stora skillnader mellan de bättre och sämre markerna och med små arealer å egendomarna, kan inträffa, att viss egendom ligger endera på enbart god eller enbart dålig mark, varför indelningen i tillväxtområden med godhetsgrader måste vara ett lyckat grepp, som icke bör frångås.

Skogsvårdsstyrelsen i Kalmar län, södra delen, anser, att indelningen i 6 tillväxtområden i och för sig är tillfredsställande, men anmärker på att Öland brutits ut från område V, dit Kalmar län i övrigt hänförts, och tillagts område IV, d. v. s. förts till en sämre tillväxtklass än länet i övrigt. Detta vore icke riktigt, då det icke funnes någon skillnad i ifrågavarande avseende mellan Öland och länets kustområden, varför Öland utan tvekan borde hänföras till område V.

Länsstyrelsen i Västernorrlands län samt skogsvårdsstyrelserna i Blekinge och Jämtlands län anse det föreslagna boniteringssystemet i och för sig bättre än det hittills använda men framhålla, att den nya boniteringsmetoden bör kunna införas även om de hittills tillämpade grunderna för taxering av skog i övrigt bibehållas. *Länsstyrelsen i Västernorrlands län* påpekar i sam-

manhang härmed, att gränserna till det föreslagna tillväxtområde II synas böra jämkas, då det icke kan vara riktigt att sammanföra Ångermanlands kustland med dess goda skogsmark och fjälltraktsområdena till samma område.

I den inom *skatteberedningen* upprättade promemorian anföres:

Mot den principiella uppläggningsen i domänstyrelsens förslag av frågan om skogsmarkens gradering med hänsyn till klimatiska och andra förhållanden ha inga invändningar gjorts. Däremot har ifrågasatts, *dels* att de föreslagna tillväxtområdena skulle minskas — varvid graderingen inom vederbörande tillväxtområde skulle kunna slopas — *dels* att den nuvarande absoluta boniteringen skulle åtminstone för särskilda fall bibehållas för graderingen inom tillväxtområdena *och dels* att vissa jämkningar skulle företagas i de föreslagna tillväxtområdenas gränser.

Vad angår tillväxtområdenas storlek så blev erfarenheten av provtaxeringen närmast den, att tillväxtområdena borde inskränkas till län samt att graderingen inom de sålunda reducerade tillväxtområdena borde slopas. Fördelarna härmed äro, att värdefaktorerna komma att smidigare anpassa sig efter de klimatiska förhållandena samt att taxeringsarbetet blir i viss mån förenklat. Som nackdelar framstår, att man icke kan taga hänsyn till de växlingar i markens beskaffenhet och tillstånd, som onekligen komma att göra sig gällande även inom de sålunda reducerade tillväxtområdena. Härtill kommer, att länsgruppering är en administrativ uppdelning, som ofta ej överensstämmer med av naturförhållandena förorsakade växlingar i tillväxtbetingelserna.

De nu angivna skälen emot slopandet av graderingen inom tillväxtområdena vore kanske icke så betydelsefulla, om man bestämde sig för att liksom domänstyrelsen i princip ej räkna med något särskilt markvärde. Som domänstyrelsen framhåller bruka de växlingar i markens produktionsförmåga, varom här är fråga, komma till uttryck i virkesförrådets storlek och således inverka på taxeringsvärdet via uppskattningen av skogsvärdet. Skulle man därför grunda taxeringen uteslutande på den rotstående skogen, har man anledning antaga, att graderingen av marken inom de reducerade tillväxtområdena bleve obehövlig. Förhållandet blir emellertid ett annat, om man vill redovisa ett särskilt markvärde på sätt förut angivits. Beträffande det speciella markvärdet kunna inga variationer komma till uttryck i tillståndet hos växande skog, och därtill kommer, att bonitetens betydelse för detta värde är särskilt starkt. Som professor Eneroth angiver ökas nämligen bonitetens inflytande å markvärdet ju längre bort i tiden de avkastningar ligga, varmed man räknar vid värderingen. I den vid domänstyrelsens förslag till skogsvärderingsinstruktion fogade tabell 1 (s. 79) är sålunda skillnaden mellan korrektionsfaktorerna för olika boniteter större beträffande ved- och massavedskogen än beträffande timmerskog. Denna skillnad kommer att ytterligare accentueras vid beräkning av markvärdet, eftersom detta grundar sig på avkastningar, vilka ligga ännu längre bort i tiden än de avkastningar, som bestämma värdet å ved- och massavedskog.

Med hänsyn till den förut föreslagna lösningen av frågan om markvärdet torde alltså graderingen av marken inom de olika tillväxtområdena icke kunna avskaffas även om man reducerar tillväxtområdena till län eller landtingsområden.

Därmed torde också frågan om lämpligheten att inskränka tillväxtområdenas omfång vara besvarad. Det för så små områden som län tillgängliga

riksskogstaxeringsmaterialet är icke tillräckligt för att man därå skulle kunna grunda en differentiering på godhetsklasser. Domänstyrelsens förslag angående tillväxtområdenas omfattning synes alltså i princip böra följas.

Om det sålunda för beräkningen av ett särskilt markvärde synes nödvändigt att göra åtskillnad på mark av olika godhetsgrad inom tillväxtområdena, torde det å andra sidan icke vara nödvändigt att driva differentieringen så långt som enligt det nuvarande boniteringssystemet. De värdeskillnader mellan skogsfastigheterna inom en viss trakt, som enbart bero av markboniteten, synas icke vara större än att de kunna tillräckligt beaktas genom indelning i tre godhetsgrader, vilket för övrigt i verkligheten innebär, att marken inom landet indelas i 18 bonitetsgrader. Mot en ytterligare uppdelning av marken talar också, att ju flera bonitetsgrader man uppdelar marken i desto svagare blir det till grund för beräkningarna inom varje grad liggande materialet samt att det ur praktisk synpunkt är till fördel att slippa arbeta med alltför många graderingar och därav föranledda korrektionsfaktorer och hjälptabeller.

Att, som professor Eneroth ansett önskvärt, tillåta skogsägare, vilka verkställt en tillfredsställande bonitering av sin skog enligt det nuvarande systemet, att använda sig av särskilda på grundval härav uträknade korrektionsfaktorer, torde med hänsyn till nödvändigheten att tillämpa enhetliga grunder ej böra ifrågakomma.

Om det sålunda synes ur olika synpunkter lämpligt att i allmänhet inskränka uppdelningen av marken inom tillväxtområdena till tre godhetsgrader, torde man emellertid för undvikande av för skarpa övergångar vid gränserna mellan tillväxtområdena ibland bliva nödsakad att tillskapa särskilda korrektionsfaktorer för gränsområdena. Det skulle verka stötande, om två fastigheter med ungefär lika god mark, vilka gränsa intill varandra men ligga på ömse sidor om gränsen mellan två tillväxtområden, skulle värderas efter alltför olika grunder. Att den ena fastigheten blir något strängare behandlad än den andra är i och för sig intet att säga om, ty faktiskt bli produktionsmöjligheterna bättre ju längre söderut marken ligger, och på något ställe måste övergången från det kargare till det bördigare klimatområdet komma. Det gäller emellertid att undvika att övergången blir för skarp. En lämplig avjämning torde vinnas genom en föreskrift om att, där så finnes påkallat, för gränsområdena skola tillämpas korrektionsfaktorer, som utgöra medeltal mellan korrektionsfaktorerna inom ifrågavarande tillväxtområde och de för mark av motsvarande godhetsgrad gällande korrektionsfaktorerna i det angränsande tillväxtområdet. De fastigheter, för vilka på dylikt sätt uträknade korrektionsfaktorer skola användas, böra angivas i länsanvisningarna, och för dessa fastigheter böra fastställas särskilda hjälptabeller. För denna gradering fordras sålunda ingen särskild åtgärd vid själva uppskattningen, och den medför ingen annan extra belastning av taxeringsarbetet än den som ligger däri att särskilda hjälptabeller måste fastställas för dylika områden. Vad nu sagts avser den växande skogen men äger motsvarande tillämpning å skogsmarken, där medeltalen av markvärdefaktorerna i de angränsande områdena synas böra läggas till grund för värdesättningen.

Vad slutligen angår invändningarna mot de föreslagna tillväxtområdenas avgränsning så torde, på sätt yrkats av skogsvårdsstyrelsen i Kalmar län, södra delen, Öland böra flyttas från tillväxtområde IV till tillväxtområde V. Däremot synes ett av länsstyrelsen i Västernorrlands län gjort påpekande, att gränserna för tillväxtområde II böra jämkas på grund av att skogsmarken i Ångermanlands kustland är bättre än i de till samma tillväxtområde hörande fjälltrakterna, icke böra föranleda någon ändring i den föreslagna områdesindelningen. Det är omöjligt att på grundval av föreliggande material bilda

ett särskilt område för fjälltrakterna, och dessa måste därför föras samman med angränsande mark. Hänsyn till den lägre tillväxten hos skogen i dessa trakter kan tagas genom nedflyttning av marken till den lägsta godhetsgraden. Om därtill lägges, att särskild reduktion av rotvärdet kan ske vid förekomst av röta och andra tekniska fel hos skogen inom dylika områden, torde möjligheterna att reducera taxeringsvärdena på grund av ogynnsamma produktionsförhållanden få anses vara tillräckliga.

Den nu ifrågasatta ändringen i domänstyrelsens förslag beträffande tillväxtområdena IV och V har iakttagits vid utformningen av 4 punkten i skogsvärderingsinstruktionen, varjämte ett stadgande om det särskilda förfarandet vid beräkning av korrektionsfaktorer för mark vid gränserna mellan olika tillväxtområden införts i 8 punkten (sista stycket; jfr även 11 punkten). De i 5 punkten vidtagna ändringarna äro enbart av formell natur.

Apteringen.

För att man skall kunna beräkna värdet å ett rotstående träd på grundval av i allmänna marknaden gällande virkespris, måste man veta icke blott vilken kubikmassa, som kan utvinnas av trädet vid avverkning, utan även hur denna kubikmassa fördelar sig på olika i allmänna handeln förekommande sortiment (sågtimmer, sulfit- eller sulfatved etc.), d. v. s. man måste aptera trädet. Enligt *nu gällande bestämmelser* grundar sig taxeringsvärdet på det beräknade värdet av den normala avkastningen, d. v. s. den virkesavkastning skogen skulle giva, om den befunne sig i normalt tillstånd, och det gäller sålunda att aptera de träd, som antagas ingå häri. Denna beräknade aptering har hittills skett på så sätt att vid det centrala förberedelsearbetet för de allmänna fastighetstaxeringarna fastslagits, hur normalavkastningen i visst län eller del av län är sammansatt. Sålunda beslöts vid överläggningar mellan landskamrerarna och skogssakkunniga rörande 1938 års allmänna fastighetstaxering, att normalavkastningen från exempelvis skog i Södermanlands län skulle anses utfalla med 35 procent timmer (sortimentsklass I, vartill räknas även pålar, stolpar och slipers), 20 procent sulfitved och prima björkved (klass II), 15 procent sulfatved, props och prima barrved (klass III) samt 30 procent sekunda ved (pannved), kolved, industribränsle etc. (klass IV).

Enligt *domänstyrelsens förslag* grundar sig taxeringsvärdet på värdet å de vid taxeringstillfället rotstående träden, om de omedelbart avverkas, och det gäller alltså att aptera dessa träd. Den föreslagna metoden skiljer sig sålunda i förevarande avseende från den nu gällande därigenom, att apteringen enligt den nya metoden avser de rotstående träden i det skick de befinnas vid taxeringstillfället men enligt den nuvarande de träd, som beräknas ingå i avkastningen vid normal skogstillgång å vederbörande fastighet. Eftersom diskonteringsberäkningen av skogens förväntningsvärde enligt nya metoden utgår från särskilda rotvärden för varje skogs-(förråds-)grupp, måste också en särskild aptering företagas för varje förrådsgrupp (undantag för barrved-skogen, jfr s. 79). Å andra sidan har den grundläggande apteringen inom varje sådan grupp ansetts kunna göras ensartad för hela landet.

Då apteringen är densamma, oavsett var skogen är belägen, har den kunnat fastslås direkt i den föreslagna skogsvärderingsinstruktionen (se 7 punkten, s. 73). Där finns sålunda angivet, att ur exempelvis barrtimmerskog, d. v. s. barrträd, som vid brösthöjd mäta 25 centimeter i diameter och däröver, anses kunna utvinnas 75 procent timmer, 15 procent massaved och 5 procent ved. Denna gruppering avser virkets uppdelning i sortimentsklasser, som i sin tur i allmänhet äro sammansatta av olika sortiment. I sortimentsklassen timmer kunna exempelvis ingå sågtimmer, pålar, stolpar m. m. och i sortimentsklassen ved ingå regelmässigt flera sortiment såsom prima ved, pannved, kolved etc. Emellertid grundas rotvärdesberäkningen ytterst på de i allmänna marknaden förekommande sortimentsprisen och därför måste en ytterligare uppspaltning ske. Sortimentsklasserna måste uppdelas i sortiment. Den uppdelningen kan ej göras ensartad för hela landet, och den har därför ej kunnat angivas i skogsvärderingsinstruktionen. Beträffande virke av barrskog ha emellertid bestämda anvisningar lämnats om sortimentens gruppering på sortimentsklasser. Dessa anvisningar, däri som fördelningsgrund använts sortimentens toppdiameter, utgöra en nödvändig förutsättning för den generella grundapteringen.

Vid en genomsnittlig aptering av samtliga träd inom en viss förrådsgrupp måste iakttagas, att vissa träd äro behäftade med tekniska fel (röta, krökar och dylikt), vilket försämrar utbytet av genomsnittsträdet. Detta har vid den av domänstyrelsen föreslagna grundapteringen skett genom vissa avdrag å sortimentsutbytet (från sortimentsklassen timmer har exempelvis dragits 10 procent, varav $\frac{1}{2}$ överförs till massaved och $\frac{1}{2}$ till helt oanvändbart virke). Emellertid kan det förekomma, att träden å viss fastighet äro i ovanligt stor utsträckning behäftade med fel av ifrågavarande slag. Då kommer den genomförda standardapteringen icke att passa för denna fastighet. Domänstyrelsen har tänkt sig, att hänsyn till en dylik avvikelse från genomsnittet skall tagas i den formen, att, om röta eller andra svårare tekniska fel vid taxering av en fastighet befinnas förekomma i anmärkningsvärt stor omfattning, avdrag skall göras å nettopriset för den eller de sortimentsklasser, som härav beröras (se instruktionen 7 punkten 6 stycket, s. 74). Hänsyn till ifrågavarande avvikelse skall sålunda tagas genom avdrag å rotvärdet. Frågan kommer att närmare beröras i samband med detta.

Ett stadgande, som närmast avser apteringen, förekommer slutligen i den föreslagna instruktionen 7 punkten 5 stycket (s. 74), däri bestämmes vad som är att anse som medeldimensioner för barrtimmer (sortimentet timmer) och vilka dimensioner sålunda skola vara avgörande vid val av de pris, som skola ligga till grund för värdeberäkningen. Som medeldimensioner skola anses beträffande timmer från barrtimmerskog 15 fots längd och $8\frac{1}{2}$ tums toppdiameter inom bark samt beträffande timmer från massavedskog 15 fots längd och $6\frac{1}{2}$ tums toppdiameter inom bark, allt engelska mått.

En närmare redogörelse för apteringen enligt förslaget återfinnes i den därvid fogade bil. 1 (se s. 36 och 37).

Vid provtaxeringen ansågos inga anmärkningar vara att göra mot förslagens grundaptering av barrskog utom beträffande Riseberga socken. Vad angår barrskogen där kunde nämligen konstateras, att den föreslagna grundapteringen förutsatte, att större procent av de dyrbarare sortimenten kunde uttagas än som i praktiken vore möjligt, särskilt beträffande tallen. Det ansågs till och med, att virket från planterade bestånd av s. k. »tysktall» endast kunde användas till ved. I anledning av detta förhållande göres i redogörelsen för provtaxeringen följande uttalande:

Att döma av de erinringar, som framkommit, torde det — — — finnas undantagsfall, då skogens kvalitéförhållanden framtvingar en annan sortimentsuppdelning. Ytterligare kunna de aktuella prisförhållandena i någon mån inverka. Det torde därför kunna övervägas, huruvida icke förfarandet bör ändras så, att en teoretisk grundaptering fastställles såsom allmängiltig, och därefter för varje fastighetstaxering för landets olika delar överväges, huru de teoretiska »sortimentsklasserna» (alltså efter enbart virkets grovlek) skola uppdelas på de praktiskt förekommande sortimenten, allt efter kvalité och prisförhållanden. I den mån kvalitéförhållandena inverka, finnes knappast anledning räkna med att skillnaderna skola bliva stora. Vissa undantagsfall torde dock finnas, såsom t. ex. just de allra sydligaste delarna av landet, men dessutom eventuellt fjällskogarna och vissa exponerade skogar i havsbandet.

Beträffande apteringen av lövskog ansågos vid provtaxeringen inga andra ändringar erforderliga än att ekskog i södra Sverige lämpligen borde hänföras till de båda bokskogsgруппerna samt att de föreslagna benämningarna på dessa, »gagnvirkesskog» och »vedskog», borde utbytas mot »grovskog» och »klenskog». Dessa ändringar iakttogos vid provtaxeringen i Riseberga socken.

Beträffande medeldimensionerna för barrtimret frångicks vid provtaxeringen domänstyrelsens förslag i så måtto, att vid prisberäkningen förutsattes en medelgrovlek för timmer från timmerskog av 9 tum och för timmer från massavedskog av 7 tum i stället för föreslagna $8\frac{1}{2}$ tum respektive $6\frac{1}{2}$ tum. Härom säger domänstyrelsen:

Vid provtaxeringen har det framkommit, att prissättning av timmer efter halvtum vanligen icke förekommer i södra och mellersta Sverige. $8\frac{1}{2}$ " timmer prissattes därför såsom 8" och $6\frac{1}{2}$ " timmer såsom 6". Då medelgrovt timmer vanligen håller 8" blir följden härav, att det grövsta timret i många fall skulle prissättas såsom medelgrovt och det klenare väsentligt lägre. För att bibehålla den rätta prisnivån har det därför vid provtaxeringarna ansetts riktigare att prissätta det grövre timret efter medelpriset för 9" toppdiameter och det klenare efter 7" toppdiameter.

Professor *Streyffert* påpekar, att domänstyrelsen schabloniserat sortimentsutbytet ur de uppställda grovleksgrupperna och därtill ytterligare fixerat medeldimensionen för timret till $8\frac{1}{2}$ tum, vilket i sin tur komplicerar verkningarna av olika huggningssätt. Härtill komme, att schabloniseringen ej lämnade något utrymme för uppskattning av den högre värdeavkastning, som erhöles vid produktionen av bättre betalda specialsortiment utöver vad

som följde av att dessa vanligen befunne sig i timmerskogsgruppen. Det senare vore emellertid knappast någon allvarligare anmärkning, utan innebure endast, om man så ville, en premiering av den särskilt skickliga skogsbrukaren.

Sveriges skogsägareförbund samt *svenska trävaruexport-, cellulosa-, trämasse- och pappersbruksföreningarna* framhålla, att en metod, som på tre så vida grupper som de föreslagna barrskogsgrupperna bygger en standardaptering samt ytterligare på denna en värdering, som skall ligga i botten för en omständlig avkastningskalkyl, torde kunna betecknas som en mycket hårt standardiserad beräkningsmetod.

I ett av *länsstyrelsen i Södermanlands län* överlämnat yttrande av länsjägmästaren i länet framhålles, att i vissa fall, då virkesskörden under en följd av år ej uttagits utan finnes anhopad i form av särskilt dyrbart virke (ej ovanliga i Södermanland), timmerskogen är lämplig för upparbetning till dyrbarare sortiment än timmer, men att en dylik skogs mervärde ej blir beaktat enligt förslaget.

Länsstyrelsen i Kristianstads län anser, att frågan om grundaptering för barrskog bör göras till föremål för ytterligare utredning.

Skogsvårdsstyrelsen i Blekinge län gör invändning mot att lövskogen, frånsett boken, i förslaget upptagits som en gemensam grupp och att alltså ek, som i Blekinge förekommer rikligare än bok och vars gagnvirke har högre värde, blott skall åsättas vedvärde. Domänstyrelsen tycktes även förbise, att timmerdimensioner av björk, al, ask m. fl. lövträd i södra Sverige hade ett värde, som väl kunde mäta sig med barrtimrets. När i Blekinge cirka 45 procent av virkesförrådet utgjordes av lövskog, kunde knappast rättvisa ernås utan särskild värdesättning av i första hand ek men även övrigt lövgagnvirke. Utan korrigerig av förslaget skulle det medföra en allmän sänkning av skogsvärdena i länet.

Länsstyrelsen i Malmöhus län ifrågasätter, huruvida för Skåne uppdelning av bokskog i grovleksgrupper är nödvändig, då länsstyrelsen icke är helt övertygad om att det merarbete detta medför uppväges av i någon mån förhöjda taxeringsvärden.

Skogsvårdsstyrelsen i Västmanlands län slutligen anser bestämmelsen, att medelpriset för timmer från barrtimmerskogen skall sättas lika med priset för timmer av 15 fots längd och 8 1/2 tums toppdiameter inom bark, vara för snäv. Å fastighet med större medelgrovlek och bättre medelkvalitet än vanligt hos denna förrådsgrupp borde priskorrigerig uppåt ske, lika väl som det i förslaget anvisades vidtagande av korrigerig åt andra hållet vid förekomst av röta eller andra tekniska skador i anmärkningsvärt stor omfattning.

I *skatteberedningens* promemoria anföres:

I fråga om den för bestämmande av rotvärdet tänkta apteringen innebär domänstyrelsens förslag, att i skogsvärderingsinstruktionen fastställas en viss grundläggande aptering (uppdelning av de olika förrådsgruppernas virkesförråd i sortimentsklasser) samt att åt taxeringsmyndigheterna överlåtes att verkställa apteringen i övrigt (uppdelning av sortimentsklasserna i sortiment).

Mot förslaget i förevarande del har anmärkts, att domänstyrelsen schabloniserat sortimentsutbytet, så att exempelvis hänsyn till s. k. specialsortiment ej kan tagas, samt att den föreslagna grundapteringen beträffande barrskog i Skåne och lövskog i Blekinge icke överensstämmer med de verkliga förhållandena.

Förslagets grundaptering innebär en schablonisering så tillvida, att den förutsätter, att sortimentsklassutbytet ur de olika förrådsgrupperna är desamma beträffande alla skogar i hela landet. Detta antagande överensstämmer naturligtvis icke med verkligheten. Om exempelvis skogsbruket å viss fastighet med övervägande barrskog bedrives med särskilt stort virkesförråd, kommer genomsnittsträdet inom barrtimmerskogsgruppen sannolikt att vara grövre än som antagits vid den grundläggande apteringen av denna förrådsgrupp. Å andra sidan kan det inträffa, att medelträdet inom barrtimmerskogsgruppen å en sådan fastighet är klenare än grundapteringen förutsätter.

Att helt avstå från grundapteringen torde dock av praktiska skäl knappast böra komma i fråga. Genom viss omläggning i den av domänstyrelsen föreslagna värderingsmetoden — motiverad jämväl av andra skäl — kunna emellertid de fel, till vilka de fastställda schablonerna leda, i väsentlig mån undanröjas. Detta utvecklas närmare i det följande.

Apteringen skall ligga till grund för beräkning av rotvärden för olika förrådsgrupper. Till följd av ett ändrat förfaringssätt i fråga om korrektionsfaktorernas beräkning, som i det följande föreslås, få rotvärdena en dubbel uppgift. Dels skola de angiva den allmänna värdenivån vid taxeringen och utgöra det siffermaterial, på vilket korrektionsfaktorerna skola tillämpas, dels skola de tjäna som underlag för bestämmande av värdeökningen å virket till följd av kvalitetstillväxten (ökningen i rotvärde per kubikmeter från en dimension till en annan). Ur båda dessa synpunkter är det till stor fördel om apteringen (och därmed rotvärdesberäkningen) kan anknytas till vissa bestämda standarddimensioner, om blott anknytningen mellan diskonteringsvärdet och det ifrågavarande rotvärdet sker på rätt sätt. Om apteringen sker för vissa bestämda standarddimensioner, vinnes den fördelen, att densamma kan göras enhetlig för hela landet vad beträffar den procentuella uppdelningen på olika grovt virke, dock med det undantaget att särskild hänsyn får tagas beträffande massavedskogen i områden med onormalt grov bark. Då sådan hänsyn emellertid utan större svårigheter kan tagas genom direkt avdrag på rotvärdet, synes sistnämnda förhållande icke utgöra något hinder för den generella grundapteringen.

Att anmärkningarna mot domänstyrelsens förslag ej sakna fog torde emellertid särskilt belysas av följande. De korrektionsfaktorer, som återfinnas i förslaget för t. ex. barrtimmerskogen, äro uträknade på så sätt, att de för varje genomsnittsskog (d. v. s. för tillväxtområde och godhetsgrad) uttrycka förhållandet mellan å ena sidan diskonteringsvärdet av en kubikmeter skog av den för förrådsgruppen genomsnittliga sammansättningen, å andra sidan rotvärdet av en kubikmeter skog av samma sammansättning. I verkligheten växlar förrådsgruppens genomsnittliga sammansättning för de olika genomsnittsskogarna, men rotvärdet skulle ändå enligt förslaget fixeras med utgångspunkt från grundapteringen, vilken för hela landet är lika och representerar utbytet av träd med en viss bestämd medeldiameter. Korrektionsfaktorn har därför i vissa fall kommit att icke väl svara mot det rotvärde, den skulle korrigera för erhållande av diskonteringsvärdet.

Någon anledning att på denna grund ändra domänstyrelsens förslag beträffande apteringen synes dock icke föreligga. I stället har, på sätt närmare utvecklas vid behandling av frågan om korrektionsfaktorerna, beräknings-

sättet beträffande dessa ändrats därhän, att korrektionsfaktorn direkt uttrycker förhållandet mellan å ena sidan förrädsgruppens diskonteringsvärde per kubikmeter skog av den för förrädsgruppen genomsnittliga sammansättningen, å andra sidan rotvärdet av den standarddimension, för vilken grundapteringen är avpassad. Härigenom har ernåtts korrespondens mellan aptering och korrektionsfaktor, och de anmärkta felmöjligheterna i nu angivna avseende ha helt eliminerats. Detta gäller om korrektionsfaktorerna för alla förrädsgrupper inom barrskogen samt för lövskog, som uppdelats i förrädsgrupper.

De standarddimensioner, för vilka grundapteringen gäller och rotvärde sålunda skall beräknas, äro 30 centimeter vid brösthöjd på bark för barrtimmerskogen och 20 centimeter vid brösthöjd på bark för massavedskogen. Apteringschablonerna äro emellertid icke uträknade på basis av ett enda tänkt medelträd, som håller exakt 30 respektive 20 centimeter vid brösthöjd. I stället har för 30-centimetersträdet uträknats medelapteringen för diameterklasserna 25—29,99 och 30—34,99 centimeter vid brösthöjd på bark, vilka tänkas ingå i lika proportioner. På samma sätt har 20-centimetersträdets aptering baserats på diameterklasserna 15—19,99 och 20—24,99 centimeter vid brösthöjd på bark. Härigenom ha en del tillfälliga ojämnheter i rotvärdets växlingar från dimension till dimension kunnat elimineras.

Det kan ifrågasättas, om icke i skogsvärderingsinstruktionen borde angivas, att man i verkligheten icke utgått från en aptering av respektive förrädsgrupper i deras helhet utan från en aptering av träd av vissa standarddimensioner inom dessa grupper. Då emellertid olikheterna äro relativt små och, såsom av det förut anförda framgår, den felaktighet, som ligger i att grundapteringen i instruktionen uppgives avse vederbörande förrädsgrupper, har endast formell betydelse, torde man kunna bortse från denna oegentlighet.

Efter här antydda ändringar i domänstyrelsens förslag återstår emellertid allttjämt den felkälla, som består däri att en fastighets förråd av viss grupp, exempelvis timmerskog, har en annan dimensionssammansättning än för motsvarande genomsnittsskog förutsatts. Frågan om vad denna felkälla har för betydelse, vilken fråga med det nu angivna sättet för beräkning av rotvärden och korrektionsfaktorer närmast hör samman med spørsmålet om beräkning av de senare, kommer att behandlas i samband med detta. Redan här må dock framhållas, att betydelsen av nämnda felkälla är tämligen begränsad.

Vad särskilt angår anmärkningen, att man vid tillämpning av domänstyrelsens förslag ej kan taga hänsyn till att av timmerskog understundom kunna utvinnas värdefullare sortiment än timmer (specialsortiment), så uppställer den tänkta grundapteringen teoretiskt intet hinder mot sådant hänsyntagande. Man får hålla i minnet, att vad som i domänstyrelsens förslag betecknas som timmer avser en sortimentsklass och icke ett sortiment, och lika väl som man i sortimentsklassen timmer kan inblanda exempelvis sortimenten stolpar och slipers, kan man dit hänföra de särskilt värdefulla specialsortimenten. För undvikande av den begreppsförväxling, som här tydligen skett, och särskilt för att undvika de risker för dylik förväxling, som kunna komma att föreligga i sådana trakter, där virkets användning vanligen icke överensstämmer med vad sortimentsklassbeteckningarna synas angiva (i sydligaste Sverige t. ex. lärar i allmänhet även barrvirke med 4—6 tums toppdiameter användas till sågtimmer), torde sortimentsklassbeteckningarna böra ändras. I det överarbetade förslaget till skogsvärderingsinstruktion ha ifrågavarande sortimentsklasser därför betecknats respektive »grovt virke», »medelgrovt virke» och »klent virke».

En annan sak är, att med det tillvägagångssätt vid rotvärdesberäkningen, som domänstyrelsen tänkt sig, det i praktiken troligen skulle bli mycket

svårt att taga hänsyn till andra sortiment än de inom vederbörande prisbildningsområde vanligen förekommande. Därför torde vissa ändringar i skogsvärderingsinstruktionens beskrivning av rotvärdesberäkningen böra göras, varjämte särskilt bör angivas, hur man skall gå tillväga vid förekomsten av specialsortiment. Härom hänvisas till vad i det följande sägs om beräkning av rotvärdet.

Med det förut sagda torde även frågan om aptering av barrskog i Skåne ha fått sin lösning. Skulle t. ex. viss skog utgöras av enbart »tysktallar» av så dålig beskaffenhet, att de endast kunna användas till ved, bör allt virke (även grovt sådant) ur samtliga barrskogsgupper (alltså jämväl ur timmerskogen) vid rotvärdesberäkningen prissättas som ved.

Vad angår apteringen av lövskog i södra Sverige har särskilt anmärkts, att eken här bör apteras jämväl till gagnvirke. Domänstyrelsen, som vid provtaxeringen i Riseberga socken kom till samma resultat, löste frågan vid nämnda taxering så, att den hänförde eken till de båda bokskogsgupperna, därav den ena, avseende träd om 20 centimeters brösthöjdsdiameter och däröver, vid apteringen beräknats giva visst gagnvirkesutbyte. Då eken i tillväxtavseende närmast är likställd med boken, torde denna väg vara att förorda. Då därjämte bok- och ekskog även å vissa fastigheter inom tillväxtområde V torde förekomma i sådan utsträckning, att den med fördel kan användas till gagnvirke, synes den böra bli föremål för särskild uppskattning jämväl inom detta tillväxtområde.

Av länsstyrelsen i Malmöhus län ifrågasatt sammanförande av bokskogen till en förrådsgrupp torde ej vara att tillråda.

I anslutning till vad förut sagts angående anknytning av aptering och rotvärdesberäkning till vissa standarddimensioner för olika förrådsgrupper av barrskogen, torde sådan anknytning böra ske även beträffande bok- och ekskog. Som standarddimensioner böra därvid väljas 30 centimeters brösthöjdsdiameter för den grova och 15 centimeters brösthöjdsdiameter för den klena skogen.

Det har även påpekats, att grövre dimensioner av björk, al, ask och dylika, lövträd i södra Sverige bruka användas till timmer och att dessa träd sålunda icke böra apteras enbart till ved. Att »övrig lövskog» angivits endast innehålla sortimentsklassen ved hindrar emellertid ej, att denna förrådsgrupp vid rotvärdesberäkningen apteras även till gagnvirke. Skulle å viss trakt en del av utbytet från denna förrådsgrupp vanligen användas till exempelvis timmer, bör hänsyn härtill tagas vid den generella rotvärdesberäkning för visst prisbildningsområde, som kommer att angivas i länsanvisningarna och ligga till grund för hjälptabellerna. På grund härav synes jämväl sortimentsklassbeteckningen för utbytet från nu ifrågavarande förrådsgrupp, vilket enligt de senast utförda beräkningarna bör upptagas till 85 procent av virkesmassan i stället för av domänstyrelsen angivna 80 procent, lämpligen böra ändras från »ved» till »gagn- och vedvirke». Beteckningen »vedvirke» torde för övrigt även böra användas för det mindre värdefulla utbytet från bok- och ekskogen.

För den nu ifrågavarande lövskogen, som bildar en enda förrådsgrupp utan uppdelning efter dimensioner, behöver apteringen icke grunda sig på en bestämd standarddimension, utan apteringen och rotvärdesberäkningen kunna ske med hänsyn till den dimensionsfördelning och kvalitet, som för olika områden i medeltal faktiskt förekomma. Grundapteringen, som upptager en enda sortimentsklass, är här tillräckligt vid för att möjliggöra en efter skiftande förhållanden differentierad detaljaptering. Å andra sidan ger grundapteringen föga stöd för detaljapteringen, varför ett behov synes föreligga att lämna vissa vägledande uppgifter för den senare. För dylikt ändamål hava

en del erfarenhetstal sammanställts, vilka kunna ställas till förfogande för det praktiska taxeringsarbetet.

Vad beträffar apteringen och den därpå grundade rotvärdesberäkningen återstår att klargöra, huru denna påverkas av röta och andra tekniska fel hos den rotstående skogen. Det gäller härvid icke förekomst av dylika kvalitetsfel i onormal omfattning (hänsyn härtill bör tagas genom direkt reduktion av rotvärdet) utan normalt förekommande kvalitetsfel. Dessa föranleda en justering av den teoretiskt möjliga utbytesprocenten för olika sortimentsklasser. Huru denna justering enligt numera verkställda beräkningar bör ske framgår av följande uppställning, i vilken med teoretisk aptering åsyftas utbytet med hänsyn endast till grovleken men ej till tekniska fel o. dyl.:

Förrädsgrupp	Sortimentsklass	Teoretisk aptering %	Justering		Grund- aptering %
			avgår %	tillkommer %	
<i>Timmerskog</i> (medelträd 30 centimeter vid bröst-höjd)	Grovt virke	85	—10	—	75
	Medelgrovt virke..	10	—	+ 5	15
	Klent virke	5	—	—	5
	Avfall	—	—	+ 5	5
	Summa	100	—10	+10	100
<i>Massavedskog</i> (medelträd 20 centimeter vid bröst-höjd)	Grovt virke	20	—	—	20
	Medelgrovt virke..	65	— 5	—	60
	Klent virke	15	—	—	15
	Avfall	—	—	+ 5	5
	Summa	100	— 5	+ 5	100

Det må framhållas, att den teoretiska apteringen avser att vara även praktiskt tillämplig under förutsättning att kvaliteten alltigenom är fullgod. Hänsyn har nämligen tagits till i praktiken vanligen förekommande minimilängder och medellängder å utbytet, och träden antagas alltså icke bliva kapade vid den grovlek, som representerar en sortimentsklassgräns (exempelvis 6 tum), om härigenom onormalt långa eller korta stockar skulle erhållas. Till grund för justeringen ligga huvudsakligen uppgifter rörande rotstående skogs kvalitet, vilka erhållits från undersökningar i samband med den senaste riksskogstaxeringen för vissa norrlandslän samt för s. k. vedskogsinventerade län i södra och mellersta Sverige.

Som av förestående uppställning framgår, böra de av domänstyrelsen angivna procenttalen för utbytet från massavedskogen ändras så till vida att denna förrädsgrupp bör beräknas giva 20 procent grovt virke och 60 procent medelgrovt virke i stället för av domänstyrelsen angivna 30 respektive 45 procent.

Vad därefter angår de fastslagna medeldimensionerna för barrtimmersortimenten så synas de av domänstyrelsen utformade bestämmelserna i 7 punkten 5 stycket av instruktionen kunna tydas så, att sortimentsklassen timmer alltid skulle bestå enbart av sortimentet timmer. Som bekant är emellertid detta vanligen icke fallet beträffande gran. Sålunda framkom exempelvis vid provtaxeringen i Valbo socken (jfr bil. 4), att granvirket beräknades bliva använt till massaved (sulfitved) ända upp till och med 9 tum i topp. På grund av bestämmelsen om prissättning efter medeldimension för sortimentsklassen

timmer blev denna därför beträffande gran värderad efter priset på sulfitved. Härigenom erhöles samma värde för granvirket inom sortimentsklasserna timmer och massaved. I själva verket torde det ha förhållit sig så, att granvirke av 10 tums toppdiameter och däröver i denna trakt såldes som timmer för högre pris än det för alla dimensioner lika priset för sulfitved. I detta fall förekommo sålunda två olika sortiment inom sortimentsklassen timmer, och då nettovärdet för hela klassen borde ha utgjort medelvärdet för båda sortimenten, skulle det högre timmerpriset för dimensioner om 10 tums toppdiameter och däröver ha fått påverka det för det grova granvirket angivna värdet.

För att undvika dylika felaktigheter torde bestämmelserna böra ändras så, att medeltalsberäkning med hänsyn till alla förekommande virkespris inom sortimentsklassen får gälla som huvudregel, men att denna beräkning, om så befinnes lämpligt, kan ersättas med fastställande av priset för ett sortiment av viss dimension, svarande ungefär mot medeldimensionen inom klassen. Eftersom i vissa delar av landet även virke av mindre grovlek än 6 tum i topp användes till timmer, och det för övrigt också förekommer, att priset på massaved varierar efter grovleken, bör detta gälla även för sortimentsklassen medelgrovt virke, för vilken klass medeldimensionen kan anses utgöra ungefär 5 tum i topp. Sistnämnda förfaringssätt är alltså avsett företrädesvis för det fall att priset på samma sortiment inom viss klass varierar, men det bör få tillgripas även där svårighet möter att över huvud taget fastställa vilka sortiment som få anses ingå i sortimentsklassen.

Avsikten med den nu angivna anordningen är icke, att man i allmänhet skall beräkna medelvärden för sortimentsklasserna med hänsyn till alla förekommande pris på däri ingående sortiment, utan avsikten är att så skall ske endast i de fall, där detta på grund av rådande förhållanden är nödvändigt för att nå ett riktigt resultat. I allra största delen av vårt land användes exempelvis tallvirke av 6 tums toppdiameter och däröver till timmer och där bör sortimentsklassvärdet i normala fall kunna sättas lika med värdet på medeldimensionen. Detsamma torde gälla granvirket i vissa delar av landet och för övrigt även det medelgrova virket av såväl tall som gran i södra Sverige.

Som medeldimensioner — vilka alltså i de flesta fall komma att bli avgörande för rotvärdesberäkningen vid varierande pris på samma sortiment — torde med hänsyn till numera företagna undersökningar böra väljas beträffande det grova virket från barrtimmerskog och massavedskog respektive 8 och 6 tum för tallvirke samt 9 och 7 tum för granvirke, allt toppdiameter i engelskt mått. Vad angår längden för virket så torde denna böra som föreslagits bestämmas till 15 fot beträffande timmer. Vidkommande längden för massaved däremot torde någon generell föreskrift härom icke kunna givas, utan torde härför få tillämpas den av köparna å vederbörande ort vanligen fordrade medellängden för att särskild prisreduktion ej skall ske.

Apteringsbestämmelserna återfinnas i 7 punkten b) och c) av det överarbetade förslaget till skogsvärderingsinstruktion. Däri ha vidtagits de ändringar i domänstyrelsens förslag, som i det föregående angivits, varjämte bestämmelserna närmare utvecklats.

Rotvärdet.

Med rotvärde förstås, som av det förut om apteringen sagda framgår, ej detsamma i den av domänstyrelsen föreslagna skogsvärderingsinstruktionen som i de hittills gällande bestämmelserna. I de senare avser rotvärdet värdet av den för vederbörande fastighet uppskattade normala virkesavkastningen,

angiven i kubikmeter. I de nya värderingsgrunderna däremot avser rotvärdet värdet per kubikmeter av den å fastigheten vid uppskattningstillfället befintliga skogen i det faktiska tillstånd den då befinner sig. Under det att enligt de nuvarande bestämmelserna alltid fastställs endast ett enda rotvärde för vederbörande fastighet, avseende hela den därav fallande normalavkastningen, måste enligt de nya grunderna fastställas särskilt rotvärde för varje skogs- (förråds-) grupp. Härifrån göres endast det undantaget, att barrvedskogen icke åsättes något dylikt rotvärde. Detta har sin grund däri att värdet å skog inom sistnämnda förrådsgrupp är så osäkert (ofta negativt) och snabbt föränderligt (stigande), att man icke ansett sig kunna grunda en diskonteringsberäkning av förväntningsvärdet på detsamma. För denna diskonteringsberäkning har man i stället låtit barrvedskogen låna massavedskogens rotvärde. Till grund för beräkningen lägges alltså, kan man säga, icke barrvedskogens aktuella rotvärde utan det rotvärde den kommer att ha, när den hunnit växa ut till massavedskog, vilket sistnämnda värde diskonteras till nuvärde med hänsyn till den tid, som beräknas åtgå härför.

Även en annan olikhet förekommer i reglerna för rotvärdets beräkning enligt hittills gällande grunder och enligt förslaget. Beräkningen brukar ske på grundval av virkesprisen under ett visst antal år närmast före det vederbörande skogsvärderingsinstruktion utfärdas, och i allmänhet ha medelprisen under en femårsserie (i 1937 års instruktion 1932—1936 års pris) lagts till grund för beräkningen. Domänstyrelsen föreslår i stället, att värdeberäkningen skall grundas på en tioårsserie.

Domänstyrelsen anför (förslaget s. 18):

Av grundläggande betydelse vid diskonteringsmetodens användning blir storleken av de belopp, som i framtiden beräknas inflyta, och därmed de då rådande virkesprisen. Möjligheterna att beräkna virkesprisen vid en tidpunkt, som ofta ligger långt fram i tiden, äro emellertid ganska små. Av undersökningar för förfluten tid har framgått, att virkesprisen i genomsnitt för längre perioder visat tendens att stiga. Sålunda utvisar exempelvis en undersökning av prisen på svenskt exportvirke, omfattande åren 1891—1913, att dessa under nämnda 23 år undergått en rätt jämn stegring av i medeltal 1,8 % om året. En dylik tendens har, fränsett de onormala konjunkturerna under förra världskriget och priset faller därefter, kunnat skönjas även för tiden därefter. Då emellertid även omkostnaderna i skogsbruket synas vara underkastade en liknande utveckling, torde man tills vidare kunna räkna med att virkets nettovärde, sett på längre sikt, är tämligen konstant. Som grund för beräkningen synes alltså utan olägenhet såsom hittills kunna läggas virkets genomsnittspris under en viss tidsperiod före det år, varunder taxeringen tager sin början. Vad angår beräkningen i övrigt torde ungefär samma metoder som hittills kunna tillämpas. Det gäller emellertid, då man enligt den föreslagna metoden vid värderingen utgår från rotvärdet i tidigare angiven betydelse, nu ej att uppskatta värdena endast å de sortiment, som beräknas ingå i den normala avkastningen av skogen, utan att värdera samtliga sortiment å rot vid en omedelbar total uppskattning.

I sin specialmotivering (s. 30) framhåller domänstyrelsen, att skälen till att vid de senaste allmänna fastighetstaxeringarna medelprisen under den

före respektive fastighetstaxering senast förflutna femårsperioden använts för värdeberäkningen varit, dels att fem år i regel förflyta mellan de olika taxeringarna och dels att priset ej bör alltför mycket påverkas av abnormt höga eller låga virkespris under enstaka år. Det först angivna skälet för prisseriernas bestämning syntes icke böra tillmätas någon större betydelse. Vad åter anginge det sist angivna skälet, så borde också enligt domänstyrelsens mening tillfälliga växlingar i konjunkturerna icke få påverka taxeringsvärdena. Emellertid torde konjunkturkurvan ej svänga så hastigt, att den hunne utjämnas under en femårsperiod. Det kunde därför med så korta prisserier tänkas, att prisen under en utpräglad lågkonjunktur komme att ligga till grund för taxeringsvärdena för en därpå följande högkonjunktur och tvärtom.

Det sist sagda åskådliggör domänstyrelsen med en uppställning över rotnetton å försålt virke från kronoskogar under åren 1922—1940, däri även angivits medeltalen av nämnda rotnetton för de vid taxeringarna använda femårsperioderna ävensom medeltalen av samma rotnetton för tioårsperioder. Denna uppställning, kompletterad med uppgifter för tiden till och med år 1943, ter sig på följande sätt:

År	Rotnetto för år kronor	Rotnetto i me- deltal för 5- årsperioder kronor	Rotnetto i me- deltal för 10- årsperioder kronor
1922.....	5·50		
1923.....	5·80		
1924.....	4·40	5·10	
1925.....	4·50		
1926.....	5·20		
			5·19
1927.....	6·68		
1928.....	5·75		
1929.....	6—	5·29	
1930.....	4·78		
1931.....	3·22		
			4·93
1932.....	3·31		
1933.....	3·91		
1934.....	4·69	4·58	
1935.....	4·55		
1936.....	6·44		
			5·46
1937.....	6·74		
1938.....	5·06		
1939.....	5·89	6·35	
1940.....	5·99		
1941.....	8·06	7·32	
			6·41
1942.....	8·68		
1943 (beräknat)	8·00		

På grund av de ojämnheter som enligt vad uppställningen visade komme att uppstå vid användning av femårsperioder för prisberäkningen, ansåge domänstyrelsen det lämpligare att lägga prisen under tioårsperioder till grund

för skogstaxeringen. Under en så lång period hunne konjunkturkurvan med större sannolikhet utjämnas, och taxeringsvärdena undginge därför inverkan av tillfälliga prisfluktuationer. Några nämnvärda svårigheter att utsträcka prisberäkningen från femårsserier till tioårsserier syntes ej föreligga.

Om rotvärdets beräkning förekomma bestämmelser i 7 punkten i den av domänstyrelsen föreslagna skogsvärderingsinstruktionen (s. 72 o. följ.). På grundval av den föreskrivna grundapteringen skall göras en beräkning av nettovärdet för varje sortimentsklass, därvid avgörande äro de genomsnittliga bruttoprisen inom vederbörande prishbildningsområde för de till sortimentsklassen hörande sortimenten samt de direkta avverknings- och transportkostnaderna för det häri ingående virket. Endast vid kvalitetsfel såsom röta m. m. hos de rotstående träden kan jämkning ske av de på grundval av bruttopris och omkostnader uträknade nettovärdena. Om en sortimentsklass består av flera sortiment med olika pris eller virke av olika trädslag ingående i samma sortiment betingar olika pris, skall klassens nettovärde bestämmas som ett medelpris på närmare angivet sätt.

Vad angår sistnämnda medelprisberäkning framhåller domänstyrelsen (s. 32), att en dylik beräkning i regel torde bliva nödvändig vid exempelvis fastställande av nettovärdet å massaved samt å brännved från lövskog. För underlättande av sådana beräkningar syntes i länsanvisningarna böra angivas, hur de ifrågavarande sortimentsklasserna i allmänhet inom länet eller viss del därav brukade vara sammansatta av olika i allmänna marknaden förekommande särskilda sortiment. Vid taxering av de särskilda fastigheterna syntes då utan vidare kunna antagas, att viss sortimentsklass för dessa hade den sålunda fastställda sammansättningen utom i de fall, där det beträffande viss fastighet vore uppenbart, att sammansättningen av förekommande sortimentsklasser vore en annan.

Hur man vid förslagets upprättande tänkt sig det närmare förfaringssättet vid beräkning av rotvärdet framgår av den vid förslaget fogade bil. 1. (s. 37—39) samt där återopade tabeller (s. 48—63).

Vid *provtaxeringen* visade det sig, att i de hjälptabeller, som därvid användes, i allmänhet kunde angivas kubikmeterpris, ur vilka skogsvärdet direkt kunde beräknas genom multiplikation med antalet kubikmeter inom vederbörande förrådsgrupp. Detta innebär, att i hjälptabellerna kunde inläggas såväl rotvärdet som korrektionsfaktorns och de allmänna kostnadernas inverkan på detta. Anledningen härtill är, att de primäruppgifter, som skola ligga till grund för beräkningen av rotvärdet (bruttopris samt avverknings- m. fl. kostnader) för fastigheter i samma prishbildningsområde (län, flodområde eller dyl.) i många fall bliva exakt lika samt att antalet möjliga kombinationer beträffande dessa primäruppgifter äro ganska fåtaliga. Tillvägagångssättet vid beräkning av de i hjälptabellerna angivna kubikmeterprisen framgår av härvid fogade *bilaga 4*, angivande de räkneoperationer, som visade sig erforderliga vid upprättande av hjälptabeller för provtaxeringen i Valbo socken (obs. att omräkningen från handelsmått till skogskubikmeter — fm³ — skett direkt

på bruttoprisen, varefter följande beräkningar verkställes i fm³, under det att domänstyrelsen i förslaget tänkt sig att man som första moment skulle beräkna nettopriset för enhet av gällande handelsmått). Beträffande uppställningen av en dylik hjälptabell se s. 114.

Om förfaringssättet vid anskaffande av prisuppgifter vid provtaxeringen anföres i redogörelsen för denna:

Erforderliga uppgifter om sortimentens å-priser hava införskaffats från olika uppgiftslämnare (vederbörande jägmästare, länsjägmästare och stiftsjägmästare med flera), varjämte ledning för prissättningen erhållits från länsstyrelsernas årliga sammanställningar av prisuppgifter för skogsaccisdeklaration. Prisuppgifterna ha införskaffats och sammanställts dels som medeltal för femårsperioden 1932—36 (= de priser som lågo till grund för 1938 års fastighetstaxering) dels som medeltal för femårsperioden 1937—41. Vad beträffar sortimentspriserna för perioden 1932—36, ha de priser kommit till användning, som ligga till grund för beräkning av normalkubikmeterns pris enligt anvisningarna för 1938 års fastighetstaxering, så långt dessa varit tillämpliga vid prisberäkning enligt den föreslagna metoden. Endast för det fall, att ett sortiment förekommer med olika pris i olika sortimentsklasser (grovleksklasser) ha priserna måst omräknas, och denna omräkning har endast avsett att särskilja priserna efter dimensioner med bibehållande av den prisnivå, som kan anses ha varit fastställd vid 1938 års fastighetstaxering i de berörda områdena. Beträffande virkespriserna har vid den värdering, som verkställts av provtaxeringsnämnderna och som grundar sig på 1932—36 års virkespriser, samma förutsättningar alltså eftersträfvats som vid 1938 års fastighetstaxering.

Verkningarna vid användning av olika prisserier för beräkning av rotvärdena ha på grundval av resultaten vid provtaxeringen åskådliggjorts i följande sammanställning:

Sammanställning av uppgifter från 1938 års fastighetstaxering och 1941 års provtaxering angående skogsvärde per hektar i medeltal (för 1938 års fastighetstaxering skogsvärde + skogsmarksvärde).

Kommun	Skogsvärde, kronor per hektar, enligt				Procent av hektarvärde år 1938			Procent av hektarvärde år 1941 1932—1936 års priser				
	1938 års fastig- hetstaxe- ringinkl. mark- värde	1941 års provtaxering på grundval av pris- nivå åren			1938 års fastig- hets- tax.	1941 års provtaxe- ring, prisnivå			1938 års fastig- hets- tax.	1941 års provtaxe- ring, prisnivå		
		1932— 1936	1932— 1941	1937— 1941		1932— 1936	1932— 1941	1937— 1941		1932— 1936	1932— 1941	1937— 1941
Mörlunda	167·98	200·41	249·63	298·92	100	119·3	148·6	177·9	83·8	100	124·6	149·2
Riseberga	203·63	245·00	328·49	452·20	100	120·3	171·0	222·1	83·1	100	142·2	184·6
Valbo	154·31	166·20	218·17	270·24	100	107·7	141·4	175·1	92·8	100	131·3	162·6
Burträsk	51·55	46·95	67·77	188·59	100	91·1	131·5	171·9	109·8	100	144·3	188·7

Av denna jämförelse framgår, påpekar domänstyrelsen, att värdena enligt prisen för tioårsperioden 1932—1941 ligga 25 å 45 procent högre än värdena enligt prisen för femårsperioden 1932—1936 och att värdena enligt

¹ Teoretisk beräkning på kommunmedeltalet.

1937—1941 års pris ligga 50 à 90 procent högre. Prisökningen vore procentuellt störst för Riseberga, där den stora ökningen i vedprisen kommit mest till synes på grund av stor lövskogsförekomst, och för Burträsk socken, där rotprisen ursprungligen varit mycket låga, vilket medfört en relativt stor procentuell höjning, trots att höjningen i rotprisen knappast varit hälften så stor som för övriga kommuner.

Som slutomdöme framhåller domänstyrelsen, att behovet av utsträckning av basperiodens årsantal från 5 till 10 tydligt framstått vid provtaxeringen genom de stora prisvariationer, som konstaterats mellan de båda senast förflutna femårsperioderna.

Kammarrätten ifrågasätter, huruvida det ej vore riktigare att vid större kvalitetsfel (röta etc.) göra en reduktion i kubikmassan i stället för i sortimentspriset, som föreslagits. Kvalitetsfelen torde nämligen medföra, att vid en avverkning större del av virket än som eljest varit behövt finge kvarlämnas i skogen eller överföras till mindre värdefull sortimentsklass. Därtill komme, att rotvärdena väl torde komma att schabloniseras i hjälptabeller efter avsättningslägen och växlande pris, och man borde undvika att mera än nödvändigt giva föreskrifter, som medförde justeringar i dessa värden.

I ett av *länsstyrelsen i Västerbottens län* överlämnat yttrande av länsjägmästaren i länet framhålles också, att bestämmelsen om prisavdrag vid tekniska fel synes mindre välbetänkt. En dylik prisreduktion kunde tänkas komma i tillämpning inom fjällskogsområden samt för skogar, som blivit skadade av skogseldar och där förekomsten av rötskador därför vore onormalt hög o. s. v. Härvid vore fara värt, att man råkade ut på allt för osäkra vägar och att prisuppfattningarna inom nämnderna kunde gå avsevärt i sär. Länsjägmästaren ansåge det lämpligare och framförallt principiellt riktigare, att de 10-åriga prismedeltalen strängt fasthölles, huru skogen än vore beskaffad, och att i stället reduktion för rötter och felaktigheter utöver den normala avfallsprocenten gjordes å kubikmassan. En dylik på grund av onormalt stor röt- och felpcent gjord reduktion av skogens kubikmassa borde antecknas i taxeringslängden. För fjällområdet borde givetvis en särskild hjälptabell upprättas, och en justering på grund av en i visst fall konstaterad avvikelse i skogens för fjällområdet normala avfallsprocent borde då ske och antecknas på angivet sätt.

Skogsstyrelsen erinrar om att i den mån medeltalsberäkningar äga rum å rotnettovärden, som innesluta olika sortiment, vederbörlig hänsyn bör tagas till från ett år till annat växlande inbördes relation mellan dessa.

Domänstyrelsens förslag att utsträcka den prisserie, som skall ligga till grund för rotvärdesberäkningen, till en 10-årsserie, har icke väckt någon gensaga. Den av domänstyrelsen anförda motiveringen för denna ändring i rotvärdesberäkningen har vitsordats i flera yttranden, däri denna fråga särskilt berörts.

I *skatteberedningens* promemoria anføres:

Sedan virkesförrådet för de olika förrådsgrupperna inom det område, vars pris skola läggas till grund för värdeberäkningen, apterats, gäller det att värdesätta detsamma med hänsyn till de sortiment, av vilka det befunnits vara sammansatt. Avgörande därvid bliva dels de pris på dylika sortiment, som under viss förfluten tidsperiod betalats vid leverans av virke vid allmän bilväg, flottled eller annan plats, vilken i vederbörande trakt vid virkesköp brukar bestämmas som leveransplats, dels kostnaderna för avverkningen och för transporten av virket till dylik plats.

Domänstyrelsen har, såvitt framgår av dess förslag, tänkt sig, att vid rotvärdesberäkningen i första hand alltid skulle fastställas ett visst nettovärde för varje särskild sortimentsklass. Om därvid en sortimentsklass bestode av flera sortiment med olika pris eller om virke av olika trädslag, ingående i samma sortiment, betingade olika pris, skulle sortimentsklassens nettovärde bestämmas som ett medelpris, därvid hänsyn även skulle tagas till proportionen mellan de i klassen ingående delarna. Under provtaxeringen framgick emellertid, att det vid rotvärdesberäkning för barrskog var lämpligare att i viss mån frångå denna princip. Det visade sig sålunda underlätta taxeringen, om man, i stället för att som ett av de första leden i värdesättningen beräkna nettovärdet för en sortimentsklass med hänsyn till däri ingående sortiment av såväl tall som gran, gjorde beräkningar särskilt för de olika trädslagen, d. v. s. beräknade rotvärden för förrådsgrupperna barrtimmerskog och massavedskog under förutsättning att däri inginge dels enbart tallskog och dels enbart granskog. Man fick därigenom ett uttryck för de särskilda trädslagens betydelse för rotvärdet, så att detta vid olika blandning mellan tall och gran lätt kunde erhållas genom interpolering mellan det rotvärde, som skulle ha gällt om endast tallskog förekommit, samt det, som skulle ha tillämpats vid förekomst av enbart granskog. Man kunde för övrigt fullfölja beräkningen under de särskilda förutsättningarna ännu längre och sålunda uträkna jämväl korrektionsfaktorns och allmänna kostnadsavdragets inverkan på rotvärdet, innan man tog hänsyn till trädslagsblandningen. Därvid fick man fram skogsvärden per kubikmeter både vid enbart tallskog och vid enbart granskog och kunde, sedan trädslagsblandningen i det aktuella fallet fastställts, direkt uträkna skogsvärde per kubikmeter för detta genom interpolering mellan nämnda värden. (Jfr uppställning över beräkning av skogsvärdet per kubikmeter vid provtaxeringen samt de därvid använda hjälptabellerna nr 1 och 2).¹

Då det vid provtaxeringen använda beräkningssättet synes betydligt förenkla taxeringsförfarandet, har den i instruktionen intagna beskrivningen av rotvärdesberäkningen ävensom det däri angivna exemplet på beräkning av rotvärde för viss förrådsgrupp (barrtimmerskog) i det överarbetade förslaget utformats i enlighet härmed.

Vad angår själva beräkningen torde det i allmänhet vara lämpligast att först uträkna medeltal för bruttoprisen under den fastställda prisperioden och därefter från det sålunda erhållna medelbruttopriset avdraga avverknings- och transportkostnaderna (eventuellt också beräknade som medeltal för prisperioden, om de varierat under denna). Skulle det i något fall visa sig enklare att först fastställa nettovärden för varje år och sedan uträkna medeltal av dessa värden för prisperioden, bör emellertid även denna metod kunna användas.

Beträffande de medeldimensioner, som i vissa fall skola vara bestämmande för prissättningen, hänvisas till vad förut sagts om apteringen.

Det nu sagda avser bestämmande av de rotvärden, som skola gälla därest icke särskilda anledningar till undantag äro för handen. I vissa fall är emel-

¹ Avse härvid fogade bil. 4, 6 och 7.

lertid skogen av sådan beskaffenhet, att den fastställda grundapteringen icke passar till det verkliga utbytet från densamma. Detta är förhållandet, om träden äro försedda med särskilt tjock bark, så ock om de äro behäftade med röta eller andra tekniska fel i onormal omfattning.

Barktjockleken inverkar i första hand på den virkesmängd, som träden vid avverkning lämna i utbyte. Ett träd uppskattas med hänsyn till sin diameter utanpå barken och ju större del av den sålunda uppskattade volymen som utgöres av bark, desto mindre blir sortimentsutbytet. Att sålunda virkesutbytet till mängden varierar för träd av samma uppskattade brösthöjdsdiameter, korrigeras emellertid automatiskt genom de för vederbörande trakt gällande förvandlingstalen för omräkning av handelsmått till fast mått på bark, vilka tal uträknats just med hänsyn till bl. a. barktjockleken. Men barktjockleken inverkar även på det sättet, att ju tunnare barken är desto grövre och värdefullare bli de sortiment, som kunna utvinnas från träd av viss brösthöjdsdiameter på bark, och vice versa. I detta avseende kräves särskild korrigering.

Av det redan sagda framgår, att frågan om barktjocklekens betydelse egentligen är att betrakta som en apteringsfråga. Om massavedskogen (för utbytet från barrtimmerskogen har barktjockleken relativt ringa betydelse) i allmänhet ger ett utbyte av 20 procent grovt virke och 60 procent medelgrovt virke men i viss del av landet endast 10 procent grovt virke och 70 procent medelgrovt virke, borde en särskild grundläggande aptering för detta fall tillämpas. Såsom redan framhållits är emellertid fördelen med en för hela Sverige gemensam grundaptering så stor, att förslaget därom ansetts icke böra frångås. Frågan om korrigering med hänsyn till barktjockleken synes därför böra lösas så, att det överlåtes åt taxeringsmyndigheterna att i sådana delar av landet, där den s. k. barkprocenten är onormalt hög, göra särskild avvikelse beträffande rotvärdet.

Variationerna i fråga om barkprocenten bero därpå, att i vissa trakter förekomma speciella typer av barrskog med särskilt tjock bark. Då skog av viss sådan typ alltid förekommer spridd över ett större område och barktjockleken för träd av samma typ överallt är i stort sett densamma, kan dess inverkan på rotvärdet i nämnda onormala fall för län eller delar av län beräknas centralt. Givetvis måste man därvid tänka sig en särskild aptering av de förrådsgrupper, som beröras, och verkställa en uträkning med hänsyn till denna, men eftersom detta kan utföras centralt under medverkan av sakkunniga torde det ej vålla några större svårigheter att i praktiken komma till rätta med detta spörsmål.

Vad därefter angår röta och andra tekniska fel hos skogen så har domänstyrelsen föreslagit, att om sådana fel förekomma i anmärkningsvärt stor omfattning, avdrag skall göras å nettopriset för den eller de sortimentsklasser, som därav beröras. Att jämväl här föreligger en apteringsfråga belyses ej minst därav att till den så att säga normala felförekomsten hänsyn tagits vid den grundläggande apteringen. Man har därvid behandlat genom röta eller på annat sätt skadat virke såsom ett särskilt sortiment, därav en del ej kan avsättas och en del måste säljas till reducerat pris. Vid den grundläggande apteringen av barrskog har sålunda i förslaget beräknats, att 10 procent av utbytet från det grova virket är skadat samt att hälften av denna del ej kan avsättas, under det att återstoden måste säljas till det pris, som gäller för medelgrovt virke. På samma sätt har antagits, att av det medelgrova virket 5 procent av ifrågavarande orsak måste anlingen lämnas kvar i skogen eller säljas till reducerat pris, i detta fall till det pris, som gäller för klenst virke.

Domänstyrelsen synes ha tänkt sig, att beskättningsnämnderna för varje fastighet, oavsett var den är belägen, skulle få göra en bedömning, huruvida

särskilt avdrag för tekniska fel bör ske. En sådan bedömning är emellertid alltför vanskelig för att den utan noggranna direktiv skulle kunna överlämnas åt beskattningsnämnderna. Merendels blir det fråga om avdrag på grund av röta, men det är omöjligt att beträffande rotstående skog utan en ingående undersökning avgöra i vad mån den är rötskadad. Å andra sidan vet man, att i vissa områden av vårt land (fjälltrakter m. m.) röta och andra skador förekomma i mycket stor omfattning. Man torde böra begränsa nu ifrågavarande avdrag till dylika områden, vilkas omfattning synes böra angivas i vederbörande länsanvisningar. Direktiv för avdragets beräkning böra jämväl lämnas i dessa, och såvitt möjligt böra särskilda hjälptabeller fastställas för dylika områden. Även vid utarbetande av sådana direktiv måste givetvis förut sättas en särskild beräknad aptering för de förrådsgrupper, som beröras av skadorna.

Ifrågavarande avdrag synes sålunda böra ske efter i stort sett samma grunder som avdrag för onormal barkprocent. Då det emellertid även inom ett område, där exempelvis röta brukar förekomma, ofta finnes skogar, som ej äro berörda därav, synes avdrag av denna art böra få medgivas endast om det efter bedömning av förhållandena å den särskilda fastigheten finnes befogat.

I ett par yttranden har ifrågasatts, om det ej vore riktigare att vid förekomst av röta och andra tekniska fel göra en reduktion i kubikmassan i stället för i rotvärdet. För det fall då träd äro behäftade med så avsevärda tekniska skador, att de äro helt och hållet oanvändbara och alltså måste lämnas kvar i skogen såsom s. k. uppenbara vrak, synes ett sådant förfarande vara riktigt och därför torde böra stadgas, att dylika träd ej alls skola medtagas vid uppskattning av virkesförrådet (bestämmelse härom bör införas i 6 punkten i instruktionen). Att viss del av skogen å en fastighet är behäftad med andra skador betyder emellertid, som förut nämnts, icke att lika stor del av virket bör undantagas från uppskattningen. Överhuvud taget är det ganska svårt att bestämma vad förekomsten av tekniska fel har för betydelse för värdet å en skog. Därtill kommer, att man för möjliggörande av kontroll av virkesförrådet mot riksskogstaxeringens förrådsuppgifter bör i taxeringslängderna ha förrådet redovisat efter samma normer som de vid riksskogstaxeringen erhållna förrådsuppgifterna bruka redovisas. Genom att avdragen inskränkas till bestämda områden, inom vilka de skola verkställas efter likartade grunder och för vilka eventuellt särskilda hjälptabeller kunna fastställas, torde även i detta avseende metoden med särskilda avdrag från rotvärdet vara att föredraga framför avdrag från kubikmassan.

För undvikande av varje missförstånd torde i detta sammanhang böra sägas ifrån att det överhuvud taget ej är meningen, att beskattningsnämnderna skola verkställa de förut angivna ganska besvärliga beräkningarna. I regel användes virket inom ett prisbildningsområde till vissa i allmänna marknaden vanligen förekommande sortiment, och priset för det virke, som säljes från de särskilda inom området belägna fastigheterna, kommer därför oftast att variera endast med hänsyn till olikheter i trädslag och dimensioner. Avverkningss- och transportkostnaderna kunna beräknas variera endast med hänsyn till avsättningsläget, d. v. s. skogens avstånd genomsnittligt räknat från bilväg, flottled eller annan plats, för vilken de fastställda bruttoprisen gälla, och terrängförhållandena. Hänsyn härtill torde praktiskt taget alltid kunna tagas genom fördelning av fastigheterna på vissa omkostnadsklasser. Då härtill kommer, att särskilda avdrag på grund av barktjocklek och tekniska fel endast skola tillämpas inom bestämda områden, torde för nästan alla tänkbara fall användbara rotvärden, uträknade på grundval av införskaffade uppgifter om pris och omkostnader, kunna fastställas centralt. Dessa rotvärden kunna alltså angivas i länsanvisningarna samt läggas till grund för hjälpta-

beller, gällande för län eller delar av län, vilka direkt angiva skogsvärde per kubikmeter och skogsmarksvärde per hektar.

I undantagsfall kan det emellertid bli nödvändigt för beskattningsnämnderna att företaga en särskild rotvärdesberäkning för viss fastighet. Förut har antytts, att så någon gång kan behöva ske, om kvaliteten på barrskog (vid förekomst av »tysktallar») är så dålig, att skogen endast kan användas till mindre värdefulla sortiment än som antagits vid utarbetande av gällande hjälptabeller. Särskild rotvärdesberäkning kan likaledes någon gång bli nödvändig, då s. k. specialsortiment med fördel kunna utvinnas från viss fastighet. I sistnämnda fall torde dock beräkningen kunna underlättas genom upprättande av särskilda tabeller rörande den verkan höjning av priset på visst sortiment med en krona har på rotvärdet eller skogsvärdet. Medelpris och medelnettovärden under gällande prisperiod för dylika sortiment böra givetvis om möjligt angivas i länsanvisningarna.

En särskild rotvärdesberäkning i det sist angivna fallet synes, därest alla hjälpmedel saknas, enklast kunna verkställas på följande sätt:

I det i skogsvärderingsinstruktionen 7 punkten d) exemplifierade fallet användas 20 procent av det grova tallvirket till specialsortiment med ett nettovärde av 40 kronor per kubikmeter, d. v. s. 30 kronor mera än timmervärdet. Det i förrådsgruppen ingående grova tallvirkets värde skall sålunda höjas med 20 procent av 30 kronor = 6 kronor per kubikmeter. Skogsgruppens hela rotvärde skall höjas med 60 procent av 75 procent av 6 kronor = 2:70 kronor per kubikmeter. Rotvärdet blir alltså $7:86 + 2:70 = 10:56$ kronor per kubikmeter, innebärande en procentuell höjning av 34 procent. Vid uträkning av taxeringsvärdet bör alltså jämväl det i vederbörande hjälptabell för barrtimmerskogen angivna skogsvärdet per kubikmeter höjas med 34 procent.

Därest beskattningsnämnd i något undantagsfall skulle ställas inför det läget att behöva verkställa särskild beräkning på grundval av annan tänkt aptering än den för området normala eller att tillämpa särskilt högt pris eller dyl., bör nämnden, om beräkningen vållar svårigheter, givetvis ha tillfälle hänvända sig till landskamreraren för erhållande av nödigt bistånd.

Vad slutligen angår den prisperiod, som skall läggas till grund för värdeberäkningen, så har domänstyrelsen såsom sådan period föreslagit åren 1932—1941. Enligt domänstyrelsens uppställning över rotnetton å försålt virke från kronoskogar ligga dessa rotnetton för den angivna perioden 19 procent över motsvarande pris för perioden 1932—1936, som tillämpades vid 1938 års fastighetstaxering. Enligt erfarenheterna vid provtaxeringen förefaller det emellertid, som en användning av prisserien 1932—1941 kommer att i och för sig medföra en något större höjning av taxeringsvärdena.¹ Varje framflyttning av den föreslagna tioårsperioden skulle få till följd en ytterligare höjning, och ännu kraftigare skulle verkan härav bli, om perioden samtidigt förkortades genom borttagande av de tidigaste åren. Om enligt den princip med femårsmedeltal, som tillämpades vid de senaste fastighetstaxeringarna, prisperioden 1939—1943 valdes, skulle taxeringarna säkerligen enbart på grund härav stiga med över 100 procent.

Med hänsyn till de ytterligare stegringar av taxeringsvärdena, som komma att förorsakas av rådande ränteläge och viss ifrågasatt sänkning av avdraget för allmänna kostnader, synes det, ehuru virkesprisen för närvarande ligga mycket över de pris, som tillämpades vid föregående allmänna fastighetstaxering, knappast böra ifrågakomma att välja en prisperiod, som skulle giva högre värden än den av domänstyrelsen föreslagna. Å andra sidan vore det givetvis orimligt att ej taga någon hänsyn till den prisstegring, som skett under senare år. Egentligen gäller det att få fram en prisserie, som erbjuder ett tillräckligt statistiskt underlag för att eliminera tillfälliga

¹ Jfr s. 82.

ojämnheter i prisen och som samtidigt kan beräknas giva uttryck för prisnivån under de närmast kommande åren. Att göra några förutsägelser om denna prisnivå är ej möjligt, och det låter sig därför icke göra att erhålla någon säker grund för valet av lämplig prisserie. Då någon annan prisserie än den av domänstyrelsen föreslagna ej kan påstås giva ett lämpligare resultat än denna, synes den böra godtagas.

Bestämmelserna om beräkning av rotvärden, sådana de med hänsyn till vad ovan angivits ansetts böra utformas, återfinnas i det överarbetade förslaget 7 punkten d)—f).

Korrektionsfaktorerna.

Domänstyrelsens förslag innebär, att värdesättningen av ett skogsområde i princip skall ske med utgångspunkt från virkesförrådets värde vid taxeringstillfället, d. v. s. det värde skogen då har, om den omedelbart avverkas och försäljes. Hur detta värde förhåller sig till det uthållighets- eller diskonteringsvärde man vill ha fram, är beroende av räntefot, värdetillväxt hos skogen samt den tid, som beräknas förflyta till avverkningsen av densamma. Korrektionsfaktorerna äro de tal, som angiva förhållandet mellan det omedelbara värdet (rotvärdet) och diskonteringsvärdet. Då markens bonitet och trädens grovlek vid taxeringstillfället äro av utomordentlig betydelse för värdetillväxten och den tidrymd, som kommer att förflyta före avverkningsen, gäller det i första hand vid korrektionsfaktorernas beräkning att utröna dessa förhållanden. Av icke mindre vikt blir det emellertid att fastställa den takt, i vilken skogen kommer att avverkas, d. v. s. vilket skogsbruk, som kommer att bedrivas.

I förslaget (s. 12) anför domänstyrelsen:

Den rotstående skogens värde ökar år från år i första hand därför att förrådet förstoras (massatillväxt), men i allmänhet även därigenom att virket växer ut till grövre och värdefullare sortiment (kvalitetstillväxt). Om skogens årliga värdetillväxt är lika stor som den avkastning skogsägaren räknat med, är värdet av virkesförrådet, om det i sin helhet omedelbart uppskattas (rotvärdet), lika med värdet av samtliga till nutiden diskonterade belopp, skogsägaren kan förvänta vid framtida avyttring av skogen (diskonteringsvärdet). När dylik jämvikt mellan skogens värdetillväxt och den av skogsägaren beräknade avkastningen föreligger, överensstämmer diskonteringsvärdet vid uthålligt skogsbruk följaktligen med rotvärdet. Förhållandet mellan nämnda värden kan i detta fall uttryckas med talet 1,0.

Om den angivna jämvikten mellan skogens värdetillväxt och den beräknade avkastningen icke föreligger, komma däremot diskonteringsvärde och rotvärde att avvika från varandra. Om värdetillväxten är större än den beräknade avkastningen, betyder detta, att diskonteringsvärdet också är större än rotvärdet. Summan av de till nutiden diskonterade avkastningsbeloppen överstiger nämligen i detta fall rotvärdet. Förhållandet mellan ifrågakvarande värden kan här uttryckas med tal över 1,0.

Om skogens årliga värdetillväxt åter är mindre än den beräknade avkastningen, innebär detta, att diskonteringsvärdet är mindre än rotvärdet, enär sistnämnda värde, om man utgår från detta, skall reduceras med belopp, som motsvarar sammanlagda ränteförlusten under tiden fram till virkesuttagen. Förhållandet mellan nämnda värden kan alltså här uttryckas med tal under 1,0.

Det ovan angivna förfaringssättet att vid taxeringen utgå från den vid taxeringstillfället befintliga skogens rotvärde, i den här tidigare angivna betydelsen, innebär, att man, sedan sistnämnda värde beräknats, räknar sig fram till taxeringsvärdet genom att dels öka rotvärdet med värdetillväxten fram till den tidpunkt, då skogen beräknas bliva mogen för avverkning, dels minska samma värde med ränteförlusten under tiden, och dels slutligen även avdraga de s. k. allmänna omkostnaderna. Tidpunkten för skogens avverkning inträffar emellertid icke samtidigt för hela virkesförrådet. En del av detta har kanske nått den ålder och mognad, att denna del bör avverkas omedelbart, en annan del bör kanske avverkas om ett år, en tredje del om två år etc., tills hela det å marken vid taxeringstillfället befintliga virkesförrådet uttagits. Vid uthålligt skogsbruk får man härvid en serie avverkningar, som i tiden sträcka sig fram till den tid, då hela det nuvarande virkesförrådet uttagits. En noggrann värdering enligt diskonteringsmetoden skulle alltså kräva, att virkesförrådet uppdelades i ett mot antalet avverkningar svarande antal delar samt att diskontering av inflytande belopp till nutidsvärde skedde beträffande varje sådan del för sig. En sådan beräkning är emellertid omöjlig att genomföra. Genom vissa förenklingar, som dock icke alltför mycket påverka slutresultatet och därför böra kunna godtagas som hjälpmedel, kan problemet dock lösas i praktiken. Om man såhunda med de olika trädens grovlek vid brösthöjd som fördelningsnorm uppdelar virkesförrådet i ett mindre antal delar (grovleksgrupper), kan man få fram användbara diskonteringstider genom att på grundval av riksskogstaxeringens material räkna ut, hur länge träden inom varje grovleksgrupp och ifrågakommande område genomsnittligt bruka stå kvar. Skogen kommer härigenom att värderas, icke till det belopp, som motsvarar avkastningsvärdet vid ett efter bästa tänkbara ekonomiska grunder bedrivit skogsbruk, utan till det belopp, som motsvarar avkastningsvärdet, om skogsbruket drives på det sätt, som i genomsnitt tillämpas inom ifrågavarande område. I detta avseende motsvara värderingsgrunderna de nu tillämpade principerna, eftersom man vid fastställande av bonitet m. m. icke brukat räkna med något idealtillstånd hos skogen utan med de i verkligheten föreliggande genomsnittliga förhållandena.

Till grund för beräkningen av skogens massatillväxt, växttider m. m. har, som förut antytts, lagts det material, som framkommit vid riksskogstaxeringen. För att ur detta material kunna för större, mera enhetliga områden få fram vägledande uppgifter, som giva uttryck för de skogliga förhållandena i genomsnitt för varje dylikt område, har domänstyrelsen företagit undersökningar av nämnda material, delvis berörande spörsmål, vilka icke tidigare varit föremål för närmare utredning. Härvid bör beaktas, att riksskogstaxeringens siffror vid det tillfälle, då de skola användas för fastighetstaxeringen, icke alltid äro så nya, utan i sämsta fall kunna vara inemot 20 år gamla. Vissa fel vid användning av så gammalt material äro givetvis icke uteslutna. I de fall, då samma län varit föremål för taxering två gånger, såsom Värmlands län åren 1911 (försökstaxering) och 1929 samt Västernorrlands län åren 1924 och 1938 (i senare fallet genom den nya riksskogstaxeringsnämnden, tillsatt år 1937), ha dock — oaktat dessutom vid den senare taxeringen använts bättre och fullständigare metoder — förändringarna mellan taxeringstillfällena genomsnittligt för hela länen visat sig icke vara av sådan art, att det skulle spela någon större roll vilken av dessa taxeringar man t. ex. vid fastighetstaxering år 1943 lade till grund för ett bestämmande av de på skogsvärderingen inverkande värdefaktorerna i respektive län. Beträffande de delar av landet, där förändringar, som skett efter den till grund för beräkningarna liggande riksskogstaxeringen, kunna antagas ha någon betydelse, såsom beträffande

Norrbottens och Västerbottens läns lappmarker, har för övrigt viss hänsyn kunnat tagas även till vid senare skogsuppskattningar inom domänverket vunna erfarenheter. Enär domänstyrelsen — — — för det här avsedda ändamålet utnyttjat ännu större områden än län, varigenom felmöjligheterna ytterligare begränsas, torde risken för fel på grund av materialets ålder i allmänhet vara ganska ringa. I den mån den nya riksskogstaxeringsnämndens arbete fortskrider och ytterligare områden bliva omtaxerade, böra dock de nu gjorda beräkningarna omedelbart före varje fastighetstaxering jämföras med och eventuellt jämkas efter det material, som under nämnda arbete framkommer. Det lärer nämligen vara avsett, att den senast påbörjade riksskogstaxeringen skall för framtiden så bedrivas att all skog i vårt land kommer att undergå ny uppskattning ungefär vart tionde eller femtonde år samt att i samband därmed skall upprättas en avverkningsstatistik, som utvisar virkesförrådets förändringar mellan taxeringstillfällena. Härvid bör beaktas att de vid riksskogstaxeringen använda metoderna kunna med tanke på just fastighetstaxeringen ändras så att den bättre än hittills tillgodoser de önskemål, som i detta syfte kunna uppställas.

I fortsättningen (s. 17) uppgiver domänstyrelsen rörande behandlingen av olika trädslag, att det visat sig, att skillnaden beträffande tillväxtförhållanden och avsättningsmöjligheter m. m. mellan olika arter av barrträd icke är större än att dessa, i likhet med vad hittills skett, kunnat sammanföras till en gemensam grupp, och anför därefter:

Däremot har lövskogen ansetts böra behandlas som en grupp för sig. Därvid har befunnits lämpligt att avvika från de för barrskogen tillämpade principerna. Frånsett de sydligaste delarna av landet, där boken förekommer jämförelsevis mycket, användes lövskogen till övervägande del såsom brännved, och skillnaden mellan värdet å virke av grövre diameterklasser och å virke av klenare sådana är därför icke särskilt stor. Då lövskogen dessutom i allmänhet företräder en jämförelsevis liten del av det sammanlagda värdet å skogen, har uppdelning i grovleksgrupper ävensom i godhetsgrader inom de olika områdena befunnits onödig. I stället för beräkning av i framtiden utfallande olika avkastningsbelopp och diskontering av dessa till nutiden ha beräkningarna kunnat förenklas till en jämförelse mellan massatillväxten och den vid taxeringen använda räntefoten samt en på grundval härav gjord korrektion av rotvärdet.

Vad åter angår sydligaste Sverige bruka i de fall, där lövskogen till stor del eller i huvudsak utgöres av bok, ur detta trädslag liksom ur barrskogen utvinnas olika sortiment, därvid grövre träd lämna mer värdefullt virke än klenare. Bokskogen synes här alltså böra uppdelas i grovleksgrupper och beräkningarna i övrigt ske på liknande sätt som beträffande barrskogen. Indelning i nämnda grupper kan emellertid med hänsyn till speciella förhållanden i fråga om sortimentssammansättning m. m. verkställas på ett något enklare sätt än beträffande barrskogen.

I den vid förslaget fogade bil. 1 angives närmare förfaringssättet vid korrektionsfaktorernas beräkning för olika tillväxtområden och skogs- (förråds-) grupper (s. 39—46). Erhållna tal för korrektionsfaktorer vid användning av olika räntefot framgå av tabell å s. 65 i förslaget.

I redogörelsen för *prov*taxeringen ifrågasätter domänstyrelsen, som förut i samband med frågan om boniteringen angivits, att beräkningen av *korrek-*

tionsfaktorerna skall ske länsvis i stället för för de föreslagna tillväxtområdena. Styrelsen fortsätter härefter:

En översyn av korrektionsfaktorerna torde emellertid icke böra inskränkas till beräkning av nya sådana för eventuellt tillkommande tillväxtområden. Redan i det föregående har det blivit påvisat, att korrektionsfaktorerna för bok och ek i södra Sverige erfordra jämkning (de ha befunnits för låga), och i samband därmed bör tillämpningsområdet för dessa korrektionsfaktorer utsträckas även till de trakter norr om Skåne, Halland och Blekinge, där bok- eller ekskog eventuellt kan förekomma i större utsträckning. Det torde också förtjäna att undersökas, huruvida korrektionsfaktorerna för tall och gran till äventyrs inom någon del av landet skulle vara så olika, att hänsyn härtill kunde behöva tagas vid värdering av granskog gentemot tallskog. Skulle så visa sig erforderligt eller önskvärt, kommer detta icke att medföra något mera komplicerat förfarande vid taxeringsarbetet, enär i varje fall särskilda kubikmeterpris måste uträknas för tall och gran beroende på olika sortimentspriser. Ytterligare finnes nu tillgång till efter trädens grovlek grupperat pris-material, som möjliggör kontroll på i vad mån den schematiserade värdetillväxtberäkning, som ligger till grund för korrektionsfaktorernas uträkning, i något fall kan verka orättvist. Slutligen finnes för statsskogarna ett omfattande material av uppgifter beträffande virkesförrådets och virkesuttagens fördelning efter trädens grovlek, som möjliggör en viss ytterligare kontroll på korrektionsfaktorernas skälighet.

Professor *Petterson*, som anser, att arbetet bör inriktas icke på en ändring av de nuvarande reglerna om skogsvärdering utan på en förbättring av kunskapen om vad som menas med rationellt skogsbruk, uppgiver, att den vid skogsförsöksanstalten bedrivna produktionsforskningen arbetar på denna linje. Målet vore därvid att för olika kombinationer av bonitet och skötselprogram uppställa tabeller, som utvisade beståndsutvecklingen vid stigande ålder. Tabellerna skulle upplysa om det antal träd, fördelat på diameterklasser, som uttoges vid varje gallring, och det trädantal, likaledes fördelat på diameterklasser, som efter gallringen kvarstode och tillväxte. Träden i diameterklasserna skulle kuberas och värderas. För varje bonitet erhöles alltså flera alternativa tabeller, som för olika skötselprogram redovisade samtliga under beståndets levnad inflytande nettointkomster. Med stöd av dessa uppgifter kunde man för varje alternativ utföra en — i motsats till förhållandet vid det nu föreskrivna förfarandet — klanderfri beräkning av markvärdet. Det skötselprogram, som därvid gäve det högsta markvärdet, vore att anse som mest rationellt. Tabellen för detta skötselprogram gäve efter enkla summeringar årsavverkningens och virkesförrådets massa, dimensionsfördelning och rotvärde vid normal skogstillgång. Detta resonemang vore teoretiskt. Vid den praktiska tillämpningen kunde det ofta förekomma, särskilt vid ändrade ekonomiska och industriella förutsättningar, att man hade anledning avvika från skötselprogrammet för högsta markvärde även i normalskog. Material för de kalkyler, som därvid erfordrades, funnes emellertid också i tabellerna. Sådana kalkyler borde utföras centralt och påverkade instruktionens utformning men belastade ej själva taxeringsarbetet.

Pettersson behandlar därefter domänstyrelsens förslag och anför härom:

Enligt detta förslag skall värderingen i första hand gå ut på att fastställa den aktuella skogens rotvärde. Därvid tages hänsyn till en i grova drag uppskattad dimensionsfördelning. Sedan beräknas skogens diskonteringsvärde med hjälp av centralt beräknade korrektionsfaktorer.

För övre Norrland, där skillnaden mellan rotvärde och diskonteringsvärde är liten, är det sannolikt, att en direkt uppskattning av rotvärdet utgör det bästa underlaget för värderingen. Huruvida så också är fallet i södra Sverige vågar jag icke bedöma utan att ha undersökt saken. Jag utgår emellertid ifrån, att detta tillvägagångssätt kan vara lämpligt även för södra Sverige.

Däremot ställer jag mig mycket tveksam till beräkningen av korrektionsfaktorer. Dessa ha härletts ur enkla statistiska medeltal av uppgifter i riksskogstaxeringens material. Detta material utgör enligt sakens natur en ytterst svåröverskådlig blandning av likt och olik. Även vid den tillämpade sorteringen på tillväxtområden och boniteter kvarstår i materialet en mycket betydande variation, beroende bland annat på åldern och behandlingsmetoden. På grund härav säger t. ex. skillnaden mellan medelåldrarna för 20-cm-träd och 30-cm-träd mycket litet om tiden för utväxandet från 20 till 30 cm. Med all aktning för de ingående överbäganden, med vilka man sökt begränsa risken för en felbedömning, kvarstår från min sida en stor osäkerhet inför de meddelade resultaten. Enda sättet att uppnå klarhet om korrektionsfaktorernas tillförlitlighet torde vara att tillämpa dem på produktionsforskningens typfall. Men om man kommit så långt ligger det närmare till hands att för härledning av korrektionsfaktorerna direkt utnyttja typfallen, utan omgången över riksskogstaxeringens material.

I varje fall måste det fasthållas att de erhållna siffrorna endast utgöra grova medeltal, eventuellt giltiga för stora områden, t. ex. hela län. Vilken korrektion, som kan erfordras vid tillämpning på särskilda skogar av olika typer, framgår ej av utredningen.

I den mån som domänstyrelsens korrektionsfaktorer ge uttryck för en verklighet är deras berättigande knutet till den skogsskötsel, vilken förekommit under en tid av ett eller annat decennium, som observationerna omfatta. Särskilt i Norrland ha emellertid skogarna under denna tid genomlupit övergångstillstånd, som aldrig återkomma. Man kan tveka om lämpligheten att bedöma framtiden med ledning av det genomlevda övergångsstadiet.

Härvid bör en principiell skillnad uppmärksammas mellan kommunalskatelagen och domänstyrelsens förslag. Lagen stadgar värdering under förutsättning av rationellt skogsbruk, domänstyrelsen accepterar den skötsel som förekommit. Under många år, då begreppet rationellt skogsbruk varit mycket diffust, hade man haft anledning reflektera på domänstyrelsens linje. I nuvarande situation, då ett fastare grepp på frågan om rationell skogsskötsel dock ligger inom räckhåll, synas överbäggande skäl tala för ett bibehållande av lagens stadgande. Av särskild betydelse är, att frågor om rationellt skogsbruk kunna demonstreras och diskuteras på vilken skog som helst, medan begreppet hittillsvarande genomsnittlig skötsel förblir en rent statistisk företeelse.

Professor *Eneroth* bestrider till en början den av domänstyrelsen lämnade uppgiften, att man hittills vid bestämmande av bonitet m. m. utgått från i verkligheten föreliggande genomsnittliga förhållanden. Den tillväxt, som antagits motsvara vad skogsmark av en viss bonitet ansetts kunna prestera vid normal skogstillgång, låge ju avsevärt lägre än den teoretiska — ideal-

boniteten vore reducerad till fastighetstaxeringsbonitet — men innebure ett vida fullständigare utnyttjande av markens alstringsförmåga än som för närvarande genomsnittligt ägde rum (genomsnittlig relativ skogstillgång i landet cirka 0,7, ej cirka 1,0).

Härefter framhåller Eneroth:

Uppenbarligen förutsätter en — — — förutberäkning av framtida avkastningar en långsiktig plan för avverkningarnas fördelning över en längre period. En sådan planläggning har i sin ordning till förutsättning, att den avser uppnåendet av ett visst mål, söker realisera vissa syften: man måste göra sig en föreställning om det framtida tillstånd på skogen, som bör uppnås. I denna allmänna formulering överensstämmer denna tankegång med vad som uttryckes i nu gällande bestämmelser: skogsmark och växande skog skola »upptagas till det värde de kunna anses äga vid ett efter rationella grunder bedrivet skogsbruk». Av den nu gällande beskattningens hela konstruktion framgår, att målet för planläggningen av avverkningarna ytterst är normalskogen. — — — Förslaget åter avser, att de skola upptagas till de värden de kunna anses äga vid ett skogsbruk, bedrivet så, som det inom olika områden hittills i genomsnitt har bedrivits. Frågan om detta innebär en annan målsättning än vid »rationellt skogsbruk» är ju ganska delikat. Den är emellertid ingalunda av formell eller ens ideologisk art utan står i närmaste samband med det faktum, att man ju kan erhålla ett flertal olika skogsvärden å samma fastighet, enbart beroende på hur de framtida avkastningarna tänkas fördelade till tid och storlek. Denna fördelning är som bekant visserligen starkt betingad av det aktuella skogstillståndet men ock väsentligen beroende av skogsägarens vilja och intentioner — av hans planläggning och målsättning.

I fortsättningen anför Eneroth (efter att ha behandlat verkningarna å diskonteringsvärdet av feluppskattningar beträffande det aktuella skogstillståndet samt av markboniteten):

Den tredje gruppen av felkällor, feluppskattningar av beståndsutvecklingen på olika boniteter, står i närmaste samband med boniteringen. Sådan förutbedömning måste ju, enligt såväl nu gällande ordning som enligt förslaget, utföras. Man måste göra sig en så riktig föreställning som möjligt om denna sak. Därvid är, till en början, en gradering av växtplatserna, en bonitering, icke att undgå. I princip innebär det ingen skillnad om de bonitetsklasser, som måste urskiljas vid en sådan gradering, äro absoluta eller relativa. Men beståndsutvecklingen är, utom av boniteten, även beroende av det nuvarande tillståndet och av den framtida skötseln. Varje föregående avverkning har följer långt fram i tiden för det framtida beståndets kubikmassa och dimensionsfördelning och naturligtvis då också för de framtida avverkningarnas kubikmassor och dimensionsfördelningar. Det bör framhållas, att vi ännu icke äro i stånd att med någon större sannolikhet göra en riktig prognos annat än för vissa beståndsformer (rena tallbestånd). För många vanliga kombinationer av bonitet, nuvarande tillstånd och behandling, som möta i praktiken, äro vi i regel hänvisade till mer eller mindre grova närmelementer. Dessa bygga alla på det antagandet, att de nuvarande tillstånden i bestånd av olika ålder på samma bonitet motsvara stadier i den utveckling, som de nu yngre bestånden å denna bonitet komma att genomlöpa i framtiden. Den väsentliga invändningen mot detta antagande är ju den, att man då i själva verket också förutsätter, att de nuvarande äldre bestånden i fråga om tillstånd vid starten och behandling varit likställda med de nuvarande yngre, på

samma åldersstadium. Detta kan man i regel emellertid icke förutsätta: för-yngnings- och behandlingsmetoder ha under tidens lopp ändrats, de nuvarande äldre bestånden behandlades icke i sin ungdom på samma sätt som nutidens yngre bestånd och de nuvarande yngre bestånden kunna då i framtiden icke förutsättas ha samma sammansättning som de nuvarande äldre bestånden nu hava. Samma principiella invändning gäller givetvis den i förslaget använda metoden att med stöd av de nuvarande dimensionsklassernas tillväxt och den nuvarande dimensionsfördelningen söka beräkna den framtida utvecklingen.

Man kan nämligen ej komma ifrån, att t. ex. de lägre dimensionsklasserna i genomsnitt utgöras av träd som äro yngre, d. v. s. ha lägre medelålder än högre dimensionsklassers träd hava i genomsnitt (å samma markklass).

Denna principiella invändning betyder ju icke, att metoden med dimensionsförskjutningar skulle i och för sig vara oriktig. Det är ju onekligen så, att den allra största delen av skogsvärdet ligger i de avverkningar, i vilka ingå de träd, som nu finnas å skogen (hava uppnått brösthöjd), av precis samma skäl som den nuvarande ålders- eller huggningsklassfördelningen å skogen och nuvarande kubikmassa i de olika klasserna väsentligen avgör avverkningens storlek och sammansättning under en avsevärd tid framåt. Det skall ej heller bestridas, att man, vad den närmare framtiden beträffar, med båda metoderna kan komma till nöjaktigt säkra resultat — den fjärrare framtiden blir lika oviss i båda fallen. Att jag ändock funnit den av domänstyrelsen föreslagna metoden innebära ett framsteg, beror icke på någon teoretisk överlägsenhet hos metoden som sådan, att den skulle vara »säkrare», utan på helt andra förhållanden.

Det återstår nu endast att närmare granska en detalj i förslaget värdebeträkningsmetod, som är av stor betydelse, nämligen sättet att beräkna värdetillväxtprocenten (förslaget s. 42). Förslaget har genomgående använt den enkla relationen mellan värde- och massatillväxt, att värdetillväxtprocenten är = summan av massa- och diametertillväxtprocenterna, eller att rotvärdena per kbm för träd av olika brösthöjdsdiameter alltid stå i samma förhållande till varandra som brösthöjdsdiametrarna. Förfaringssättet motiveras med att det i det praktiska skogsbruket ofta kommit till användning. Detta bevisar ju i och för sig inte att det är riktigt eller överallt tillämpligt. Men det underlättar ju onekligen räknearbetet. Enligt min mening är det emellertid motiverat att lägga ned ganska betydlig möda på utarbetandet av en taxeringsinstruktion, om man därigenom har utsikt att minska felen i taxeringsvärdena, i all synnerhet de systematiska felen. Det nämnda förfaringssättet är ingalunda någon allmänt användbar approximation. Tillämpat över hela diameterskalan ger det just systematiska fel: det undervärderar värdetillväxthastigheten hos de klenare dimensionsklasserna (ger alltså för höga värden på vedskogen). En annan orsak till systematiska oriktigheter ligger däri, att kvalitetstillväxtprocenten inom alla dimensionsintervaller, och vid samma årsringsbredd, blir allt högre, ju sämre avsättningsläget är, beroende på att alla avverkningsekostnader äro relativt större per kbm, ju lägre träddimensionen är. I allmänhet visa slutligen tall och gran, i fråga om värdestegringens allmänna gång över diameterskalan, typiska olikheter. Följden av allt detta är att med säkerhet tallskog i dåliga avsättningslägen och granskog i goda icke båda kunna prisräknas med denna samma metod utan att den ena kategorien systematiskt missgynnas på den andras bekostnad — i detta fall övre Norrland och kronoskogarna till södra Sveriges och de enskilda skogarnas fördel, generellt de svagare boniteterna och sämre avsättningslägena till de

bättre markernas och lägenas fördel. Det synes finnas möjligheter att med relativt enkla justeringar härvidlag åstadkomma rättelse i taxeringsinstruktionen.

I detta sammanhang bör slutligen framhållas, att, då virkesprisen enligt förslaget skola beräknas som medeltal för de 10 sista åren, även den stegring i rotvärde per kbm vid stigande dimension, som ligger till grund för hjälptabellerna, bör avse samma tid.

Professor *Streyffert* anmärker, att man vid bestämmande av årsringsbredd och avverkningspolitik accepterat det genomsnitt, som framgår av riksskogstaxeringens material för län eller länsdelar men att dessa faktorer i hög grad variera på olika skogar under i övrigt lika förutsättningar beträffande bonitet och virkesförråd i olika grovleksklasser. Dessa variationer, säger *Streyffert*, kunna bero på skiftande naturliga förutsättningar, vilka ej kunna tillräckligt fixeras genom uppsortering på boniteter och tillväxtområden, men torde framförallt ha sin grund i varierande behandling av skogen (olika skogsbrukssätt). Han anför härefter:

En viss schablonisering kan man ju överhuvud ej undgå i detta fall. Frågan är närmast hur en föreslagen schablon inverkar. Härvid är ej blott fråga om storleken av de avvikelser, som uppstå från det »riktiga» avkastningsvärdet, om man härmed avser det avkastningsvärde, som svarar mot den avkastning man i framtiden faktiskt ernår från ett visst skogsbruk, utan det är även fråga om i vilken riktning dessa avvikelser gå. Härvid tänker man närmast på hur en eventuell avvikelse kan antagas påverka skogsbrukets bedrivande framförallt ur samhällsekonomisk synpunkt. Ehuru detta ej utan vidare är liktydigt med erhållande av en stor och värdefull produktion (på eventuell bekostnad av räntabiliteten) torde man dock kunna utgå från att en beskattning, som verkar i motsatt riktning, dock i stort sett är mindre önskvärd. Härvid kan då konstateras, att en årsringsbredd, som av en eller annan orsak är mindre än den som skulle svara mot den genomsnittliga (för ifrågavarande bonitet och tillväxtområde samt resp. trädslag och grovleksgrupper, allt enligt riksskogstaxeringen) leder till att det åsatta taxeringsvärdet blir högre än det faktiska avkastningsvärde, som finge anses motsvara denna mindre årsringsbredd (med ty åtföljande försening av skogsavkastningarna eller mindre sådana vid oförändrad tidsskala). Det motsatta förhållandet inträder, om årsringsbredden är större än den genomsnittliga. För att ta ett konkret exempel skulle detta innebära, att en skog med eftersatta gallringar (mindre årsringsbredd än genomsnittligt vid de givna förutsättningarna i övrigt) kommer att få ett högre taxeringsvärde än som motsvarar dess verkliga avkastningsvärde. Detta verkar så till vida i »rätt» riktning, som det om man så vill kan tolkas som en »bestraffning» för eftersatt skogsvård. Omvänt komma härigenom välskötta skogsbruk med större årsringsbredd än genomsnittligt (vid de givna förutsättningarna i övrigt) att »premieras» vid beskattningen i det deras åsatta taxeringsvärde kommer att bli lägre än deras verkliga avkastningsvärde.

Av det anförda skulle — åtminstone vid en första diskussion av de förenämnda avvikelserna — framgå, att dessa betraktade ur samhällsekonomisk synpunkt knappast skulle innebära en olägenhet. Det vore emellertid önskvärt, att dessa avvikelser, innan förslaget framlägges i sitt definitiva skick, gjordes till föremål för en mera ingående analys, än som här kunnat komma i fråga.

En särställning inta de överåriga skogarna i Norrland, vilka ännu ej nått ett jämviktsläge med avseende på åldersklassfördelning, årsringsbredd och slutdimension. Här kommer det närmast an på att fastställa en lämplig exploateringstid för det överåriga virkesförrådet. De skogsägare (staten), som exploaterar det överåriga virkesförrådet i en långsammare takt än den som motsvaras av den antagna exploateringstiden (genomsnittet) komma härigenom att få sina skogar åsatta ett högre taxeringsvärde än som betingas av detta långsammare tempo vid avverkningarna.

Sveriges skogsägareförbund samt *svenska trävaruexport-, cellulosa-, trämasse- och pappersbruksföreningarna* framhålla, att förslagets korrektionsfaktorer äro rättvisande för de enskilda fastigheterna endast i den mån dessas skogsförhållanden överensstämma med medeltalen inom respektive tillväxtområden samt att, om en fastighet, som skötes med kort hushållsålder, ligger inom ett område, där korrektionsfaktorerna uträknats efter medeltal från konservativt skötta skogar, skogen å denna fastighet blir för lågt taxerad och vice versa. Dessutom anföra föreningarna:

Vidare bör bemärkas, att riksskogstaxeringens kunskapsmaterial bygger på det genomsnittliga skogstillståndet i resp. områden under den tid, riksskogstaxeringens undersökningar avsågo, samt på skogens växt och utveckling inom berörda områden under en tidsperiod närmast före resp. taxeringsår. Avsevärd tid har emellertid, i varje fall beträffande stora delar av landet, förflutit sedan dess, och det skogliga tillståndet kan hava avsevärt förändrats därunder. Man vet därför nu icke mycket om, huruvida detta kunskapsmaterial är tillämpligt på den enskilda fastigheten och dess skogliga utveckling från nu och framåt. I stället lär man med fog kunna säga, att riksskogstaxeringens genomsnittsmaterial för ett visst område i de allra flesta fall icke är tillämpligt på de enskilda fastigheterna.

Föreningarna förmäna sålunda, att det tabellverk, grundat på riksskogstaxeringens material, enligt vilket diskonteringen av förväntningsvärdena skall ske, ej är tillämpligt och rättvisande för de enskilda skogsägarna. Denna felkälla kan dessvärre icke ens en skogligt jämförelsevis högt bildad skogsägare bedöma och än mindre korrigera; detta gäller i än högre grad den enskilde skogsägaren i allmänhet. Denne är följaktligen tämligen hjälplöst utlämnad åt de felkällor, som framträda på denna väg.

Även *kammarrätten* framhåller, att riksskogstaxeringen omfattar skogar av mycket varierande slag och tillhörande olika skogsägaregrupper samt att man därför nog måste utgå ifrån, att erhållna medeltal i många fall icke äro tillämpliga på de särskilda skogarna.

Liknande synpunkter uttalas av *skogsvårdsstyrelserna i Kalmar län, norra delen, och i Västmanlands län* samt av *handelskammaren i Gävle*. Förstnämnda skogsvårdsstyrelse ifrågasätter, huruvida icke den föreslagna metoden särskilt för virkesförråd, som äro avsevärt större än tillväxtområdets genomsnitt, giver för höga resultat, och anser, att det bör utredas, om ej exempelvis korrektionsfaktorn för timmerskogen bör minskas vid förråd, som äro större än genomsnittet, då det icke kan vara välbetänkt, att staten genom beskattningens utformning motarbetar de långtgående åtgärder för höjning av skogskapitalet, som ansetts vara av så stor betydelse för landet.

I det av *länsstyrelsen i Västmanlands län* åberopade yttrandet av länsjäg-

mästaren i länet framhålles tvärt emot det sist sagda, att fastigheter med överskott å avverkningsmogen skog kunna befaras bliva undertaxerade med hänsyn till för låga korrektionsfaktorer för den realiserbara delen av virkesförrådet. Den översyn av korrektionsfaktorerna, som ifrågasatts för differentiering av olika trädslag, syntes böra utsträckas till åvägabringande av differentiering med hänsyn till faktiska ålders- och utvecklingsförhållanden i övrigt inom de olika förrådsgrupperna.

Sveriges häradsallmänningsförbund framhåller, att en värdering av häradsallmänningarna enligt förslaget skulle giva mycket höga värden för dessa i jämförelse med andra skogar på grund av de i allmänhet förekommande stora förråden av timmerskog. Då årliga avverkningen i regel blivit fastställd till jämförelsevis låga belopp, kunde ett värde, beräknat enligt förslaget, ej överensstämma med verkligheten. Tillämpning av förslaget skulle därför kunna få till följd, att allmänningsdelägarna gjorde framställning om ökad avverkning på allmänningarna, varigenom avkastningen från dessa i framtiden komme att minska, vilket givetvis icke kunde överensstämma med en sund skogshushållnings intressen.

I *skatteberedningens* promemoria framhålles beträffande förevarande fråga, att införandet av ett särskilt markvärde, vilket i sig inbegriper en del av det värde, som enligt domänstyrelsens förslag skulle åsättas den växande skogen, medfört, att sättet för beräkningen av korrektionsfaktorerna måst omläggas och att särskilda metoder måst utarbetas för bestämmande av det nya markvärdet. Härtill komme, att befogade anmärkningar riktats mot det sätt, varpå enligt domänstyrelsens förslag bl. a. värdetillväxten kommit till uttryck i korrektionsfaktorerna, samt att det med domänstyrelsens tillvägagångssätt vid dessas beräkning varit mycket svårt att bedöma de felkällor, som låge i beräkningsmetoden. Allt detta hade medfört, att denna ansetts böra i väsentliga delar omläggas. Beträffande den närmare innebörden av den sålunda ändrade metoden — vid vars utarbetande tagits till utgångspunkt, att befintligt virkeskapital bör förbliva oförminskat och avkastningarna följaktligen förutsatts bliva lika stora som tillväxten — hänvisas till en av jägmästarna Malmgård och Hagberg utarbetad redogörelse för den samma, vilken torde få som *bilaga 5* fogas vid statsrådsprotokollet.

Därefter behandlas i promemorian olika anmärkningar mot domänstyrelsens förslag i förevarande del och anföres härom:

Vad angår domänstyrelsens i redogörelsen för provtaxeringen ifrågasatta ändringar i det ursprungliga förslaget synes tillämpningsområdet för bokens och ekens korrektionsfaktorer böra utsträckas att omfatta jämväl tillväxtområde V. Önskemålet om jämkning av korrektionsfaktorerna uppåt för bok och ek synes böra tillgodoses på så sätt, att riksskogstaxeringens siffror för diameterklassernas procentuella förekomst något hyfsas för de grövsta diameterklassernas vidkommande, varigenom en del sannolikt överårig skog elimineras. Virkesförrådets sammansättning motsvarar därefter en omloppstid av i medeltal mellan 90 och 100 år, vilket synes förenligt med de uppgifter om bruklig omloppstid, som enligt erhållen upplysning lämnats vid

provtaxeringen. Med eventuella ytterligare justeringar torde böra anstå, till dess riksskogstaxeringen ånyo övergått de sydligaste delarna av landet.

Den av domänstyrelsen i nämnda redogörelse föreslagna undersökningen angående eventuell uppdelning av barrskogens korrektionsfaktorer på tall och gran har företagits och resulterat däri, att beräkningen av korrektionsfaktorerna visserligen icke ansetts böra göras särskilt för tall och särskilt för gran till följd av att dessa trädslag vart för sig visa stora växlingar i tillväxt under olika klimatperioder, och att växlingarna synas motverka varandra. Den viktigaste anledningen till olika korrektionsfaktorer för tall och gran, nämligen den olika prisutvecklingen med stigande diameter, har dock blivit till fullo beaktad genom införande av olika korrektionsfaktorer för olika relationer mellan prisen å virke från timmerskog och virke från massavedskog. Avsikten är således, att denna prisrelation skall fastställas särskilt för tall och särskilt för gran och att för vardera trädslaget skall tillämpas den korrektionsfaktor, som svarar mot dess prisrelation. Vad beträffar kontrollen på värdetillväxtberäkningarna och på korrektionsfaktorernas skälighet ha i detta avseende till buds stående möjligheter tillvaratagits.

Att förhållandet mellan värdena å virke av olika grovlek för tall och gran varierar avsevärt är allmänt känt och beror naturligtvis på de olika sätt varpå de olika trädslagen kunna användas. Emellertid förefinnas mycket avsevärda olikheter i avseende å motsvarande relationer också beträffande samma trädslag, beroende framför allt på avsättningsläget. Bruttoprisen bestämmas ju för viss plats, men omkostnaderna bliva högre ju längre avståndet är till avsättningsorten, och, då de beträffande ett visst avsättningsläge äro minst lika stora för klen skog som för grov skog, så medtages av det lägre bruttopriset för den klena skogen en mycket större procentuell andel än för den grova skogen. Ju lägre nettopriset blir för den klena virket, desto större blir det tal som betecknar prisförhållandet mellan detta virke och det grova virket. Inverkan av dessa faktorer på taxeringen har visat sig vara av synnerligen stor praktisk betydelse. Att det överarbetade förslaget tager hänsyn till dessa prisrelationer innebär följaktligen en avsevärd fördel i förhållande till såväl domänstyrelsens förslag som nu gällande taxeringsmetod, vilken helt bortser från det faktum att den relativa skogstillgången rätteligen borde mycket avsevärt variera med hänsyn till avsättningsläget.

Vidkommande det av professor Petterson angivna förfarandet för skogsvärderingen skiljer sig detta från det nu föreslagna principiellt däri, att enligt Pettersons mening värderingen bör i möjligaste mån baseras på den mest rationella skogsskötsel, som kan uppställas som mål för visst fall, och att produktionstabeller, som vid skogsförsöksanstalten äro under utarbetande för olika skötselprogram, böra kunna läggas till grund, varvid det skötselprogram som ger högsta markvärdet skall anses mest rationellt. Det nu föreliggande förslaget accepterar däremot den skogsskötsel, som i genomsnitt förekommit, och baserar värderingen på uppgifter om det genomsnittliga skogstillstånd, som konstaterats vid riksskogstaxeringarna. Då underlaget för det värderingsförfarande, som av Petterson beskrivits, ännu icke föreligger, kan, vad primärmaterialet beträffar, det av honom föreslagna förfarandet icke komma till användning vid den nu förestående fastighetstaxeringen. Det vore givetvis ett önskemål, att man kunde lägga den mest rationella skötseln av en skog till grund för dess värdering, men förutsättningen härför, då det gäller värdering för fastighetstaxeringsändamål, är, att ifrågavarande skötselprogram icke blott äro kända och godtagna i praktiken utan även blivit så allmänt tillämpade att de blivit bestämmande för den allmänna prisnivån vid köp och försäljning av skogsfastigheter. Med

dess utgångspunkter synes det förfarande, som av domänstyrelsen använts, vara det enda för tillfället möjliga.

Anmärkningarna beträffande korrektionsfaktorernas tillämplighet torde efter den omarbetning, som nu skett, kvarstå huvudsakligen såvitt angår skogar av olika typer, som ej överensstämma med genomsnittsskogen. Anledningarna till att den »verkliga» korrektionsfaktorn för en viss skog avviker från genomsnittsskogens kan ligga antingen däri, att dimensionsfördelningen för ifrågavarande förrådsgrupp är en annan än den genomsnittliga eller att tillväxten avviker från genomsnittet. Möjligheten till väsentlig avvikelse i fråga om dimensionsfördelningen torde dock icke vara stor utom måhända i extrema fall beträffande timmerskogen, eftersom varje förrådsgrupp har en relativt begränsad omfattning. Däremot finnas betydande möjligheter till variationer i tillväxt för skog av viss grovlek på mark av viss bonitet inom vederbörande tillväxtområde, och tillväxten har stor inverkan på avkastningsvärdet. En av de viktigaste anledningarna till avvikelse i tillväxten torde hänföra sig till slutenheten. På grund härav har med ledning av det äldre riksskogstaxeringsmaterialet undersökts, huru skog av olika slutenhet tillväxer inom fem län i Svealand och norra Götaland. Provträds materialet har därvid grupperats efter tre slutenhetsgrader, nämligen slutenheterna 0,9 och däröver, 0,7—0,8 och 0,3—0,6. För varje grupp har medeltillväxtprocenten beräknats på grundval av uppgifter om radietillväxten för olika diameterklasser. Skogstillståndet har för de olika slutenhetsgraderna ansetts vara lika beträffande trädslags- och dimensionssammansättning men ej beträffande tillväxt och kubikmassa per hektar. Kubikmassan per hektar har ansetts vara proportionell mot slutenhetssiffran. Under dessa förutsättningar har uträknats mark- och skogsvärde direkt för en hektar av varje typ, och ha de båda ytterlighetstyperna värderats efter de markvärde- och korrektionsfaktorer, som uträknats för medelsluten skog, i båda fallen för två olika tänkbara prisrelationer. Resultatet har blivit, att de efter schablonen uträknade sammanlagda värdena avvika något från de »rätta» värdena, nämligen 4 à 5 procent uppåt för den överslutna och 6 à 7 procent nedåt för den glesa skogen. Den föreslagna metoden synes alltså icke ge fullt uttryck för t. ex. det mervärde, som ligger i att gles skog växer fortare än genomsnittsskogen, men avvikelserna synas ej vara stora. Detta resultat är till stor del beroende av att, på sätt förut i samband med behandling av frågan om markvärdet berörts, införandet av markvärdet haft en utjämnande inverkan. Såsom metoden var utformad enligt domänstyrelsens förslag, utan särskilt markvärde, kunde givetvis rätt stora fel uppkomma, men som metoden nu utformats synes schablonen kunna godtagas.

Professor Eneroths anmärkningar, i den mån de icke äro av samma art som de redan avhandlade, avse huvudsakligen sättet för värdetillväxtberäkningen eller närmare bestämt beräkningen av kvalitetstillväxten, som jämte massatillväxten är bestämmande för värdetillväxten. I det föregående har redan angivits, att vederbörligt beaktande ägnats variationerna i kvalitetstillväxten med hänsyn till olika trädslag, grovlek, avsättningsläge och bonitet, varför de av Eneroth framställda anmärkningarna på detta område torde bortfalla. Ävenså har beaktats Eneroths påpekande, att samma tioårsperiod, som lägges till grund för bestämmande av värdenivån, även bör vara bestämmande för prisrelationen mellan grovt och klen virke vid värdetillväxtberäkningen.

Även professor Streiffert påpekar de felkällor som ligga däri, att tillväxten för den enskilda fastigheten avviker från den i schablonen förutsatta, och framhåller därvid särskilt, att olika skötselmetoder medföra variationer i fråga om tillväxten. Han kommer emellertid till den slutsatsen, att avvikelse

serna såtillvida gå i »rätt» riktning, att de, i den mån de påverka skogsvärdet och därmed beskattningen, i varje fall icke kunna sägas motverka en god skogsvård. Enligt vad som tidigare sagts ha avvikelserna nu högst avsevärt reducerats genom markvärdets reglerande inverkan, och i den mån de alltjämt kvarstå gå de fortfarande i »rätt» riktning. Önskemålet att dessa avvikelser, innan förslaget definitivt framlägges, skulle göras till föremål för en mera ingående analys, har genom den nyss angivna undersökningen för skog av olika slutenhet vederbörligen beaktats, ehuru det kunde ha varit önskvärt, att undersökningarna gjorts mera omfattande än som skett. Även så har påpekandet, att jämvikt ännu ej nåtts mellan avverkning och tillväxt i övre Norrland, såvitt möjligt beaktats genom att beräkningarna nu grundats på den andra riksskogstaxeringen, vilken företagits vid en tidpunkt, då skogstillståndet legat närmare jämviktsläget än vid den första riksskogstaxeringen. Det påpekade förhållandet, att olika skogsägarekategorier exploatera den grova skogen i olika takt, innebär visserligen, att en skillnad i nuvärdet av faktiskt påräkneliga avkastningar föreligger beträffande olika ägare även vid samma skogstillstånd, men någon hänsyn härtill kan vid fastighetstaxeringen rimligen ej tagas. Taxeringsvärdena måste vara oberoende av tillfälliga äganderättsförhållanden.

Övriga yttranden innehålla i huvudsak samma anmärkningar, som här redan behandlats. Angående korrektionsfaktorernas verkan vid stor förekomst av särskilt grov skog råda olika uppfattningar. Skogsvårdsstyrelsen i Kalmar län, norra delen, anser, att det bör utredas, om ej korrektionsfaktorn för timmerskogen i dylikt fall bör minskas för att den nya metoden ej skall motverka en önskvärd höjning av skogskapitalet. Länsjägmästaren i Västmanlands län däremot ifrågasätter en ökning i samma fall för att få fram ett riktigare skogsvärde. Uppenbarligen kan den föreslagna metoden föranleda en för låg värdering, då timmerskogen å en fastighet är grövre än den som förutsatts vid beräkningen av korrektionsfaktorn. Beräknas värdet på grundval av den avkastning, som faktiskt tillgodogöres av en viss skogsägare, blir dock värderingen ur hans synpunkt för låg endast i det fall att skogen av honom kommer att avverkas i den ordning, som uttrönts för genomsnittsskogen och sålunda jämväl förutsatts vid beräkning av korrektionsfaktorn. En skogsägare, som håller särskilt lång omloppstid, kan dock sannolikt antagas försätta härmed, och då blir avvecklingstiden längre för den grova skogen å hans fastighet med ty åtföljande ränteförlust, som gör, att skogen i hans hand har ett reducerat avkastningsvärde. Av nämnde länsjägmästare gjort påpekande, att översynen av korrektionsfaktorerna bör utsträckas till att åvägabringa en differentiering med hänsyn till faktiska ålders- och utvecklingsförhållanden har samband med den gjorda undersökningen om värderingsresultatets tillförlitlighet vid olika slutenhet. Härvid kommer även differentieringen efter ålder vid viss dimension i beaktande. Den viktigaste anledningen till att skog av viss grovlek under i övrigt lika förhållanden företer avvikelser i ålder torde nämligen ligga i slutenheten, i den mån denna är uttryck för ett varaktigt tillstånd. Materialet utvisar, att de glesa skogarna vid viss grovlek ha icke blott större tillväxt utan även lägre ålder än de normalslutna, och beträffande den överslutna skogen är förhållandet motsatt. Den differentiering av korrektionsfaktorerna med hänsyn även till åldersförhållanden m. m., som ifrågasatts, synes därför, enär markvärdet delvis utjämnar det sammanlagda värdet, icke längre vara i samma grad av behovet påkallad.

De bestämmelser, som avse korrektionsfaktorerna, återfinnas i 8 punkten av instruktionen. De olika uträknade talen för korrektionsfaktorer finnas angivna i den vid instruktionen fogade tabell A.

Räntefoten.

Vid tillämpning av den *nuvarande metoden* för taxering av skog, enligt vilken taxeringsvärdet beräknas genom kapitalisering av den normala årliga värdeavkastningen av skogen, har den för kapitaliseringen valda räntefoten stor betydelse. Detsamma gäller emellertid om beräkning av taxeringsvärdet enligt den *föreslagna metoden*, då räntefoten inverkar på diskonteringen vid beräkning av nuvärdet av de antagna framtida avkastningsbeloppen.

Räntefoten bör naturligtvis väljas så, att den överensstämmer med den ränta, skogsköpare i allmänhet räkna med vid placering av kapital i skog. *Domänstyrelsen* (förslaget s. 12) framhåller beträffande storleken av denna ränta, att kravet på avkastning å visst kapital sammanhänger med kapitalplaceringens säkerhet, så att kravet på ränta blir lägre ju säkrare placeringen anses vara, samt att det med fog torde kunna sägas, att kapitalplacering i skog normalt erbjuder ganska stor säkerhet, varför kapitalägaren borde kunna räkna med jämförelsevis låg ränta. Vidare anför domänstyrelsen (förslaget s. 22):

Vad angår den för diskonteringen valda räntefoten, kommer denna att få ungefär samma betydelse för taxeringsvärdena som kapitaliseringsprocenten har enligt de nu gällande bestämmelserna. Kapitaliseringsprocentens sänkning vid 1938 års allmänna fastighetstaxering från fem till fyra procent synes närmast hava föranletts av en önskan att anpassa taxeringsvärdena till de då rådande, stigande konjunkturerna. Virkesprisen, som under åren 1932—1935 varit ganska låga, hade år 1936 förbättrats betydligt och lågo år 1937, då taxeringen skulle taga sin början, avsevärt över medeltalsprisen för åren 1932—1936, som skulle ligga till grund för beräkningen av rotvärdena. Detta skulle få till följd att, trots att skogsfastigheterna i allmänna marknaden värderades högre än vid tiden för 1933 års fastighetstaxering, taxeringsvärdena skulle komma att sjunka. Ett sådant resultat ansågs icke kunna godtagas. Den ifrågavarande sänkningen av kapitaliseringsprocenten beräknades — oaktat rotvärdena skulle bli lägre än vid 1933 års taxering — medföra en höjning av taxeringsvärdena med omkring tretton procent. I verkligheten synes dock höjningen hava blivit något större. Sålunda höjdes skogsvärdena i förhållande till 1933 års taxering med omkring sjutton procent.

Därefter uppgiver domänstyrelsen, att sänkningen av kapitaliseringsprocenten vid 1938 års fastighetstaxering också motiverats med konstaterade ändringar i det allmänna ränteläget, och åberopar i detta sammanhang en uppställning över förändringarna i procenttalen för riksbankens officiella diskonto för 3 månaders växlar under åren 1930—1940. Denna uppställning, kompletterad med dylika procenttal för tiden till och med år 1943 samt med uppgifter om sådan medelränta å guldkantade obligationer under de senaste 10 åren, som omförmäles i 33 § sparbankslagen och som uträknats för 10-årsperioder med slutåren 1937—1943, återgives här:

År	Diskonto för 3 månaders växlar				10-årsränta å guldkantade obligationer
	Vid utgången av år	I medeltal			I medeltal t. o. m. år
		för år	för 5 år	för 10 år	
1930	3·5	3·72			
1931	6·0	4·10			
1932	3·5	4·39			
1933	2·5	3·17			
1934	2·5	2·50			
1935	2·5	2·50			
1936	2·5	2·50	2·50		
1937	2·5	2·50			4·01
1938	2·5	2·50		2·75	3·84
1939	3·0	2·52			3·65
1940	3·5	3·31			3·64
1941	3·0	3·21	3·01		3·55
1942	3·0	3·00			3·42
1943	3·0	3·00			3·33

Domänstyrelsen framhåller i anslutning till den åberopade uppställningen, att räntenivån närmast före framläggande av styrelsens förslag (fram till och med år 1940) visat en uppåtgående tendens men att enbart detta förhållande icke syntes böra föranleda en höjning av den vid taxeringen tillämpade räntefoten. Styrelsen fortsätter:

Då man icke vet, hur de föreslagna bestämmelserna i och för sig komma att verka på taxeringsvärdena (sannolikt komma taxeringsvärdena i genomsnitt att bli något högre), anser sig domänstyrelsen icke nu böra föreslå någon ändring av den vid föregående allmänna fastighetstaxering tillämpade räntefoten. Därest en sådan ändring skulle anses önskvärd, torde emellertid därför erforderliga jämkningar i förslaget till ny skogsvärderingsinstruktion lätt kunna verkställas, eftersom domänstyrelsen, såsom av bil. 1 framgår, vid utarbetande av sina tabeller räknat med 3, 3,5, 4, 4,5 och 5 procent.

Ehuru domänstyrelsen icke heller ansett sig böra föreslå någon ändring i sättet för räntefotens fastställande, vill styrelsen emellertid i detta sammanhang erinra om att man härvid i första hand bör tillse, att den ränta, som lägges till grund för taxeringsvärdena, i görligaste mån överensstämmer med den ränta, som kan anses allmänt gälla för kapitalplacering i skog och att andra synpunkter på denna fråga böra vara ovidkommande. Domänstyrelsen ifrågasätter därför om det icke skulle vara till fördel att fastlåsa den vid taxeringen använda räntefoten vid den allmänna räntenivån. Tänkbara möjligheter vore härvid att låta riksbankens officiella diskonto för tre månaders växlar, uträknat i medeltal för 5 eller 10 år, eller den i sparbankslagen 33 § angivna medelräntan under de senaste 10 åren för guldkantade obligationer bli bestämmande för räntefoten vid skogstaxeringen.

Verkningarna å korrektionsfaktorerna vid användning av olika räntefot för diskonteringsberäkningen åskådliggöras av den i bil. 1 till domänstyrelsens förslag åberopade tabell K (s. 65).

Kammarrätten förordar, att räntefoten fastläses vid den allmänna räntenivån på något av de sätt, som domänstyrelsen ifrågasatt.

Samma mening uttalas av *skogsvårdsstyrelsen i Blekinge län* samt av *länsstyrelsen i Västmanlands län*.

Länsstyrelsen i Kristianstads län anser, att det bör övervägas, huruvida icke vid nästa fastighetstaxering en ytterligare sänkning av kapitaliseringsprocenten bör ske, men att vid detta avgörande hänsyn bör tagas till det genom provtaxeringarna konstaterade förhållandet, att taxering enligt domänstyrelsens förslag kommer att medföra högre taxeringsvärden.

I övrigt har förevarande fråga icke berörts i de avgivna yttrandena.

I *skatteberedningens* promemoria anföres:

En faktor av mycket stor betydelse för taxeringsvärdena enligt båda metoderna är den vid taxeringen använda räntefoten. Denna verkar emellertid icke alldeles på samma sätt vid värdering enligt den nya metoden som vid värdering enligt den hittills gällande. Hittills har den vid kapitalisering av avkastningen använda räntefoten i praktiken haft samma inverkan på en viss fastighets taxeringsvärde oavsett skogens tillstånd, och den har därför kunnat användas som en regulator på den allmänna värdenivån liksom den till grund för beräkning av rotvärdet liggande prisperioden och avdraget för allmänna kostnader. Enligt den nya metoden har räntefoten olika verkan på taxeringsvärdet vid olika sammansättning hos virkesförrådet. Består detta av övervägande äldre skog, timmerskog, kommer denna att bli avgörande för värdet, och, eftersom diskonteringstiden beträffande sådan skog är kort, får räntefoten relativt liten betydelse för taxeringsvärdet. Består däremot virkesförrådet enbart eller till största delen av ungskog, kommer det att bli denna, som bestämmer värdet, och eftersom diskonteringstiderna här äro längre, får räntefoten större inverkan. Särskilt stor blir räntefotens betydelse vid beräkning av markvärdet.

Räntefotens verkan kommer även att variera för olika delar av landet och för olika boniteter. För norra Sverige liksom för mark av dålig beskaffenhet äro diskonteringstiderna överlag längre än för södra Sverige respektive mark av god beskaffenhet.

Nämnda förhållande gör, att man, om den nya metoden genomföres, måste lägga större vikt vid att få räntefoten rätt avvägd i förhållande till i allmänna marknaden gällande ränta för kapitalplacering i skog än hittills varit fallet. Eljest bli taxeringsvärdena de särskilda fastigheterna emellan ej rättvist avvägda.

Vad därefter gäller frågan om valet av räntefot lär hänsyn böra tagas såväl till graden av säkerhet som placeringarnas varaktighet.

Säkerheten fyller givetvis högt ställda anspråk, därest ej värdena sättas så högt att ett mer eller mindre osäkert toppvärde kommer att vara för handen. Att dylika toppvärden komma att föreligga enligt de värderingsgrunder, som förevarande förslag i övrigt innehålla, är ej sannolikt. Jämförelse bör ej ske med placering i skogskredit. En kreditgivare torde normalt räkna även med det osäkerhetsmoment, som ligger i risken att skogsägaren kommer att företaga större avverkningar och därigenom nedbringa värdet. En dylik risk tages ej av den som placerar medel i egen skog.

Emellertid får man ej bortse från att vissa risker föreligga även vid placering av kapital i egen skog. Som sådana kunna nämnas stormskador, insektsvärningar m. m., vilka kunna delvis spoliera det förefintliga kapi-

talet. Skogsägaren kan härvid i extrema fall tvingas utbjuda hela sitt virkesförråd till de ogynnsamma pris, som följa med stor tillgång av virke på en begränsad marknad. Härtill kommer, att virket i dylikt fall kan drabbas av skador (blåyta m. m.), om det måste ligga kvar i skogen över sommarmånaderna.

Vad angår placeringens varaktighet är tydligt, att en mycket lång sådan förutsättes. I normalfallet, där avkastning tämligen omedelbart och därefter jämförelsevis konstant kan uttagas, är förhållandet väsentligen analogt med placering i långfristiga obligationer, låt vara att en skogsägare alltid måste räkna med vissa ojämnheter i avkastningarna från skogen, uppkomna mot hans egen vilja till följd av allmänna arbetskonflikter och dylikt. Beträffande skogsmark, av vilken ingen avkastning kan uttagas förrän efter mycket lång tid, bör räntefoten vara jämförelsevis oberoende av dagsräntan och bestämmas med hänsyn till det medeltal, kring vilket man föreställer sig att den framtida räntan kommer att röra sig, men bör tillika beaktas, att placeringar, som beräknas giva avkastning först i framtiden, kunna antagas vara mindre begärliga. Beträffande ungskog, å vilken avverkningar ej äro att förvänta under de närmaste åren, gäller, ehuru mindre utpräglat, en liknande synpunkt.

Med beaktande av alla dessa synpunkter synes en räntefot, som är högre än den för långfristiga obligationer för närvarande gällande, böra ifrågakomma. Då nämnda obligationsränta i närvarande stund för goda, men ej allenast guldkantade obligationer ligger omkring $3\frac{1}{2}$ procent — under den senaste tioårsperioden har genomsnittsräntan för guldkantade obligationer utgjort $3\frac{1}{3}$ procent — har vid överläggningar inom finansdepartementet en räntefot av $3\frac{3}{4}$ procent ansetts lämplig. Därvid har jämväl beaktats, att räntefoten har så stor betydelse för det inbördes förhållandet mellan korrekptions- och markvärdefaktorer, att man ej bör av försiktighetshänsyn välja en mera avsevärt högre räntefot än den, som synes i och för sig riktig. Önskar man tillgodose kravet på särskild försiktighet, bör detta ske i något annat sammanhang än vid bestämmande av räntefoten.

Bestämmelse om den räntefot, som skall gälla för taxeringen, förekommer i 8 punkten 4 stycket av det överarbetade förslaget till skogsvärderingsinstruktion. Den angivna ändringen av hittills tillämpad räntefot har iakttagits jämväl vid utarbetandet av förslaget till ny skogsvärderingsinstruktion vid den nuvarande metodens bibehållande, vilket skett därigenom att de tal, varmed nettovärdet på ett års normalavkastning enligt 6 punkten 2 stycket och 7 punkten 1 stycket i gällande skogsvärderingsinstruktion skall multipliceras för erhållande av mark- respektive skogsvärde, ändrats till 5 och $21\frac{2}{3}$.

Allmänna kostnader för skogsbruket.

Enligt *gällande bestämmelser* skall från den värdeavkastning, som framkommer vid multiplikation av den för vederbörande fastighet antagna normala årliga virkesavkastningen, uttryckt i kubikmeter per hektar, med det för denna avkastning bestämda rotvärdet per kubikmeter, avdragas $\frac{1}{3}$ för kostnader för skogens vård, förvaltning, bevakning, väg- och byggnadsunderhåll, skogskultur, skyddsdikning, skogsindelning, skatter m. m. (för skyddsskog eller därmed jämförlig skog kan avdraget höjas intill $\frac{1}{2}$ av normala årliga värdeavkastningen). Härigenom kommer såväl markvärdet som skogsvärdet i allmänhet att sänkas med $\frac{1}{3}$ i förhållande till det värde, som skulle

erhållas, om hänsyn endast toges till kapitaliserade värdet av den för framtiden beräknade virkesavkastningen.

I sitt förslag till ny skogsvärderingsinstruktion avser *domänstyrelsen* icke att i princip göra någon ändring härutinnan. Förslaget (s. 75) innehåller sålunda, att från det enligt de nya bestämmelserna uträknade diskonteringsvärdet skall avdragas $\frac{1}{3}$ (för skyddsskog eventuellt mera upp till $\frac{1}{2}$) på grund av ifrågavarande kostnader. Det är avsett, att avdraget skall — som även tidigare varit vanligt — inläggas i hjälptabeller för taxeringen och sålunda i normala fall icke kräva någon särskild räkneoperation under själva taxeringsarbetet.

Domänstyrelsen anför (förslaget s. 32):

Vad angår avdrag för belopp, motsvarande s. k. allmänna kostnader, har domänstyrelsen icke ifrågasatt någon ändring av avdragets storlek, utan föreslår, att detta som tidigare skall utgöra $\frac{1}{3}$ av det utan hänsyn till nämnda kostnader beräknade avkastningsvärdet. Även om det skulle kunna antagas, att det nuvarande avdraget för allmänna kostnader, vilka till sitt belopp torde variera rätt mycket för olika skogsägare eller grupper av skogsägare, i vissa fall (särskilt vid det mindre skogsbruket) kommer att ligga i överkant, är det svårt att under nuvarande förhållanden, då utgifter av ifrågavarande slag synas vara i stigande, finna några skäl för en allmän sänkning av detsamma.

Kammarrätten framhåller, att höjningen av ifrågavarande avdrag vid 1933 års allmänna fastighetstaxering från $\frac{1}{4}$ till $\frac{1}{3}$ möjligen berott på, att man med hänsyn till de vikande prisen på fastigheter ville ernå lägre taxeringsvärden än som motsvarades av medeltalet för rotvärdena under femårsperioden, samt ifrågasätter, om avdraget är rätt avvägt, därest man eftersträvar en paritet med saluvärdena. $\frac{1}{3}$ vore ju en väsentlig del av skogsvärdet, och även om hithörande kostnader måhända för åtskilliga skogar kunde tänkas uppgå till $\frac{1}{3}$ av detta värde, vore det uppenbart, att för många enskildas skogar avdraget skulle kunna beräknas väsentligt lägre.

Professor *Streyffert* anmärker på den schablonisering, som skett genom fastställande av avdraget för allmänna kostnader genomgående till $\frac{1}{3}$, och framhåller, att det just på denna punkt torde finnas större förutsättningar än på någon annan att införa en individuell redovisning utan att därigenom bereda någon nämnvärd olägenhet. Härtill komme, att en dylik individuell redovisning av denna kostnadspost även ur samhällsekonomisk synpunkt vore önskvärd, enär härigenom de skogsägare, som lade ned större kostnader i skogsbruket, i motsvarande grad erhöle en lättnad i beskattningen, medan de, som ej lade ned några sådana kostnader, ej rimligtvis borde erhålla en skattelindring av denna orsak. Lämpligen kunde alltjämt ett maximum för dessa omkostnader stipuleras av förslagsvis det nuvarande avdragets storlek.

Ej heller *länsstyrelsen i Södermanlands län* finner det riktigt, att samtliga skogsägare skola utan vidare äga avdraga $\frac{1}{3}$ som allmänna kostnader, utan föreslår, att avdrag medges efter utredning, som av skogsägaren i varje särskilt fall förebringas. För stora skogskomplex, som för sin skötsel

krävde en större förvaltnings- och bevakningspersonal ävensom anläggande och underhållande av vägar och byggnader, torde avdrag med $\frac{1}{3}$ kanske i vissa fall vara befogat, men för alla mindre skogsarealer torde dessa kostnader i allmänhet vara proportionsvis mycket mindre och ofta helt saknas. I ett vid länsstyrelsens yttrande fogat uttalande av länsjägmästaren i länet framställer denne anmärkning mot att kapitaliserade skatteomkostnader avdragas, då detta ej sker vid annan förmögenhetsvärdering (en obligations saluvärde gjordes exempelvis ej beroende av hur mycket innehavaren finge betala i skatt för innehavet av obligationen och åtnjutande av dess avkastning). Avdrag borde endast ske för sådan skatt, som på grund av garantiskatten uttoges trots att inkomsterna från skogen ej motsvarade ett så högt skattebelopp. Vidare kunde man säga, att skog, som vore bunden vid jordbruksegendomar, ej hade att dragas med så stora kostnader. Merendels ägnades skogen inga omkostnader, utan denna finge sköta sig själv, tills avverkning företoges. Avverkningsomkostnader, som då utbetalades, avdroges vid beräkning av de olika virkessortimentens värden. Då de omkostnader, som verkligen utbetalades för skogens vård och skötsel, givetvis skulle avdragas, borde omkostnadsfrågan ej lösas generellt utan individuellt upptagas vid den årliga beskattningen. Skogen borde alltså åsättas ett avkastningsvärde (= förslagets skogsvärde innan $\frac{1}{3}$ avdragits), med ledning varav garantiskattebeloppet direkt skulle beräknas. Härifrån skulle årligen få avdragas de verkliga omkostnader, som utgått för skogens vård och skötsel och erhöles på detta sätt ett reducerat garantiskattebelopp. Detta förutsatte, att särskild bilaga för skogstaxering infördes.

I ett av *länsstyrelsen i Västmanlands län* överlämnat yttrande av länsjägmästaren i detta län framhålles, att, även om det hittills tillämpade avdraget väl stämmer med kostnadsuppgifter från några större övernorrländska skogsföretag, vilka kostnadsuppgifter enligt vad som meddelats legat som underlag för övervägandena vid utformningen av 1933 och 1938 års skogsvärderingsinstruktioner, synes det föga allmängiltigt och åtminstone ej tillämpligt för hemmansskogsbruket. Avdraget å årsavkastningens värde utgjorde sålunda för en skog om 100 hektar med bonitet 3, rotvärde 5 kronor och relativ skogstillgång 1,0 ej mindre än 500 kronor, vilket näppeligen torde förekomma i verkligheten. Enligt länsjägmästarens mening borde ifrågavarande avdrag ej anknytas till rotvärdet, då det avsåge kostnader av huvudsakligen fast natur, medan rotvärdet vore rörligt och avpassat efter de lokala avsättningsförhållandena, utan fastmer till arealen, varvid viss variation syntes lämplig alltefter skogsbrukets större eller mindre intensitet i olika delar av landet.

Skogsvårdsstyrelsen i Kronobergs län, som anser, att anledningen till det nuvarande låga taxeringsvärdet å skogen till stor del ligger i avdraget för allmänna kostnader, framhåller, att det ej kan vara med rättvisa och billighet förenligt att skogar med till stor del äldre och värdefullt virkesförråd taxeras efter normer, som ställa deras ägare ojämeförlikt gynnsammare än dem, vilkas skogsinnehav utgöres av övervägande yngre och mindre värdefulla bestånd. Det allmänna avdraget borde hellre sättas i omvänt förhållande till skogens värde per hektar.

Jämväl *skogsvårdsstgrelsen i Värmlands län* anser, att, då de allmänna kostnaderna ställa sig ganska olika för skilda skogsägarekategorier och varierande storleksordning å fastigheterna, en närmare undersökning bör företagas, om det nuvarande avdraget för dessa kostnader är rätt avvägt.

Skatteberedningens promemoria innehåller om förevarande fråga följande:

Vid beräkningen av rotvärdet tages hänsyn till alla kostnader, som ha samband med skogens avverkning och utdrivning. Dessutom förekomma emellertid i skogsbruk kostnader för skogens vård, förvaltning m. m., som icke kunna direkt hänföras till en viss avverkad virkeskvantitet. Till dessa kostnader bör hänsyn tagas genom ett allmänt avdrag från skogens beräknade avkastning med därav följande reduktion av skogens taxeringsvärde.

Avgörande för frågan, huruvida en viss utgift skall avdragas vid beräkning av rotvärdet respektive såsom allmän kostnad, torde vara, om den är att hänföra till sådana utgifter, som bruka bestridas av den, som säljer rotstående skog, eller av den, som köper sådan skog. De utgifter, som bruka betalas av köparen, skola avdragas vid rotvärdesberäkningen och de, som bruka bestridas av säljaren, äro att anse som allmänna kostnader. På grund härav äro exempelvis stämplings- och värderingskostnader att hänföra till allmänna kostnader men ej kostnader för intumning eller inmätning av avverkat virke och ej heller skogsaccis och skogsvårdsavgifter (jfr prop. 220/1928 s. 10).

En annan förutsättning för att viss utgift skall avdragas som allmän kostnad är, att den överhuvud taget är avdragsgill. Sålunda skola kostnader för väg- och byggnadsunderhåll avdragas men ej kostnader för nyanläggning eller förbättring av väg eller nybyggnad eller förbättring av byggnad. Vidare skall avdrag göras för kostnader för skyddsdikning — som avser att förhindra försumpning av produktiv mark — men ej för kostnader för höjande av markens produktionsförmåga.

Beträffande det särskilt angivna avdraget för skatter har anmärkts, att sådant bör verkställas endast för de utskylder, som på grund av garanti-skatten uttagas trots att inkomsterna av skogen ej uppgå till stadgad procent av taxeringsvärdet. Denna anmärkning är riktig. Det är endast den merskatt, skogsägaren får betala utöver skatten för kapitalägare i allmänhet på grund av att skogen är föremål för garantiskatt, som skall tagas i beräkning i detta sammanhang.

Vad angår det hittillsvarande avdraget yttrade 1920 års skogsbeskattningskommitté i sitt förslag till 1921 års skogsvärderingsinstruktion (prop. 214/1921, bil. A s. 40), att, fastän ifrågavarande kostnader för olika skogar torde ställa sig ganska olika beroende på den olika intensitet, varmed skogsbruket bedreves, kommittén hade stannat vid att föreslå avdragets bestämmande till viss fix procent, 25 procent av årsavkastningen, vilken kunde anses ganska normal för ordnade skogsbruk med fast avlönad personal för förvaltning och bevakning m. m. Möjligen kunde i vissa fall avdraget för dylika skogsbruk finnas väl lågt, men för smärre skogsbruk, som sköttes av ägaren själv, eventuellt med biträde från skogsvårdsstyrelse eller särskilt tillkallad fackman, kunde åter avdraget förefalla väl högt. Å andra sidan torde emellertid den bruttointkomst, som kunde uttagas vid dylikt mindre skogsbruk, i regel understiga vad som kunde påräknas vid det fackmässigt ordnade skogsbruket, varför ett relativt högt avdrag vid de mindre skogsbruken komme att verka utjämnande på nettoavkastningen, då olika skogsbruk jämfördes med varandra.

Domänstyrelsen anförde vid avgivande av förslag till 1932 års skogsvärderingsinstruktion, däri avdraget för allmänna kostnader höjdes till en tredjedel (prop. 220/1932, bil. s. 79), att det redan 1921 från skogligt håll påpekats, att det då föreslagna avdraget med 25 procent vore för lågt och snarare borde sättas till 33 procent. Vid samma frågas behandling år 1927 hade styrelsen haft anledning att i allt väsentligt inslämma i ett uttalande av professor Tor Jonson, i vilket betonats, att de allmänna kostnaderna under en period av fallande virkespris icke kunde minskas i samma mån. Att avdraget då icke höjts, torde åtminstone delvis ha berott på att detta värdemoment i fastighets-taxeringen beaktats vid valet av kapitaliseringsprocent. Under de år, som därefter förflutit, hade tendensen mot de allmänna kostnadernas större andel av skogens rånetto skärpts, så att styrelsen ansåge det nödvändigt att föreslå en sådan ändring av värderingsgrunderna, att avdraget för nämnda kostnader skedde med en tredjedel i stället för en fjärdedel. För större skogsbruk torde dessa kostnader i själva verket ha utgjort mer än en tredjedel av skogens rånetto.

Departementschefen vid anmälan av fråga om proposition angående sistnämnda skogsvärderingsinstruktion (nr 220/1932 s. 83) framhöll, att det ej påvisats, att den förut tillämpade siffran för omkostnadsavdraget vore under normala förhållanden genomsnittligt för låg, om hänsyn toges även till skogar i enskild ägo. Denna siffra fastställdes ej i instruktionen utan vore inskriven i själva lagen, varför den ej borde ändras från gång till annan. Att departementschefen icke förty anslöte sig till förslaget vore på den grund, att de virkespris, som låge till grund för prissbildningen och därmed för taxeringen, i huvudsak hänförde sig till statens och bolagens försäljningar och inköp, samt att det låge nära till hands att vid dylikt förhållande taga större hänsyn även till dessas allmänna omkostnader. Att, som ifrågasatts, göra olika stora avdrag för privatpersoners och andras skogar kunde ej ifrågakomma, därest man ej kunde göra gällande, att den förra kategorien vore mer värd än den senare, vilket givetvis ej vore förhållandet.

I flera yttranden över domänstyrelsens nu avgivna förslag till nya grunder för skogsvärdering ha framställts anmärkningar mot det nuvarande kostnadsavdragets storlek och sättet för dess beräkning. Det har därför ansetts angeläget att få till stånd en utredning om hur dessa kostnader förhålla sig i verkligheten. Tyvärr har därvid intet annat material stått till buds än uppgifter från domänstyrelsen angående dess utgifter i förevarande avseende.

Vid en på nämnda material grundad approximativ utredning, vilken avsett domänstyrelsens utgifter under åren 1936—1942 och vid vilken hänsyn tagits till att domänstyrelsen även har andra uppgifter än att förvalta de skogar, som lyda under densamma, genom frånräknande av kostnader, som skäligen kunna anses belöpa på dessa uppgifter, har befunnits, att domänstyrelsens allmänna kostnader för skogsbruket i genomsnitt för hela landet under nämnda 7 år uppgått till omkring 32 procent av nettovärdet å försålt virke (rånettovärdet). Vidare synes framgå, att kostnaderna i nordligaste Sverige motsvara större del av rånettovärdet än i landet i övrigt. Det sistnämnda synes emellertid endast gälla för Norrbotten, i det beträffande övriga delar av landet kostnaderna synas utgöra i stort sett lika del av nämnda värde. Proportionerna ha därvid beträffande domänstyrelsens utgifter visat sig vara, att i Norrbotten kostnaderna utgöra cirka 40 procent och i övriga Sverige cirka 30 procent av rånettovärdet.

Ett försök att fastställa i vad mån kostnaderna äro beroende av skogsmarkens areal respektive å marken befintligt virkesförråd har närmast givit vid handen, att marken får anses vara proportionsvis hårdare belastad av kost-

nader än den växande skogen, vilket alltså tyder på att det med hänsyn till virkesavkastningen beräknade värdet å marken bör reduceras med större procentuell andel än motsvarande värde å den växande skogen. Några mera preciserade beräkningar av kostnadernas avhängighet av den ena eller andra faktorn ha naturligtvis härvidlag ej kunnat göras. Det sagda har emellertid framstått som en ganska påtaglig tendens.

På grund av det senast anförda har övervägts, om ej de allmänna kostnaderna borde få inverka starkare vid beräkning av markvärdet än vid beräkning av skogsvärdet. Då emellertid resultatet härav skulle bli, att skogsägarna i norra Sverige, där markvärdet per arealenhet och alltså även ifrågasvarande procentuella andel därav är lägre än i södra Sverige, skulle bli missgynnade, har denna väg måst överges. En sådan anordning skulle nämligen medföra, att kostnadsavdraget, om det t. ex. bestämdes till en tredjedel för markvärdet och en fjärdedel för skogsvärdet, komme att reduceras proportionsvis mera i norra än i södra Sverige (eftersom värdet på ett skogsområde i norra Sverige är starkare lokaliserat till den växande skogen än i södra Sverige) och sålunda få verkningar, som ginge stick i stäv mot andra erfarenheter av utredningen, nämligen att de sammanlagda kostnaderna i nordligaste delen av Sverige, där markvärdet är särskilt lågt, konsumera större del av inkomsterna på försålt virke än i övriga delar av landet.

I detta sammanhang torde böra framhållas, att det ej — som i vissa yttranden föreslagits — lämpligen kan ifrågakomma att avpassa avdraget efter de särskilda förhållandena beträffande olika skogar eller olika kategorier av skogar. En skogs värde i allmänna handeln blir givetvis icke mindre genom att ägaren vid visst tillfälle eller under viss period finner för gott att lägga ned särskilt stora kostnader i sitt skogsbruk. Ej heller torde kunna ifrågakomma att beräkna taxeringsvärdet utan hänsyn till allmänna kostnader samt i stället medgiva avdrag vid den årliga taxeringen för verkligen utbetalda sådana. Taxeringsvärdena ligga till grund icke bara för den kommunala fastighetsskatten utan även för den statliga förmögenhetsskatten, och beträffande den sistnämnda kan man knappast tillämpa ett dylikt förfarande. Däremot skulle man möjligen kunna tänka sig att variera avdraget såtillvida att man tillåte ett något större avdrag i nordligaste Sverige än i övriga delar av landet. Någon utredning, på vilken man skulle kunna grunda en sådan avvägning, saknas dock, och för övrigt synes enligt undersökningen angående kronoskogarna skillnaden icke vara alltför stor.

Vad därefter angår storleken av det avdrag, som sålunda bör tillämpas för alla skogar och för såväl mark- som skogsvärde, talar väl resultatet av utredningen om domänstyrelsens kostnader närmast för bibehållande av det nuvarande tredjedelsavdraget. Det torde emellertid vara obestriddligt, att kostnaderna för de enskilda skogarna äro genomgående lägre än för kronoskogarna. Särskilt gäller detta bondeskogarna, men även bolagsskogarnas förvaltning torde merendels kräva mindre kostnader än kronoskogarnas. En viss sänkning av avdraget för allmänna kostnader, vilket bör någorlunda avpassas efter genomsnittsförhållandena för de olika skogsägarekategorierna, synes därför knappast kunna undgås.

Om sålunda en viss sänkning av det nuvarande avdraget är befogad, får man å andra sidan tänka på att förräntningsprocenten ej lämpligen bör överstiga den för kapitalplacering i skog i verkligheten gällande, att medelpri- sen under den tidsperiod, som skall vara bestämmande för taxeringen, icke förutsättas vara särskilt låga med hänsyn till den konjunkturutveckling man kan vänta sig under den kommande taxeringsperioden, samt att de ändringar, som ifrågasättas beträffande båda dessa faktorer, verka i avsevärd grad i

värdehöjande riktning i förhållande till hittills gällande värden. Man synes därför böra vara ganska försiktig när det gäller att reducera avdraget för allmänna kostnader. Ur denna synpunkt synes en återgång till det ursprungliga 25-procentsavdraget knappast vara att tillråda. En lämplig avvägning synes vara att bestämma avdraget till 30 procent av virkesavkastningsvärdet, vilket kan antagas föranleda en höjning av de nuvarande taxeringsvärdena med 5 procent.

Vad angår skyddsskog eller därmed jämförlig skog har ingen invändning framställts mot det beträffande sådan skog förut tillämpade kostnadsavdraget om högst 50 procent, som för övrigt gällt alltifrån den nuvarande taxeringsmetodens tillkomst. Den nu föreslagna sänkningen av kostnadsavdraget för skog i allmänhet torde ej böra föranleda någon ändring beträffande avdraget för skog av nu ifrågavarande beskaffenhet, utan detta synes böra bibehållas vid sin förutvarande storlek.

Bestämmelserna om avdrag för allmänna kostnader ha i det överarbetade förslaget utbrutits till en särskild punkt 9. Den ifrågasatta ändringen av avdragets storlek har iakttagits även vid utarbetande av förslag till ny skogsvärderingsinstruktion under förutsättning av den nuvarande metodens bibehållande.

Uppskattning av virkesförrådet och det praktiska taxeringsarbetet.

En uppskattning av virkesförrådet å den fastighet, som skall taxeras, är av största vikt vilken taxeringsmetod man än använder. Enligt *nuvarande bestämmelser* bör man göra sig en föreställning om förrådet och dettas fördelning på dimensionsklasser m. m. vid fastställande av den relativa skogstillgången, och enligt *de av domänstyrelsen föreslagna grunderna* utgöra dylika uppgifter direkt underlag för taxeringsvärdet. Det ligger i sakens natur, att huvudparten av beskattningsnämndernas arbete vid taxering av skog kommer att bestå i fastställandet av erforderliga data beträffande virkesförrådet. Mängden av dessa data och svårigheten att bestämma dem på ett någorlunda tillförlitligt sätt bli därför av synnerlig betydelse för respektive metods användbarhet i praktiken.

Domänstyrelsens anmärkningar mot den nu gällande metoden för taxering av skog rikta sig huvudsakligen mot svårigheterna vid fastställande av den relativa skogstillgången. Domänstyrelsen anför härom (förslaget s. 8):

I skogsvärderingsinstruktionen stadgas angående fastställande av den relativa skogstillgången, att, om växande skog innehåller ett så beskaffat virkesförråd, att den beräknade normala värdeavkastningen genast och uthålligt kan uttagas, normal skogstillgång skall anses föreligga. I detta fall är talet för relativa skogstillgången 1,0. Vidare är vid instruktionen fogad en tabell (tabell II), avsedd att för olika boniteter och omloppstider utvisa storleken av virkesförrådet vid normal skogstillgång. Om man nu beträffande en viss skogsfastighet icke känner avkastningsförhållandena under en avsevärd tid, har man emellertid ingen direkt ledning av ovannämnda definition vid bedömande av, huruvida skogstillgången är normal eller ej, och i allmänhet gives ej heller sådan ledning av berörda tabell, därför att denna endast är användbar för skogar, som innehålla virke »i normal ålders- och dimensionsfördelning». Hur det skall kunna konstateras, att man har med skogar av

sistnämnda slag att göra, därom giver instruktionen inga direkta regler, och någon anvisning lämnas ej på hur man i motsatt fall skall kunna fastställa, i vad mån skogstillgången avviker från den normala och hur mycket relativa skogstillgången på den grund över- eller understiger 1,0.

Man har prövat olika metoder för att vid bestämmande av relativa skogstillgången för viss skog kunna taga hänsyn till dennas avvikelser från normaltillståndet även i fråga om skogens ålders- och dimensionsfördelning. Man har sålunda sökt beräkna, hur stor virkesmassa var och en av vissa angivna åldersklasser bör innehålla vid normal skogstillgång, samt i det aktuella fallet låtit relativa skogstillgången bestämmas icke blott av det faktiska virkesförrådets storlek i förhållande till normalförrådets storlek utan även av det faktiska virkesförrådets åldersklassfördelning (»massamedelålder») i förhållande till normalförrådets åldersklassfördelning. I andra fall har man genom uppdelning av virkesförrådet på olika diameterklasser sökt räkna ut, hur de rotstående trädens fördelning på olika sådana klasser förhåller sig till fördelningen hos normalbeståndet och på detta sätt sökt få fram relationstal, som man kan låta inverka på den relativa skogstillgången. Dessa och andra metoder, som prövats, äga det gemensamt, att de kräva ingående kännedom om den skog man skall taxera samt att deras praktiska tillämpning är mycket invecklad.

Att man icke i författningstext och anvisningar kunnat lämna någon fullständig och lättfattlig definition på begreppet relativ skogstillgång är naturligtvis en svaghet. Denna undanröjes icke därav att för vissa fall anvisats en metod att fastställa taxeringsvärdet utan att använda relativa skogstillgången såsom hjälpmedel vid taxeringen. Med det sist sagda åsyftas näst sista stycket i skogsvärderingsinstruktionen, som lyder:

»Innebörden av ovan angivna värderingsmetod belyses därav, att å skogar, för vilka tillförlitliga hushållningsplaner finnas, ur vilka översikt kan erhållas rörande den virkesavkastning, som omedelbart och i framtiden årligen bör kunna utvinnas, skogens och skogsmarkens sammanlagda värde kan erhållas på det sätt att dessa avkastningar värderas i penningar med tillämpning av de priser, som varit bestämmande för det enligt punkt 5 beräknade rotvärdet, och skogsbrukets hela till nutiden diskonterade avkastning därefter uträknas efter 4 procents räntefot, varefter avdrag sker med en tredjedel för beräknade omkostnader. Av det sålunda erhållna värdet skall ett enligt ovan i punkt 6 angivna grunder beräknat värde redovisas såsom skogsmarkens avkastningsvärde, resten såsom den växande skogens värde. Relativa skogstillgången är i detta fall det tal, som erhålles, om nämnda värde å den växande skogen divideras med $20\frac{1}{2}$ gånger den normala årliga värdeavkastningen, minskad med en tredjedel.»

Här belyses sålunda innebörden av värderingsförfarandet genom en annan metod än den med instruktionen egentligen avsedda. I stället för att taxeringsvärdet uträknas genom kapitalisering av den årliga avkastningen av skogen (kapitaliseringsmetoden), talas här om att värdesättningen kan ske genom diskontering till nutidsvärde av de avkastningsbelopp, tagna var för sig, som framdeles beräknas kunna utvinnas ur skogen. Vid sistnämnda metod saknar relativa skogstillgången som hjälpfaktor betydelse för taxeringen, men en anledning till att man även för dylika skogar vill få fram ett uttryck härför torde väl vara den, att relativa skogstillgången för en sådan skog anses värdefull såsom jämförelsegrund vid taxering av andra liknande skogar, för vilka icke finnas tillförlitliga hushållningsplaner. Då relativa skogstillgången beror på så många samtidigt verkande faktorer (bonitet, virkesförråd och dess ålders- och dimensionsfördelning m. m.) och sålunda är icke endast en

massafaktor utan även en värdefaktor, blir den emellertid även vid jämförelser svårhanterlig. Om bonitet och avsättningsläge äro någorlunda likartade, synes man lika väl kunna taga det åsatta taxeringsvärdet per hektar direkt som utgångspunkt för jämförelsen. Om man sålunda för viss skog har exakta tal för dels relativa skogstillgången och dels taxeringsvärdet per hektar, torde det ligga lika nära till hands, att man vid taxering av en jämförbar skog direkt söker bilda sig en upplåtning om hur värdet på denna skog förhåller sig till det givna värdet på den som jämförelsematerial använda skogen som att man först söker fastställa förhållandet mellan relativa skogstillgången å de båda taxeringsobjekten och därefter beräknar värdet å den skog man skall taxera. I praktiken torde det också, även när det gäller taxering av skogar, för vilka icke finnas hushållningsplaner, icke vara ovanligt, att man fastställer värdet först och sedan räknar ut relativa skogstillgången.

Sedan domänstyrelsen därefter på grund av de erinringar, som riktats mot gällande bestämmelser, förordat genomförande av en metod, enligt vilken man alltid skulle utföra värderingen genom diskontering av kommande avkastningar till nuvärde (diskonteringsmetoden), därvid man skulle mera direkt än vad nu är fallet kunna utgå från det vid taxeringstillfället befintliga virkesförrådet och dess sammansättning i fråga om grövre och klenare dimensioner, framhåller styrelsen (förslaget s. 12), att man i så fall beträffande de planmässigt skötta skogarna skulle kunna grunda uppskattningen direkt på de förefintliga hushållningsplanerna, och att det beträffande övriga skogar ej heller skulle möta alltför stora svårigheter att få fram någorlunda riktiga grundvärden. Det torde sålunda, säger styrelsen, och detta gäller såväl skogligt utbildade taxeringsmän som andra, vara betydligt lättare och kännas mera betryggande att vid enbart bedömning fastställa, hur mycket en skog ungefärligen innehåller av barrskog och lövskog samt hur den förstnämnda är fördelad på grövre och klenare skog (timmerskog, massavedskog och vedskog), än att fastställa hur det för tillfället å skogen befintliga virkesförrådet förhåller sig till det virkesförråd, som skulle finnas å skogen, om denna befunne sig i ett tänkt normaltillstånd.

Domänstyrelsen kommer därpå in på frågan i vad mån man vid uppskattningen av virkesförrådet kan draga nytta av riksskogstaxeringen, som i sin första omgång övergått hela landet åren 1923—1929, och anför härom (s. 15):

Då skogens faktiska tillstånd och förhållanden i övrigt, sådana de befunnits vid riksskogstaxeringen, läggas till grund för värderingen, komma riksskogstaxeringens uppgifter att få stort värde även såsom kontroll mot verkligheten beträffande den vid fastighetstaxeringen gjorda uppskattningen av virkesförråd m. m. för visst begränsat område. Vid de senaste allmänna fastighetstaxeringarna ha länen använts som dylika kontrollområden, och det har sålunda blivit fastighetsprövningsnämnderna, som fått verkställa kontrollen. Det synes emellertid vara till väsentlig fördel, om kontrollen kunde ske redan i fastighetstaxeringsnämnderna och om kontrollområdena sålunda minskades till fastighetstaxeringsdistrikten. Olägenheterna härvid äro, att ju mera man minskar kontrollområdena ju större bliva felmöjligheterna hos de från riksskogstaxeringen erhållna uppgifterna. Vidare får man beakta, att för mindre områden förändringarna av virkesförrådet m. m. från tid till annan kunna tänkas bliva så stora att de märkbart inverka på värdeförhållandena. Av

denna anledning torde man för kontroll av dylika mindre områden icke böra använda riksskogstaxeringens siffror, om dessa äro mer än 10 à 15 år gamla. Riksskogstaxeringens första omgång avslutades som nämnts år 1929, och uppgifterna härifrån torde därför icke längre vara användbara för mindre kontrollområden än länen. I den mån siffrorna från andra omgången, som påbörjades år 1938, bliva tillgängliga, torde man dock böra taga upp frågan om kontrollområdenas förändring i enlighet med vad nu sagts.

Vid företagen undersökning av materialet från 1938 års riksskogstaxering av Västernorrlands län har det med hänsyn till förut anförda synpunkter visat sig icke vara tillrådligt att använda de vid senaste allmänna fastighetstaxeringen förekommande taxeringsdistrikten som kontrollområden. Vid undersökningen har emellertid kunnat konstateras, att distrikten, om de kunde på visst sätt förstöras och avrundas — innebärande att antalet distrikt skulle för nämnda läns landsbygd komma att inskränkas från nuvarande 14 till 7 — skulle utan risk för större felmöjligheter kunna användas som kontrollområden. Beträffande län, som ännu icke varit föremål för riksskogstaxering i andra omgången, torde för övrigt, i den mån svårigheter skulle visa sig uppstå för erforderliga ändringar av fastighetstaxeringsdistrikten, ifrågavarande syfte även kunna nås genom en jämkning av det vid riksskogstaxeringen, som sker medelst s. k. linjetaxering, använda avståndet mellan linjerna.

I övrigt framhåller domänstyrelsen (s. 19):

Vid den nu angivna metodens tillämpning komma naturligtvis svårigheter att uppstå i de fall, då tillförlitliga uppgifter om virkesförrådet saknas. Någon möjlighet att helt undvika dylika svårigheter finnes emellertid icke, så länge man icke anser sig kunna ålägga den enskilde skogsägaren att genom enkel trädräkning eller dylikt företaga en uppmätning av sin skog. Det föreslagna systemet torde dock begränsa de svårbedömda fallen till det minsta tänkbara antalet. Många skogar ha vid försäljning, skifte eller dylikt undergått mätning i någon form, och om denna mätning icke ligger alltför långt tillbaka i tiden, bör man med ledning av densamma samt uppgifter om bonitet och efter mätningen gjorda virkesuttag kunna göra en någorlunda tillförlitlig beräkning. Det torde för övrigt bliva allt vanligare att hushållningsplaner upprättas även av de ägargrupper, som nu merendels icke hava sina skogar indelade. Enligt vad domänstyrelsen har sig bekant ha också ett flertal skogsvårdsstyrelser sedan längre tid vidtagit åtgärder för att främja dylik planläggning. Beträffande skogar, för vilka icke finnas förrådsuppgifter, återstår möjligheten till jämförelse med närbelägna skogar, för vilka finnas dylika uppgifter om virkesförrådet. I detta avseende är domänstyrelsen, som förut framhållits, övertygad om att det föreslagna systemet giver bättre och säkrare hållpunkter än det nuvarande. För sådan jämförelse torde med fördel kunna användas de siffror, som angiva virkesförrådet i medeltal för län eller del av län enligt riksskogstaxeringen. — — — Slutligen torde böra beaktas den fördel för den enskilde skogsägaren, som ligger däri att denne, om hans skog blir för högt taxerad, kan genom enklast tänkbara skogliga förrättning visa, att taxeringen är felaktig.

Tabeller över riksskogstaxeringens medeltalssiffror beträffande virkesförrådet för län eller mindre områden återgivas i samband med domänstyrelsens specialmotivering till dess förslag. Där angives jämväl, hur dessa siffror skola kunna användas i det fall att för en fastighet finnes hushållningsplan, som endast upptager skogens fördelning på åldersklasser, vilka sålunda måste

överföras till grovleksklasser m. m. (se förslaget s. 24—30). I sammanhang härmed anför domänstyrelsen bl. a. (s. 27):

I de fall, där skogen uppräknats eller mätts i någon form, böra de härvid erhållna uppgifterna läggas till grund för taxeringen. Då dylika uppgifter i allmänhet endast torde vara tillgängliga för fastighetsägaren, bör denne beredas tillfälle att lämna dem i samband med avgivande av fastighetsdeklaration för fastigheten. I deklaraionsformuläret bör därför lämnas rum för meddelande av vederbörliga uppgifter om virkesförrådet. Dylika uppgifter torde för övrigt böra lämnas av ägaren även om han icke har tillgång till någon uppräkningslängd eller andra mätningshandlingar, fastän de i detta fall givetvis icke kunna förväntas få samma värde som när uppgifterna äro på angivet sätt bestyrkta.

Närmare redogörelse för virkesförrådets uppdelning i skogs-(förråds-)grupper lämnas i den vid förslaget fogade bil. 1 (se s. 35).

Syftet med den av domänstyrelsen verkställda *provtaxeringen* var i första hand, att man skulle få en föreställning om den föreslagna metodens användbarhet i praktiken. Därför försökte man anordna provtaxeringen så, att arbetet såvitt möjligt överensstämde med förfarandet vid allmän fastighets-taxering. Sålunda utsågos provtaxeringsnämnder, motsvarande vid fastighets-taxering fungerande beredningsnämnder, och därvid tillkallades i första hand de förutvarande beredningsnämndernas ledamöter i den mån de voro förtrogna med skogsförhållandena i orten. Framförallt sökte man emellertid tillse, att lokalkännedom om skogsförhållandena skulle finnas representerad från alla delar av respektive kommun.

För underlättande av virkesförrådets redovisning införskaffades i förväg uppgifter från skogsindelningsplaner m. m. beträffande allmänna skogar och vissa större enskilda sådana. Då för övriga enskilda skogar dylika uppgifter funnos tillgängliga endast i undantagsfall, befanns det, att primäruppgifterna beträffande virkesförrådet i de flesta fall måste bedömas av respektive provtaxeringsnämnd. Därvid framgick, att taxeringsarbetet kunde betydligt underlättas genom upprättande av hjälptabeller, som vid olika förekommande fall direkt angåve för det slutliga taxeringsvärdet (skogsvärdet) bestämmande kubikmeterpris för varje förekommande förrådsgrupp (d. v. s. med korrektionsfaktorns inverkan och avdrag för allmänna kostnader inlagda i tabellerna). Man kunde sålunda exempelvis vid taxering av en fastighet i Mörlunda kommun, efter det vederbörliga bestämningar beträffande virkesförrådet skett, inskränka sig till att fastställa transportvägen för virket till närmaste bilväg och därefter direkt ur tabellen utläsa priset på detsamma. Uppställningen av en dylik tabell, benämnd hjälptabell nr 1, framgår av härvid fogade *bilaga 6*.

Emellertid befanns det, att taxeringsarbetet kunde och i vissa fall borde ytterligare förenklas. Det konstaterades nämligen, att om en med skogliga förhållanden mindre väl förtrogen person i de fall, då faktiska uppgifter om virkesförrådet saknades, skulle lämna alla för tillämpning av nyssnämnda tabell erforderliga uppgifter (totalt virkesförråd i kubikmeter per hektar, löv-

skog i kubikmeter per hektar, timmerskog i procent av barrskogen, massavedskog i procent av barrskogen, gran i procent av timmerskogen samt gran i procent av massavedskogen), förelåge stor risk att uppgifterna bleve stridande icke blott mot verkligheten utan även mot varandra. Det visade sig emellertid möjligt att undkomma flera av dessa bedömningar. Enligt vunnen erfarenhet varierade nämligen inom ett virkesförråd av icke alltför ovanlig sammansättning förekomsten av massavedskog icke alltför mycket vid en viss förekomst av timmerskog, varjämte graninblandningen i barrblandskog i regel vore mindre i timmerskog än i massavedskog. Det hade därför ansetts möjligt att upprätta en hjälptabell, benämnd hjälptabell nr 2 (se *bilaga 7*), vid vars användning uppgifter endast skulle lämnas om virkesförråd i kubikmeter per hektar, lövskog i kubikmeter per hektar, procent timmerskog av barrskog samt procent gran av hela barrskogsförrådet. Denna tabell förutsätter, vid en viss bedömd procent timmerskog hos barrskogsförrådet, att av det återstående barrskogsförrådet massavedskog och vedskog förekomma i en viss bestämd relation enligt företagna statistiska utredningar. Likaså förutsätter den, att en viss granprocent av hela barrskogsförrådet svarar mot vissa, likaledes på statistisk väg utrönta, granprocenter hos timmerskog och massavedskog. (Vedskogens granprocent saknar betydelse, enär vedskogspriset alltid sattes i viss relation till priset på massavedskogen.) Användning av denna tabell medför även en förenkling vid själva uträkningen av en fastighets skogsvärde, enär endast två å-pris erfordras, nämligen ett medelpris för all barrskog och ett pris för lövskog.

De för provtaxeringen i Valbo och Burträsk socknar erforderliga hjälptabellerna kunde uppställas ungefär på samma sätt som de i Mörlunda socken använda. De för taxeringen i Riseberga socken erforderliga tabellerna måste däremot givas ett något avvikande utseende (se *bilaga 8*). Här behövde nämligen barrskogsförrådets granprocent icke bedömas, då samma virkespris gällde för tall och gran. Icke heller behövde hänsyn tagas till proportionerna mellan massavedskog och barrvedskog, enär å-prisen även för dessa båda förrådsgrupper voro i det alira närmaste lika. En annan säregenhet var, att boken måste redovisas i särskilda förrådsgrupper, varvid det befanns lämpligt att dit hänföra även eken. Som av tabellerna framgår, erfordrades vid användning av hjälptabell nr 2 för barrskogen endast uppgift om kubikmassan per hektar och timmerskogsprocenten, för bok- och ekskog endast uppgift om kubikmassan per hektar och grovskogsprocenten samt för övrig lövskog allenast uppgift om kubikmassan per hektar.

Det ifrågasattes även användning av en tabelltyp (hjelptabell nr 3), som skulle ytterligare förenkla taxeringen. Vid på grundval av provtaxeringen i Mörlunda, Valbo och Burträsk socknar gjorda undersökningar om virkesförrådets genomsnittliga sammansättning vid olika storlek av detsamma framgick nämligen, att man kunde fastställa vissa allmänna normer härför. Sålunda befanns lövskogsförekomsten, räknad i kubikmeter per hektar, vara i stort selt oberoende av virkesförrådets storlek, möjligen med en tendens till ökning där sammanlagda förrådet var mycket litet, under det att barr-

skogens timmerskogsprocent visade sig stiga med stigande virkesförråd. Följden härav blev, att under i övrigt lika förhållanden skogsvärdets å-pris i medeltal för hela virkesförrådet kom att stiga med stigande virkesförråd per hektar. Denna stegring kunde fixeras, och på grundval härav kunde utarbetas en tabell av den typ, som *bilaga 9* utvisar.

De primäruppgifter, som erfordras vid användning av sistnämnda tabell, äro, om man frånser arealen, endast virkesförrådet i kubikmeter per hektar samt omkostnadsklassen. Skogsvärdet framkommer såsom visst värde per hektar och taxeringsvärdet erhålles genom multiplikation av detta värde med antalet hektar.

För Riseberga socken kunde en dylik tabell icke upprättas, enär något lagbundet samband mellan virkesförråd per hektar och trädslagssammansättning ej kunde konstateras. Här underlättades emellertid arbetet av att det i regel endast förekom lövskog på de särskilda fastigheterna och endast säl-lan både lövskog och barrskog på samma fastighet.

Angående de olika tabellernas användbarhet uppgiver domänstyrelsen, att hjälptabell nr 1 visat sig företrädesvis kunna användas vid taxering av fastigheter, beträffande vilka uppgifter om virkesförrådet och dettas fördelning på förrådsgrupper i förväg vore kända genom verkställda skogsuppskattningar. Däremot hade hjälptabell nr 2 kommit till användning i de allra flesta fall, då faktiska uppgifter om virkesförrådet saknades. Man hade alltså bedömt totala virkesförrådet i kubikmeter per hektar, lövskog i kubikmeter per hektar, timmerskog i procent av barrskogsförrådet samt granskog i procent av barrskogsförrådet. En uppdelning av barrskogsförrådet även på massavedskog (och vedskog) hade förekommit huvudsakligen i sådana fall, då timmerskog helt eller nästan helt saknats.

Någon tabell av den typ, som betecknats hjälptabell nr 3, kunde icke användas vid provtaxeringen, då upprättande av sådana tabeller förutsätter ingående statistiska utredningar angående virkesförrådets sammansättning i olika delar av landet, vilka ännu ej verkställts (bil. 9 grundar sig på av provtaxeringsnämnden i Mörlunda socken bedömda och icke på faktiska uppgifter). Angående deras användbarhet framhåller domänstyrelsen, att tabelltypen torde ha sitt största berättigande i de fall, då vederbörande uppgiftslämnare icke anser sig kunna lämna mera detaljerade upplysningar om virkesförrådet än medelkubikmassan per hektar. Av provtaxeringen hade framgått, att nämndledamöter och skogssakkunniga i allmänhet rätt väl kände till de större och medelstora skogarna, varemot beträffande mycket små skogar uppgifterna ofta vore svävande. Tabelltypen torde därför bäst passa för småskogar, detta också av den anledningen, att det för dylika skogar, av några hektars storlek, vore av mycket underordnad betydelse för taxeringsresultatet, att primäruppgifterna något avrundades. Om man å andra sidan lade huvudvikten vid enkelhet i taxeringsförfarandet, torde denna förenklade metod kunna tillämpas i ganska stor utsträckning, i varje fall med minst lika stor säkerhet vid bestämmande av värderelationerna som i regel erhöles enligt nu gällande taxeringsmetod. I de fall då relativa skogstillgången fast-

ställt genom ren bedömning, syntes detta oftast ha tillgått så, att man, där-
est man överhuvud taget gjort något övervägande beträffande virkesförrådets
storlek, direkt grundat relativa skogstillgången på relativa virkesförrådet och
verkställt korrigeringar endast i de fall, då slutresultatet visat sig bliva uppen-
bart orimligt. Den förenklade metoden med användning av ifrågavarande
hjälpställ tog emellertid hänsyn icke blott till virkesförrådets storlek utan
även till dess sannolika diameterklass- och trädslagssammansättning. Den
borde alltså giva ett bättre uttryck för virkesförrådets relativa värde än den
rena »förrådsmetoden» för bestämmande av relativ skogstillgång enligt nu
gällande taxeringsmetod.

Angående själva förfarandet vid provtaxeringen uppgiver domänstyrelsen,
att i Valbo, Riseberga och Mörlunda socknar första sammanträdesdagen an-
slagits till förberedande sammanträden och exkursioner till typskogar, be-
träffande vilka uppgifter om virkesförrådet och dess fördelning i förväg an-
skaffats genom linjetaxering eller trädräkning. Exkursionerna hade berört
2 å 3 typskogar inom varje socken, och därvid hade, sedan en typskog be-
siktigats på marken, exkursionsdeltagarna fått bedöma erforderliga primär-
uppgifter angående virkesförrådet, varefter motsvarande faktiska uppgifter
meddelats enligt den utförda linjetaxeringen eller trädräkningen. För Bur-
träsk socken hade någon dylik exkursion ej förekommit. Vid det egentliga
taxeringsarbetets påbörjande hade lämnats en orientering angående detsam-
ma, men därefter hade arbetet överlämnats till nämnderna, vilka fullt själv-
ständigt verkställt taxeringarna. En domänverkstjänsteman hade emellertid
hela tiden närvarit för att taga del av de erfarenheter, som under arbetets
lopp kunnat framkomma, på begäran lämna upplysningar samt diskutera
och föranstalta om de förändringar i arbetsmetoderna, som under arbetets
gång kunnat anses påkallade med hänsyn till gjorda erfarenheter. I början
hade arbetet ordnats så, att vederbörande nämnd först bestämt och i läng-
den utsatt de primäruppgifter, som erfordrats för skogsvärdets beräkning,
varefter nämnden själv uträknat värdet för fastigheten samt diskuterat det
framkomna resultatet och jämfört det med motsvarande resultat från 1938
års fastighetstaxering. Samma förfaringssätt hade upprepats fastighet för
fastighet, till dess nämnden hunnit bliva förtrogen med arbetet. Därefter ha-
de nämnden övergått till att endast fastställa primäruppgifterna samt låtit
anställda räknebiträden uträkna skogsvärdena. Så fort ett lämpligt antal fas-
tigheter på detta sätt taxerats, hade emellertid nämnden genomgått resulta-
ten. Med detta arbetssätt hade, om man bortser från exkursioner och inle-
dande sammanträden, för hela provtaxeringen, omfattande sammanlagt 2 831
fastigheter i de 4 ifrågavarande socknarna, krävts 27 sammanträdesdagar och
153,25 timmar (därvid taxeringsnämnden för Burträsk socken, som arbetat
på 2 sektioner, räknats som 2 särskilda nämnder), d. v. s. varje nämnd hade
i genomsnitt medhunnit 105 taxeringsenheter per dag och 18,5 per timme.

Efter taxeringsarbetets avslutande hade ledamöterna i varje nämnd tillfrå-
gats om till vilka faktorer, förutom kubikmassan per hektar, hänsyn tagits
vid bestämning av den relativa skogstillgången vid föregående allmänna

fastighetstaxeringar. Härpå hade enligt redogörelsen för provtaxeringen lämnats följande svar:

För Mörlunda kommun, där ordföranden i provtaxeringsnämnden fungerat som ordförande såväl i ett antal beredningsnämnder som i vederbörande fastighetstaxeringsnämnd, meddelades att justering vid relativa skogstillgångens bestämmande med hänsyn till åldersförhållanden (grovlek) och kvalitet förekommit inom taxeringsdistriktet, men inom Mörlunda kommun undantagsvis. För bondskogar kunde dylika justeringar ej göras på grundval av siffermässiga uppgifter utan endast på känn. Man »gick bakvägen» med utgångspunkt från det skogsvärde, som ansågs rimligt, och justerade relativa skogstillgången därefter.

För Riseberga kommun anfördes, att relativa skogstillgången brukade justeras vid dålig terräng och lång körväg, enär möjlighet saknades att tillräckligt differentiera kubikmeterpriset med hänsyn till dessa förhållanden. Däremot förekom icke justeringar med hänsyn till trädslagsförekomsten; lövskog och barrskog ansågos nämligen likvärdiga. Icke heller ansågs skillnader i värde föreligga mellan grov och klen skog — med tanke på boken, som här är det viktigaste trädslaget. Vad barrskogen beträffar saknade denna praktiskt taget betydelse i kommunen utom för kronan, som själv deklarerade relativ skogstillgång. Ingen hänsyn togs heller till åldersförhållanden. Däremot justerades alltid den relativa skogstillgången »bakifrån» med hänsyn till slutvärdet på fastigheten, då så ansågs erforderligt.

För Valbo kommun anfördes. Vid 1933 års och tidigare fastighetstaxeringar användes relativa skogstillgången som regulator för att få fram ett rättvist värde på hela fastigheten. Gällande föreskrifter hindrade nämligen i vissa fall åsättande av ett rättvist värde för åkerjord. Vid 1938 års fastighetstaxering förbjöds denna användning av relativa skogstillgången, men det visade sig svårt att helt komma ifrån äldre praxis i detta avseende. Man gick i stort sett efter relativa virkesförrådet. Då utredningar presterats angående relativ massaålder (för bolag och staten) justerades relativa skogstillgången i enlighet härmed.

För bondskogarna fanns intet siffermaterial till stöd för justeringar på grund av åldersförhållanden. Det förekom dock, att sådana verkställdes, men i så fall mera på känn.

För Burträsk kommun anfördes. Vid bestämmande av relativa skogstillgången förekom ingen annan justering än en höjning vid större förekomst av överårig skog, vanligen med 0,1. Till virkesavkastningens kvalitet och grovlek togs hänsyn på så sätt, att normalkubikmeterens bruttopris ändrades — och via bruttopriset givetvis även rotpriset — om skogens avkastning ansågs ha en annan sortimentssammansättning än normalkubikmeterens.

En därefter framställd fråga om vilket som från nämndernas synpunkt vore lättast, att bestämma bonitet och relativ skogstillgång enligt gällande metod eller lämna erforderliga uppgifter enligt den föreslagna metoden, hade besvarats på följande sätt:

I Mörlunda kommun ansåg nämnden enhälligt, att det var enklare att bedöma primärfaktorerna enligt föreslagen metod än enligt gällande metod.

I Riseberga kommun ansåg nämnden enhälligt, att det var avgjort lättare att bedöma primärfaktorerna enligt föreslagen metod än enligt gällande metod.

För Valbo kommun anförde den skogssakkunnige (länsskogsvaktare). Det är lättare för en skogssakkunnig att i siffror översätta de upplysningar, han

kan erhålla från nämndledamöterna angående virkesförrådet enligt den föreslagna metoden än de uppgifter, som kunna lämnas till stöd för beräkning av relativ skogstillgång. Nämnden i övrigt anförde, att det från början ställde sig ovant att tänka i kubikmassa per hektar, men det ginge bra, om man hade tillgång till ett antal typskogar och nämnden finge tid på sig att inhämta upplysningar om övriga skogar och göra jämförelser mellan dessa och typskogarna (behovet av typskogar vitsordades för övrigt i annat sammanhang även av de övriga nämnder, som fått tillfälle att besöka dylika skogar).

För Burträsk kommun anförde den av de skogsakkunnige, som deltagit vid skogsvärdering enligt båda metoderna (länsskogvaktare), att den skogsakkunnige borde ha ungefär lika lätt att behärska båda metoderna, men antalet felkällor vid bedömning av primäruppgifterna torde bli färre vid den föreslagna metoden. Nämnden i övrigt anförde, att för en icke skogsakkunnig torde det vara lättare att bedöma erforderliga uppgifter om virkesförrådet än bonitet och relativ skogstillgång.

I övrigt framhölls inom nämnderna bl. a., att hjälptabellernas användning icke berett ledamöterna någon svårighet. Inom en av nämnderna uttalades, att varje ledamot borde ha tillgång till blanketter, där han i förväg kunde anteckna erforderliga uppgifter om virkesförrådet å fastigheterna inom den del av kommunen, som han närmast skulle ha att svara för.

Före själva taxeringen hade uppskattning av virkesförrådet genom trädräkning eller linjetaxering på marken verkställt beträffande 29 fastigheter i Valbo, Mörlunda och Riseberga socknar. Av dessa användes 10 som typskogar, under det återstoden, nämligen 9 i Mörlunda socken samt 5 i envar av Valbo och Riseberga socknar, utnyttjades för stickprovskontroll på nämndernas bedömningsförmåga. Det visade sig därvid, att nämnderna för dessa 19 fastigheter gjort sig skyldiga till en undervärdering av skogsvärdet som, om man bortser från felbedömningar beträffande arealen, uppgick till i medeltal 8,5 procent. Hur kontrollen utföll för de särskilda fastigheterna och kommunerna framgår av härvid fogade *bilaga 10*.

I redogörelsen för provtaxeringen anföres angående resultatet av denna stickprovskontroll m. m.:

För virkesförrådet per hektar framträder i medeltalen någon tendens till underskattning. Då felbedömningen av skogsvärde per hektar procentuellt är nästan lika som felbedömningen av virkesförråd per hektar, framgår härav, att någon felbedömning av kubikmeterprisen — eller grovleksförhållandena — som medeltal ej förekommit. Att felbedömningen av totala skogsvärdet är procentuellt något större än av skogsvärdet per hektar, beror i sin tur på underskattningen av skogsmarksarealen. — — — Tyvärr låter det sig icke göra att med ledning av nu gjorda uppmätningar konstatera motsvarande felbedömningar vid 1938 års fastighetstaxering. Dels kan man icke ur primäruppgifterna med säkerhet avgöra, vilken kubikmassa per hektar, som ligger till grund för beräkningen av skogsvärde år 1938, dels kan virkesförrådet på enskilda fastigheter ha undergått stora förändringar under mellantiden, och slutligen kunna metoderna vad skogsvärdet beträffar ge olika resultat även vid samma förutsättningar beträffande virkesförrådet.

För Burträsk socken skedde kontrollen icke i form av stickprovsonder- sökningar beträffande enskilda fastigheter utan genom jämförelse av slut-

resultatet för hela socknen med resultatet av en under år 1941 genom riksskogstaxeringsnämndens försorg utförd linjetaxering av socknen. Burträsk socken hade under sommaren 1941 varit föremål för taxering i samband med den allmänna riksskogstaxeringen av Västerbottens läns kustland, därvid linjeavståndet varit 10 kilometer. I och för provtaxeringen hade riksskogstaxeringsnämnden därefter inlagt ytterligare ett nät av taxeringslinjer inom socknen, varigenom linjeavståndet nedbragts till i medeltal 5 kilometer. Kontrollen kom i detta fall att avse, hur provtaxeringsnämnden, som före taxeringsarbetets påbörjande meddelats resultatet av den sålunda verkställda linjetaxeringen, lyckats med sin virkesförrådsuppskattning i medeltal, i kubikmeter per hektar, med förekommande uppdelning på förrådsgrupper. Hur denna kontroll utföll och vilka justeringar, som på grund av densamma ansågos erforderliga i nämndens bedömningar (endast uppskattningen av lövskogen krävde justering) framgår av följande sammanställning.

Virkesförråd	Enligt riksskogstaxeringen 1941			Enligt provtaxeringsnämnden				
	fm ³ /ha	summa fm ³ /ha	medel- fel fm ³ /ha	ursprunglig uppskattning		efter nämndens korrektion		Korrektion fm ³ /ha
				fm ³ /ha	summa fm ³ /ha	fm ³ /ha	summa fm ³ /ha	
Barrtimmerskog	12·2		0·9	12·0		12·0		
Massavedskog	24·5			24·5		24·5		
Barrvedskog	18·2			17·9		17·9		
Summa barrskog		54·9	1·9		54·4		54·4	
Lövskog		12·0	1·0		8·8		12·3	+ 3·5
Totalsumma		66·9			63·2		66·7	+ 3·5

Professor *Petterson* i yttrande angående provtaxeringen anför:

Provtaxeringens resultat understryker vikten av goda primäruppgifter för taxeringsarbetet. Utan en någorlunda tillförlitlig uppskattning av virkesförrådet blir varje taxeringssystem illusoriskt. En översikt av de möjligheter, som härvid erbjuda sig torde därför vara på sin plats.

För ett större taxeringsområde, exempelvis ett län, lämnar riksskogstaxeringen ett utmärkt material för beräkning av hela områdets rotvärde vid taxeringstillfället. Särskilda åtgärder erfordras för tillgodogörande på detta sätt av äldre riksskogstaxeringar, men härmed förbundna svårigheter torde i allmänhet vara överkomliga.

Detsamma gäller för särskilda skogskomplex, som taxerats separat med lika stora anspråk på noggrannhet som riksskogstaxeringen.

Ofta saknas vid dylika taxeringar provträd, vilken brist fylls med höjder eller kuberingstal från riksskogstaxeringen. Ett sådant förfarande fordrar särskilda försiktighetsmått, vilka sällan iakttagas. På grund härav böra taxeringar av detta slag icke tillmätas ovillkorligt vitsord utan sakkunnig granskning.

Småskogar uppskattas säkrast genom stamräkning. Höjdprovträd erfordras för en god kubering, då allmänna kuberingstal bli ytterst osäkra för en liten skog.

På grund av kostnaderna kan man knappast tänka sig en obligatorisk uppskattning genom taxering eller stamräkning av varje skog. En ren bedömning genom nämnderna blir särskilt för småskogar mycket osäker. Det är därför nödvändigt att finna en medelväg, som ger användbara resultat. Som sådan rekommenderas okulartaxering genom auktoriserade eller av det allmänna till skogsägarnas tjänst ställda taxatorer, vilka mot fastställd taxa utföra dylika förrättningar. Vid lämplig organisation kan uppskattningen på detta sätt genomföras till så ringa kostnad, att den kan bli obligatorisk för alla de fall, då noggrannare uppskattning ej föreligger.

Under förutsättning att så sker minskas eller bortfaller behovet av typskogar.

Professor *Eneroth* anför:

De anvisningar, som ges i nu gällande bestämmelser för beräkning av det aktuella skogsbeståndsvärdet, d. v. s. för beräkning av den »relativa skogstillgången», äro onekligen icke tillfredsställande. Jämförelser mellan aktuell kubikmassa per har och den kubikmassa, som normalt bör finnas per har, kan givetvis ge goda resultat för de enslaka fastigheterna endast om ålders- (huggnings- eller dimensionsklass-) fördelningen också motsvarar den normala. För medeltal av ett stort antal fastigheter (tillväxtområde i förslagets mening) är metoden givetvis betydligt mindre osäker. Men detta hjälper ju inte de enskilda skogsfastighetsägarna. I de fall, då denna fördelning varit känd har man jämkat den med tillhjälp av enbart kubikmasserelationen funna relativa skogstillgången, vid relativt överskott på äldre (grövre) skog uppåt och vice versa, vilket ju, under nämnd förutsättning, att tillståndet verkligen var uppmätt och ej endast höftat, väl torde få anses ha givit relativt riktiga resultat. (Man skulle ha önskat att taxeringsinstruktionen varit försedd med en icke alltför mager samling av uträknade typexempel på hur den relativa skogstillgången ställer sig under varierande förhållanden.) I ett fåtal fall slutligen har vederbörande skogsägare, som dels verkligen haft en fullständig kännedom om sin skogs aktuella tillstånd och dels tillräckligt intresse för saken, sökt utröna den relativa skogstillgången genom att utföra en verklig förutberäkning av framtida avverkningars ingångstid och värde. Förfaringssätten härvidlag torde ha växlats, och en sådan beräkning kan ju utföras medelst ett flertal metoder. Överskådligast torde den kända åldersklassförskjutningsmetoden vara. I princip likställd därmed är räkningen med huggnings- i stället för åldersklasser. Man erhåller i båda fallen ett antal vid olika tidpunkter i framtiden utfallande inkomster, vilkas sammanlagda nuvärde då utgör det aktuella skogsvärdet. Detta är naturligtvis ett i princip riktigt förfaringssätt att bestämma förmögenhetsvärdet å en skogsfastighet, men ställer sig mycket besvärligt i tillämpningen.

Domänstyrelsens förslag innebär nu att sådan verklig förutberäkning, som hittills varit ett undantag, skall obligatoriskt utföras å alla fastigheter. Förslaget innebär i detta avseende ett mycket väsentligt framsteg — av det skälet, nämligen, att den kännedom om det nuvarande skogstillståndet, som erfordras vid den föreslagna värderingsmetoden, kan åstadkommas genom så pass enkla och billiga uppmätningar, att man nu på allvar kan ifrågasätta införandet av obligatorisk självdeklaration av ett så beskrivet tillstånd. En motsvarande skyldighet enligt nuvarande metod skulle visserligen avlägsna det mesta av de ojämnheter, som nu vidlåda skatlläggningen, men fordrar en uppmätning av så pass krävande och kostsam slag, att en sådan ej torde kunna obligatoriskt åläggas skogsägarna. — — — Domänstyrelsen har antytt möjligheten av att — — — använda »försäljnings- eller skifteshandlingar», där sådana

finnas, att göra jämförelse med närbelägna skogar, eller med riksskogstaxeringens medeltal för större områden — d. v. s. att »höfta». Varför låta taxeringsmyndigheterna lägga ned ett betydligt och för dem själva väl gangsa otillfredsställande arbete på att framställa taxeringsvärden, som en skogsägare »genom enklast tänkbara skogliga förrättning» omedelbart kan visa vara felaktigt? Både taxeringsmyndigheterna och skogsägarna skulle vara bättre betjänta av att låta denna enkla förrättning komma först i skattläggningsproceduren.

— — — Det bör i detta sammanhang ytterligare understrykas, att den möjlighet till kontroll av taxeringsutfallet, som kan ernås genom jämförelse med riksskogstaxeringens medeltal för stora områden, endast gäller medeltalen för alla fastigheterna inom detta område, men ingalunda spridningen kring detta medeltal, d. v. s. de enskilda fastigheternas hektarvärden. Man kan i själva verket misstänka, att detta kontrollförfarande, som ju praktiserats även vid hittills utförda fastighetstaxeringar, automatiskt medfört en anhopning av de åsatta taxeringsvärdena per har mot medeltalen för de stora områdena. Annorlunda utsagt: spridningen i skogsvärde per har de olika fastigheterna emellan är i verkligheten större än i taxeringslängderna. Detta har medfört, att särskilt väl bestockade fastigheter stundom åsatts för låga, särskilt dåligt be vuxna för höga taxeringsvärden. Någon ändring i denna tendens torde icke vara att förvänta genom förslaget, om skogstillståndet å ett flertal fastigheter fortfarande skall endast »bedömas» om resultaten »kontrolleras» med riksskogstaxeringen.

Professor *Streyffert* påpekar svårigheten att objektivt fixera relativa skogstillgången och anser, att domänstyrelsens förslag, som eliminerar denna svårighet genom att direkt fastställa de konkreta förutsättningar, som ieda fram till avkastningsvärdet, innebär ett uppenbart framsteg, men att räckvidden av detta framsteg i sista hand bestämmes av möjligheten att vid den praktiska tillämpningen korrekt fixera de nämnda konkreta förutsättningarna. *Streyffert* anför härefter:

Faktum är ju — — —, att även nu gällande bestämmelser tvinga till att man skaffar sig en viss uppfattning ej blott om virkesförrådets storlek utan även om dess fördelning på grovlebsklasser (åldersklasser) för att härigenom få en hållpunkt för bedömande av den relativa skogstillgången. Så till vida innebär domänstyrelsens förslag egentligen blott en skärpning vid fastställandet av vissa under alla förhållanden behövliga förutsättningar för taxeringen genom att dessa nu även skola siffermässigt fixeras. Såsom redan anmärkts måste detta i princip anses som ett steg i rätt riktning, förutsatt att det finns rimliga möjligheter att åstadkomma denna siffermässiga fixering. Som domänstyrelsen antyder, böra sådana möjligheter vara för handen framför allt på de större skogarna, som indelats till ordnad hushållning. Däremot måste man ställa sig tveksam till huru härmed förhåller sig beträffande de smärre skogar (bondskogarna), som i runt tal motsvara hälften av landets skogsareal. Att riksskogstaxeringens medeltal för större områden finnas till ledning härvidlag gör ej kännedom om de individuella taxeringsobjekten mindre nödvändig än tidigare. Man torde kunna tillspetsa ett omdöme om domänstyrelsens förslag så, att med denna kännedom om de individuella taxeringsobjekten öppnar det nya förslaget större möjligheter än nu gällande bestämmelser att erhålla rättvisande taxeringsvärden. Däremot är det att befara, att man utan denna kännedom rent av riskerar att erhålla mindre rättvisande taxeringsvärden. Det sista uttalandet grundar sig på den omständig-

heten, att man vid bedömandet av relativa skogstillgången har ett korrektiv i helhetsintrycket av resp. skogsbruk, som skola taxeras, vilket korrektiv ej längre står till buds, när man enligt det nya förslaget skall siffermässigt uppskatta de olika på värderingen inverkanse faktorerna var för sig.

Det är möjligt, att sistnämnda uttalande om risken vid det nya förfarandet innebär en kritiskt betingad överdrift. Å andra sidan torde det väl ej sakna all grund. Detta torde väl framför allt gälla om själva övergången från nuvarande system till det föreslagna, därest detta vinner kraft. Vederbörande taxeringsnämnder torde nämligen nu vara inställda på att bedöma den relativa skogstillgången just på grundval av detta helhetsintryck. En viss rutin och en viss stabilisering (mer eller mindre felaktig?) har ernåtts på detta område. Själva övergången erbjuder därför besvärligheter, vilka för vederbörande torde inbjuda till en kritisk inställning gent emot det nya i och för sig. Dessa övergångssvårigheter torde dock ej få allvarligt inverka på ett ställningstagande, därest det nya förslaget på längre sikt synes erbjuda påtagliga fördelar.

Dessa fördelar synas framför allt ligga i de större möjligheter till kontroll, som det nya förslaget erbjuder. Dessa kontrollmöjligheter anknyta sig dock i första hand till de större områden, för vilka riksskogstaxeringens genomsnitt äro tillgängliga. De kunna därför blott göra sig gällande på längre sikt genom en fortgående strävan att anpassa de individuella bedömningarna av de avhandlade faktorerna (bonitet, virkesförråd pr hektar, trädslagsfördelning och fördelning på grovleksklasser) så att deras summa bringas till överensstämmelse med summan (genomsnittet) för de större områdena (de blivande taxeringsdistrikten). Att så småningom resultat kunna nås på denna väg visar hittillsvarande erfarenhet. I den mån riksskogstaxeringens uppgifter även komma att särskilt redovisa resultaten för de olika skogsägaregrupperna, skärpes i motsvarande grad kontrollmöjligheterna. Trots allt kvarstår möjligheten till misstag beträffande de individuella taxeringsobjekten. På denna punkt skulle man dock i sista hand kunna vinna en kontroll utan allt för stora svårigheter genom att vederbörande skogsägare genom en relativt enkel förrättning skulle kunna förskaffa sig erforderliga uppgifter angående sin skog, därest man ansåge sig för högt taxerad. Denna sistnämnda möjlighet synes från skogsägarens sida vara särskilt värdefull. En motsvarande möjlighet finnes visserligen redan nu men förutsätter det mera omständliga förfarandet att upprätta en hushållningsplan (avverkningsplan) för skogen, vilket förutsätter sakkunnig medverkan.

Förutom den fördel, som förenämnda kontrollmöjligheter erbjuda, synes man på längre sikt kunna räkna med ökade förutsättningar för den nya metoden genom att kunskapen om de individuella skogsbruket efter hand säkerligen kommer att ökas. Det får väl även förutsättas, att den nya metodens antagande skulle väcka ökat intresse även bland de mindre skogsägarna för att skaffa sig denna ökade kunskap. Vad särskilt beträffar möjligheten att redovisa virkesförrådet mellan utförda uppskattningar av skogen torde den nya metoden även bidra till ett ökat intresse för att följa virkesförrådets förändringar genom en fortlöpande förrådsstatistik, i och för sig ett värdefullt hjälpmedel vid en rationell skogshushållning.

Kammarrätten framhåller, att den nuvarande metoden för de skattskyldiga måste erbjuda avsevärda svårigheter. De skattskyldiga hade svårt att förstå begreppet normalskog, som knappast hade sin motsvarighet i verkligheten. Alldeles särskilda svårigheter mötte, då det gällde att komma till rätta med innebörden av den relativa skogstillgångens begrepp. Man förbisåge

därvid ej sällan, att denna faktor innefattade ej blott kvantitativa utan även värdebestämmande moment. Att normalförrådet i en skog dessutom variera de efter boniteten gjorde ej heller saken enklare. Sålunda hände enligt kammarrättens erfarenhet i vissa mål, att man, om den klagande lyckades styrka sin talan om en lägre bonitet än som blivit av nämnderna bestämd, måste ingå i prövning av en invändning om att den relativa skogstillgången skulle höjas med hänsyn till det faktiskt förefintligen virkesförrådets förhållande till normalförrådet vid den lägre boniteten. En sådan invändning visade sig understundom riktig, och höjningen av den relativa skogstillgången motvågade då helt eller delvis den nedsättning i taxeringsvärdet, som sänkningen av boniteten skolat medföra.

Kammarrätten behandlar därefter den av domänstyrelsen föreslagna metoden och framhåller, att uppskattningen av virkesförrådet enligt denna ej är så svår i de fall, då något så när färsk och tillförlitliga hushållningsplaner eller eljest mera noggranna uppgifter om skogsbeståndet finnas, men att man i andra fall står inför samma svårigheter som vidhäfta den nuvarande metoden. Kammarrätten fortsätter:

Men svårigheterna i detta avseende äro med den nya metodens konstruktion mera aktuella, i det att det gäller att uppskatta icke blott virkeskvantiteten utan också dess procentuella fördelning i skogsgrupper. Visserligen borde man även vid en beräkning av den relativa skogstillgången enligt nu gällande metod göra en mera ingående beräkning av skogsbeståndets både kvantitet och sammansättning, men man blir ej tvingad därtill, och man torde därför, då erforderliga uppgifter saknas — utan att anställa några mera ingående betraktelser över skogens kvantitet och sammansättning — direkt göra en skönsmässig uppskattning av relativsiffran, vilket för en erfaren skogsman, som något känner till skogen, ej torde ställa sig omöjligt. Enligt det föreliggande förslaget åter äro de skattskyldiga och taxeringsmyndigheterna nödsakade att trots bristen på erforderliga uppgifter göra en uppskattning av skogens såväl kvantitet som dess procentuella fördelning i skogsgrupper, vilken uppskattning och fördelning skall fastställas såsom grund för taxeringen. Detta är ju något helt annat än vad som nu äger rum och det är givet att på detta sätt alla i taxeringen medverkande parter ställas inför alldeles särskilda tekniska svårigheter, som ju kunna kännas så mycket besvärligare som en efterkommande utredning på ett mera slående sätt än då fråga är om den relativa skogstillgången kan visa, att beräkningen varit alldeles felaktig. Det är uppenbart, att här föreligger den sida hos förslaget, varemot erinringarna kraftigast resas. Emellertid är det kammarrättens åsikt, att förslaget även i berörda avseende kan sägas uppvisa vissa positiva moment. Man kan nämligen resonera på följande sätt. Vid en taxering av skogsfastighet kan man, vilken metod som därvid än följes, aldrig komma undan försöket att göra en uppskattning av virkesförrådets kvantitet och sammansättning, men denna uppskattning kan, såsom vid tillämpning av den nu gällande metoden, vara mycket lösligt grundad. Enligt det nu föreliggande förslaget åter tvingas såväl de skattskyldiga som taxeringsmyndigheterna att inrikta sig på en mera noggrann uppskattning i berörda avseenden. Det är möjligt, att härigenom det rätta intresset kan komma att väckas för en medverkan vid skogsvärderingen, och på detta sätt kanske man jämväl, efter det metoden varit i tillämpning någon tid, kan ernå en bättre kännedom om den verkliga virkestillgången på flertalet fastigheter.

Vad så angår problemet att erhålla erforderliga uppgifter är det i många fall ej alldeles oöverkomligt, även där lämpliga hushållningsplaner och stamräkningar ej finnas att tillgå. Sålunda måste de skattskyldiga åläggas att lämna alla för dem redan tillgängliga uppgifter, som kunna tjäna till ledning vid uppskattningen. Att däremot föreskriva skyldighet för skogsägare att verkställa trädräkning eller dylikt, torde såsom domänstyrelsen också antytt ej kunna komma i fråga. Det kan dock antagas, att de skattskyldiga i eget intresse i flera fall lämna sin medverkan. Många av dem äro väl förfarna i skogsuppskattning. En enkel stamräkning kan efter anvisning utföras av den skattskyldige själv. För mindre fastigheter blir kostnaden för en stamräkning vid anlitan av sakkunnigt biträde jämförelsevis ringa. Det kan antagas, att nämnderna på detta sätt få material för en riktig uppskattning i skogsgrupper beträffande ett flertal fastigheter. De taxeringar, som åsättas dessa fastigheter, böra givetvis bliva till god ledning vid värderingen av övriga fastigheter, där skogstillgången ej är så väl känd.

Därest nämnderna och deras skogssakkunniga utan alltför stor omgång kunna komma till rätta även med uppskattningen i skogsgrupper å dessa senare fastigheter, är den viktigaste förutsättningen för metodens lämplighet vunnen.

Ett annat anmärkningsvärt förhållande, som alldeles särskilt berör kammarrättens arbetsområde, kan jämväl anföras till den nya metodens fördel. En skattskyldig, som ej är tillfredsställd med nämndernas beslut angående uppskattningen av virkesförrådet, har enligt nämnda metod en betydligt gynnsammare ställning vid överklagande i kammarrätten av hans fastighets taxeringsvärde än vad som nu är fallet, enär han har möjlighet att på ett förhållandevis enkelt sätt förebringa bevisning om de å fastigheten rådande skogsförhållanden, som han vill lägga till grund för sina påståenden om ett annat taxeringsvärde.

Sedan kammarrätten härefter uttalat betänkligheter inför det med det föreslagna systemet förenade vidlyftiga räknearbetet samt för de ökade kostnader för fastighetstaxeringen, som kunde beräknas uppkomma på grund av anordningen med typskogar, vilken syntes vara en erforderlig del av det nya taxeringssystemet, berör kammarrätten den verkställda provtaxeringen och anför härom bl. a.:

De upprättade hjälptabellerna hava väsentligt underlättat taxeringsarbetet för nämnderna. Hjälptabell nr 2 möjliggör en uppskattning även i de många fall, där virkesförrådets fördelning i skogsgrupper ej är så noga känd. Tabellen, som är mycket schablonmässig och grundad på beräkningar, kan emellertid ej alltid vara tillämplig på den enskilda fastigheten. Den synes dock utgöra en bättre grund för en taxering än en rent skönsmässig uppskattning av den relativa skogstillgången enligt nu gällande metod. Det är anledning förvänta, att nämnderna, sedan den föreslagna metoden någon tid varit i tillämpning, efter hand skola erhålla så noggranna uppgifter om virkesförrådet, att hjälptabell nr 1 mer och mer skall kunna komma till användning. Därigenom ökas förutsättningarna för en riktig taxering.

Kammarrätten anser emellertid, att provtaxeringen varit behäftad med vissa brister, då därvid förekommit medverkan från skogligt håll i större utsträckning än som under normala förhållanden kan antagas bliva fallet.

Beträffande förslaget att förstora taxeringsdistrikten så att de skulle komma att passa som kontrollområden i avseende å riksskogstaxeringens resul-

tat erinrar kammarrätten slutligen, att fastighetstaxeringsnämnderna skola taxera även andra fastigheter än skogsfastigheter och att det är av synnerlig vikt, att distrikten ej göras större än att åtminstone i viss omfattning lokalkännedom finnes representerad. En dylik förändring av taxeringsdistrikten, vilken skulle kunna medföra en sådan ökning av nämndernas arbete, att taxeringsresultatet bleve försämrat, syntes i varje fall böra få anstå, tills den föreslagna taxeringsmetoden blivit prövad i praktiken vid en allmän fastighetstaxering.

1937 års riksskogstaxeringsnämnd framhåller, att bedömningen i de fall, då exakta uppgifter om virkesförrådet saknas, borde underlättas genom kännedomen om skogarnas genomsnittliga beskaffenhet inom relativt begränsade avstämningsområden och att den framför allt skulle underlättas genom inventeringar av inom fastighetstaxeringsdistrikten belägna, av fastighetstaxeringsnämndens ledamöter eller sakkunniga väl kända typskogar, med vilka en okulär jämförelse kunde göras. Beträffande möjligheterna att använda vid riksskogstaxeringen framkomna länsmedeltal angående virkesförråden erinrar riksskogstaxeringsnämnden, att det på grund av de svenska länens vidsträcktighet ofta förekommer väsentliga skillnader i de naturliga betingelserna för skogsproduktion mellan länens olika delar, varjämte avsättningsförhållandena, särskilt i Norrland, inverka på skogstillgångarna och deras sammansättning. Vid uppdelning av Västernorrlands län på grundval av 1938 års riksskogstaxering av detta län i 50 områden, vart och ett om 6 kvadratmil landareal eller cirka 50 000 hektar skogsmark, hade sålunda visat sig, att den taxerade kubikmassan per hektar skogsmark växlade från 41 till 83 kubikmeter. Nämnden fortsätter:

Bestämningen för varje sådant område är behäftad med ett avsevärt medelfel, men genom att sammanföra intilliggande smärre områden till sex större, motsvarande i medeltal cirka 50 kvadratmil, kunna medelfelen avsevärt nedbringas. Sålunda visade verkställda medelfelsberäkningar att medelfelet å kubikmassan per hektar från och med 15 cm vid brösthöjd för dessa större delområden ej i något fall översteg sex procent och för virkesförråd från och med 25 cm åtta procent. Det genomsnittliga medelfelet för dessa delområden kan uppskattas till högst fem procent för virkesförråd från och med 15 cm vid brösthöjd, motsvarande 2 m³/ha, och till sex à sju procent från och med 25 cm, motsvarande 1 m³/ha. Det bör dock anmärkas, att de relativa medelfelen äro lägre för uppgifter avseende de totala virkesförråden. Uppgifterna för vart och ett av dessa sex delområden få därför anses vara ur medelfelssynpunkt tillräckligt tillförlitliga.

Sedan ovanstående beräkningar utförts, upprättades i samråd med vederbörande landskamrerare ett förslag av domänstyrelsen på sju taxeringsdistrikt inom Västernorrlands län, vilka i stort sett sammanföllö med de områden, för vilka medelfelsberäkningarna utförts. Resultatet av riksskogstaxeringens uppgifter angående distriktens virkesförråd inklusive bark per hektar och dessas fördelning på grovleksklasser återfinnes i domänstyrelsens förslag s. 26—27. I betraktande av att lövskogen särskilt och att barrskogsförrådet är fördelat på tre grovleksklasser, torde man få anse att de medelfel, som gälla virkesförråden över 15 cm, endast motsvara mycket måttliga anspråk på säkerhet.

Riksskogstaxeringen inom Västernorrlands och Jämtlands län med ett linjeavstånd av $6\frac{2}{3}$ km kan sålunda giva tillräckligt säkra uppgifter för områden omfattande 50 kvadratomil landareal. Nämnden kan emellertid ej bedöma om så stora områden som 50 kvadratomil kunna användas som taxeringsdistrikt i Jämtlands län.

Riksskogstaxeringsnämnden berör därefter den i samband med provtaxeringen verkställda särskilda linjetaxeringen av Burträsk socken. Resultatet av denna hade visat, att riksskogstaxeringen med det linjeavstånd (10 km), som tillämpats för hela Västerbottens län icke kunde lämna för fastighetstaxering användbara resultat för så små områden som Burträsk socken (cirka 18 kvadratomil). Taxeringsdistriktet vid fastighetstaxering borde i Västerbottens och Norrbottens län icke nämnvärt understiga 60 kvadratomil, om medelfelet på totala barrskogsförrådet skulle i medeltal understiga 3 procent och för den mera värdefulla delen av barrskogsförrådet (timmerskogen) 7 procent. Då inom övriga delar av landet krav säkerligen komme att resas på avsevärt mindre taxeringsdistrikt, fordrades, för att riksinventeringens uppgifter skulle kunna utnyttjas för den allmänna fastighetstaxeringen på det sätt, som förslaget åsyftade, ett tätare linjenät än som använts åren 1923—1929. Anspråken på de uppgifter, som en riksskogsinventering överhuvud taget skulle lämna, hade emellertid kraftigt ökats sedan den förra riksskogstaxeringen, varför taxeringsprocenten redan på grund härav torde komma att höjas. Indelningen av ett län i taxeringsdistrikt av sådan storlek att riksskogstaxeringens uppgifter för dessa verkligen skulle kunna utnyttjas av fastighetstaxeringsnämnderna torde därför väl låta sig förena med övriga önskemål beträffande riksskogstaxeringens framtida utveckling.

Jämväl i de övriga yttrandena förekomma uttalanden om den föreslagna metodens praktiska användbarhet m. m.

Sålunda framhålles i flera av dessa yttranden, att man genom införande av den nya metoden kan antagas vinna en förbättring av taxeringsresultatet allenast i de fall där virkesförrådets storlek och sammansättning genom upprättade hushållningsplaner eller eljest äro kända, men att, om man bortser från allmänna skogar samt bolagsskogar, sådana uppgifter äro tillgängliga endast i undantagsfall. I sistnämnda avseende uppgiver exempelvis *skogsvårdsstyrelsen i Kalmar län, södra delen*, att hushållningsplaner finnas på domänverkets och ecklesiastiska skogar, häradsallmänningar m. fl. men mera sällan på de enskilda, att de sistnämnda i södra delen av Kalmar län i regel äro till arealen så små att det icke torde vara praktiskt eller ekonomiskt genomförbart att för dem upprätta hushållningsplaner samt att det icke heller finns skogsuppräkningsplaner i sådan omfattning, att de bliva till större hjälp vid taxeringens genomförande. *Skogsvårdsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län* anför, att inom detta län endast för ett 10-tal fastigheter i enskild ägo finnas upprättade hushållningsplaner, ur vilka man kan beräkna virkesförrådets fördelning, men att för övriga cirka 10 000 fastigheter tillförlitliga uppgifter saknas. *Skogsvårdsstyrelsen i Örebro län* framhåller, att sådana

skogar, som äga tillförlitliga och fullständiga skogshushållningsplaner, utgöra ett mycket ringa fåtal i förhållande till dem, som sakna dylika planer, och att det bör observeras, att en skogshushållningsplan måste vara av färskt datum samt upprättad av opartisk och vederhäftig förrättningsman, om den skall kunna anses tillförlitlig och användbar med eller utan kompletteringar (många vid föregående fastighetstaxering företedda skogshushållningsplaner hade icke varit av sådan art). *Skogsvårdsstyrelsen i Skaraborgs län* påpekar, att icke ens å skogar, för vilka fullständiga skogsindelningshandlingar av vanlig typ föreligga, uppdelning av virkesförrådet efter dimensioner utan vidare kan göras, då förrådet i dylika handlingar brukar vara uppdelat på åldersklasser. *Länsstyrelsen i Gävleborgs län* uppgiver, att i detta län, såvitt länsstyrelsen har sig bekant, icke finnes någon enda indelningsplan för i enskild ägo befintlig skog, som ej tillhör bolag, samt framhåller, att det knappast i praktiken är möjligt att följa dimensionsförändringarna under en hushållningsplans giltighetstid och att planens siffror sålunda endast kunna direkt användas, om taxeringsåret och indelningsåret sammanfalla. *Länsstyrelsen i Västernorrlands län* uppgiver, att inom detta län finnas skogsindelningsplaner praktiskt taget endast för allmänna skogar och bolagens skogar, under det att å övriga enskilda skogar skogsindelning verkställts endast i ett ytterst fåtal fall, samt att de indelningar, som finnas, ofta äro gamla och mindre tillförlitliga. *Länsstyrelsen i Norrbottens län* anför, att i detta län föreligga avverkningsplaner för bolagsskogar och de flesta allmänna skogarna men icke för bondskogarna i kustlandet och för de flesta bondskogarna i lappmarken, som helt sakna uppskattningar av virkesförrådet. I den mån avverkningsplaner funnes för sistnämnda skogar vore de i allmänhet antikverade och därför mindre användbara för ifrågavarande ändamål. *Sveriges skogsägareförbund* samt *svenska trävaruexport-, cellulosa-, trämasse- och pappersbruksföreningarna* anför, att skogsuppskattningshandlingarna för bolagens och de största privata godsens skogar bruka förnyas blott med tämligen långa intervaller, kanske endast vart tjugonde år, samt att den förrådsbokföring, som i regel föres, endast brukar avse kubikmassan men icke förändringarna i dimensionsklassfördelningen. Det vore därför blott relativt sällan som skogsägaren kunde prestera ett statistiskt material om grovlekklassfördelningen vid fastighetstaxeringstillfällena, och i varje fall kunde detta icke ske utan mycket omfattande och tidsödande räknearbeten. Svårigheterna bleve i realiteten oöverkomliga i de fall, då taxeringsenheten vore sammansatt av ett stort antal fastigheter.

Länsstyrelsen i Örebro län anför, att det, om hushållningsplaner finnas, ej torde vara svårt att få fram en riktig siffra för den relativa skogstillgången samt att, om å andra sidan varje på undersökning av marken grundad kunskap om skogen saknas, det icke synes vara enklare att göra sig en bild av trädstammarnas dimensionsfördelning än att åstadkomma en siffra för den relativa skogstillgången. Liknande synpunkter uttalas av *Västernorrlands och Jämtlands läns handelskammare*, som tillägger, att det vid tillämpning

av den föreslagna metoden lätt kan hända, att ett flertal olika faktorer felbedömas, vilket i sin tur kan medföra ökad risk för ett missvisande taxeringsresultat. Även *skogsvårdsstyrelsen i Värmlands län* anser, att man bör direkt kunna deducera relativa skogstillgången, om alla primäruppgifter finnas, och att det i andra fall är lättare att gå direkt på relativa skogstillgången än att gissa sex eller kanske flera osäkra faktorer, därav flera kunna bli felbedömda i samma riktning. Likaså anser *länsstyrelsen i Kronobergs län*, att bristen i fråga om en för taxeringen erforderlig närmare kännedom om virkesförrådet på det flertal fastigheter, där fastighetsägaren själv icke äger sådan kännedom och icke heller kan förväntas avhjälpa denna brist, är av skärpt betydelse vid tillämpning av den föreslagna taxeringsmetoden. *Skogsvårdsstyrelsen i Blekinge län* framhåller, att typskogar och genomsnittssiffror i dylika fall blott giva begränsad vägledning, då vanligen inom varje by skogstillgången på fastigheterna är synnerligen skiftande, och att det torde vara minst lika stora utsikter för en felbedömning av kubikmassan på 10 à 20 kubikmeter per hektar som att i samma mån felbedöma relativa skogstillgången. *Sveriges skogsägareförbund* samt *svenska trävaruexport-, cellulosa-, trämasse- och pappersbruksföreningarna* uppgiva, att många skogsmän hysa den meningen, att det är lättare att fälla ett någotsånär riktigt totalomdöme om det skogliga tillståndet å en fastighet än att skönsmässigt fixera speciella egenskaper hos virkesförrådet. En erfaren taxator torde sålunda kunna hjälpligt uppskatta en fastighets genomsnittliga virkesförråd per hektar samt även fälla ett tämligen rättvisande omdöme om fastighetens relativa skogstillgång, men att utan tillgång till uppskattningshandlingar rätt bedöma virkesförrådets fördelning på timmerskog, massavedskog och vedskog samt trädslagsblandningen inom dessa grupper torde vara mycket svårt.

Skogsstyrelsen framhåller, att i de fall, då kännedom om taxeringsunderlaget är svävande, den jämförelse, som sker vid fastställande av den relativa skogstillgången, ej torde bli behäftad med större fel än som kan vara godtagbart med hänsyn till felmöjligheterna vid bedömningen av nämnda underlag. Ett liknande uttalande göres av *skogsvårdsstyrelsen i Kalmar län, norra delen*, som emellertid i ett senare, efter provtaxeringen avgivet yttrande medgiver, att den nya metoden visat sig giva värden, som uppenbarligen närmare ansluta sig till saluvärdena, i det den medför dels en genomsnittlig höjning av taxeringsvärdena i södra och mellersta Sverige och dels en starkare differentiering av värdena mellan skogrika och skogfattiga fastigheter. *Länsstyrelsen i Blekinge län* är av den bestämda uppfattningen, att — trots att stora svårigheter i vissa fall äro förenade med relativa skogstillgångens bestämmande — nämnderna i samråd med deras skogssakkunniga medhjälpare i stort sett haft möjlighet att komma fram till en riktig siffra för denna även i de svårlösta fallen. Enligt redogörelsen för den vid provtaxeringen verkställda stickprovskontrollen (se bil. 10) vore felbedömningen i procent för en del fastigheter anmärkningsvärt stor beträffande såväl virkesförrådet som skogsvärdet per hektar och totalt, och, även om en viss tendens till underskattning av den relativa skogstillgången obestriddligen framträtt, hade

länsstyrelsen veterligt sådana avvikelser, även i motsatt riktning, som konstaterats vid stickprovskontrollen, icke förekommit vid de senaste allmänna fastighetstaxeringarna inom länet. *Sveriges skogsägareföreningars riksförbund* anför, att den oklara och svårbestämbara taxeringsfaktorn relativa skogstillgången utgör en besvärlig detalj för den skogsägare, som av en eller annan anledning vill kontrollera det taxeringsvärde, som åsatts hans skogsinnehav, men att provtaxeringens resultat ej giver belägg för att en bättre relativ rättvisa mellan fastigheterna kommer att erhållas med den föreslagna metoden än med den nuvarande.

Jämväl i flera av de övriga yttrandena påpekas de stora felbedömningar beträffande särskilda fastigheter, som konstaterades ha skett vid den under provtaxeringen verkställda stickprovskontrollen, och att provtaxeringen sålunda ej tyder på att de lokala taxeringsorganen förmå tillämpa den föreslagna metoden med något större mått av säkerhet eller giver stöd för den uppfattningen, att denna metod är överlägsen den gällande. Detta vore så mycket mera anmärkningsvärt som provtaxeringsnämnderna dels haft tillgång till mera skoglig sakkunskap och dels kommit i åtnjutande av grundligare information än i vanliga fall vore att påräkna.

Skogsvårdsstyrelsen i Stockholms län anför, att vissa olägenheter visserligen visat sig vara förknippade med uppskattningen av den relativa skogstillgången men att dessa, som särskilt förmärkts under de första fastighetstaxeringarna efter den nuvarande metodens tillkomst, nu till väsentlig del kunna anses eliminerade. Beträffande uppgifterna om att det i praktiken ofta tillgår så, att man först fastställer totala värdet å skogen och sedan med stöd härav räknar ut relativa skogstillgången, framhåller styrelsen, att så med säkerhet endast sker i undantagsfall. Däremot hade de skogliga biträdena i länet rapporterat, att det stundom tillginge så, att, sedan skogen först värderats efter de fastställda grunderna samt jordbruket därefter värdesatts enligt angivna normer, jordbruksvärdet höjdes, om summan av de båda värdena bleve mindre än vad fastigheten ansåges värd, detta enär skogsvärdet, vilket vederbörande efter sakkunnig undersökning kunde få justerat, icke ansåges kunna ändras.

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län däremot framhåller, att, om resultatet under tillämpningen av de nuvarande uppskattningsgrunderna, som varit svårbegripliga och i det praktiska arbetet i hög grad osäkra, blivit bättre för varje taxering, får detta tillskrivas nämndernas goda omdöme och förmåga att jämka ihop skogsvärdet med ett tänkt saluvärde å skogen. Siffrorna för bonitet och i synnerhet för relativ skogstillgång hade ofta uträknats »baklänges» och sålunda i efterhand redovisats till vad som behövdes för att nå det primärt »på känn» bestämda slutvärdet. *Länsstyrelsen i Skaraborgs län* anser också gällande bestämmelser om den relativa skogstillgången som skogsvärderingsfaktor vara föga ägnade att befrämja ett rättvist och enhetligt taxeringsresultat. Den omständigheten, att under den allmänna fastighets-

taxeringen någon direkt uppskattning av fastigheternas skogsbestånd i regel ej förekommit, hade i länet medfört eller i allt fall bidragit till att fastigheters skogsvärden ej uppskattats särskilt för sig. Man hade ofta förfarit så, att förberedelsevis åsatts ett gemensamt värde för både inägor och skogsmark med därå växande skog, varefter en uppdelning av värdet ägt rum på sådant sätt, att skogsvärdet framstått som ett restvärde sedan inägorna värdesatts med ledning av länets anvisningar om à-pris. *Länsstyrelsen i Västmanlands län* slutligen anför, att relativa skogstillgången för mången tett sig som något mystiskt, på vilken satsen: icke resonera, blott marschera hade sin fulla tillämpning, och att den föreslagna metoden otvivelaktigt är mindre svårtillgänglig.

Den av kammarrätten uttalade uppfattningen, att en fördel med den föreslagna metoden måste sägas vara, att skogsägaren genom att låta verkställa uppskattning av förrådet på ett enkelt sätt kan förebringa bevisning om å fastigheten rådande skogsförhållanden, delas av *kommunalskatteberedningen*. Häremot framhåller emellertid *Svenska landstingsförbundet*, att den omständigheten, att skogsägaren icke har någon annan möjlighet att styrka taxeringens oriktighet än att låta uppmäta virkesförrådet kan medföra mindre önskvärda konsekvenser, då en sådan mätning är förenad med stora kostnader, vartill kommer svårigheter, om det blir många besvärmål, att erhålla sakkunnigt biträde för mätningen.

Kommunalskatteberedningen framhåller jämväl, att den föreslagna metoden kan antagas erbjuda vissa fördelar även i de fall, då exakta uppgifter om virkesförrådet saknas, bl. a. genom att riksskogstaxeringens resultat bör kunna utnyttjas på ett effektivare sätt än nu för kontroll av fastighetstaxeringarnas riktighet, om genom riksskogstaxeringen uppgifter kunna erhållas å de kvantiteter skog av olika grovleksgrupper och trädslag, som finnas inom ett taxeringsdistrikt. Hittills hade riksskogstaxeringens resultat använts vid kontroll för län eller del av län i fråga om areal skogsmark, bonitet och relativ skogstillgång, men i fråga om sisinämnda faktor hade riksskogstaxeringsmaterialet blott givit stöd för allmänna uttalanden om tendensen till över- eller underskattning.

Å andra sidan uttalas i några av yttrandena varningar emot att tillmäta möjligheten att använda riksskogstaxeringens material för kontroll alltför stort värde. Sålunda anmärker *länsstyrelsen i Örebro län*, att taxeringsdistriktet måste göras mycket omfattande för att ej felmöjligheterna skola bli för stora och att denna kontroll icke synes giva någon som helst möjlighet att bedöma, huruvida fördelningen av virkesförråden och dimensionerna de olika fastigheterna emellan är riktig. Likaså framhåller *Sveriges skogsägareförbund* samt *svenska trävaruexport-, cellulosa-, trämasse- och pappersbruksföreningarna*, att även om riksskogstaxeringens medelsiffror äro kända för olika länsdelar, spridningen kring dessa medeltal, särskilt beträffande mindre fastigheter, torde vara så avsevärd, att för den enskilda fastigheten en jämförelse med medeltalen blir till ringa ledning. *Svenska landskommunernas*

förbund slutligen erinrar om att riksskogstaxeringens första omgång pågick åren 1923—1929 och att enligt vad domänstyrelsen själv framhållit mer än 10 å 15 år gamla siffror icke böra användas för kontroll av mindre områden.

Skogsvårdsstyrelsen i Jönköpings län anför, att en markägares åtgöranden för att få ett rättvist bedömande av skogsvärdet genom den föreslagna metoden inskränkes till en ganska enkel och därför ej alltför kostsam uppskattning av skogskapitalet. För domänverket och en stor del av bolagsskogarna, där expertis förefunnnes, kunde av denna utarbetas en sammanställning, som direkt utan större arbete kunde användas av taxeringsmyndigheterna. För markägare, som ej själva kunde utföra en sammanställning, borde materialet kunna insändas till länsstyrelserna för bearbetning och översändande till de lokala taxeringsmyndigheterna. Härigenom erhöles en mångfald typskogar. Kostnaderna m. m. medgäve ej en allmän uppskattning av skogskapitalet å fastigheterna i riket, men en begränsning av uppskattningen till fastigheter med visst arealinnehav skulle kunna nedbringa kostnaderna samt giva typskogar för värdesättning av andra fastigheter. Om t. ex. inom Jönköpings län uppskattningen fixerades till innehav av 100 hektar och däröver, torde cirka 100 000 hektar bliva föremål för taxering. Med utgångsläge av 5 procents linjetaxering borde detta arbete kunna utföras med 20 skogvaktare som taxeringsförmän på cirka 6 å 7 månader och för en kostnad inklusive hantlangning av högst 200 000 kronor. Därest staten därvid exempelvis betalade halva omkostnaden, bleve markägarnas utgifter ej mer än cirka en krona per hektar, en jämfört med båtnaden mycket skälig utgift, vari inkluderades jämväl möjligheter att på grundval av taxeringen få vetskap om tillväxt och avverkningsbelopp. För varje län borde före taxeringens utförande av riksskogstaxeringsnämnden eller domänstyrelsen fixeras inom vilka gränser för arealinnehav taxering skulle utföras. Från på så sätt erhållna typskogar borde värdet per hektar för skogar med lägre arealinnehav kunna utslås med anlitande av länsskogvaktarna. Finge dessa, som inom Jönköpings län varit fallet, direktiv att göra anteckningar angående skogskapital etc. å hemmanskort, som för närvarande i länet fördes å sammanlagt cirka 13 000 hemman, komme dessa anteckningar att underlätta bedömningsfrågan.

Vikten av typskogar framhålles i flera andra yttranden. Sålunda anför exempelvis *skogsvårdsstyrelsen i Västmanlands län*, att behovet av jämförelsematerial är stort vilken metod, som i fortsättningen än kan komma att tillämpas, samt förordar, att i god tid före nästa fastighetstaxering under statsmakternas medverkan erforderlig skogsuppskattning jämte bonitering verkställles å ett jämförelsevis stort antal hemmansskogar av medelstorlek i de olika länen; för Västmanlands län förslagsvis ett 50-tal i storleken 50—200 hektar. Skogsuppskattningen kunde ske i form av intill 10 procents linjetaxering av den växande skogen i 5-centimetersklasser med uppdelning å trädslag, kombinerad med förande av arealexteriör för utredning av bonitet och åldersklassfördelning.

Skogsvårdsstyrelsen i Kalmar län, södra delen, påpekar, att jämförelsetal från allmänna skogar, för vilka finnas hushållningsplaner, icke äro tillfredsställande, då dessa skogar ha en helt annan sortimentssammansättning än enskilda skogar. *Länsstyrelsen i Gävleborgs län* förmenar, att man icke torde kunna ha någon nytta av bolagens skogar som typskogar, därför att bolagens indelningsplaner i allmänhet ej äro uppgjorda för varje särskilt skogskomplex utan för vederbörande bolags hela skogsinnehav.

I åtskilliga yttranden ha uttalanden gjorts om de båda metodernas praktiska användbarhet, och därvid har i de flesta framhållits, att den föreslagna metoden synes vara svårare att förstå för beskattningsnämnderna än den nuvarande samt att taxeringsarbetet med den nya metoden torde bli mera tidskrävande och omständligt än hittills varit fallet. Då flera av de hörda härvid icke synas ha tagit hänsyn till de förenklingar, som kunde genomföras vid provtaxeringen (flera av uttalandena gjorda före denna), må det här räcka med ett återgivande av vad som anförts av de skogsvårdsstyrelser och länsstyrelser, inom vilkas ämbetsområden provtaxering verkställes och som efter densammas utförande yttrat sig därom.

Skogsvårdsstyrelsen i Kalmar län, norra delen, uppgiver sålunda, att styrelsens jägmästare vid provtaxeringen av Mörlunda socken haft tillfälle att konstatera, hurusom de därvid använda hjälptabellerna, med vilka provtaxeringsnämnden ganska snart funnit sig till rätta, varit ägnade att tillgodose önskemålet om en anpassning av metoden till graden av noggrannhet för (= nämndens kännedom om) primärfaktorerna. De anmärkningar, som sålunda kunnat riktas emot metoden för dess brist på enkelhet och anpassning till de många fall, där kännedom om taxeringsunderlaget vore mycket svävande, bortföle sedan ifrågavarande förenklingar vidtagits (skogsvårdsstyrelsen hade i tidigare yttrande anført, att den nya metoden i nämnda fall komme att göra taxeringsarbetet avsevärt mycket mera tidsödande och omständligt än hittills varit fallet).

Skogsvårdsstyrelsen i Gävleborgs län, som i tidigare yttrande avstyrkt genomförande av den föreslagna metoden, bl. a. enär det nya förfaringssättet syntes vara betydligt mera invecklat och arbetskrävande för taxeringsmyndigheterna än det hittills använda, anser, att provtaxeringen ej lämnat sådana resultat, att styrelsen funnit skäl frångå sin förut uttalade uppfattning.

Länsstyrelsen i Kristianstads län anser, att den nya metoden för nämndledamöterna är enklare att bemästra än den nuvarande. Med kännedom om den skog, som skulle taxeras, vore det lättare att bedöma, huru mycket en skog ungefärligen innehölle av barrskog och lövskog samt barrskogens fördelning å timmerskog, massavedskog och vedskog, än att fastställa, huru skogens aktuella virkesförråd förhölle sig till normalskogens virkesförråd. Vid provtaxeringen i Riseberga socken hade kunnat konstateras, att nämndledamöterna på ett helt annat sätt kunnat lämna för taxeringen värdefulla uppgifter. Självfallet komme en övergång till nytt system att i början föranleda besvärligheter, men dessa syntes icke vara större än att de med god för-

beredelse och lämplig information kunde övervinnas. Då den tid nämnderna hade till sitt förfogande vore så kort att någon extra belastning icke kunde ifrågakomma, förutsatte länsstyrelsen, att vid kommande överarbetning av förslaget ytterligare förenklingar särskilt i fråga om hjälptabeller vidtoges samt att erforderlig biträdeshjälp och tillräckligt antal skogssakkunniga kunde ställas till nämndernas förfogande.

Länsstyrelsen i Gävleborgs län anför, att den föreslagna metoden med sina tabeller och hjälptabeller måhända kommer att erbjuda ett något lättare taxeringsarbete så att säga vid arbetsbordet men att den också kommer att giva tillfälle till en sådan mängd av osäkerhetsmoment vid bestämmande av de olika faktorer, som utgöra grunden för värderingen, att det torde vara synnerligen tvivelaktigt, om man i allmänhet skulle kunna komma till ett riktigt resultat. Om provtaxeringen i Valbo socken, som landskamreraren i länet haft tillfälle att följa, uppgiver länsstyrelsen därefter:

Vid en därvid företagen skogsexkursion, där förut stamräknade skogsskiften besöktes, frapperades man till en början av, huru nära man gissningsvis många gånger träffade det verkliga resultatet. Vid det fortsatta arbetet vid arbetsbordet försvann emellertid snart det goda intrycket av metoden. Det visade sig nämligen då, att även i de fall, då vederbörande nämndledamöter trodde sig äga ingående kännedom om skogsskiftena, man många gånger kom till resultat, som nämnden fann orimliga. För att korrigera dessa resultat måste man då återgå till den gamla metoden och enligt dennas resultat justera värdena uppåt eller nedåt. Detta visar bäst den nya metodens osäkerhet. Förutsättningarna för ett effektivt användande av den nya metoden synes därför vara, att indelningsplaner eller stamräkning förefinnes, och i de fall, då sådan icke förefinnes, synes en ingående besiktning på marken vara nödvändig.

Länsstyrelsen i Västerbottens län åberopar ett vid dess yttrande fogat gemensamt uttalande av sektionsordförandena inom provtaxeringsnämnden i Burträsk socken (nämnden hade arbetat parallellt på två sektioner), däri dessa framhålla, att de funnit det nya systemet vara enklare och lättfattligare än det nuvarande, samt tillägger, att till i stort sett samma uppfattning hade skogsvårdsstyrelsens taxeringsavdelning kommit vid en stickprovsundersökning, som verkställdts beträffande en del fastigheter i lappmarken med upprättade avverkningsplaner för jämförelse mellan erhållna taxeringsvärden enligt 1938 års fastighetstaxering och motsvarande värden, uträknade enligt domänstyrelsens metod. Erfarenheterna från denna senare undersökning syntes giva vid handen, att i de fall, då nya skogsindelningshandlingar eller avverkningsplaner med dimensionsklassuppdelning och kubikmassuppgifter förelåge, diskonteringsmetoden utan svårighet kunde tillämpas och att den då säkerligen bidroge till ett jämnare taxeringsresultat. Utfallet av provtaxeringen måste emellertid bedömas med tanke på att förutsättningarna icke varit fullt desamma som vid allmän fastighetstaxering. En sådan sakkunskap som den vid provtaxeringen närvarande domänverkstjänstemannen representerade, torde mera sällan stå beredningsnämnderna till buds, och vidare hade räknebiträde och maskinell utrustning funnits till provtaxeringsnämndens

förfogande, något som icke alltid kunde påräknas i en beredningsnämnd. Det måste därför antagas, att den arbetstakt, som hållits vid provtaxeringen beträffande uträkning och summering av skogsvärden, icke kunde anses representativ för beredningsnämnder i genomsnitt.

I anledning av vad som anförts om resultatet av den vid provtaxeringen verkställda jämförelsen mellan den föreslagna och den nuvarande metodens praktiska användbarhet anmärker *handelskammaren i Gävle*, att därvid icke gjorts någon som helst undersökning i fråga om de hjälpmedel, som taxeringsnämnderna vid sitt arbete efter den äldre metoden haft till sitt förfogande, och att lika litet någon undersökning utförts, huruvida den äldre metoden skulle kunna utbyggas med hjälptabeller, förbättrad statistik eller dylikt, varför jämförelsen kommit att stå mellan en ny metod, med moderna och noga utformade hjälpmedel, samt en äldre metod, blottad på sådana. Mot en invändning, att den äldre metoden redan borde ha försetts med lämpliga hjälpmedel, om detta kunnat ske, kunde anföras, att vid förberedelserna för de senaste fastighetstaxeringarna en omarbetning av det grundläggande siffermaterialet medvetet skjutits undan i avvaktan på de erfarenhetstabeller, som man så småningom väntat från statens skogsförsöksanstalt. — I övrigt framhåller *handelskammaren*, att, om uppgifterna om virkesförrådet och dess sammansättning samt sortimentsgruppernas rotvärde införas i taxeringslängderna, man utan vidare kan framräkna de olika skogsfastigheternas realisationsvärden och att detta synes mindre lämpligt, då härigenom värdefulla upplysningar bliva alltför lättillgängliga för spekulanter, som äro intresserade av skogsaffärer på kort sikt.

I anledning av vad i de avgivna yttrandena anförts om behovet av jämförelsematerial vid taxeringarna i form av i orterna systematiskt spridda typskogar har inom *skatteberedningen* verkställts särskild utredning härom, som sammanfattats i två den 20 augusti respektive den 3 november 1943 dagtecknade promemorior. I den tidigare av dessa promemorior framhålles, att anordningen med typskogar syntes vara synnerligen önskvärd för nästa allmänna fastighetstaxering, oavsett vilken skogsvärderingsmetod som komme till användning, och att, om båda de ifrågavarande metoderna skulle till någon del komma att användas jämsides, möjlighet erbjöde sig att genom ett representativt typskogsmaterial göra bättre jämförelser mellan värderingsmetoderna än eljest skulle vara möjligt. Behovet av typskogar vore störst beträffande de 18 sydligaste länen (söder om Kopparbergs och Gävleborgs län). En fullständig riksskogstaxering hade nämligen ej övergått dessa län sedan åren 1923—1929, och nyligen utförda stickprovstaxeringar i form av s. k. vedskogsinventeringar hade givit anledning förmoda, att virkesförrådet och dess sammansättning undergått betydande förändringar inom dessa områden. De 6 nordligaste länen komme däremot att efter sommarsäsongen 1943 vara övergångna med den andra riksskogstaxeringen, och materialet från denna torde vara sådant, att för fastighetstaxeringsändamål tillräckligt vägledan-

de uppgifter om virkesförrådet och dess beskaffenhet efter särskild bearbetning kunde lämnas för olika taxeringsdistrikt och skogsägaregrupper, varför en uppskattning av typskogar inom detta område icke ansåges erforderlig för nästa fastighetstaxering. En sådan bearbetning föresloges komma till stånd genom statens skogsförsöksanstalts avdelning för riksskogstaxering under vintersäsongen 1943—1944. Kostnaden härför kunde preliminärt beräknas till 15 000 kronor. Samma institution syntes även lämpligen bära anförtrons uppdraget att inom ramen för ordinarie anslag ombesörja anskaffning av erforderligt material till ledning för skogsvärderingen i de övriga länen, bestående i utväljande av typskogar, uppskattning på marken av skogstillgångarna å dessa samt bearbetning av det insamlade materialet.

I den senare promemorian, däri förslaget om uppskattning av typskogar närmare utvecklas, anföres:

Det förutsattes givetvis att, för undvikande av onödiga kostnader, det material, som eventuellt redan förefinnes, kommer till användning. Då detta i huvudsak bör vara till finnandes hos skogsvårdsstyrelserna i riket och det ansetts önskvärt att erhålla kännedom om dess ungefärliga omfattning, har från skogsvårdsstyrelserna begärts uppgifter om av dessa utlagda s. k. provytor samt om skogar, som enligt skogsvårdsstyrelsernas kännedom undergått uppskattning under de senare åren på sådant sätt, att de skulle kunna användas som typskogar eller jämförelseskogor vid nästa allmänna fastighetstaxering. Svar från samtliga skogsvårdsstyrelser hava ännu ej inkommit.¹ Av de inkomna svaren framgår emellertid, att tillgången på dylika provytor och jämförelseskogor är mycket ojämn i olika delar av landet, att i flera län för taxeringsändamål användbara provytor helt saknas, att befintliga sådana ytor vanligen avse så speciella syften att deras användbarhet för taxeringsändamål är begränsat samt att det beträffande jämförelseskogarna är ovisst, i vad mån vederbörande skogsägare äro villiga att ställa de tillgängliga uppgifterna till förfogande för ändamålet. Det har i själva verket visat sig att, även om ifrågavarande material kan vara värdefullt och givetvis bör utnyttjas, det knappast någonstades kan anses vara av den beskaffenheten att det kan utgöra det huvudsakliga jämförelsematerialet för taxeringen. Det har sålunda bestyrkts, att det för vinnande av det avsedda syftet är nödvändigt att särskilda skogsuppskattningar å vissa fastigheter verkställas.

På de uppskattningar, som sålunda erfordras, torde böra ställas kravet på så stor exakthet som möjligt. Varje uppskattning skall ligga till grund för ett stort antal bedömningar av andra skogar, och, om därvid utgångspunkten är felaktig, kan hela taxeringsnivån för en viss trakt bliva felaktig. Det vore utan tvivel för förtroendet för taxeringen synnerligen menligt, om en approximativ uppskattning, som av det allmänna betecknats såsom en tillförlitlig grund för taxeringen, sedermera skulle visa sig vara otillförlitlig. Det synes därför knappast kunna undgås, att uppskattningarna ske medelst stamräkning och i samband därmed företagna bonitetsbestämningar m. m.

Vidare är det av stor vikt att arbetet utföres efter enhetliga grunder samt med för dylika uppskattningar speciellt tränad personal. Detta är givetvis särskilt betydelsefullt för de nu planerade förrättningarna, då det är första gången sådana antagas förekomma. Förhållandet blir enahanda, om det gäller tillämpning av ny metod för skogstaxering eller tillämpning av den gamla

¹ Svar från samtliga skogsvårdsstyrelser ha sedermera inkommit. Vad här sägs om resultatet av den gjorda förfrågan synes emellertid icke påverkas härav.

metoden i förbättrad form. Skogsförsöksanstaltens avdelning för riksskogstaxering synes vara den enda institution som för närvarande äger de angivna förutsättningarna för utförande av en sådan uppgift, och uppskattningsarbetet synes därför böra anföras åt avdelningen. Denna omständighet utesluter givetvis icke, att den lokala expertisen bör utnyttjas i lämplig utsträckning. Till fördel skulle sålunda vara, om skogsvårdsstyrelsernas tjänstemän kunde vara avdelningen behjälpliga med utväljande av lämpliga fastigheter, varjämte det vore synnerligen önskvärt, att dessa, vilka ju sedermera i regel torde komma att som sakkunniga biträda beskattningsnämnderna, i görligaste mån följde avdelningens arbete inom deras respektive distrikt och på lämpligt sätt tillgodogjorde sig de därvid erhållna resultaten.

Vid planläggning av arbetet har man att välja mellan att företaga ett relativt stort antal mindre tidskrävande uppskattningar eller att verkställa ett färre antal mera tidskrävande sådana, som giva en allsidigare bild av det vanligen förekommande skogstillståndet å fastigheterna i vederbörande trakt. I detta avseende synes det vara lämpligast att lägga arbetet så, att varje uppskattning om möjligt kommer att avse en hel fastighet, som ej innehåller alltför liten areal skogsmark. Om man för uppskattningen väljer alltför små skogar, riskerar man att som jämförelseobjekt få skogar, därur endast brukar uttagas virke för husbehov och som av den anledningen avvika från de i trakten vanligen förekommande skogarna. Att uppskattningen skall omfatta hel fastighet torde dock ej böra uppställas som ett oeftergivligt villkor. Som typskog torde kunna användas även en del av en större fastighet, t. ex. ett särskilt skifte eller dylikt.

För varje för ändamålet vald skog bör i enlighet med de uppställda förutsättningarna företagas en uppskattning av virkesförrådet för hela skogen och dettas fördelning på diameter- och åldersklasser. Utan större ökning av arbetet bör uppskattningen i regel kunna verkställas bestandsvis med urskiljande jämväl inom bestånden av lämpliga mindre provytor, vilkas gränser lätt kunna urskiljas på marken. Därigenom synes materialet kunna utnyttjas så effektivt och mångsidigt som möjligt, och jämförelseskogen bör kunna tjäna till ledning dels i de fall, då vederbörande nämndledamöter eller skogs-sakkunniga äga tillräcklig sakkunskap och tillräcklig kännedom om den skog, som skall taxeras, för att kunna bedöma virkesförrådet och dess sammansättning genom fördelning av skogsmarksarealen på ålders- eller huggningsklasser, dels i de säkerligen mycket oftare förekommande fallen, då bedömningen måste inskränkas till en jämförelse med det allmänna skogstillståndet å jämförelseobjekten.

Vad antalet jämförelseskogar angår är det givetvis i och för sig önskvärt, att detta blir så stort som möjligt. Man har emellertid att taga hänsyn dels till vad ovan sagts om deras storlek och dels till hur många uppskattningar riksskogstaxeringsavdelningen kan hinna med under loppet av nästa sommar, d. v. s. under tiden den 1 maj—den 30 september 1944. I sistnämnda avseende synes man enligt vad som meddelats kunna räkna med att nio 5-mannalag hållas i arbete under 115 dagar, representerande tillsammans omkring 1 000 arbetsdagar, samt att därunder skulle kunna företagas erforderliga uppskattningar å cirka 400 skogar. Dessa skogar böra då förläggas så, att varje nämndledamot med minsta möjliga kostnader och tidsspillan kan komma till den skog, som ligger honom närmast. Skogarna böra sålunda vara någorlunda jämnt fördelade men framför allt vara så valda, att de med hänsyn till trafikförhållanden och ägoform äro lätta att besöka och genomgå. Under antagande, att i de 18 sydliga länen inläggas 400 typskogar, skulle avståndet mellan dessa i medeltal bli cirka 2 mil, innebärande att ingen nämndledamot skulle bo på längre avstånd, fågelvägen räknat, från en sådan skog än cirka

en mil. Ledamöternas färdväg mellan hemmet och typskogen skulle sålunda vid jämn fördelning av dessa bli relativt kort. Då man normalt synes böra räkna med att åtminstone beredningsnämndernas ordförande och ledamöterna i fastighetstaxeringsnämnderna böra få tillgång till flera jämförelseskogar och man för deras vidkommande måste undvika stora resekostnader, synes nämnda antal jämförelseenheter kunna betecknas såsom tillräckligt men å andra sidan nödvändigt erforderligt. I trakter med särskilt goda kommunikationer kan man måhända tänka sig, att man förlägger två typskogar helt nära varandra, därvid man vinner den fördelen att vid samma exkursion kunna demonstreras t. ex. dels en skog med god skogstillgång, dels en skog, därå skogstillgången på grund av stark avverkning eller andra orsaker är under genomsnittet. Möjligen måste man räkna med att någon typskog kan behöva förläggas även till exempelvis Kopparbergs län. Detta torde i så fall få ske inom ramen för de arbetsdagar, varmed ovan räknats, men bör ej behöva nämnvärt inkräkta på de uppskattningar, som nyss beräknats för de sydliga länen.

Härefter återstår frågan, hur man skall kunna tillgodogöra sig materialet från skogar, för vilka redan finnas tillförlitliga uppskattningshandlingar. I de fall, där dessa handlingar äro lätt tillgängliga, bör givetvis materialet bearbetas i samband med de centrala förberedelserna för taxeringen, därvid även detta arbete synes böra utföras av riksskogstaxeringsavdelningen. Det kan emellertid ifrågasättas, om icke ytterligare material skulle kunna erhållas, om ledarna för de utsända taxeringslagen finge i uppdrag att i samband med fältarbetet verkställa särskilda efterforskningar efter sådana skogar. Man skulle då kunna tänka sig, att lagledarna finge under en eller annan månad efter fältarbetets avslutande stå till beredningsnämndernas förfogande för bearbetning av dylika uppskattningshandlingar samt eventuellt för biträde i annan form såsom med okularuppskattningar och dylikt i fall, där särskilda svårigheter möta för nämnderna att verkställa bedömning av viss eller vissa fasligheter. Självfallet skulle det i så fall vara lämpligt att lagledarna, i den mån de finge tid därtill, tjänstgjorde som ledare för exkursionerna till jämförelseskogarna samt därvid eller i annat sammanhang tillhandaginge med anvisningar och vägledande uppgifter för taxeringen. Särskilt skulle ett dylikt arrangemang vara värdefullt, om vid nästa allmänna fastighetstaxering skall användas den av domänstyrelsen föreslagna nya metoden för skogsvärdering, då det givetvis i början kommer att bereda nämnderna vissa svårigheter att sätta sig in i densamma.

Vad angår norrlandslänen och Kopparbergs län vore det naturligtvis av värde, om man även där kunde utlägga ett lämpligt antal jämförelseskogar. Det har emellertid ansetts uteslutet att med tillgänglig arbetskraft och för rimlig kostnad få till stånd en sådan anordning. Behovet av dylika särskilda jämförelseskogar är också här mindre än i övriga delar av landet. Såsom i den tidigare promemorian redan angivits, har man för nämnda län till förfogande ett i huvudsak nytt och tillika mångsidigt material från den allmänna riksskogstaxeringen. Genom detta kunna erhållas medelvärden i olika avseenden, vilka kunna tjäna till riktpunkt vid värderingen och möjliggöra kontroll å den genomsnittliga värdesättningen, samt uppgifter om den ram, inom vilken värdena i stort sett böra variera. Med hänsyn till att skogarna i ifrågavarande län i regel äro tämligen stora och till sin beskaffenhet betydligt mera enhetliga än skogarna i södra Sverige bör ett sådant material kunna väl utnyttjas. Erfarenheter från provtaxering enligt den av domänstyrelsen föreslagna metoden giva stöd åt denna uppfattning. Vidare torde för de nordliga länen tillgång finnas till ett större antal redan uppskattade jämförelseskogar, då uppgifter äro tillgängliga beträffande rätt många kronoskogar och sådana troligen

kunna erhållas även beträffande åtskilliga bolagsskogar. I fråga om lappmarksskogarna (inklusive skogarna i Särna och Idre tingslag i Dalarna) gäller, att här i allmänhet finnas indelningshandlingar, varur erforderliga uppgifter för taxeringen direkt kunna hämtas. Det är dock möjligt att särskilt i Kopparbergs län, där variationerna i fråga om skogarnas beskaffenhet på sina ställen torde vara större än i Norrland, behov av en eller annan särskilt utlagd jämförelseskog kan uppstå. Såsom redan antytts bör i så fall arbetet utföras inom den ovan föreslagna ramen.

Enligt en vid den sist angivna promemorian fogad, av jägmästaren Hagberg upprättad kostnadsberäkning ha kostnaderna för den föreslagna typskogsinventeringen, omfattande uppskattning av 400 typskogar med en areal av 10—25 hektar samt bearbetning av omkring 200 skogar, utvalda bland tillgängliga, av domänstyrelsen, skogsvårdsstyrelse eller bolag upprättade hushållningsplaner, beräknats till 135 000 kronor.

I efter remiss avgivet yttrande över förenämnda promemoria anför *styrelsen för skogshögskolan och statens skogsförsöksanstalt* följande:

Genom den offentliga kritiken mot den gällande metoden och domänstyrelsens förslag torde det få anses fastslaget, att de lida av betänkliga brister. För närvarande kunna dessa brister endast nödtorftligt avhjälpas. I vilket fall som helst måste de alternativa förslag, som skola föreläggas nästa riksdag, betraktas som kortvariga provisorier. Redan vid den fastighetstaxering, som följer närmast efter den nästa, torde genom skogsförsöksanstaltens arbeten förhållandena ligga helt annorlunda till.

I denna situation synas endast sådana åtgärder böra vidtagas, som äro nödvändiga för nästa fastighetstaxering. Från denna synpunkt bör det remitterade förslaget om typskogar betraktas. Typskogarna skola i första hand utgöra hjälpmedel för uppskattning av virkesförrådet. Förslaget ansluter sig härigenom närmast till domänstyrelsens taxeringsförslag, där en sådan uppskattning är grundläggande.

En skogs virkesförråd uppskattas enligt styrelsens mening bäst genom att man först bedömer skogsmarksarealens fördelning på ålders- eller huggningsklasser och därefter multiplicerar arealerna med uppskattade förrådet i varje klass. Om man slår in på denna väg behöves emellertid för uppskattningen inga typskogar utan endast typbestånd, vilka kunna underlätta bedömningen av förrådet i varje åldersklass.

Skatteberedningen har i sitt senare förslag accepterat denna arbetslinje för sådana fall, då vederbörande nämndledamöter eller skogssakkunniga äga tillräcklig sakkunskap och tillräcklig kännedom om den skog, som skall taxeras, för att kunna bedöma virkesförrådet och dess sammansättning genom fördelning av skogsmarksarealen på ålders- eller huggningsklasser. Beredningen anser emellertid, att de fall, då detta icke kan ske, förekomma mycket oftare. För dessa fall skulle typskogarna vara nödvändiga för att möjliggöra en bedömning, som måste inskränkas till en jämförelse med det allmänna skogstillståndet å jämförelseobjekten.

Detta är frågans kärnpunkt. Man utgår ifrån, att värderingsmän, som icke äro tillräckligt sakkunniga eller icke tillräckligt känna den skog, som skall taxeras, för att kunna i grova drag uppskatta åldersfördelningen och förrådet i åldersklasserna, likväl äro i stånd att jämföra ifrågavarande skog med särskilt undersökta typskogar. För att jämförelsen under så ogynnsamma förhållanden skall bli till nämnvärd ledning vid taxeringsarbetet är det tydligen

nödvändigt, att typskogen liknar den skog, som skall taxeras. Det är nämligen uppskattningen av olikheterna mellan två skogstillstånd, som ställer de största kraven på förrättningsmannens sakkunskap och kännedom om båda skogarna. Förutsättningen för god vägledning under ifrågavarande ogynnsamma betingelser är därför att jämförelsen sker med en känd skog, som med avseende på bonitet, åldersfördelning, trädslagsblandning, täthet och dimensionsfördelning så mycket som möjligt tillhör samma typ och därigenom ger samma totalintryck som den för taxering aktuella skogen. För att något så när kunna erbjuda sådana jämförelsemöjligheter bli de planerade typskogarna alltför få och för avlägset belägna. Utsiktarna att finna lämpliga jämförelseobjekt äro vanligen störst i närheten av den skog, som skall taxeras. Det förefaller, att detta behov bäst skulle fyllas genom föreskrift, att i varje trakt tillräckligt många och ur typsynpunkt väl valda skogar skola av de skogssakkunniga uppskattas genom bedömning av åldersfördelningen och virkesförrådet i åldersklasserna.

I detta sammanhang vill styrelsen framhålla vikten av att vid nästa fastighetstaxering uppskattning av åldersfördelningen äger rum i södra Sverige, där nytt material från riksskogstaxeringen saknas. I dessa län äro den gamla riksskogstaxeringens åldersfördelningar icke längre användbara. Däremot har det vid jämförelse med vedskogsinventeringarna i fyra län visat sig, att de gamla förrådssiffrorna per hektar i åldersklasserna fortfarande kunna utnyttjas för beräkning av totala virkesförrådet. Genom uppskattning av åldersfördelningen i sammanhang med fastighetstaxeringen vinner man sålunda den väsentliga fördelen, att kontroll erhålles på de för fastighetstaxeringen grundläggande virkesförrådens länssummor.

Om man vill nå detta mål uppstår frågan, hur åldersfördelning skall erhållas för de skogar, där förrådsuppskattningen skett med stöd av jämförelseskogar. I regel gäller detta småskogarna. Det är då lättare att uppskatta åldersfördelningen för hela trakten än för varje liten skog. En sådan åldersfördelning av flera skogars arealsumma är ju fullt användbar för kontroll av totala virkesförrådet.

Av det förestående har framgått, att typskogar icke äro behövlige för fastighetstaxeringens förrådsuppskattning. Däremot vill styrelsen icke förneka, att andra skäl kunna föreligga för uppskattning av typskogar, t. ex. för att undersöka och demonstrera verkningarna av olika värderingsmetoder. Men antalet typskogar behöver för ett sådant ändamål ej på långt när stiga till nu föreslagna 400.

Skatteberedningen har med styrka framhållit, att den föreslagna uppskattningen av typskogar bör anförtros åt skogsförsöksanstaltens avdelning för riksskogstaxering. Styrelsen har här ovan givit uttryck för sin mening, att anstaltens sakkunskap bör tagas i anspråk för den mer stadigvarande lösning av taxeringsfrågan, som torde kunna genomföras vid fastighetstaxeringen efter den nästa. För arbetet på denna nära liggande framtidsuppgift vore det av stor betydelse, att anstalten redan nu finge kontakt med frågan. Härtill kommer, såsom skatteberedningen framhållit, att anstalten efter övertagande av riksskogstaxeringen förfogar över för dylika uppskattningar speciellt tränad personal. På grund av ovanstående anser sig styrelsen böra biträda förslaget om arbetets överlämnande till anstalten. Såväl i god ordnings intresse som därför att uppgiften behöver handläggas av mer än en avdelning torde emellertid ifrågavarande uppdrag jämte övriga i detta sammanhang erforderliga utredningar böra anförtros åt anstalten och icke, såsom skatteberedningen föreslagit, till viss avdelning.

Skatteberedningen har i sin senaste P. M. förbigått frågan om medelsanvisning för detta arbete. I sin första P. M. har emellertid beredningen

föreslagit, att uppdraget skall utföras inom ramen för anstaltens nuvarande anslag för riksskogstaxering och avverkningsstatistik. Styrelsen kan icke finna detta vara riktigt. De för riksskogstaxering och avverkningsstatistik anvisade medlen böra oavkortat användas för dessa ändamål. Redan 1936 års skogsutredning föreslog att ifrågavarande anslag borde utgå med samma belopp årligen och att arbetsuppgifterna finge anpassas härefter. Denna anordning synes vara en god väg att uppnå organisatorisk stadga på detta område. Det nuvarande anslaget har varit oförändrat i två år och föreslås med samma belopp för budgetåret 1944/45. Då anslagets storlek, 240 000 kronor, synes väl avvägt med hänsyn till ändamålet är styrelsen angelägen, att den inledda stabiliseringen icke avbrytes. Styrelsen hemställer därför, att kostnaderna för nu föreslagna förberedelser till nästa fastighetstaxering måtte bestridas med särskilt anslag.

Emellertid har förslaget även en annan sida, nämligen skogsförsöksanstaltens arbetsbelastning. Anstalten har på sitt program mycket stora utredningar, vilka skola tjäna som underlag för skogslagstiftningen och för utredningen om det norrländska näringslivets förkovran. Dessa arbeten förutsätta i stor utsträckning samarbete mellan anstaltens skogsavdelning och riksskogstaxeringen. Det är därför av vikt, att riksskogstaxeringens personal, som förutom sina löpande uppgifter tages i anspråk för riksskogstaxeringsnämndens avveckling, icke belastas så hårt av ett tillfälligt uppdrag, att dess medverkan i förestående utredningsarbeten förhindras. Av denna anledning är det angeläget, att uppskattningen av typskogar och övriga arbeten för fastighetstaxeringen icke ges onödigt stora proportioner. En avvägning måste ske mellan de av Kungl. Maj:t tidigare anbefallda uppgifterna och det nytillkomna uppdraget med hänsyn tagen till deras vikt för det allmänna. En från sådana synpunkter företagen granskning av skatteberedningens senaste förslag torde enligt styrelsens mening giva vid handen, att förslaget utan större olägenheter kan och därför också bör avsevärt beskäras.

En framkomlig väg härför synes beträffande södra Sverige vara följande:

1. Genom bearbetning av riksskogstaxeringens material erhållas medelsiffror för virkesförråd per hektar i åldersklasser samt förrådets fördelning på trädslag och dimensionsklasser. Dessa siffror ge dels ledning för uppskattning av förrådet i varje åldersklass och tillåta dessutom i kombination med vid fastighetstaxeringen företagen åldersfördelning en kontroll av totala förrådsuppskattningen.

2. För uppövning av värderingsmännens ögonmått anläggas eller utnyttjas förut befintliga provytor, representerande beståndstyper. Provyrtornas storlek behöver icke överstiga 0,25 hektar och antalet bör vara högst 500.

3. Uppskattning av ett begränsat antal typskogar för specialutredningar och demonstration.

I fråga om norra Sverige ansluter sig styrelsen i huvudsak till skatteberedningens förslag.

Två ledamöter av styrelsen, *direktören Bure Holmbäck* och *överdirektören Gerhard Strindlund*, ha i ett särskilt yttrande förklarat sig ej kunna ansluta sig till majoritetens uppfattning utan som sin mening framhållit, att det av praktiska skäl ofrånkomliga kravet på enkla metoder vid taxeringsförfarandet helt syntes utesluta ett ersättande över hela linjen av typskogarna med typbestånd samt att anordningen med typskogar torde vara särdeles önskvärd för nästa allmänna fastighetstaxering oavsett vilken värderingsmetod som

komme till användning. I anslutning härtill ha dessa ledamöter ifrågasatt, om icke skogsvårdsstyrelserna, som i varje fall syntes bliva i stor utsträckning tagna i anspråk i förevarande sammanhang, skulle kunna inlemmas i uppskattningen av typskogarna i större utsträckning, än vad skatteberedningen förutsatt.

I *skatteberedningens* i februari 1944 dagtecknade promemoria anföres:

Det betydelsefullaste momentet vid taxering av skogsfastighet är utan tvekan uppskattningen av virkesförrådet. Man bör därför söka skapa förutsättningar för att denna uppskattning skall bliva så tillförlitlig som möjligt.

De svårigheter, som föreligga att vid avsaknad av exakta uppgifter om virkesförrådet på en fastighet bedöma de egenskaper hos detsamma, som måste vara kända för en tillämpning av domänstyrelsens metod, framstodo tydligt vid den under provtaxeringen företagna stickprovskontrollen beträffande särskilda fastigheter i Mörlunda, Riseberga och Valbo socknar. Det skulle därför vara synnerligen önskvärt, om man — som professor Eneroth föreslagit — kunde framtvinga obligatorisk mätning av alla skogar i vårt land. På grund av de kostnader detta skulle åsamka de skattskyldiga och de praktiska svårigheter, som skulle uppstå, om ett otal mättingsförrättningar inom en relativt begränsad tid måste verkställas över hela landet, kan ett lagfästande av en sådan skyldighet icke nu komma i fråga. Man måste, åtminstone tillsvidare, söka sig fram på andra vägar.

I detta sammanhang torde böra framhållas, att det icke finns någon som helst anledning förmoda, att det för skogar, där uppskattningen måste grundas på enbart bedömning, skulle vara lättare att fastställa relativa skogstillgången än att bestämma de data angående virkesförrådet, som den föreslagna metoden förutsätter. Ett riktigt fastställande av den relativa skogstillgången för en skog kräver minst lika god kännedom om dess tillstånd och sammansättning som en bestämning av de uppgifter om virkesförrådet, som erfordras för tillämpning av den nya metoden. De som tro, att bedömning av relativa skogstillgången enligt nuvarande regler ger säkrare resultat än bedömning av förrådsuppgifter enligt den nya, skulle knappast kunna vidhålla denna mening, om det över huvud taget ginge att kontrollera de taxeringar, som verkställts enligt den nuvarande metoden, på det sätt som skedde vid den berörda stickprovskontrollen. I varje fall torde så mycket kunna sägas, att det är lika befogat att göra en verklig ansträngning för att söka få till stånd en tillförlitlig redovisning av virkesförrådet på våra fastigheter, om den nuvarande metoden skall bibehållas, som om den nya skall tillämpas.

Beträffande frågan om uppskattning av typskogar synas de av styrelsen för skogshögskolan och statens skogsförsöksanstalt anförda skälen för typskogarnas ersättande i huvudsak med typbestånd vara ur praktisk synpunkt mindre hållbara. Det är visserligen riktigt, att en exaktare bedömning av virkesförrådet hos en skog bäst sker på det av styrelsen angivna sättet, men därför fordras, att den som verkställer bedömningen dels är skogligt utbildad och dels har en ganska detaljerad kännedom om den skog, varom fråga är. Tyvärr föreligga i praktiken ofta icke så goda förutsättningar, utan bedömningen måste merendels bli betydligt mera summarisk. Vid den tänkta anordningen av typskogarna — med å dessa utlagda särskilt uppskattade bestånd och provytor — kunna de emellertid utnyttjas även vid bedömningar på det av styrelsen angivna mera exakta sättet.

Den omständigheten, att taxeringen av skog vid den fastighetstaxering,

som kommer efter den nu ifrågavarande, eventuellt kan ske efter ytterligare förbättrade grunder torde icke utgöra något avgörande skäl för att nu avstå från ett i och för sig i nuvarande läge lämpligt tillvägagångssätt. Ej heller torde det kunna ifrågakomma att ersätta de föreslagna typskogarna med skogar, som bedömas av beredningsnämndernas skogssakkunniga, då utgångspunkterna för jämförelsen härvid skulle bli alltför osäkra för att kunna läggas till grund för taxering av ett stort antal andra skogar.

På grund av vad sålunda anförts synes åt statens skogsförsöksanstalt böra uppdragas att verkställa uppskattning av typskogar till nästa fastighetstaxering i huvudsak på det sätt och i den utsträckning, som av skatteberedningen föreslagits.

I detta sammanhang kan framhållas, att, om ledarna för de av riksskogstaxeringsavdelningen utsända taxeringslagen, på sätt föreslagits, få under viss tid stå till beredningsnämndernas förfogande för okulartaxeringar m. m., det av professor Pettersson uttalade önskemålet om möjlighet till sådana taxeringar genom auktoriserade eller av det allmänna till skogsägarnas tjänst ställda taxatorer blir i någon mån tillgodosett. Det av Pettersson föreslagna förfarandet torde, om ett tillräckligt antal skickliga förrättningsmän kunna anskaffas för ändamålet, vara en god lösning och synes böra övervägas för framtida bruk. Att i och för den fastighetstaxering, som skall taga sin början redan i slutet av detta år, hinna anställa lämpliga personer och i övrigt skapa en organisation för arbetet är givetvis omöjligt.

Jämväl av skogsvårdsstyrelsen i Jönköpings län framställt förslag om obligatorisk linjetaxering av de större skogarna, vilket av praktiska skäl ej heller kan genomföras nu, torde böra tagas i övervägande vid senare taxeringar.

Närmare direktiv för i vilken ordning exkursionerna till typskogarna skola företagas, vilka som böra kallas till exkursionerna etc. torde icke böra givas i detta sammanhang. Möjligen kunna demonstrationer av typskogar anordnas i samband med sammanträden enligt 59 § 1 och 3 mom. taxeringsförordningen. Det kan även tänkas, att beredningsnämndernas första sammanträdesdag användes till besök å en eller flera typskogar. Särskilda bestämmelser härom i taxeringsförordningen torde ej vara nödvändiga, och i den mån i annan ordning utfärdade regler bliva erforderliga torde sådana böra utfärdas efter typskogsinventeringens avslutning.

Vad därefter angår uppskattningen av virkesförrådet och dettas fördelning å förrådsgrupper vid själva taxeringsarbetet synas de vid provtaxeringen vunna erfarenheterna böra utnyttjas så, att i de fall, där exakta uppgifter om virkesförrådet föreligga, alla uppgifter, som förutsättas av den därvid utarbetade hjälptabell nr 1, upptagas som primärfaktorer för taxeringen, under det att bedömningen eljest — utom i undantagsfall, då vederbörande skog företer speciella egenheter — inskränkes till fastställande av de uppgifter, som förutsättas av den vid provtaxeringen använda hjälptabell nr 2. De bestämmingar beskattningsnämnderna ha att utföra bli sålunda i sistnämnda fall fastställande av dels virkesförråd per hektar (i kubikmeter), dels lövskog per hektar (i kubikmeter) — därvid barrskogsförrådet erhålles som skillnaden mellan totalförrådet och lövskogsförrådet — dels timmerskog (i procent av barrskogsförrådet), dels ock graninblandning (i procent av barrskogsförrådet). I södra Sverige tillkommer en särskild bedömning av bok- och ekskogsförrådet. Att ytterligare förenkla förrådsbedömningen på sätt kan ske vid tillämpning av en hjälptabell av sådan typ som den i redogörelsen för provtaxeringen omnämnda hjälptabell nr 3, d. v. s. genom uppskattning av enbart totalförrådet, torde däremot icke vara att tillråda. Om man på förhand visste, att en så förenklad be-

dömning, som det här är fråga om, endast komme att tillämpas i de fall, då man saknade alla möjligheter att verkställa längre gående bestämningar, torde den måhända kunna godkännas, men betydande risk synes föreligga, att en sådan uppskattningsmöjlighet på grund av sin enkelhet skulle inbjuda till användning även i de fall, då möjligheter för en exaktare bedömning stode till buds. Det är för övrigt att märka, att av de egenskaper hos skogen, om vilka hjälptabell nr 2 förutsätter kännedom, det utöver totalförrådet är timmerskogsförekomsten, som har den största betydelsen, och kan man bedöma förrådet över huvud taget, bör man också kunna säga något om huruvida barrskogen är grov eller klen.

Vid fastställande av formulär till allmän fastighetsdeklaration för nästa taxering bör givetvis, därest de föreslagna nya grunderna komma att genomföras, iakttagas, att deklarationsformuläret avpassas efter de uppgifter, som erfordras vid tillämpning av de nya bestämmelserna. Skogsägarna böra sålunda i första hand själva lämna de uppgifter — vid uppmätning utrönta eller bedömda — om virkesförrådet på deras fastigheter, som erfordras för taxeringen.

Om den nya metoden genomföres, synes vidare det under provtaxeringen väckta förslaget att tillhandahålla beredningsnämndernas ledamöter särskilda blanketter för anteckning i förväg av uppgifter om virkesförrådet å de fastigheter, var och en närmast har att svara för, böra övervägas.

De övriga momenten i taxeringsarbetet komma merendels icke att bereda nämnderna några svårigheter. Bedömningen av markens godhetsgrad behöver endast i undantagsfall bliva föremål för tvekan, eftersom godhetsgraden för det mesta kommer att överensstämma med den för trakten genomsnittliga. Uppgifter om arealen, vilka erfordras för bedömning av virkesförrådet i de fall, då exakta uppgifter därom saknas (man måste vid bedömningen tänka i kubikmeter per hektar), och framför allt vid bestämmande av markvärdet, finnas i allmänhet tillgängliga från föregående taxeringar. Ej heller torde fastställande av omkostnadsklassen (avsättningsläget) för vederbörande fastighet eller gradering av bok- och ekskogen i södra Sverige med hänsyn till stamform och grenighet bereda några större bekymmer. Vad som därefter återstår är att i vederbörlig hjälptabell taga reda på dels det värde per kubikmeter, som skall tillämpas för beräkning av skogsvärdet, och dels det värde per hektar, som skall användas vid bestämning av markvärdet, samt att multiplicera de sålunda utrönta å-värdena med det fastställda antalet kubikmeter respektive antalet hektar. De multiplikationer, som härvid erfordras för varje fastighet, äro i det fall att exakta förrådsuppgifter föreligga och hjälptabell nr 1 sålunda skall användas fem, därav fyra för uträkning av skogsvärdet och en för uträkning av markvärdet, samt i det fall att dylika uppgifter endast kunnat bedömas tre, därav två för bestämmande av skogsvärdet och en för bestämmande av markvärdet. Summan av de därvid erhållna talen blir lika med taxeringsvärdet. Då bok och ek förekommer i större utsträckning inom område V och VI tillsammans med barrskog, tillkomma vid användning av hjälptabell nr 1 två multiplikationer och vid användning av hjälptabell nr 2 en multiplikation. Det räknearbete, som den nya metoden medför, torde emellertid, om arbetet ordnas på ett rationellt sätt, icke innebära någon nämnvärd merbelastning av taxeringsarbetet i förhållande till vad som varit fallet hittills.

I undantagsfall, t. ex. om s. k. specialsortiment bruka försäljas från viss skog, kan det hända, att de i vederbörande hjälptabell förekommande värdena icke kunna direkt användas utan att en omräkning av dessa måste ske. Dylika omräkningar, som torde bliva rätt sällsynta, synas som förut¹ angivits, i all-

¹ Se s. 87.

månhet kunna ske på ett tämligen enkelt sätt, och arbetet i övrigt torde ej nämnvärt kompliceras härav.

I domänstyrelsens redogörelse för provtaxeringen ifrågasättes, att i beredningsnämnderna skulle föras en särskild längd beträffande skogsfastigheter, skogsvärderingslängd, däri skulle upptagas uppgifter om virkesförrådet, kubikmetervärden, summerade skogsvärden m. m. Då dessa uppgifter synas kunna intagas i den i taxeringsförordningen 62 § 4 mom. omförmälda s. k. kontrollängden — eventuellt utbyggd med en särskild avdelning för uppgifter om beräkning av skogsvärden — torde några särskilda föreskrifter i taxeringsförordningen ej föranledas härav. Med vidtagande av sådana eventuella ändringar i andra författningar, som icke kräva riksdagens medverkan, torde böra anstå, tills beslut fattats om genomförande av de nya grunderna. Därvid torde även överläggningar böra upptagas med länsstyrelserna i de län i norra Sverige, som varit föremål för riksskogstaxering i andra omgången, om lämplig avvägning av fastighetstaxeringsdistrikten så att dessa kunna användas som kontrollområden i avseende å de vid nämnda riksskogstaxering utrönta uppgifterna angående skogsmarksareal och virkesförråd.

Vad angår ett av handelskammaren i Gävle gjort uttalande om olämpligheten av att införa förrådsuppgifter och rotvärden i taxeringslängden, därför att dessa då bliwa alltför lätt tillgängliga för spekulanter, som göra skogsaffärer på kort sikt, så torde denna anmärkning vara föga bärande. Skogens aktuella tillstånd kan ju utrönas genom okulärbesiktning, och värdeförhållanden ha redan enligt hittills gällande metod kommit till uttryck i relativa skogstillgången och rotvärdet. I den mån dessa faktorer varit riktigt bedömda ha anteckningarna om dem lämnat upplysningar för allmänheten liknande dem som kunna erhållas genom de nu ifrågavarande uppgifterna.

Den nya metodens föreskrifter om uppskattning av virkesförrådet komma givetvis att vålla de största svårigheterna i början av dess tillämpning. Vid senare taxeringar kan ledning i tveksamma fall hämtas från uppskattningen vid den närmast föregående taxeringen samt uppgifter om avverkningar och tillväxt under mellantiden. Emellertid torde vid övergången från den nuvarande till den föreslagna metoden viss sådan ledning kunna hämtas även för de uppskattningar, som skett enligt den förstnämnda metoden. Om tillvägagångssättet härvid kan framhållas följande.

För varje bonitet i viss trakt kan av tabell II till den nuvarande skogsvärderingsinstruktionen inhämtas, hur stort virkesförråd som skall finnas å normalskogen vid relativ skogstillgång 1,0. Vid 1938 års allmänna fastighetstaxering har relativ skogstillgång fastställts i regel antagligen mera på en höft men, vid ett mera noggrant förfarande, med utgångspunkt från virkesförrådet. Vanligen har i det senare fallet relativa skogstillgången fastställts till det tal, som utgör förhållandet mellan virkesförrådet å den ifrågavarande skogen och normalskogens virkesförråd enligt tabellen. Undantagsvis har relativa skogstillgången fastställts på det riktigare sättet att hänsyn tagits även till avvikelser i ålder och grovlek m. m. hos virket å den ifrågavarande skogen i förhållande till normalskogen. I alla fall utom det sistnämnda kan man tydligen, om man känner relativa skogstillgången och virkesförrådet å normalskogen, räkna sig till virkesförrådet å den ifrågavarande skogen genom en multiplikation av dessa båda tal. I de fall, då man vid föregående taxering utgått från virkesförrådet, kan uppgift om detta normalt erhållas ur materialet från denna.

I sämsta fall kan alltså till utgångspunkt för den nya taxeringen tagas den förra taxeringens siffra för relativ skogstillgång, därvid det då förutsatta virkesförrådet erhålles genom en mycket enkel räknoperation. Om justering

sker med hänsyn till senare tillväxt och avverkning, vilket skulle skett även vid tillämpning denna gång av den gamla metoden, bör ett resultat kunna erhållas som i varje fall ej blir sämre än enligt nämnda metod.

Vid provtaxeringarna användes enligt vad som inhämtats det förfarings-sättet, att i längden i förväg antecknades från gamla taxeringen hämtade siffror för relativa skogstillgången och med ledning därav på angivet sätt uträknade virkesförråd. Emellertid konstaterade nämnderna, att de sålunda antagna virkesförråden i stor utsträckning mer eller mindre skilde sig från dem, som vid ett bedömande med kännedom om medeltal för trakten och individuella förhållanden föreföllo sannolika (vilket i verkligheten innebar ett konstaterande att de gamla taxeringarna varit mer eller mindre felaktiga). De företogo i sådana fall summariska justeringar av de framkomna siffrorna. Dessa justeringar voro i provtaxeringskommunerna i södra Sverige, Mörunda och Riseberga, och särskilt den sistnämnda, mycket stora. Erfarenheterna från provtaxeringarna visa emellertid, att det ej erbjuder större svårigheter att med utgångspunkt från gamla taxeringen erhålla siffror för virkesförråden.

Det torde vara ofrånkomligt att i de nya taxeringslängderna genomgående på förhand anteckna de virkesförråd, som erhållas från den gamla taxeringen. Detta kräver ej mycken tid. Såsom material för justering komma nämnderna att ha till förfogande från riksskogstaxeringen hämtade medeltal. Såvitt angår norra Sverige komma sådana att stå till buds, ej såsom vid sista taxeringen blott för hela län, utan för mindre områden. I södra Sverige förutsattes vidare, som förut angivits, att nämnderna skola ha tillgång till typskogar.

Om uppgifter finnas om virkesförråd, bonitet och areal men ingenting mer, är det, som förut framhållits, möjligt att fastställa övriga erforderliga uppgifter genom att falla tillbaka på medeltal beträffande alla övriga faktorer, till vilka hänsyn skall tagas vid taxeringen. Där man utgått från höftade siffror beträffande virkesförrådet, är det emellertid knappast någon mening med att göra en uppdelning med hänsyn till alla specialfaktorer. De faktorer som mest påverka taxeringen äro lövskogsprocenten och timmerskogsprocenten, och beträffande dem torde medeltalet kunna följas, om man ej har särskild anledning antaga en avvikelse. Den förut omnämnda hjälptabell nr 2 kräver kännedom om endast dessa förhållanden. Redan i hjälptabellen ha nämligen övriga faktorer sammanfattats med utgångspunkt från medeltalen.

Följande exempel visar, huru förfaras kan, där förutsättningarna för en riktig taxering äro de sämsta tänkbara:

Areal: 12 hektar, bonitet: 3 och relativ skogstillgång: 1,2.

Normalt virkesförråd per hektar vid 100-årig omloppstid enligt tabell II i 1937 års skogsvärderingsinstruktion: 100 kubikmeter.

Relativt virkesförråd förutsattes ha varit lika med relativa skogstillgången: 1,2.

Virkesförråd per hektar: $1,2 \times 100 = 120$ kubikmeter.

För ifrågavarande fastighet	Medeltal för distriktet		
Virkesförråd uträknat enligt ovan kubikmeter	procent lövskog	Barrskog	
		procent timmer	procent gran
120	15	30	50

Följaktligen: lövskog 18 kubikmeter och barrskog 102 kubikmeter.

Ur hjälptabellen erhålles för ifrågavarande avsättningsläge och godhetsgrad följande avkastningsvärde:

pris per kubikmeter lövskog: 1: 67 kronor,

pris per kubikmeter barrskog, innehållande 30 procent timmer och 50 procent gran: 2: 15 kronor.

Värde per hektar lövskog: $18 \times 1,67 = 30:06$

» » » barrskog: $102 \times 2,15 = 219:30$

Summa per hektar kronor 249: 36

För hela arealen, 12 hektar, blir avkastningsvärdet för *den växande skogen* $12 \times 249:36 = 2\,992:32$ kronor.

Skogsmarksvärdet per hektar för ifrågavarande godhetsgrad och avsättningsläge ur hjälptabell: 40 kronor per hektar. Summa markvärde för 12 hektar alltså $12 \times 40 = 480$ kronor.

Summa taxeringsvärde $2\,992:32 + 480 = 3\,472:32$, avrundat till 3 400 kronor.

Bestämmelserna om uppskattning av virkesförrådet återfinnas i skogsvärderingsinstruktionen 6 punkten. I det överarbetade förslaget ha beträffande denna punkt företagits de ändringarna i domänstyrelsens förslag, att för undvikande av begreppsförväxling beteckningen »skogsgрупп» ändrats till »förrådsgrupp», att bok- och ekskog sammanförts till gemensamma grupper, samt att dylik skog särskilts från övrig lövskog även inom tillväxtområde V. Slutligen har intagits en anmärkning om att s. k. uppenbara vrak ej skola inräknas i virkesförrådet (jfr vad förut sagts om rotvärdet), varjämte vissa smärre ändringar i förtydligande syfte företagits.

Beträffande det praktiska förfarandet vid taxeringsarbetet torde det vara lämpligt att i instruktionen lämna en kortfattad redogörelse härför. Sådan återfinnes i 11 punkten av det överarbetade förslaget. Exempel på hjälptabeller av olika typer ha utarbetats och som bilagor (*tabell B* och *C*) fogats vid den föreslagna instruktionen.

Genomförande av de nya taxeringsgrunderna föranleder vissa jämkningar i taxeringsförordningen, vilket torde böra iakttagas vid behandling av frågan om för nästkommande allmänna fastighetstaxering erforderliga ändringar i denna.

Beträffande de ändringar, som vid bibehållande av nuvarande grunder för värdering av skogsfastighet anses böra ske i taxeringsförfarandet, hänvisas till vad i det följande anföres om möjligheten att förbättra detta förfarande inom det nuvarande systemets ram.

Förslag till ändringar i taxeringsförfarandet vid bibehållande av den nuvarande värderingsmetoden.

I de avgivna yttrandena över förslaget till nya grunder för skogstaxeringen ha flera av de hörda framställt förslag till ändringar i det hittills använda förfarandet, avsedda att tillämpas inom det nuvarande systemets ram, eller eljest till behandling upptagit frågan om möjliga förbättringar i de gällande bestämmelserna vid dessas bibehållande i princip.

Kammarrätten anför:

Vid övervägande av frågan om möjligheterna att åstadkomma en jämkning i eller en bättre utformning av den gällande taxeringsmetoden riktar sig uppmärksamheten i främsta rummet mot de svårigheter, som beräkningen av den relativa skogstillgången erbjuder.

Många försök hava gjorts för att finna ett system, varigenom man kunde ernå en riktigare bestämning av den relativa skogstillgången (se tidskriften *Skogen* nr 23 i årg. 1932). Det finnes ingen anledning att här ingå på en redogörelse för dessa s. k. närmelsemetoder. Det är dock en av dessa, som vunnit mera allmän tillämpning och som otvivelaktigt är ägnad att medföra ett bättre taxeringsresultat. Kammarrätten åsyftar den s. k. förråds- och massaåldersmetoden. Enligt den utgör den relativa skogstillgången det relativa virkesförrådet, korrigerat med relativa massaåldern, beräknad efter virkesförrådets fördelning i åldersklasser och angiven såsom förhållandet mellan förhandenvarande och normal massaålder. Därest tillförlitliga uppgifter finnas att tillgå beträffande nämnda fördelning av virkesförrådet, bör nu angivna metod kunna bidra till ett riktigt taxeringsvärde. Ett lagfästande av denna metod skulle därför kunna vara tänkbart. Metoden innebär emellertid en stark schablonisering och är grundad på rätt invecklade matematiska beräkningar. Även för de i skogliga förhållanden invigda blir metodens användbarhet i det särskilda fallet svår att bedöma.

Det kan även tänkas, att man genom att begagna det omfattande material, som framkommit genom riksskogstaxeringarna, skulle kunna bättre utforma taxeringsmetoden. Det har exempelvis visat sig, att boniteten varierar för olika tillväxtområden. En justering härutinnan av nu gällande föreskrifter synes under alla förhållanden vara att förordas. Det kunde ju också tänkas, att man med tillhjälp av samma material skulle kunna i någon mån fixera begreppet normalskog.

Professor *Petterson* framhåller, att svagheter hos det nuvarande förfarandet, vilka enligt *Petterson* bero därpå att man vetat alltför litet om rationellt skogsbruk och därmed om normalförrådets sammansättning för en riktig bedömning av relativa skogstillgången, böra kunna avhjälpas genom den vid skogsförsöksanstalten bedrivna produktionsforskningen och därvid framkomna tabeller för olika boniteter och skötselprogram (jfr s. 91). Av dessa tabeller framginge årsavverkningens och virkesförrådets massa, dimensionsfördelning och rotvärde vid normal skogstillgång, och härigenom bleve det möjligt att bedöma relativa skogstillgången. *Petterson* anför härefter:

Med det ovan anförda har jag velat framhålla, att skogsvärderingen vid fastighetstaxering kan tillfredsställande utföras på den i kommunalskattelagen lagda grunden. En oundgänglig förutsättning härför är emellertid, att omskrivna tabeller komma till stånd. Den organisation av skogsförsöksanstalten, som riksdagen godkände 1939, skulle inom få år efter ikraftträdandet ha möjliggjort framställandet av erforderliga produktionstabeller. I organisations- och byggnadsfrågornas nuvarande läge måste man emellertid söka provisoriska lösningar på grundvalen av anstaltens gamla, mycket ofullständiga material. Sådana provisoriska tabeller äro under arbete. I första hand äro de avsedda att ligga till grund för de av 1940 års norrlandsutredning begärda avverkningsberäkningar, vartill årets riksdag beviljat medel. I den mån liknande tabeller hinna utarbetas för hela landet, vilket företrädesvis är en penning- och utrymmesfråga, torde de möjliggöra en skogsvärdering vid fastighetstaxering efter angivna linjer.

Diskussionen har hittills avsett normalskogen. Emellertid föreskriver kommunalskattelagen, att växande skog skall värdesättas med hänsyn till det skick, vari den faktiskt befinner sig, och den avkastning, som för framtiden därur kan uttagas under förutsättning av en rationellt driven hushållning. Det gäller sålunda att avgöra, vilken framtida skötsel, som är rationell för en given skog, även om denna hittills icke skötts rationellt. I princip innebär detta ett krav på en regelrätt avverkningsberäkning. Här föreligger alltså för varje skog samma uppgift som i stort skall lösas vid berörda avverkningsberäkningar för norrländska områden. I sistnämnda fall är avsikten att tillämpa de till grund för normaltabellerna liggande statistiska funktionerna, vilka icke förutsätta normaltillstånd, direkt på det genom riksskogstaxeringen fastställda skogstillståndet. En så detaljerad kalkyl är otänkbar vid fastighetstaxeringen. Man får där med funktionernas hjälp utföra avverkningsberäkningar och beräkna diskonteringsvärdet av framtida avkastningar för ett antal lämpligt valda typfall. Sedan gäller det att generalisera typfallens resultat genom att finna relationer mellan typfall och aktuella skogstillstånd. Med hänsyn till taxeringsarbetet måste dessa samband vara enkla. Valet av samband bör framgå ur ett studium av typfallen och kan icke på förhand angivas. Som närliggande exempel må anföras, att man söker relationer mellan varje typfalls diskonteringsvärde och ett uppskattat rotvärde. Väljes därvid som grundläggande rotvärde det för normalskogen beräknade, kommer förfarandet att likna det nu gällande, men med en klar definition på begreppet relativ skogstillgång. Man kan emellertid också söka relationer mellan typfallets diskonteringsvärde och dess eget rotvärde och kommer då principiellt in på domänstyrelsens linje.

Skogsstyrelsen ifrågasätter, om ej beträffande relativa skogstillgången liksom vad angår bonitetsbestämningen den möjlighet att uppställa mera konkreta jämförelseobjekt, som erbjuder sig genom bearbetning av riksskogstaxeringens material, länsvis eller för vissa distrikt, borde kunna lämna ett underlag för en noggrannare beräkning av skogens värde. Normalavkastningens anknytning icke som nu till en hela landet gällande skala utan till mindre tillväxtområden kunde kanske i bonitetshänseende innebära en förbättring. Till vägledning för taxeringsändamål syntes vidare med fördel kunna tjäna i orterna systematiskt spridda och undersökta typskogar.

Jämväl i övriga yttranden förekomma en hel del förslag till detaljförbättringar i det nuvarande taxeringsförfarandet, avseende olika sidor av det samma.

Sålunda föreslår *styrelsen för svenska landskommunernas förbund*, att värdet av skogsmark och värdet av därå växande skog skola sammanföras till ett värde, skogsvärde. Liknande förslag framställes av *skogsvårdsstyrelsen i Jämtlands län*, som därvid frambåller, att ej heller minimivärde för marken bör förekomma (jfr s. 55).

Beträffande boniteringen föreslår sistnämnda skogsvårdsstyrelse, att landet skall indelas i växtlighetsområden samt att marken inom varje sådant område skall särskiljas endast i 3 bonitetsklasser. Liknande förslag förekomma i några av de övriga yttrandena (jfr s. 67).

I åtskilliga yttranden framställas förslag om meddelande av detaljerade bestämmelser eller utformning av andra hjälpmedel för den relativa skogstillgångens bestämmande.

I detta avseende framhåller *länsstyrelsen i Örebro län*, att det icke torde vara ogörligt att finna regler, enligt vilka den relativa skogstillgången skulle kunna bestämmas med tillgodoseende av skäligen krav på noggrannhet och rättvisa. Då ett skogsbestånds tillväxtförmåga i första hand torde sammanhånga med den åldersklass, i vilken beståndet befunne sig, och då såväl skogsägare som taxeringsmän hittills i första hand räknat med skogens fördelning i åldersklasser, syntes beståndsåldern böra givas en plats vid bestämmande av relativa skogstillgången. Vidare torde det absoluta och det relativa virkesförrådet, skogens allmänna tillstånd o. s. v. böra ingå som faktorer vid nämnda bestämmande. På dylikt sätt torde man, även i viss mån för fall, där en skogsuppskattning på marken icke vore utförd, med hjälp av inom och vid sidan av taxeringsnämnden tillgänglig lokal- och sakkunskap kunna sätta värden på den relativa skogstillgången, genom vilka skogsvärden skulle erhållas, som fyllde skäligen krav på objektiv rättvisa.

Handelskammaren i Gävle anser, att i de fall, då detaljstatistik för direkt beräkning av fastighetsvärdet saknas, typskogar skulle kunna utväljas för detaljberäkning, varvid denna fördes vidare till den relativa skogstillgången. Härvid skulle de framkomna värdena innefatta endast de rent tids- och räntebetonade faktorerna. Med de sålunda framkomna värdena, representerande väl definierade typskogar, skulle övriga skogar kunna jämföras och bedömas. Sådan skogsuppskattning skulle företrädesvis avse små och medelstora hemmansskogar, för vilka en uppskattning varit ett mer eller mindre okänt begrepp, och omfatta något 50—100-tal fastigheter för vart och ett av de i handelskamarområdet ingående länen. Vad de större skogsförvaltningarna beträffade torde i allmänhet tillräckligt med grundmaterial och statistik finnas för att enligt nu gällande metod tillåta en direktberäkning, även om en sådan av praktiska skäl icke tillämpades vid taxering. — Den nuvarande metoden kunde förse med lämpliga hjälpmedel. För övrigt torde observeras, att vissa sådana redan tidigare utformats till ledning vid beräkningen av relativa skogstillgången, hjälpmedel, som i praktiken visat sig synnerligen användbara men som ej kommit till vidare användning, där de ej fått någon officiell prägel. Härvid kunde hänvisas till den redogörelse, som lämnats i svenska skogsvårdsföreningens tidskrift, häfte I—II 1934 av skogschefen Mattson Mårn under rubriken »Relativa skogstillgången och dess beräkning». De anvisningar, som i detta arbete lämnades, gäve möjlighet till uppställning av hjälptabeller, byggda på klar och överskådlig grund.

Länsstyrelsen i Blekinge län föreslår, att de av domänstyrelsen på grundval av riksskogstaxeringens material verkställda undersökningarna och resultatet i övrigt av den framlagda utredningen skall såvitt möjligt tillgodogöras genom utformning av ett värderingsförfarande, ägnat att för beskattningsnämnderna underlätta en alternativ tillämpning av en sådan diskonte-

ringsmetod, som omnämnes i gällande skogsvärderingsinstruktion, eller således en direkt diskontering av nettovärdet av den normala årliga skogsavkastningen per hektar, där diskonteringsmetoden på grund av omständigheterna i särskilda fall kan anses lämpligast för beräkning av riktiga skogsvärden.

Länsstyrelsen i Västernorrlands län uppger, att länsstyrelsen till hjälp för nämnderna vid bestämmandet av skogens relativa värde låtit upprätta anvisningar, och föreslår, att dylika anvisningar skola upprättas för allmän tillämpning. Enligt en vid länsstyrelsens yttrande fogad blankett till »Värderingsnota vid fastighetstaxering» med »Tabell för beräkning av relativt rotvärde» innehålla de av länsstyrelsen upprättade anvisningarna bl. a., att relativa skogstillgången skall uträknas som en produkt av siffrorna för relativa virkesförrådet och relativa rotvärdet, därvid det senare skall beräknas med hänsyn till den faktiska sortimentssammansättningen hos den av skogen fallande avkastningen. Om sålunda den faktiska sortimentssammansättningen hos virkesavkastningen från viss fastighet är en annan än den för länet fastställda normala sortimentssammansättningen (exempelvis 15 procent av sortimentsklass I, 35 procent av klass II och 15 procent av klass III i stället för normalsammansättningen av respektive 25, 30 och 10 procent — klass IV beräknas sakna värde), uträknas värdet av en kubikmeter med den faktiska sammansättningen, varefter siffran för relativa rotvärdet erhålles genom division av den faktiska kubikmeterens värde med normalkubikmeterens värde.

Skogsvårdsstyrelsen i Värmlands län anför, att man även med bibehållande av det nuvarande systemet borde kunna siffermässigt härleda skogsvärdena i de fall, då tillförlitliga primäruppgifter finnas, och att man härigenom kunde erhålla fixa och oantastliga exempel, som sedan kunde tjäna till jämförelse i de fall, då dylika uppgifter ej stode till förfogande. Man skulle på grundval av det stora material, som nu finnes, kunna utarbeta enkla hjälptabeller för relativa skogstillgångens beräkning, därvid man ju hade att utgå från relativa virkesförrådet, vilket kunde exakt bestämmas, då normalförråden å olika boniteter vore centralt fixerade. Siffran för relativa virkesförrådet kunde därefter korrigeras med ur nämnda tabeller tagna reduktionsfaktorer för grovlek (= fördelning å dimensionsklasser) och trädslagsblandning m. m., vilka båda sistnämnda uppgifter ju stode att få i en vanlig skogsuppskattningshandling. Skulle ytterligare faktorer, exempelvis kvalitet, anses böra ingå i tabellerna, finnes det möjlighet att låta även detta ske.

Skogsvårdsstyrelsen i Kalmar län, norra delen, ifrågasätter, att man vid relativa skogstillgångens beräkning skulle kunna utgå från det material, som domänstyrelsen framlagt genom bearbetning av riksskogstaxeringen. Om relativa skogstillgången anknötes till den faktiska länstypskogens beskaffenhet i fråga om virkesförrådets storlek och fördelning å förrådsgrupper, borde det icke vara omöjligt att för varje förrådsgrupp med hänsyn till dess genomsnittliga beräknade skogsvärde per kubikmeter åsätta ett visst relativvärde, vid överskott å grövre skog avvägt med hänsyn till att i sådana fall virkesförrådets inverkan å taxeringsvärdet borde modereras, eftersom avkastningen

icke vore proportionell mot produktionskällans storlek utan minskade, relativt sett, vid stigande storlek å den senare. Samma effekt skulle i viss mån kunna nås, om de av domänstyrelsen deducerade värderelationerna olika förrådsgrupper emellan användes, men i stället marken åsattes ett visst värde.

Skogsvårdsstyrelsen i Jämtlands län föreslår, att man som underlag för den relativa skogstillgångens bedömande skall uppdelat det aktuella virkesförrådet i vedskog, massavedskog och timmerskog, varvid som normalskog skall anses genomsnittliga skogsförhållandena inom länet eller den mindre enhet, för vilken utredning härom kan förebringas med ledning av riksskogstaxeringsresultatet.

I ett på uppdrag av *skogsvårdsstyrelsen i Jönköpings län* avgivet yttrande av länsjägmästaren i länet framhålles, att undersökningar böra verkställas, som göra det möjligt att på lättfattligt sätt och genom enkla mätningar få klarlagt bedömningen av den relativa skogstillgången. Länsjägmästaren fortsätter:

Jag tillåter mig framkomma med ett förslag, som måhända kan efter bearbetning leda till framkomligt resultat.

Utgångsläget är följande. Man omräknar virkesskörden till ett enda standardsortiment. Till en sådan enhet väljes en kubikmeter virke från träd med 25 cm brösthöjdsdiameter, vilken enhet benämnes normalkubikmeter (nm^3). Värdesättningen sker efter de medelpriser, som ha erhållits under de senaste 10 åren före fastighetstaxeringen. Då nm^3 omfattar de vanligast förekommande träden i våra skogsmarker, sålunda både tall, gran och löv, söker man fixera vad en sådan nm^3 innehåller i kubikmeter. En sådan nm^3 apteras i för länet vanligen utfallande sortiment timmer, massaved och ved.

Genom riksskogstaxeringen erhåller man kännedom om vilken medelkubikstam, som finnes inom länet. Denna medelkubikstam divideras med nm^3 :s funna medelkubikmeter och dividenden multipliceras med det utrönta medelpriset på nm^3 . Resultatet blir värdet på inom länet förefintlig medelkubikstam.

Om en skog genom trädräkning eller annan taxering visar sig innehålla en högre medelkubikstam, divideras denna funna medelkubikstam ävenledes med nm^3 :s funna medelkubikstam och dividenden multipliceras med nm^3 :s värde. Resultatet blir därvid ett högre värde på denna skogs medelkubikstam.

I likhet med vad nu gällande regler innebära undersöker man en skogs medelbonitet. Dock torde man härvidlag efter de undersökningar, som domänstyrelsen verkställt, kunna minska antalet nu använda boniteter och endast använda sig utav tvenne boniteter.

Genom riksskogstaxeringen erhåller man även för länet befintligt virkesförråd per hektar i kubikmeter på bark.

Man fixerar i likhet med vad som f. n. sker det antal kubikmeter per hektar vid för olika boniteter avpassad omloppstid som benämnes »normalt virkesförråd». Det för en skog funna virkeskapitalet per hektar divideras med det antagna normala virkesförrådet, varvid man erhåller ett uttryck för det relativa förrådet. Efter erhållandet av dessa primärsiffror verkställles uträkningen, vilket ett par exempel klarlägger.

Ex. 1.**Markvärdets beräkande.**

Vid undersökning av värdet å nm^3 på ett medelgott avsättningsläge har erhållits ett pris av 11: 50 kr. per fm^3S . Denna nm^3 innehåller 0,40 fm^3S .

Riksskogstaxeringen har visat att medelkubikstammen för länet innehåller 0,15 fm^3S .

Värdet å denna medelkubikstam blir följaktligen

$$\frac{0,15}{0,40} \times 11: 50 = 4: 30 \text{ kr.}$$

Riksskogstaxeringen har jämväl givit ett virkesförråd per hektar i kubikmeter på bark av 68 fm^3S och medelboniteten är 3,4 för länet.

Årsavkastningen per hektar blir sålunda i genomsnitt för länet $3,4 \times 4: 30 = 14: 60$ kr. (skogsräntan).

Från denna summa, som utgör bruttoavkastningen, skall avdragas $\frac{1}{3}$ för erhållande av nettoavkastningen. Nettoavkastningen per hektar vid medelgod skötsel av förhandenvarande mark blir sålunda 14: 60 kr. minskat med $\frac{1}{3} = 9: 73$ kr. Vid en räntefot av 4 % multipliceras denna reducerade avkastning med 4,5 alltså: $4,5 \times 9: 73 = 44$ kr.

Multipliceras sedermera 44 kr., värdet per hektar, med länets produktiva skogsmarksareal, som här antages vara 613 400 hektar, erhålles *summa markvärde för länet* = 27 milj. kr.

Skogsvärdets beräkande.

Vid normal skogstillgång erhålles skogsvärdet genom att multiplicera skogsräntans nettobelopp kr. 9: 73 med 20,5 = 195.

Inom länet i fråga finnes ett verkligt förråd enl. riksskogstaxeringen av 68 fm^3S . Vid en medelbonitet av 3,4 bör finnas ett normalförråd av 104 fm^3S per hektar.

Det relativa förrådet blir sålunda $\frac{68}{104} = 0,65$.

Skogsvärdet i genomsnitt för länet blir således

$$0,65 \times 195 = 127 \text{ kr. per har.}$$

Detta erhållna skogsvärde multipliceras med 613 400 hektar, varvid erhålles *summa skogsvärde* = 78 milj. kr.

Detta exempel är hämtat från Jönköpings län. Jämföres i exemplet erhållna siffror med fastighetstaxeringen 1938, finner man att vid fastighetstaxeringen 1938 erhöles ett markvärde av 42: 70 kr.; i exemplet 44 kr. Skogsvärdet per hektar blev vid taxeringen 1938 133 kr. per har, här 127 kr. per har. I fråga om skogsvärdet har sålunda i detta exempel erhållits ett från 1938 års fastighetstaxering avvikande värde på ca 4 %.

Ex. 2.

En fastighet visar sig vid beräkningen eller taxeringen ha en medelkubikstam av 0,20, ett verkligt virkesförråd av 68 fm^3S och bonitet 3,4. Med ledning av normalkubikstammens värde, lika med härovan angivna, erhålles ett värde på denna medelkubikstam av

$$\frac{0,20}{0,40} \times 11: 50 = 5: 75 \text{ kr.}$$

Göres liknande undersökningar som här ovan erhålles

$$\begin{array}{r} 3,4 \times 5: 75 = 19: 50 \text{ kr.} \\ \text{avgår } \frac{1}{3} \dots \dots 6: 50 \text{ »} \\ \hline \text{rest } 13: 00 \text{ kr.} \end{array}$$

Markvärdet $4,5 \times 13 = 58$ kr.

Skogsvärdet $20,5 \times 13 = 267$ kr. för rel. förråd 1.

Vid. rel. skogstillgång av 0,65 blir *skogsvärdet* $0,65 \times 267 = 174$ kr.

Vid samma bonitet 3,4 och samma relativa förråd 0,65, men med en medelkubikstam av 0,20 i stället för 0,15 får skogsvärdet ca 36 % högre värde, en siffra, som förefaller ganska acceptabel.

Vid användande utav denna nu föreslagna metod har den uträknade relativa skogstillgången icke blott blivit en massafaktor utan även en värdefaktor och det är just denna kombination som hittills saknats eller åtminstone varit svårhanterlig vid beräkandet utav den relativa skogstillgången enl. nuvarande metod.

Hur skall man nu kunna i praktiskt bruk använda sig utav denna metod för utfinnandet utav den relativa skogstillgången? 1) Vid förefintlig skogsuppräkningsplan eller vid förefintlighet av hushållningsplaner erhålles omedelbart de siffror, som erfordras för bedömandet utav den rel. skogstillgången. 2) Vid okulär bedömning har man dels att använda sig utav riksskogstaxeringens siffra som medeltalssiffra för länet i fråga om medelkubikstammen, dels typskogar inom taxeringsnämndsdistriktet.

Varje felbedömning av medelkubikstammen helt okulärt betyder för 0,01 felbedömning av kubikmedelstammen en felprocent av ca 7 %. En felbedömning utav 0,02 betyder således en felbedömning utav ca 14 %, sålunda betydligt större eller ungefär likvärdigt med om man felbedömt efter nu gällande metod rel. skogstillgången med $\frac{1}{10}$.

Skogsvårdsstyrelsen i Västmanlands län framhåller, att en uppdelning av det äldre virkesförrådet å varje fastighet i produktionsförråd och realisationsförråd skulle bringa större reda i begreppen och medverka till en bättre och riktigare taxering av fastigheter med överskott å avverkningsmogen skog. Till produktionsförrådet skulle i mån av tillgång å dylik skog räknas så stor del av den äldre skogen, som ansetts ingå i normalskogen för fastigheten i fråga. Denna del skulle medtagas i kalkylen för bestämmande av den relativa skogstillgången. Till realisationsförrådet skulle räknas eventuellt överskjutande del av den äldre skogen, som finge värderas till sitt realisationsvärde med hänsynstagande till skälig realisationstid.

Länsstyrelsen i Älvsborgs län anser, att de gällande taxeringsföreskrifterna böra kompletteras med exempel från domänstyrelsens köp av skogsfastigheter för kronans räkning, utvisande huru respektive fastigheter varit taxerade och hur de bort vara taxerade. Genom utförlig kommentar till varje exempel borde klarläggas grunden till den felaktiga taxeringen.

Sistnämnda länsstyrelse föreslår jämväl vissa andra ändringar i det nuvarande taxeringsförfarandet. Länsstyrelsen anför i detta avseende:

I beredningsnämnderna bör länsskogvaktaren i distriktet taga del beträffande skogstaxeringen, alldenstund han torde vara den, som har bästa kännedom om beskaffenheten av enskilda skogar inom distriktet. I de fall, då hans förslag till taxering ej följes, bör anteckning därom ske i längd eller nämndens protokoll. — Liksom i 65 § a) av taxeringsförordningen stadgas skyldighet för fastighetstaxeringsnämndens ordförande att undersöka, huru beredningsnämnderna tillämpat de för taxeringen föreslagna enhetsvärdena, så bör också särskilt framhållas skyldighet att granska relativa skogstillgången. Då ordföranden i fastighetstaxeringsnämnden i regel torde sakna kompetens för denna uppgift torde han böra beredas sakkunnigt biträde härför.

I *skatteberedningens* i februari 1944 dagtecknade promemoria anfördes:

De i avgivna yttranden framlagda förslagen till ändringar i taxeringsförfarandet vid bibehållande av den nuvarande metoden innebära i huvudsak, dels att ett särskilt markvärde ej vidare skall fastställas, dels att i enlighet med vad som avses enligt den nya metoden särskilda grunder för boniteringen skola tillämpas för olika delar av landet och dels att detaljerade regler för relativa skogstillgångens bestämmande skola meddelas.

Vad angår förslaget att ej räkna med särskilt markvärde och sålunda grunda taxeringen enbart på den beräknliga avkastningen från den vid taxeringstillfället befintliga skogen är det nuvarande systemet för beräkning av markvärde onekligen felaktigt såtillvida att det förutsätter, att detta värde utgör lika stor procentuell andel av ett skogsområdes hela värde vid normal skogstillgång, i vilken del av landet området än är beläget. Detta är icke fallet. Markvärdet utgör betydligt mindre andel av sammanlagda värdet å marken och skogen i norra Sverige än i södra delen av landet. Att avhjälpa dessa felaktigheter genom att helt bortse från det särskilda markvärdet är emellertid icke att tillråda, eftersom detta skulle orsaka andra felaktigheter, som i det hela taget knappast vore av mindre betydelse. Om resultaten i exempelvis övre Norrland skulle bli bättre, om ingen hänsyn togs till markvärdet, skulle de nämligen i södra Sverige, där marken har ett eget ofta icke obetydligt värde, säkerligen bli avsevärt sämre med detta förfaringsätt.

Det riktiga vore naturligtvis att låta markvärdet utgöra olika andel av markens och skogens sammanlagda värde vid normal skogstillgång i olika delar av landet, därvid variationerna lämpligen kunde få rätta sig efter omloppstiden. Frånsett svårigheten att beräkna storleken av dessa variationer vore därmed emellertid frågan endast delvis löst, eftersom markvärdet, såsom framgår av den föregående framställningen, i verkligheten också varierar med bl. a. avsättningsläget och räntefoten. För övrigt synes 7 punkten näst sista stycket i den nuvarande skogsvärderingsinstruktionen antyda, att felaktigheter i markvärdet kunna utjämnas genom motsvarande jämkning av relativa skogstillgången (utom naturligtvis i det fall att marken är kal). Därför synes det vara lämpligast att bibehålla det nuvarande förfarandet i fråga om markvärdesberäkningen.

Vad angår den ifrågasatta ändringen beträffande boniteringsförfarandet så finnes tyvärr intet material, på vilket man skulle kunna grunda de särskilda avkastningsberäkningar, som erfordras för en dylik ändring. Med användning av uppgifter från riksskogstaxeringen kan man beräkna den avkastning, som skogen i dess faktiska genomsnittliga tillstånd verkligen ger i olika delar av landet, men ingen kan för närvarande beräkna vad den skulle giva, om den befunde sig i normalt tillstånd, d. v. s. vad normalskogen verkligen ger. Så fort man ändrar på grunderna för boniteringen, torde man för övrigt bli nödsakad taga upp frågan om vilket förråd som skall anses som normalförråd vid olika boniteter och omloppstider, eftersom stark växelverkan råder mellan det producerande förrådet och avkastningen. För dylika beräkningar saknas också för tillfället erforderligt material. Sannolikt komma förhållandena i detta avseende att te sig annorlunda, när skogsforsöksanstalten blivit färdig med sina produktionstabeller, men till nästa allmänna fastighetstaxering torde intet kunna göras åt den nuvarande metodens boniteringssystem.

Vad därefter angår de förslag, som avse möjliggörande av en bättre bestämning av den relativa skogstillgången, ifrågasattes även i samband härmed, att man skulle använda sig av de utredningar, som ligga till grund för domänstyrelsens förslag. Det föreslås sålunda, att man skulle ersätta normal-

skogen med genomsnittsskogen för län eller annan enhet och sålunda anknyta relativa skogstillgången till den faktiska skogens genomsnittliga beskaffenhet. Därmed skulle vinnas, att man i det särskilda fallet kunde sätta relativa skogstillgången i förhållande till förekomsten av skog av olika förrådsgrupper enligt den gruppering, som användes i den nya metoden.

Denna tankegång är riktig, men vari fördelen med ett sådant förfarande i förhållande till en direkt tillämpning av den nya metoden skulle bestå är svårt att inse. Man skulle tvingas att bestämma alla primärfaktorer, som fordras av den nya metoden, och dessutom att omsätta dem i tal för relativa skogstillgången, vilket icke behövs vid tillämpning av sistnämnda metod. I verkligheten innebure en sådan ändring av de nuvarande grunderna, att man införde den nya metoden i en mera schabloniserad men samtidigt mera arbetskrävande form. Den nya metoden innebär strängt taget endast, att man benat upp relativa skogstillgången och ersatt den med de faktorer, som direkt påverka värdet, d. v. s. med de ingredienser, varav den egentligen består. Att, sedan man fått fram dessa faktorer så att möjlighet föreligger att direkt på dem grunda värdeberäkningen, åter arbeta ihop dem till en faktor, relativ skogstillgång, innebär ett överlopsarbete, som dessutom måste försämra resultaten. Detta förfarande skulle ha förnuftig mening endast om man beslöte sig för att, som länsstyrelsen i Blekinge län synes ifrågasätta, använda den nya metoden såsom en reservmetod för vissa speciella fall, t. ex. sådana som avses i 7 punkten näst sista stycket av den nuvarande instruktionen. Att låta olika metoder användas beträffande olika fastigheter synes emellertid icke böra ifrågakomma.

I flera av de avgivna yttrandena har föreslagits, att någon av de hittills praktiserade s. k. närmemetoderna för bestämning av relativa skogstillgången skulle lagfästas, och i detta sammanhang ha återopats uppsatser av jägmästarna F. Stålfelt (tidskriften Skogen 1932, nr 23) samt L. Mattsson Mårn (Svenska skogsvårdsföreningens tidskrift 1934, häfte I och II s. 131). I den förra uppsatsen diskuteras förutom den enkla metod, enligt vilken relativa skogstillgången sättes lika med relativa virkesförrådet, följande metoder:

1. *Massaavkastningsmetoden.* Relativa skogstillgången angives som förhållandet mellan under viss tid i genomsnitt utfallande årlig virkesavkastning och normal årlig virkesavkastning, d. v. s. den avkastning, som motsvarar fastighetsboniteten.

2. *Värdeavkastningsmetoden.* Relativa skogstillgången angives som förhållandet mellan under viss, tämligen kort tid i genomsnitt utfallande årlig värdeavkastning och normal årlig värdeavkastning, uttryckt som produkten av fastighetsboniteten och rotvärdet.

3. *Förråds- och ytåldersmetoden.* Relativa skogstillgången bestämmes som relativa virkesförrådet, korrigerat med relativa ytåldern, d. v. s. skogsmarksarealens fördelning efter bestånden i olika åldersklasser och angiven som förhållandet mellan förhandenvarande och normal ytålder.

4. *Förråds- och massaåldersmetoden.* Relativa skogstillgången bestämmes som relativa virkesförrådet, korrigerat med relativa massaåldern, beräknad efter virkesförrådets fördelning i åldersklasser och angiven som förhållandet mellan förhandenvarande och normal massaålder. Denna metod skall närmare utvecklas i det följande.

Om alla dessa metoder utom den sistnämnda säger Stålfelt, att de vid undersökningar (vilka lära ha omfattat 36 typfall, därav 18 avseende mellan-svensk blandskog med mycket gott avsättningsläge och 18 avseende norr-ländsk tallskog med ungefärligen genomsnittligt avsättningsläge för Västerbottens län) visat sig oftast giva ett långt ifrån tillfredsställande resultat.

Förråds- och massaåldersmetoden syntes däremot lämna ett direkt godtagbart värde å relativa skogstillgången för i stort sett skogar i mellersta och södra Sverige ävensom för åtminstone mera välbelägna granskogar i Norrland. För övriga skogar i Norrland (och övre Dalarna) gäve metoden närmast ett fullgott siffervärde för relativa skogsvärdet (värdet av såväl skogsmark som växande skog vid förhandenvarande skogstillgång i förhållande till motsvarande värde vid normal skogstillgång), som emellertid lätt kunde omföras till relativ skogstillgång enligt viss formel.

Vid tillämpning av den sist angivna metoden på det sätt som ansetts lämpligt i mellersta och södra Sverige uträknas den förhandenvarande massaåldern genom multiplikation av förrådet inom varje åldersklass (= skog om 1—20, 20—40 år etc.), uttryckt i procent av hela virkesförrådet, med mittåldern för varje åldersklass, varefter de sålunda erhållna talen sammanläggas. Om exempelvis en skog med 80-årig omloppstid utgöres till 10 procent av sammanlagda virkesmassan av träd i första åldersklassen, till 30 procent av träd i andra åldersklassen, till 40 procent av träd i tredje åldersklassen och till 20 procent av träd i fjärde åldersklassen, utgör den förhandenvarande

$$\text{massaåldern } \frac{10}{100} \times 10 + \frac{30}{100} \times 30 + \frac{40}{100} \times 50 + \frac{20}{100} \times 70 = 44. \text{ Denna}$$

siffra sättes i förhållande till normalskogens massaålder, som enligt Stålfelt kan beräknas enligt formeln $0,63 \times \text{omloppstiden} + 6$ och sålunda i det angivna exemplet utgör 56 år. Därvid erhålles ett tal (i exemplet $\frac{44}{56} = 0,79$), varmed relativa virkesförrådet skall multipliceras för erhållande av relativa skogstillgången. Om i förenämnda exempel virkesförrådet utgör 90 kubikmeter per hektar och fastighetsboniteten för marken är 4 kubikmeter (motsvarande ett normalt virkesförråd per hektar enligt tabell II till skogsvärderingsinstruktionen av 108 kubikmeter), blir relativa virkesförrådet $\frac{90}{108} = 0,83$ och relativa skogstillgången $0,79 \times 0,83 = 0,66$, som enligt instruktionen skall avrundas till 0,7.

För metodens tillämpning inom Norrland och övre Dalarna har Stålfelt företagit en schablonisering genom upprättande av en tabell, som vid olika förekomst av s. k. A-skog (= skog som är yngre än $\frac{3}{4}$ av omloppstiden) direkt utvisar den relativa massaåldern. Den sålunda funna relativa massaåldern skall alltså användas vid bestämning av relativa skogsvärdet, som i sin tur skall läggas till grund för uträkning av relativa skogstillgången (enligt formeln $\text{relativa skogstillgången} = 1,21 \times \text{relativa skogsvärdet} - 0,21$). Om denna schablonisering säger emellertid Stålfelt, att den förutsätter en någorlunda jämn fördelning av virkesförrådet inom mogenhetsklasserna (utgörande, förutom A-skog, B-skog = mogen skog och C-skog = övermogen skog). Utgjordes t. ex. all A-skog av ungskog under $\frac{1}{4}$ av omloppstiden, lämnade schablonen ett mindre säkert värde, som dock genom en enkel bedömning torde kunna korrigeras i rätt riktning.

Mattsson Mårn framhåller i sin uppsats som en gemensam svaghet hos alla de nu nämnda metoderna, att ingen av dem bygger på en teoretiskt riktig grund, d. v. s. en effektivt genomförd värdering av olika skogstyper, och att de var för sig endast utgöra ett uttryck för sin uppfinnares åsikter om hur värdet å skogen sannolikt varierar under förutsättning, att vissa skogens tekniska karakteristika förändras. Huruvida de verkligen lämnade antagbara värden, kunde endast fastställas genom en jämförelse mellan de värden de gäve samt det värde, som en effektiv värdering lämnade. (En sådan jämförelse hade ju Stålfelt gjort med negativt resultat för alla metoderna utom förråds- och massaåldersmetoden.) Med effektiv värdering menar Mattsson Mårn en värdering genom förutberäkning av den framtida avkastningen under lång tid framåt, d. v. s. just en sådan värdering, som

låt vara med användning av vissa schabloner, avses skola ske enligt den av domänstyrelsen föreslagna metoden.

Mattsson Mårn beskriver ytterligare en metod, som han själv utarbetat. Han har därvid gått till väga så, att han verkställt exakta värdeberäkningar för vissa typskogar samt sökt angiva hur den därvid funna relativa skogstillgången är beroende av ålderssammansättningen hos respektive typskog. Han har härigenom fått fram tabeller, avsedda att användas för bestämning av relativa skogstillgången vid det praktiska taxeringsarbetet. Om dessa tabeller yttrar han emellertid, att de bygga på en skogstyp, i vilken gallringshuggningarna förts fram till ett visst jämviktstillstånd, och att, om så ej vore fallet beträffande skog, varpå sådan tabell skulle tillämpas, en korrektion måste utföras (vore skogen översluten, måste relativa skogstillgången höjas, och vore den mer än skäligt genomhuggen, måste den sänkas). Det förefölle rimligt att göra dessa korrekitioner med ledning av den medelkubikmassa skogen vid normal ålderssammansättning och oförändrad kubikmassa per hektar i olika åldersklasser skulle uppvisa och den medelkubikmassa instruktionens tabell II visade, men för erhållande av exaktare värden måste även för detta fall särskilda kalkyler upprättas, vilket Mattsson Mårn ej haft tillfälle utföra. I övrigt borde observeras, att tabellernas giltighetsområde ej finge utan vidare utsträckas för långt utanför det område, för vilket de beräknats, innan kontrollerande beräkningar utförts.

Det senast anförda utesluter möjligheten att använda sistnämnda metod såsom en allmängiltig sådan, lämpad att införas i skogsvärderingsinstruktionen, och frågan är väl om icke liknande brister vidlåda den av Stålfelt rekommenderade förräds- och massaåldersmetoden, som tycks vara den enda av de av honom berörda som skulle kunna komma i fråga för ändamålet. Även denna metod torde grunda sig på alltför få undersökta fall, vilka till på köpet samtliga synas avse endast ett par typer av skog med var för sig lika avsättningsläge. Det faller omedelbart i ögonen, att just det enhetliga avsättningsläget måste ha varit förutsättningen för att metoden kunde slå så väl ut som den gjorde. Det sist sagda torde belysas av följande.

Vid provtaxeringen i Burträsk socken befanns, att fastigheterna i socknen, för att vederbörlig hänsyn till variationer i transportkostnader skulle kunna tagas, behöfve fördelas på 8 omkostnadsklasser. Om man jämför två skogar, för vilka omkostnadsklasserna 2 och 5 äro att tillämpa (alltså inga ytterlighetsfall) med varandra, finner man, att rotvärdet för träd om 30—35 centimeter vid brösthöjd ligger 70 procent över rotvärdet för träd om 20—25 centimeters brösthöjdsdiameter, om skogen hör till omkostnadsklass 2, men 155 procent över rotvärdet för sistnämnda träd, om för skogen gäller omkostnadsklass 5 (beräkningarna grundade på 1932—1936 års pris). Om man nu antager, att träden å dessa båda skogar vid visst tillfälle haft en medelgrovlek av 20—25 (exakt 22,5) centimeter vid brösthöjd och att detta motsvarar normaltillståndet men sedan på grund av sparade avverkningar vuxit ut så att medelgrovleken vid viss senare tidpunkt representeras av 30—35 centimetersklassen, bör tidsåtgången för denna förskjutning av medelgrovleken, om ålder, bonitet och slutenhet äro desamma, vara ungefär lika för båda skogarna. Skogarna ha då samma massaålder, och då virkesförrådet under nämnda förutsättningar måste vara ungefär lika stort, blir också relativa skogstillgången densamma. Att rotvärdet å den ena skogen stigit mycket mera än rotvärdet å den andra utvisar emellertid, att relativa skogstillgången också rätteligen borde sättas högre för den förra. Värdet i förhållande till normalskogens värde måste nämligen vara betydligt högre för skogen med den större stegringen å rotvärdet än för den andra skogen. Relativa skogstillgången borde med andra ord vara beroende även av avsätt-

ningsläget, och härtill tager ifrågavarande metod ej hänsyn. Det torde dock böra framhållas, att det fel, varom här är fråga, ej särskilt utmärker denna schablon utan torde få betraktas såsom genomgående hos hela den nuvarande metoden. Någon möjlighet att avhjälpa detta fel annorledes än enligt de tankegångar, på vilka den nya metoden är uppbyggd, synes ej föreligga.

Av övriga metoder för bestämning av relativa skogstillgången, vilka berörts i de avgivna yttrandena, torde den av länsstyrelsen i Västernorrlands län angivna, enligt vilken relativa skogstillgången bestämmes som en produkt av siffran för relativa virkesförrådet och det s. k. relativa rotvärdet, vara den enda, som är ägnad att giva någorlunda tillfredsställande resultat. Uppenbarligen kommer emellertid även denna metod ofta, särskilt i fall av extrema skogstillstånd, att giva felaktiga värden. Man kan nämligen, särskilt i de sistnämnda fallen, icke utgå från att den för tillfället fallande avkastningen från en skog blir konstant. Om så icke är fallet, borde rätteligen hänsyn tagas även till de ändrade avkastningar, som i framtiden komma att falla från skogen, men så sker icke enligt denna metod.

Med hänsyn till det nu sagda torde ingen av de föreslagna eller eljest omnämnda metoderna för bestämning av relativa skogstillgången vara av sådan beskaffenhet, att den kan lagfästas vilket likväl icke bör hindra ett påpekande i instruktionen, att för särskilda fall lämpliga närmemetoder kunna stå till buds och vara användbara vid taxeringen.

Om man sålunda icke anser sig kunna i skogsvärderingsinstruktionen införa någon metod för relativa skogstillgångens slutgiltiga beräkning, synes man likväl böra ålägga beskattningsnämnderna att till grund för beräkningen av denna faktor alltid lägga en uppskattning av totala virkesförrådet. Detta måste såsom förhållandena ligga till i praktiken anses vara en ofrånkomlig förutsättning för en någorlunda tillfredsställande bedömning av relativa skogstillgången, och att en sådan uppskattning icke alltid skett torde vara huvudanledningen till de mest flagranta fallen av feltaxeringar. Virkesförrådet per hektar samt relativa virkesförrådet torde böra antecknas i kontroll-längden, och, då relativa skogstillgången bestämmes med avvikelser från relativa virkesförrådet, torde jämväl motiv härför böra antecknas i längden. Angående förfarings sättet vid dylik avvikelser synes på grund av vad förut anförts i skogsvärderingsinstruktionen endast kunna angivas, att man i vissa fall kan använda sig av lämplig närmemetod och i andra fall kan få utgångspunkter genom jämförelse med typskog, för vilken detaljerad beräkning av relativa skogstillgången föreligger.

I detta sammanhang synes böra beaktas ett av länsstyrelsen i Älvsborgs län framställt förslag om stadgande av skyldighet för fastighetstaxeringsnämndens ordförande att med biträde av sakkunnig särskilt undersöka, hur beredningsnämnderna lyckats med bestämning av relativa skogstillgången. Bestämmelse härom synes, om nuvarande metod skall bibehållas, böra införas i 65 § taxeringsförordningen. Av länsstyrelsen framställt förslag, att länsskogvaktaren i vederbörande distrikt skall deltaga i beredningsnämndens arbete vid skogstaxeringen, bör jämväl beaktas, men synes detta, såsom hittills i allmänhet torde ha varit fallet, böra ske genom att länsskogvaktaren i regel anlitas som sakkunnig för skogarna inom hans distrikt.

I övrigt synes den ändringen i skogsvärderingsinstruktionen böra vidtagas, att den nu gällande möjligheten att beträffande skog med ordnad bokföring lägga denna till grund för rotvärdesberäkningen borttages. Bestämelsen härom torde kunna tillämpas endast beträffande de större skogs-komplexen, men det förhållandet att dessas ägare lära ha intresse av att förete sin bokföring endast då detta ställer sig fördelaktigt för dem, är icke ägnat att bidra till jämnhet i taxeringen och synes kunna leda till orättvisor.

Beträffande väckta förslag att låta uppskatta typskogar till ledning för beskattningsnämnderna synes, som förut framhållits, detta böra ske även om nuvarande metod bibehålles. I detta fall bör givetvis värdeberäkningen fullföljas till bestämmande av relativa skogstillgången. Att detta kommer att möta stora svårigheter bör icke förbises. Den enda möjligheten att komma till rätta med problemet torde vara att för ändamålet utnyttja de korrekationsfaktorer m. m., som utarbetats för tillämpning av den föreslagna nya metoden.

De förut angivna ändringarna i de nuvarande bestämmelserna ha iakttagits vid utformningen av det nu utarbetade förslaget till skogsvärderingsinstruktion, avsedd att användas vid den nuvarande metodens bibehållande. Däri ha även införts de förut omförmälda jämkningarna beträffande räntefot och allmänna kostnader för skogsbruket, vilka värdefaktorer torde böra vara desamma vilken metod som kommer att tillämpas. Slutligen ha vidtagits vissa förtydliganden och ändringar av formell natur, delvis motsvarande liknande ändringar i den skogsvärderingsinstruktion, som utarbetats för tillämpning av den nya metoden.

Förmån av jakt m. m.

I sitt förslag till nya grunder för skogsvärdering har *domänstyrelsen* även tagit upp frågan om värdering av *förmån av jakt*. Domänstyrelsen framhåller (förslaget s. 20), att taxeringsmyndigheterna vid värdering av sådan förmån ofta synas ha uppskattat densamma efter principer, som givit alldeles för höga värden. Då detta syntes gälla förmån av jakt i allmänhet och sålunda ej endast å skogsmark ävensom förmån av fiske, hade styrelsen icke ansett sig böra utarbeta något förslag till ändring av gällande bestämmelser här om, men styrelsen ansåge sig dock böra uttala, att det vore önskvärt, att i anvisningarna till kommunalskattelagen infördes ett stadgande om att förmån av detta slag icke skulle upptagas till högre värde än som kunde anses motsvara värdet av den efter lämplig räntefot kapitaliserade avkastningen.

Sveriges skogsägareförbund samt *svenska trävaruexport-, cellulosa-, trämasse- och pappersbruksföreningarna* förklara sig till fullo instämma i det av domänstyrelsen sålunda gjorda uttalandet. Taxeringsmyndigheterna hade ofta taxerat ifrågavarande förmåner för högt, därvid sannolikt räknats mera med deras förmodade affektionsvärden än med deras verkliga avkastningsvärden.

I ett av *länsstyrelsen i Västmanlands län* överlämnat yttrande av länsjägmästaren i länet framhåller denne, att värderingen av möjlighet till jakt ej givit anledning till erinran. De principer, domänstyrelsen förordade, torde vid 1938 års fastighetstaxering inom länet genomgående ha följts. Sålunda hade särskilt jaktvärde upptagits endast då jakträtt varit utarrenderad eller kunnat utarrenderas under en längre sammanhängande följd av år. Värdet hade därvid beräknats efter kapitalisering av skäligt jaktarrende efter den för taxeringen i övrigt tillämpade räntefoten, 4 procent.

I övriga yttranden har förevarande spörsmål ej berörts. Däremot har i ett par av dessa yttranden framhållits, att särskilda normer för värdering av bete å skogbevuxen hagmark, om domänstyrelsens förslag genomfördes, syntes böra meddelas.

I *skatteberedningens* promemoria anföres:

Om värdering av möjlighet till jakt finnas bestämmelser dels i punkt 2 av anvisningarna till 9 § kommunalskattelagen, dels i punkt 4 (näst sista stycket) av samma anvisningar. Förstnämnda punkt avser jakt på annan mark än skogsmark och sistnämnda punkt jakt på skogsmark. I den förra punkten talas jämväl om fiskevatten och i den senare även om skogsbete. Värdet av förmån av nu angivet slag skall, även om den är lokaliserad till skogsmark, ej redovisas som värde å sådan mark utan inräknas i jordbruksvärdet i övrigt.

Att bestämmelserna om värdering av särskilda förmåner å fastighet förekomma på olika ställen i anvisningarna innebär ej att förmånerna skola värderas enligt olika grunder. Vid värdering av förmånerna skall tillämpas den för beräkning av värdet å all fast egendom utom såvitt angår avkastningsvärdet å skogsmark och växande skog gällande bestämmelsen om värdesättning efter allmänna saluvärdet (vid vars bestämmande enligt punkt 1 av anvisningarna till 9 § hänsyn ej skall tagas endast till faktiskt betalda köpeskillingar utan även till fastighetens avkastning).

Gällande bestämmelser innehålla alltså erforderliga normer för beräkning av värdet av ifrågavarande förmåner, och dessa normer äro oberoende av vilka grunder som skola tillämpas för värdering av själva skogsmarken och den därå växande skogen. Att dessa normer, om de rätt tillämpas, skulle innebära någon risk för övervärdering av förmånerna, torde ej vara sannolikt. Meddelande av särskilda regler i detta avseende synes vara både olämpligt och onödigt.

Allmänna omdömen.

Anledningen till, att *domänstyrelsen* avstått från att söka åstadkomma förbättringar i de nuvarande grunderna för taxering av skogsfastighet och i stället föreslagit införande av en helt ny metod för sådan taxering, uppgiver styrelsen vara, att det visat sig förenat med stora svårigheter att rätt bestämma relativa skogstillgången, att erinringar även gjorts mot det hittills tillämpade boniteringssystemet samt att den nuvarande metoden vid jämförelse mellan taxeringsvärdet och försäljningspriset å skogsfastigheter, som gått i handeln under dess tillämpningstid, visat sig icke ha på ett tillfredsställande sätt fyllt sitt ändamål. Styrelsen anser det vara ur alla synpunkter fördelaktigt att övergå till en metod, enligt vilken taxeringsvärdet beräknas genom direkt diskontering av framtida avkastningsbelopp, vilken metod den funnit för svenska förhållanden i flertalet fall lämpligare.

Av dem, som yttrat sig över domänstyrelsens förslag, ha 1937 års *riksskogstaxeringsnämnd* samt *överståthållarämbetet* ansett sig böra avstå från att uttala något omdöme om respektive metods företräden.

Professor *Streyffert* framhåller, att den föreslagna metoden, som vid övergången från nuvarande system givetvis kommer att förorsaka besvärigheter, på längre sikt synes erbjuda bestämda fördelar framför sistnämnda system därigenom att den direkt tager sikte på att fastställa de konkreta förutsättningar, som leda fram till avkastningsvärdet, samt erbjuder bättre

möjligheter till kontroll, men att Sireyffert härvid icke tagit hänsyn till de praktiska tillämpningsfrågor, vilka kunna uppstå. Streyffert anser det önskvärt, att den föreslagna metoden ej antages förrän erfarenhet om metodens praktiska tillämpning vunnits genom provtaxering av vissa kommuner eller andra områden (yttrandet avgivet före den verkställda provtaxeringen) samt verkningarna av de i den nya metoden inlagda schabloniseringarna gjorts till föremål för en mera ingående analys.

Professor *Eneroth* anser förslagets uppläggning av det tekniska utförandet av värderingen innebära mycket avsevärda förutsättningar för ett bättre utfall i praktiken av taxeringarna, därför att dess fordringar på de uppgifter rörande en fastighets skogstillstånd, som äro nödvändiga för en beräkning av skogsvärdet, äro så begränsade och lätta att anskaffa genom uppmätning, att man på allvar kan tänka sig att göra sådana uppgifter obligatoriska i självdeklarationerna. Nämnda förbättring av taxeringarna anser emellertid *Eneroth* kunna ställas i utsikt endast om dels dylika obligatoriska deklara-tionsuppgifter införas, dels förslaget ändras så att de delar av skogsmarks-värdet, som enligt detta »tappats bort», komma att tagas i beräkning och dels den vid beräkning av korrektionsfaktorerna enligt förslaget antagna värdetillväxten bättre anpassas till de verkliga värderationerna mellan olika dimensionsklasser vid skilda trädslag och avsättningslägen.

Professor *Pettersen* framhåller, att skogsvärderingen kan tillfredsställande utföras enligt den nuvarande metoden, vars principiella uppläggning av värderingsfrågan är mycket god, om blott de tabeller, som äro avsedda att uppställas vid skogsförsöksanstaltens produktionsforskning, komma till stånd och sålunda kunskaper om vad som menas med rationellt skogsbruk förbättras i tillräcklig grad. Under många år, då sistnämnda begrepp varit mycket dif-fust, hade man haft anledning reflektera på domänstyrelsens linje, d. v. s. värdering under förutsättning av den skötsel, som enligt statistiska medeltal från riksskogstaxeringens material faktiskt förekommit, men nu, då ett fastare grepp på frågan om rationell skogsskötsel dock låge inom räckhåll, syn-tes övervägande skäl tala för bibehållande av nuvarande grunder. Frågan skulle i varje fall vinna på, om mera genomgripande åtgärder undvekes, tills ett fulligare kunskapsmaterial föreläge.

Kammarrätten anser den föreslagna metoden principiellt sett innebära ej obetydliga fördelar framför den nu gällande, därför att den bygger på det faktiska tillståndet hos vederbörande skog, vilket är en enkel samt för såväl de skattskyldiga som taxeringsmyndigheterna naturlig och lättförståelig utgångspunkt för taxeringen och varigenom på ett helt annat sätt än för närvarande är fallet anknytes till det förfarande, som vanligen brukar användas vid skogsuppskattning i samband med köp och försäljning av fastighet. Då det emellertid trots den verkställda provtaxeringen synes mycket ovisst, hur den nya metoden kan komma att verka i praktiken, hemställer kammarrät-ten, att det, innan beslut fattas i ämnet, måtte anordnas en ny provtaxering, så upplagd att den så nära som möjligt ansluter sig till de förhållanden, varunder en verklig taxering sker. Den skulle vidare vara så upplagd att

därav kunde bedömas den betydelse, skogsägarens egen medverkan vid taxeringen ägde, och vid densamma borde jämväl företagas en närmare undersökning av de med den nya metoden förenade kostnaderna.

Kommunalskatteberedningen räknar förslaget till förtjänst, att den mer eller mindre fria bedömning av skogstillgången, som måste läggas till grund för taxeringen, blir mera konkret och kommer att gälla virkesförrådet, uttryckt i olika grovlekklasser, i stället för att sikta på relativa skogstillgången samt att det erbjuder bättre möjligheter för skogsägaren att kontrollera en taxerings riktighet. Tillämpligheten av nya metoden sammanhängde emellertid nära med de möjligheter till kontroll, som riksskogstaxeringen erbjöde, och i detta avseende stode, om man bortsåge från de fyra norra länen, endast resultatet av 1923—29 års riksskogstaxering till buds, vilket material nu torde vara föråldrat och osäkert, särskilt om det gällde att använda det för kontroll av taxeringarna inom taxeringsdistrikten. Kommunalskatteberedningen (vars yttrande avgivits innan den verkställda provtaxeringen avslutats) ansåge, att erfarenheterna från denna borde kunna utnyttjas för att i samband med nästa allmänna fastighetstaxering praktisera metoden, som ej syntes innebära någon förenkling utan snarare en komplicering av taxeringsförfarandet, på försök i större utsträckning, varmed utan större kostnader skulle vinnas, att de ordinarie taxeringsorganen finge handhava metoden. Detta syntes påkallat, om en riktig uppfattning skulle erhållas om de med metodens praktiska tillämpning förenade svårigheterna.

Skogsstyrelsen anser, att en förbättring av taxeringsförfarandet i första hand bör eftersträvas på basis av det nuvarande systemet, som i princip är riktigt, har god hävd och är enkelt i konstruktionen. Den genomförda provtaxeringen hade icke övertygat styrelsen om att den nya metoden skulle för praktiskt bruk vara det för närvarande tillämpade förfarandet, möjligast förbättrat, avgjort överlägsen. Någon egentlig förenkling av taxeringsförfarandet hade knappast vunnits, och den långt drivna schabloniseringen gjorde värderingsmetoden känslig för felbedömningar och svåröverskådlig, särskilt för personer utan fackkännedom. — Styrelsen, som anser, att förslaget icke bör utan vidare förkastas men att de vittgående verkningarna av fastighetstaxeringens skogsvärderingar väl motivera största försiktighet vid mera genomgripande ändringar i nuvarande värderingsförfarande, föreslår, att vid nästkommande fastighetstaxering hittills gällande metod användes — sedan åtgärder vidtagits för ökning av dess tillförlitlighet — men att samtidigt av de ordinarie taxeringsorganen verkställas en mera vittgående provtaxering efter de nya grunderna, så att ett omfattande, allsidigt och på någorlunda likvärdiga förutsättningar baserat jämförelsematerial erhålles.

Egnahemsstyrelsen, som förutsätter, att hushållningsplaner med tiden skola bli alltmera vanliga även för de mindre skogarnas vidkommande samt att tillräcklig skoglig sakkunskap skall kunna tillhandahållas taxeringsmyndigheterna, har inlet att erinra mot tillämpning vid en kommande allmän fastighetstaxering av de av domänstyrelsen föreslagna grunderna, som genom värdesättningen av förrådet i vissa diameterklasser giver ett mera fast grepp

på värdesättningen än tidigare kunnat ske genom åsättande av ett tal för relativa skogstillgången och som erbjuder bättre möjligheter till kontroll mot den allmänna riksskogstaxeringens uppgifter.

Av *skogsvårdsstyrelserna* ha två tillstyrkt förslaget utan reservationer, nämligen *skogsvårdsstyrelsen i Södermanlands län*, som anser den nya metoden vara avsevärt enklare och mera lämpad för skapande av ett skogstaxeringsvärde än den förut tillämpade, samt *skogsvårdsstyrelsen i Västernorrlands län*, som framhåller, att förslaget bygger på allenast virkesförrådet och rotvärdet, vilka äro lätta att fastställa, att det erbjuder goda möjligheter till kontroll samt att det synes vara så enkelt i tillämpningen, att några större svårigheter icke torde erbjuda sig att med tillgängliga hjälptabeller verkställa taxeringen, låt vara att det kommer att ställa stora anspråk på taxeringsmyndigheterna.

Två *skogsvårdsstyrelser* ha i princip tillstyrkt förslaget, men anse, att det ej bör genomföras nu. Sålunda framhåller *skogsvårdsstyrelsen i Uppsala län*, att den föreslagna metoden, som med åtskilliga variationer torde vara den vanligaste, då det gäller att värdera skogar vid försäljningar, och som erbjuder bättre möjligheter än den nuvarande att kontrollera, om en taxering blivit felaktigt utförd, synes ha flera företräderna framför den sistnämnda och därför framdeles bör komma i tillämpning. Då taxeringsnämnderna nu satt sig förhållandevis väl in i den nuvarande metoden, som på sistone i de flesta fall givit ett tillfredsställande resultat, och de helt visst komma att förorsakas ett betydande arbete med att lära känna den nya metoden, som i och för sig förutsätter ett tidskrävande arbete för uträkning av de olika fastigheternas värden, ställer sig styrelsen emellertid tveksam, om det är lämpligt att under en tid, då vederbörande tjänstemän och myndigheter äro upptagna av så många andra arbetsuppgifter, pålägga dem dessa krävande arbeten. *Skogsvårdsstyrelsen i Västmanlands län* framhåller, att för bibehållande av den nuvarande metoden talar, att deklaranter och taxeringsorgan blivit vana vid densamma och att flertalet fastigheter numera i stort sett torde ha blivit åsatta inbördes rättvist avvägda taxeringsvärden men att den metod måste givas företräde, som bygger på det teoretiskt starkaste underlaget och därjämte vid den praktiska handläggningen bereder de mindre svårigheterna. Dessa företräderna återfunnes hos domänstyrelsens förslag. *Skogsvårdsstyrelsen* anser emellertid, att genomförandet av förslaget bör uppskjutas till den fastighetstaxering, som normalt skulle ha ägt rum år 1948, enär dels den nu pågående riksskogstaxeringen kan beräknas vara slutförd för samtliga län år 1947, vilket skulle möjliggöra en betydelsefull kontroll å taxeringen, och dels tid medgäves för uppskattningar av skogstillgången å enskilda fastigheter i stor skala till båtнад för en riktig taxering.

Skogsvårdsstyrelsen i Kalmar län, norra delen, anför, att nya metoden vid den verkställda provtaxeringen visat sig medföra dels en genomsnittlig höjning av taxeringsvärdena i södra och mellersta Sverige och dels en starkare differentiering av värdena mellan skogrika och skogfattiga fastigheter

samt att denna metod sålunda uppenbarligen giver värden, som närmare ansluta sig till saluvärdena. Vidare anför styrelsen:

Införandet av de av domänstyrelsen föreslagna nya grunderna för värdering av skog vid taxering av fastighet kommer, såsom ovan antytts, med all sannolikhet att medföra en höjning av taxeringsvärdena i större delen av landet vid jämförelse med nu gällande grunder. Den anpassning av värdena till de verkliga skogsvärdena, som kommer att ske dels genom den allmänna höjningen dels genom en bättre differentiering av värdena, kan enligt styrelsens mening vara ägnad att skapa en klarare grund för skogsbeskattnings utformning. Det måste emellertid därvid ihågkommas, att skogen f. n. beskattas icke endast genom den kommunala garantiskatten och den statliga förmögenhetsskatten samt vanlig inkomstskatt på nettoavkastningen utan jämväl genom särskilda pålagor, vilka uttagas vid skogsavverkning, nämligen skogsaccis och skogsvårdsavgift. Om de skogsvärden, som framkomma enligt de föreslagna grunderna, utan vidare åtgärder inlemmas i nu gällande skattesystem, kommer den samlade beskattningen av skogen att bli oskäligt hög. Styrelsen kan därför icke tillstyrka att så sker. Önskemålet att bringa skogen såsom förmögenhetsobjekt ur skatte-teknisk synpunkt i nivå med andra dylika objekt bör sålunda icke realiseras utan tanke på följdverkningarna. Styrelsen vill därför föreslå, att hela den skogligen beskattningen göres till föremål för översyn, innan de föreslagna nya grunderna för skogstaxering bringas i tillämpning.

Fyra skogsvårdsstyrelser ha ej ansett sig kunna göra något bestämt uttalande till förmån för ena eller andra metoden. Sålunda anför *skogsvårdsstyrelserna i Kristianstads och Malmöhus län*, att man har svårt att bedöma den föreslagna metodens värde för praktiskt bruk, innan den genom provtaxeringar prövats parallellt med den nuvarande, men att taxeringen enligt nya metoden verkar mera tidskrävande än enligt den nuvarande, som dessutom bör kunna mycket förbättras (yttrandena avgivna före den verkställda provtaxeringen). *Skogsvårdsstyrelsen i Skaraborgs län* framhåller, att förslaget otvivelaktigt har betydande förtjänster men att det näppeligen kan betecknas som enklare än den nuvarande metoden, som efter hand givit ett allt bättre resultat och varmed taxeringsmyndigheterna i allmänhet äro väl förtroga. Styrelsen ställde sig därför mycket tveksam till lämpligheten av att nu ersätta gällande bestämmelser med helt och hållet nya sådana. Då det knappast vore möjligt, att skogsvårdsstyrelsernas personal med hänsyn till de viktiga och arbetskrävande uppdrag, denna under rådande kristid fått sig ålagd med bränsleanskaffning m. m., skulle kunna medhinna ett vidlyftigt fastighetstaxeringsarbete enligt nya grunder, syntes det vara lyckligast om med ny fastighetstaxering finge anstå, tills mera normala tider åter inträdde. *Skogsvårdsstyrelsen i Västerbottens län* anför, att den nya metoden äger företräde framför den nuvarande däri att taxeringsmyndigheterna, som hittills fått röra sig med begreppen normalskog, normal skogsavkastning, normal sortiments- och dimensionssammansättning, relativ skogstillgång etc., enligt nya metoden få tala om den förefintliga skogens kubikmassa och grovleksförhållanden, avverkningsbeloppens nuvarande sortimentssammansättning och dylika begrepp, som äro

verklighetsbetonade och som man i praktiska livet är van att bemästra. Innan styrelsen anser sig kunna fatta bestämd ståndpunkt till vilken av de båda taxeringsmetoderna, som vid den praktiska tillämpningen bör lämnas företräde, bör emellertid en provtaxering av vissa landsdelar komma till stånd, därvid så vitt möjligt klarare och enklare riktlinjer böra utarbetas för beräkning av skogsfaktorerna, speciellt relativa skogstillgången, vid begagnande av den nu gällande metoden (sagt före den genomförda provtaxeringen). Styrelsen anser starka skäl tala för ett uppskov med fastighetstaxeringen på grund av att det nuvarande osäkra ekonomiska läget kan medföra oväntade och stora förändringar i fastighetsvärdena samt att den pågående riksskogstaxeringen då skulle hinna omfatta landets samtliga skogar, varigenom en större likformighet i taxeringen skulle vinnas.

De övriga skogsvårdsstyrelserna ha avstyrkt genomförande av förslaget. Några ha därvid framhållit, att det i varje fall ej bör antagas nu.

Som skäl härför åberopar *skogsvårdsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län*, att den nuvarande metoden på sistone givit ett ganska tillfredsställande resultat samt att den föreslagna metoden bygger på uppgifter om virkesförrådet, som endast föreligga beträffande ett fåtal fastigheter, och att den därför icke innebär några fördelar framför den nuvarande.

Liknande synpunkter uttalas av *skogsvårdsstyrelsen i Värmlands län*, som tillägger, att den nuvarande metoden, vilken är enkel och väl inarbetad, bör kunna ytterligare förbättras.

Skogsvårdsstyrelsen i Norrbottens län uttalar farhågor för att den praktiska tillämpningen av den föreslagna metoden kommer att bli alltför tidsödande, vilket kan tänkas medföra olägenheter särskilt för länsskogvaktarna, och att det i de fall, då tillförlitliga uppgifter om virkesförrådet saknas, icke skall bli möjligt att så pass riktigt uppskatta dylika uppgifter, att ett tillförlitligare resultat erhålles än enligt nuvarande beräkningsgrunder (sagt före provtaxeringen).

Samtliga förenämnda skäl för avstyrkande åberopas av *skogsvårdsstyrelsen i Östergötlands län*, som särskilt ifrågasätter, huruvida under nu rådande osäkra förhållanden tidpunkten är lämplig att införa en ny taxeringsmetod, vilken genom det ökade arbete den medför kommer att betinga avsevärt högre kostnader, *skogsvårdsstyrelsen i Kronobergs län*, som håller före, att mera framkomliga vägar borde kunna finnas för ernående av en bättre utformning av skogsvärderingen än som i förslaget framlagts, *skogsvårdsstyrelsen i Blekinge län*, som framhåller, att frågan måhända åter kan tagas upp, sedan det pågående omdrevet i riksskogstaxeringen avslutats, *skogsvårdsstyrelsen i Örebro län*, som anför, att den nya metoden troligen kommer att till skada för skogsvården i landet leda till en proportionsvis hårdare beskattning av skogar med stora virkesförråd samt att styrelsen, som knappast under normala tider skulle kunna ställa erforderlig skoglig sakkunskap till beskattningsnämndernas förfogande för taxering enligt den mera arbetskrävande nya metoden, absolut icke kan göra detta under rådande bränslebristtider,

på grund av vilka taxeringen för övrigt helst bör uppskjutas en femårsperiod, *skogsvårdsstyrelsen i Kopparbergs län*, som anser, att frågan om införande av en helt ny taxeringsmetod i varje fall icke bör lösas fristående utan i samband med skogsbrukets samtliga beskattningsfrågor, *skogsvårdsstyrelsen i Gävleborgs län*, som påpekar de stora felbedömningarna vid den i samband med provtaxeringen verkställda stickprovskontrollen samt den starka schablonisering förfarandet måste arbeta med (exempelvis vid användning av hjälptabell nr 2) ävensom *skogsvårdsstyrelserna i Kalmar län, södra delen, Hallands, Älvsborgs och Jämtlands län*.

Skogsvårdsstyrelsen i Stockholms län framhåller, att den föreslagna metoden åtminstone teoretiskt antagligen kan giva riktigare värden än de hittills beräknade men att den är svår att förstå för gemene man och bygger på sådana grundliga undersökningar av respektive fastigheter som under de närmaste åren — då länsskogvaktarna kunna beräknas vara helt upptagna med forcerade vedstämplingar — äro omöjliga att medhinna. Styrelsen hemställer, att nästa allmänna fastighetstaxering om möjligt måtte uppskjutas, till dess kristiden är förbi, att, om ett dylikt uppskov ej anses lämpligt, den måtte verkställas med användning av den nuvarande metoden eller än hellre efter en förenklad schablon, exempelvis genom en procentuell höjning av 1938 års värden, beräknad efter de rotpris, som enligt domänstyrelsens utredning anses motiverade, samt att, innan frågan slutligen prövas, den verkställda provtaxeringen, som icke ställt förslaget i någon så avgjort förmånligare ställning i förhållande till den nuvarande metoden att det kan tillstyrkas, måtte kompletteras med en undersökning å fastigheter i olika delar av landet, hur den nya metoden kommer att verka, dels å olika boniteter och dels å skogar med respektive höga och låga virkesförråd.

Skogsvårdsstyrelsen i Jönköpings län framhåller, att den föreslagna metoden onekligen är av stort värde för alla större skogsmarksägare, som gått in för ordnad uthållig skogsskötsel, men ifrågasätter, om den kan anpassas för det stora antal fastigheter, beträffande vilka utredning om skogskapitalet saknas. Styrelsen anser, att det är omöjligt att under nuvarande förhållanden lösgöra länsskogvaktarna och andra skogssakkunniga under den tid, som kan antagas bliva erforderlig för taxeringen vid tillämpning av de nya grunderna samt att resultatet av provtaxeringen icke talar för genomförande av dessa.

Skogsvårdsstyrelsen i Gotlands län slutligen åberopar, att det hitintills tillämpade systemet under årens lopp alltmera utformats och vunnit förståelse hos taxeringsnämnderna och skogsägarna, att resultatet blivit på det hela taget tillfredsställande samt att det även med hänsyn till de ovissa konjunkturer ej är önskvärt med en så genomgripande förändring av taxeringsgrunderna redan vid nästa allmänna fastighetstaxering.

Av *länsstyrelserna* ha fem tillstyrkt förslaget, nämligen *länsstyrelsen i Södermanlands län*, som anser den nya metoden både principiellt och i praktiken äga avsevärda företräden framför den nuvarande, därvid det syntes vara

särskilt värdefullt, att man finge utgå från en uppskattning av det vid taxeringstillfället förefintliga virkesförrådet och sluppe röra sig med ett tänkt normaltillstånd, *länsstyrelsen i Malmöhus län*, som framhåller, att den nya metoden sannolikt kommer att medföra en ej oväsentlig förbättring av taxeringsresultatet och i viss mån underlätta beskattningsnämndernas arbete, *länsstyrelsen i Hallands län*, som anser, att det är önskvärt med en förbättring av taxeringsresultatet för fastigheterna på landsbygden och att den nya metoden enligt vad som framkommit vid den verkställda provtaxeringen leder till ett bättre resultat än den nuvarande, *länsstyrelsen i Skaraborgs län*, som särskilt finner gällande bestämmelser om relativa skogstillgången som värderingsfaktor vara föga ägnade att befrämja ett rättvist och enhetligt taxeringsresultat, samt *länsstyrelsen i Jämtlands län*, som anser, att den nuvarande metoden vid den praktiska tillämpningen lämnat mindre tillfredsställande resultat.

Tre länsstyrelser ha tillstyrkt förslaget i princip, men anse att den nya metoden bör genomföras först vid någon senare tidpunkt. Sålunda framhåller *länsstyrelsen i Uppsala län*, att den nya metoden principiellt synes ha avsevärda företräden framför den nuvarande men att den förutsätter större detaljkännedom om virkesförrådet och mera sakkunnig hjälp åt taxeringsmyndigheterna än den nuvarande, varför det knappast torde vara möjligt att för närvarande genomföra taxeringen efter den nya metoden på tillfredsställande sätt. *Länsstyrelsen*, som föreställer sig, att vid nästa fastighetstaxering ett jämförelsevis tillfredsställande resultat kan framkomma med användning av nuvarande metod, anser önskvärt, att förslaget underkastas fortsatt prövning genom provtaxeringar av större omfattning. *Länsstyrelsen i Kristianstads län* anser, att de nuvarande bestämmelserna för taxering av skog icke äro så utformade, att tillräckliga, rättvisa värden kunna framgå därur, och att den nya metoden, som utgår från det befintliga virkesförrådet, är för nämndledamöterna enklare att bemästra. *Länsstyrelsen* ifrågasätter emellertid om riksskogstaxeringens siffror under alla förhållanden kunna läggas till grund för värderingen, då dessa i vissa fall äro mer än 10 å 15 år gamla och det med kännedom om den förändring, som skogen både kvantitativt och kvalitativt särskilt i de södra delarna av riket, kan undergå under en relativt kort tid, synes nödvändigt, att skogstaxeringen baseras på så nytt material som möjligt. *Länsstyrelsen i Västmanlands län* åberopar, att den nuvarande metoden varit alltför teoretisk och svårbegriplig samt givit värden, som i regel i betydande mån avvikit från de s. k. slaktvärdena. *Länsstyrelsen* anser den nya metoden mindre svårtillgänglig, men finner det tveksamt, om tiden ännu är mogen för tillämpning av denna med hänsyn till att kännedom om virkesförrådets storlek och sammansättning för den stora massan av fastigheter för närvarande torde vara alltför ringa.

Tre länsstyrelser ha ej gjort något bestämt uttalande. Av dessa framhåller *länsstyrelsen i Kalmar län*, att den nuvarande metoden visserligen givit mindre tillfredsställande resultat men att man i första hand bör överväga,

om icke en förbättring av detta kan nås genom ändringar i denna metod, som dock har den förtjänsten, att förtrogenhet med dess tillämpning nu i allmänhet vunnits, och att den, i samma mån som så skett, givit ett undan för undan förbättrat resultat. Om man, såsom förutsatts för tillämpning av den nya metoden, med tillfredsställande säkerhet kunde uppskatta virkesförrådet å vederbörande fastighet, så vore också en förhållandevis säker grund uppnådd för att bedöma, huru detta förråd förhölle sig till det, som förutsattes för att skogen skulle kunna giva normal värdeavkastning. Måhända byggde förslaget på teoretiskt riktigare principer än nu gällande metod, och framförallt skulle det medverka till större värdedifferentiering mellan virkesrika och mindre virkesrika fastigheter, men man finge ej förbise det faktum, att nya metoden just på grund härav kunde komma att motverka vad som från det allmännas sida rekommenderats såsom önskvärt i skogshushållningen, nämligen att hålla så stora virkesförråd som möjligt. Då taxeringsresultaten med den föreslagna metoden, som i varje fall bleve i praktiken betydligt mera arbetskrävande än den nuvarande, alltjämt torde komma att brista i fråga om exakthet och metodens verkningar måhända kunde bli till förfång för en såsom ekonomiskt riktig ansedd skogshushållning, syntes det tveksamt, huruvida densamma borde vinna godkännande. I varje fall borde detta ej ske med mindre det visade sig omöjligt att åstadkomma förbättringar i taxeringsresultatet genom ett förfarande, som byggde på nuvarande metods principer. *Länsstyrelsen i Kopparbergs län* anser förslaget kunna betecknas såsom utomordentligt vid taxering av skogar, för vilka sakuppgifter föreligga, men förenat med nackdelar vid taxering av skogar, för vilka avgörande värdefaktorer måste mer eller mindre gissas. Det vore därför tvivelaktigt, om förslaget ur praktisk synpunkt vore åtminstone för närvarande att föredraga framför ett system, som med alla sina brister dock undan för undan lämnat ett allt jämnare och bättre taxeringsutfall. *Länsstyrelsen i Västerbottens län* åberopar till förmån för den nya metoden, att den ansluter sig till den förefintliga skogstillgången, att den enligt uttalanden av de båda sektionsordförandena inom provtaxeringsnämnden i Burträsk socken av dessa ansetts enklare och lättfattligare än den nuvarande samt att den — enligt slutsatser, som kunnat dragas av en verkställd stickprovsundersökning — i de fall, då nya skogsindelningshandlingar med dimensionsklassuppdelning och kubikmasseuppgifter föreligga, säkerligen bidrager till ett jämnare taxeringsresultat och en större differentiering av värdena beträffande fastigheter med god tillgång på timmerskog respektive fastigheter med virkesförråd av klenare dimensioner. Då emellertid den nya metoden förutsätter en kännedom om virkesförrådet, som, fränsett de större skogsförvaltningarna, endast torde föreligga beträffande en mindre del av landets enskilda skogar, varför beskattningsnämnderna i stor utsträckning bli hänvisade till gissningar, samt resultatet av provtaxeringen måste bedömas med tanke på att den skett under bättre förutsättningar än de vanliga fastighets-taxeringarna, ifrågasätter styrelsen, om man bör övergiva den nuvarande metoden, som dock obestriddligen har sina förtjänster och som för varje taxe-

ring givit allt bättre resultat, innan man provat andra framkomliga vägar. Styrelsen föreslår därför, att ärendet hänskjutes till fortsatt utredning av särskilda sakkunniga och att denna utredning inriktas på att om möjligt för enkla den nuvarande metoden och avhjälpa dess brister men bibehålla dess grundprinciper.

De övriga länsstyrelserna ha avstyrkt förslaget.

Länsstyrelserna i Gotlands och Värmlands län åberopa som skäl härför vad skogsvårdsstyrelserna i respektive län anfört.

Länsstyrelsen i Stockholms län framhåller, att den i nya metoden använda grundvalen för taxeringen, uppskattning av virkesförrådet, givetvis för gemene man måste framstå såsom mera påtaglig än de enligt gällande metod grundläggande faktorerna, men att den nya metoden i övrigt synes, särskilt ur beskattningsnämndernas synpunkt, möta stora betänkligheter på grund av bestämmelsernas komplicerade natur. Styrelsen ifrågasätter, om det kan anses påkallat att ersätta den nuvarande metoden, som med allt bättre resultat tillämpats från och med år 1922 års allmänna fastighetstaxering och mot vilken några mera vägande anmärkningar trots allt icke framkommit, med den nya, beträffande vilken man icke säkert vet, huruvida den kommer att medföra en förbättring av taxeringsresultatet, och vars detaljer äro av den beskaffenhet, att de endast med svårighet kunna fattas av icke skogligt utbildade personer.

Ungefär samma skäl mot genomförande av förslaget åberopas av *länsstyrelsen i Östergötlands län*, som befarar, att den nya metoden kommer att ställa anspråk på beskattningsnämnderna i första instans, som dessa i stor utsträckning icke kunna fylla, *länsstyrelsen i Jönköpings län*, som ifrågasätter, huruvida länsskogsvaktarna vid tillämpning av den mera tidsödande nya metoden över huvud komma att kunna fullgöra uppdrag såsom skogssakkunniga åt beredningsnämnderna vid sidan av övriga tjänstegöromål, *länsstyrelsen i Kronobergs län*, som framhåller, att bristen i fråga om en för taxeringen erforderlig närmare kännedom om virkesförrådet på det flertal fastigheter, där sådan kännedom saknas, synes vara av skärpt betydelse vid tillämpningen av den nya metoden, samt *länsstyrelsen i Blekinge län*, som påpekar, att provtaxeringen och den därvid verkställda stickprovskontrollen beträffande vissa fastigheter icke giva stöd för den uppfattningen, att den föreslagna metoden är överlägsen den gällande.

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län uppger sig ha den erfarenheten, att nuvarande uppskattningsgrunder varit för berednings- och taxeringsnämndernas ledamöter svårbegripliga och tillämpningen i hög grad osäker samt att, om resultatet ändock vid varje ny taxering förbättrats, detta får tillskrivas nämndernas goda omdöme och förmåga att jämkja ihop skogsvärdet med ett tänkt saluvärde å skogen. Förslaget kunde dock icke i praktiken uppfattas såsom en förbättring av det nuvarande systemet av dem, vilka måste utföra taxeringsarbetet. Även om det teoretiskt vore av stort intresse och kunde giva ett gott resultat, torde betänkligheter inställa sig

mot en sådan ändring, som förutsatte tillgång till än mera forstlig sakkunskap än tidigare och dessutom innebure nyheter, som åtminstone vid taxering första gången bleve ytterligt svåra att komma till rätta med. Enligt styrelsens mening vore det därför för närvarande lämpligare att fortsätta med hittillsvarande system, som dock för varje ny femårstaxering lett till förbättrat resultat och blivit för nämnderna lättare begripligt, än att pröva en ny värderingsmetod med i hög grad oberäkneligt resultat. Härtill komme ovissheten om det kunde tänkas möjligt att uppbringa den sakkunskap till berednings- och taxeringsnämnders hjälp, som givetvis erfordrades särskilt för virkesförrådets redovisning enligt den föreslagna metoden.

Länsstyrelsen i Älvsborgs län ifrågasätter, om det hos skogsägarna och beskattningsnämnderna förefinnes eller kan garanteras sådan kännedom om virkesförrådets storlek och fördelning, att en därpå vilande taxeringsmetod kan tillämpas. Då den nuvarande metoden hade tjuguarig hävd och obestriddligt lämnat ett bättre taxeringsresultat för varje fastighetstaxering, syntes det ej föreligga anledning utbyta den mot en ny oprövad metod, som i bästa fall skulle giva ett något högre skogsvärde men sannolikt en mera ojämn taxering och sålunda snarare innebära en försämring än en förbättring i jämförelse med den nu använda metoden.

Länsstyrelsen i Örebro län framhåller, att huvudfrågan icke är huruvida taxeringen skall göras efter den ena eller andra schematiska metoden, med utsikt till nöjaktig säkerhet endast där tillförlitlig kunskap finnes antingen i tillgängliga uppskattningshandlingar eller inom taxeringsnämnden, utan den torde vara, om taxeringen skall grundas å en på marken verkställd skogsuppskattning eller icke. I senare fallet, d. v. s. där en tillförlitlig kännedom om virkesförrådet saknades, bleve taxeringsresultatet mer eller mindre slumpartat, oavsett om den beräknade avkastningens värde kapitaliserades eller diskonterades. I enlighet härmed syntes vad som i förslaget anförts icke utgöra tillräckliga skäl för att frångå en sedan 20 år tillbaka inarbetad och av taxeringsmännen numera rätt välkänd metod. Vid provtaxeringen hade förelegat tillgång på sakkunskap, som med säkerhet icke komme att förefinnas vid den allmänna fastighetstaxeringen, och provtaxeringens betydelse för frågans bedömande finge därför ej överskattas. En uppskattningsmetod, vars rätta tillämpning vore beroende icke av taxeringsmyndigheterna utan av en utanför desamma stående sakkunskap, varpå tillgång saknades, borde om möjligt undvikas. Den erfarenhet, som vunnits under ett tjuguarigt intensivt arbete, vore förvisso värdefull och borde utnyttjas till förbättring, där så behövdes, av uppskattningsreglerna. Det vore att förutsätta, att den föreslagna metoden, som använde sig av synnerligen omständliga och besvärliga samt för de flesta taxeringsförrättare oförståeliga beräkningsgrunder, skulle visa sig kräva lika lång förberedelsetid som den nuvarande, innan så goda resultat kunde uppvisas som de vilka redan förelåge och än mera kunde förväntas vid en på vunna erfarenheter uppbyggd reformering av gällande regler.

Länsstyrelsen i Gävleborgs län åberopar, att den nya metoden kommer att giva tillfälle till en sådan mängd av osäkerhetsmoment vid bestämmande av de olika faktorer, som utgöra grunden för värderingen, att det torde bli synnerligen tivelaktigt, om man i allmänhet skall kunna komma till ett riktigt resultat. Förutsättningen för en effektiv användning av denna metod syntes vara, att indelningsplaner eller stamräkningar förefunnes, och i andra fall syntes en ingående besiktning på marken vara nödvändig, vilket medförde att metoden bleve både tidsödande och dyrbar. Den nuvarande metoden vore nu väl prövad, hade visat ett allt bättre och bättre resultat och torde erbjuda betydligt mindre risker för feltaxering än den föreslagna.

Länsstyrelsen i Västernorrlands län uppgiver, att av styrelsen verkställd undersökning av utfallet av 1938 års fastighetstaxering visat, dels att köpeskillningarna starkt avvikit från taxeringsvärdena och dels att i skogsindelningshandlingar för nyindelade skogar upptagna virkesförråd betydligt avvikit från de av nämnderna uppskattade såväl i storlek som sammansättning. Resultatet hade emellertid enligt styrelsens uppfattning för varje ny fastighetstaxering blivit alltmer tillfredsställande. De föreslagna grunderna syntes i stort sett teoretiskt väl utformade men förutsatte en kännedom om skogens storlek och sammansättning, som för länets vidkommande i regel icke funnes. Man vore därför beträffande Västernorrlands län bäst betjänad av nu gällande grunder, som vore enklare och mera lämpade för schablontaxering.

Länsstyrelsen i Norrbottens län slutligen åberopar, att även i detta län i stor utsträckning saknas tillförlitliga uppgifter om virkesförrådet, vilka förutsättas av nya metoden.

Beträffande de övriga, som yttrat sig över förslaget, framhåller *svenska landstingsförbundets styrelse*, att uppskattning av virkesförrådet å fastigheterna i allmänhet saknas och att det för skogsägaren blir förenat med kostnader och andra olägenheter att överklaga taxeringen av hans skog, om förslaget genomföres, eftersom det icke finns någon annan möjlighet för honom att styrka sin talan än att låta uppmäta virkesförrådet. På grund härav och då kommunalskatteberedningen kanske komme att föreslå en omläggning av skogsbeskattningen, hemställer styrelsen, att för närvarande ingen ändring måtte företagas i de nuvarande grunderna, som för varje fastighetstaxering givit allt bättre och jämnare resultat.

Styrelsen för svenska landskommunernas förbund anför, att nuvarande taxeringsmetod visserligen företer åtskilliga brister och att den föreslagna metoden i varje fall ur teoretisk synpunkt är överlägsen men att å andra sidan den erfarenhet om skogsvärdering, taxeringsmännen fått under nuvarande metods tillämpningstid, skulle bli till föga nytta, om den nya metoden infördes. Denna måste komma att ställa betydligt större anspråk på taxeringsmännen, varför en övergång till nya systemet borde ske endast om de med det nuvarande förknippade olägenheterna vore både svåra och obotliga. Då en förbättring härutinnan redan inträtt och de ytterligare brister, som vidlådde den nuvarande metoden, icke heller syntes omöjliga att i någon mån avlägsna

samt förutsättningarna för införande av den nya metoden måste bli betydligt bättre sedan den pågående omgången av riksskogstaxeringen avslutats, borde man åtminstone för närvarande nöja sig med att söka bota dessa brister.

Smålands och Blekinge handelskammare anför, att förslaget rent teoretiskt sett torde kunna leda till en riktig uppskattning av skogens avkastningsvärde, men ifrågasätter om metoden med dess kraftiga schabloniseringar verkligen har så stora företräden framför den nuvarande som domänstyrelsen vill göra gällande. Då dessutom tillämpningen av de nuvarande reglerna givit allt bättre resultat samt taxeringsarbetet efter nya metoden, som de lokala taxeringsmyndigheterna och den stora mängden mindre skogsägare knappast torde vara i stånd att tillämpa på avsett sätt, måste bli mycket tidsödande, omständligt och dyrbarare än det nuvarande taxeringsförfarandet, framför handelskammaren starka betänkligheter mot den nya metoden. Handelskammaren anser, att det möjligen kunde vara lämpligt att underkasta densamma en ingående prövning genom provtaxering, verkställd jämsides med nästkommande allmänna fastighetstaxering, som sålunda i och för sig skulle ske enligt nu gällande grunder. Handelskammaren anför slutligen, att taxeringsvärdena för smålandslänen enligt beräkningar, som verkställts enligt nya metoden men med utgångsläge från de vid 1938 års fastighetstaxering använda rotnettoisen, visat sig bli 27—35 procent högre än värdena vid nämnda taxering, samt att de, om rotnettoisen för de senaste 10 åren skola läggas till grund för nästa fastighetstaxering, komma att stiga ytterligare. Handelskammaren finner det emellertid föga önskvärt att få en så kraftig värdehöjning till stånd, helst som domänstyrelsens tabeller visa, att skogsbruket redan nu är en föga lönande näring.

Sveriges skogsägareförbund samt *svenska trävaruexport-, cellulosa-, trämasse- och pappersbruksföreningarna* avstyrka genomförande av nya metoden i föreslaget skick och åberopa därvid i stort sett samma skäl som Smålands och Blekinge handelskammare. Föreningarna framhålla särskilt, att skogsägarna i allmänhet ej kunna prestera de uppgifter, som krävas för en riktig tillämpning av nya metoden, att det tabellverk, grundat på riksskogstaxeringens material, enligt vilket diskonteringen av förväntningsvärdena i denna skall ske, ej är tillämpligt och rättvisande för de enskilda fastigheterna, att denna felkälla ej kan bedömas av skogsägarna, som sålunda hjälplöst äro utlämnade åt de fel, som framträda på denna väg, samt att provtaxeringens resultat med hänsyn till de därvid konstaterade stora felbedömningarna ej kan anses tillfredsställande.

Skogssällskapet anför, att de principer, som bragts i tillämpning år 1922, innebära en mycket skickligt funnen lösning på det föreliggande problemet men att uppnåendet av rättvisande taxeringsresultat ingalunda enbart är beroende på den metod, som tillämpas, utan även i högsta grad på de uppgifter, som föreligga beträffande taxeringsobjektet. Vore dessa alltför ofullständiga eller otillförlitliga, något som vore det vanligaste, föreläge inga möjligheter att med någon säkerhet nå det rätta värdet, och de svårigheter,

som denna brist gäve upphov till, hade domänstyrelsen givetvis ej heller förmått undanröja, fastän domänstyrelsen sökt genom schabloniserade tillvägagångsden (jämförelse med typskogar eller med riksskogstaxeringens siffror) göra sig i mindre grad beroende av dem. Att i betraktande av alla de hänsyn, som måste tagas såväl vad anginge önskemålet om uppnående av rättvisande resultat som lätthanterligheten i tillämpningen, med bestämdhet avgöra vilken av de båda metoderna som borde givas företräde vore knappast möjligt, synnerligast som provtaxeringen icke givit något otvetydigt utslag till förmån för den ena eller andra metodens förmåga att giva mest rättvisande resultat. På grund härav och då emellertid domänstyrelsens förslag skänkt intressant material till belysande av frågan om skogsvärdering, borde denna göras till föremål för ytterligare undersökning med stöd av nämnda material och av de erfarenheter, som provtaxeringen givit, i avsikt att om möjligt finna en lösning, som ur olika synpunkter tillgodosåge de önskemål, som rimligen kunde och borde uppställas.

Sveriges skogsägareföreningars riksförbund finner förslaget innebära en avgjord fördel framför den nuvarande metoden därutinnan att det på ett konkret sätt anknyter till det faktiskt förefintliga virkesförrådets storlek men anser sig ej kunna tillstyrka genomförande av detsamma, då den verkställda provtaxeringen ej lämnat sådana resultat, att förslaget kan sägas innebära en påtaglig förbättring vare sig i fråga om enkelhet i praktisk tillämpning eller i fråga om de enskilda taxeringsenheternas inbördes rättvisa värdering.

Sveriges häradsallmänningsförbund avstyrker jämväl förslaget, då det icke synes innebära några fördelar framför den nu gällande metoden, och värdering enligt detsamma skulle kunna få till följd att allmänningsdelägarna — i strid mot en sund skogshushållnings intressen — gjorde framställning om ökad avverkning för att därigenom minska virkesförrådet och det därav beroende skogsvärdet.

Västernorrlands och Jämtlands läns handelskammare anför, att den nya metoden ur teoretisk synpunkt torde äga vissa företräden framför den nuvarande men att den förutsätter kännedom icke blott om befintlig kubikmassa utan även om dennas fördelning på olika dimensions- och sortimentsklasser och att vid den praktiska tillämpningen felbedömning av ett flertal olika faktorer lätt kan ske, vilket kan medföra ökad risk för ett missvisande taxeringsresultat. Då dessutom de beräkningar, som enligt nya metoden skola ligga till grund för taxeringsvärdenas bestämmande, äro av så invecklad art, att man kan befara, att taxeringsnämnderna först efter lång tids erfarenhet skola kunna bemästra dess svårigheter, anser handelskammaren ändamålsenligt — om nuvarande metod icke anses giva ett nöjaktigt taxeringsresultat — att, i stället för att underkänna denna, genom särskilda sakkunniga verkställa utredning om möjligheten att med den som grund åstadkomma lämpliga regler för ett objektivt bestämmande av de olika värdefaktorerna. Dessa sakkunniga, som borde utgöras av representanter för såväl statligt som enskilt skogsbruk, torde även lämpligen erhålla

i uppdrag att i princip upptaga till behandling frågor om beskattning av skogsfastighet.

Handelskammaren i Gävle slutligen framhåller, att den ej kunnat värja sig för tanken, att förslaget bottnar i föreställningen om att med hittillsvarande taxeringsmetod alltför låga värden framkommit, men att handelskammaren finner det oegentligt och föga ändamålsenligt att enbart på grund av skatteintresset övergiva en av ålder beprövad taxeringsmetod, som under sin hittillsvarande tillämpning i stort sett fungerat bra. Vidare påpekar handelskammaren, att det föreslagna förfarandet icke alltid kan leda till rättvist resultat, då det skogliga förhållandet å de enskilda taxeringsenheterna inom varje tillväxtområde i allmänhet icke torde förete en exakt överensstämmelse med riksskogstaxeringens medeltal för detta. På grund härav och då vid provtaxeringen så förhållandevis stora felaktigheter uppkommit i fråga om värderingen av de särskilda taxeringsenheterna, anser handelskammaren, att nuvarande metod, vars brister synas kunna avhjälpas genom lämplig avvägning av värderingsfaktorerna och utformande av lämpliga hjälpmedel, även framdeles bör vara norm vid skogsvärderingen.

Departementschefen.

Värderingen av skogsmark och växande skog kan ske med utgångspunkt antingen från skogens avkastningsvärde under förutsättning av uthålligt skogsbruk eller från dess slakt- eller realisationsvärde. Begreppet uthålligt skogsbruk är icke entydigt utan delvis till sitt innehåll bestämt av subjektiva faktorer, såsom åsyftad användningstid för visst ändamål. Skogsägarens eget val av värderingsgrund och även det uppskattade värdet blir beroende av rådande pris- och ränteförhållanden samt förväntningarna om den framtida utvecklingen av dessa faktorer.

Allmänekonomiska överbäganden ge med hänsyn till berörda förhållanden icke någon bestämd vägledning vid valet av värderingsgrund. Man tvingas därför att vid en taxering av skogsmark och växande skog utgå från ett sådant val av för värdenivån bestämmande faktorer, som på allmänekonomiska grunder synes skäligt och som, med utgångspunkt från att värderingen avser uthålligt skogsbruk, ger ett genomsnittligt resultat, vilket varken låter denna nivå bestämmas av möjligheterna att uttaga en tillfällig konjunkturvinst eller binder den så lågt som de ekonomiska förhållandena i ett depressionsläge skulle indicera.

Enligt domänstyrelsens erfarenhet ha försäljningsvärdena å skogsfastigheter under den nuvarande taxeringsmetodens tillämpningstid i allmänhet i hög grad överstigit taxeringsvärdena, och styrelsen har på detta förhållande grundat ett uttalande, att denna metod icke syntes ha på ett tillfredsställande sätt fyllt sitt ändamål. För underkännande av den nuvarande metoden räcker det emellertid icke med ett konstaterande av att den givit värden, som legat avsevärt under försäljningsvärdena. Den allmänna taxeringsnivån har nämligen

varit beroende icke enbart av metoden som sådan utan även av sådana vid sidan av densamma med stöd av allmänna ekonomiska överbäganden fastställda faktorer som den prisperiod, som skall läggas till grund för rotvärdenas beräkning, räntefoten och avdraget för allmänna kostnader. Taxeringsvärdenas förhållande till försäljningsvärdena blir tydligen beroende på om dessa faktorer bestämts så, att de svara mot de värden de erhålla i den faktiska marknadsutvecklingen.

Det avgörande vid valet av taxeringsmetod kan alltså icke bliva efter vilka normer angivna faktorer fastställas med hänsyn till den skälighet, de på allmänna ekonomiska grunder anses äga. Bestämmande blir i stället att metoden är sådan, att de värden som erhållas komma att stå i ett riktigt förhållande till varandra inbördes. Svårigheterna att med hittills gällande metod komma till rätta med denna inbördes avvägning sammanhänger särskilt med uppskattning av den relativa skogstillgången. Att en mycket stor ojämnheter i denna måste anses vara för handen har omvitnats av en allmän erfarenhet. I detta sammanhang kan jag bland annat åberopa den förut omnämnda utredningen angående taxeringsutfallet vid 1938 års allmänna fastighetstaxering, däri framhålles, att relativa skogstillgången blivit ganska allmänt underskattad och att det är troligt att man just i åsättande av denna faktor har att misstänka en betydande olikformighet beträffande värdesättningen av olika fastigheter.

Någon utredning om hur de hittillsvarande taxeringsvärdena förhållit sig till varandra föreligger dock icke, och en sådan kan icke göras utan en mycket omständlig procedur. En kontroll å hur förhållandena för tillfället te sig i sistnämnda hänseende — av den art som vid provtaxeringen lätt kunde åstadkommas beträffande de enligt den nya metoden fastställda taxeringsvärdena genom anskaffande av erforderliga primäruppgifter — är mycket svår att åstadkomma beträffande enligt den nuvarande metoden bestämda värden. Häri ligger en ytterligare svaghet hos sistnämnda metod. För att fastställa om ett värde är riktigt eller oriktigt räcker det icke med tillgång till exakta uppgifter angående bonitet och virkesförråd, vilka egenskaper kunna utrönas genom i praktiken vanligen förekommande skogliga förrättningar.

För en exakt beräkning av relativa skogstillgången angiver hittills gällande skogsvärderingsinstruktion ingen annan utväg än att upprätta hushållningsplan för vederbörande skog och därefter beräkna värdet genom att till nuvärde diskontera de enligt planen fallande framtida avkastningarna. Ej ens genom ett så kostbart och invecklat förfarande erhållas emellertid säkra värden. Det kan knappast undgås, att vid upprättande av en hushållningsplan subjektiva synpunkter komma att spela in. Två skogar med exakt samma bonitet, skogstillgång, virkespris och avsättningsläge kunna härigenom få olika värden, beroende på olika uppfattning om skogsbrukets rätta bedrivande hos dem, som upprättat hushållningsplanerna. Detta förhållande, som alltså gäller där betingelserna för värderingen äro de bästa tänkbara, är givetvis icke tillfredsställande. Att riskerna för ojämnheter

vid bestämmande av relativa skogstillgången äro ännu större i det stora flertalet fall, där inga hushållningsplaner finnas, ligger i öppen dag. Att de närmemetoder, som utarbetats för praktisk tillämpning i dessa fall, äro föga tillförlitliga torde framgå av den inom skatteberedningen verkställda undersökningen av dessa metoder. En ingående undersökning har i själva verket visat, att det torde föreligga nära nog oöverstigliga praktiska svårigheter att med utgångspunkt från nuvarande metod giva sådana regler för bestämmande av relativ skogstillgång som verkligen kunna betecknas såsom något så när tillfredsställande.

I det nu angivna avseendet synes den av domänstyrelsen föreslagna metoden, sådan den föreligger efter den inom skatteberedningen verkställda överarbetningen, ha ett bestämt företräde framför den nuvarande. I de fall, då exakta uppgifter om markens produktionsförmåga och det därå befintliga virkesförrådet föreligga, ger den nämligen taxeringsvärden, vilka — även om de med hänsyn till felaktiga värdefaktorer eller dylikt kunna vara oriktiga i och för sig — i varje fall äro på ett nöjaktigt sätt avvägda i förhållande till varandra.

Det har invänts mot den föreslagna metoden, att den dels är behäftad med vissa teoretiska brister och dels kommer att medföra svårigheter vid den praktiska tillämpningen. Beträffande de förra invändningarna torde anledningarna till desamma i huvudsak ha undanröjts vid överarbetningen inom skatteberedningen genom införande av ett särskilt markvärde och genom hänsynstagande vid korrektionsfaktorernas beräkning till förekommande variationer i trädens värdetillväxt. Kvar står visserligen den anmärkningen, att värdeberäkningen sker efter schabloner och att resultaten för de särskilda fastigheterna därför kunna bli missvisande. Betydelsen av denna anmärkning synes dock ha inskränkts genom de ändringar, som skett vid överarbetningen, och schabloner torde bli nödvändiga vid varje metod, om kravet på enkelhet skall upprätthållas. I förhållande till andra felkällor, som oundvikligen måste komma att förefinnas vid värdering av skog för ifrågavarande ändamål, synes olägenheten av att tillämpa schabloner vara obetydlig. Jag åsyftar därvid i första hand de felmöjligheter, som äro en oundviklig följd av att exakta uppgifter om virkesförrådet på de flesta fastigheter saknas.

Den föreslagna nya metodens sätt att anknyta värderingen till det skogsbruk, som i olika delar av vårt land faktiskt bedrives, måste enligt mitt förmenande betecknas som en god uppläggning av värderingsfrågan. Givetvis kan invändas, att skogsbruket kan bedrivas mera rationellt än som genomsnittligt sker i praktiken och att hänsyn därtill borde tagas vid taxeringen. Det är emellertid uppenbarligen det verkliga utbyte av skogen, som flertalet köpare räkna med, som bestämmer försäljningsvärdena, och icke det utbyte, som en minoritet av köparna med särskilt goda skogliga insikter kunna utvinna ur densamma.

Vad angår anmärkningarna mot metodens praktiska användbarhet torde synnerlig vikt böra fästas vid erfarenheterna från den verkställda provtaxeringen och de därvid uttalade uppfattningarna av ledamöterna i de tillsatta

provtaxeringsnämnderna. Flertalet av dessa ledamöter ha uttalat, att de funnit det lättare att bedöma primärfaktorerna enligt den nya metoden än enligt den nuvarande, och ingen av dem har ansett särskilda svårigheter föreligga att tillämpa den nya metoden. Majoriteten av de myndigheter, som hade tillfälle att följa provtaxeringen på närmare håll, synes också vara av den uppfattningen, att den nya metoden vid den praktiska tillämpningen visat sig vara den nuvarande överlägsen. Berednings- och taxeringsnämndernas uppgifter komma också att inskränka sig till uppskattning av vissa faktorer av sådant slag som vid en räkning av skogen direkt erhållas samt att för varje skog verkställa ett fåtal multiplikationer med siffror, som direkt och med lätthet erhållas i upprättade hjälptabeller. Jag kan sålunda icke finna, att det med hänsyn till antagliga tillämpningssvårigheter finnes anledning avvisa den nya metoden. Givetvis kommer den i början, innan nämnderna bli vana vid den, att vålla visst besvär, men vid sådana övergående svårigheter synes ej böra fästas alltför stor vikt. Vissa anordningar för underlättande av övergången kunna för övrigt, som av skatteberedningens utredning framgår, vidtagas.

Som en sammanfattning av den nya metodens företrädens framför den nuvarande skulle man kunna säga, att den är ägnad att bygga på för framtiden på ett helt annat sätt än den nuvarande. Det har under den nuvarande metodens tillämpningstid icke varit tillfyllest att räkna skogen på en fastighet och bestämma boniteten på marken; man har ändå icke haft möjlighet att fastställa ett säkert värde. Icke ens upprättande av hushållningsplan har, såsom jag förut antytt, givit säkra hållpunkter för bestämmande av värdet. Vid tillämpning av den nya metoden däremot kan man, sedan erforderliga primäruppgifter utrönts, genom enkla räkneoperationer få fram det värde fastigheten skall ha i förhållande till andra fastigheter. Man har med andra ord begränsat svårigheterna i det praktiska taxeringsarbetet till dem som ligga i inhämtande av nämnda primäruppgifter, och för framtiden kan man alltså inrikta sig på att framskaffa dylika. Man torde därvid kunna komma ganska långt på vägen mot en jämn beskattning av våra skogar. Det synes också vara att förvänta, att metodens tillämpning skall giva anledning till att enskilda skogsägare bliva mera intresserade än hittills av att uppskatta skogstillgångarna på sina fastigheter och att enbart detta förhållande skall så småningom bidraga till förbättrade taxeringsresultat.

Med hänsyn till de sålunda angivna synpunkterna kan jag icke finna annat än att den nya metoden är den nuvarande överlägsen, och jag finner mig därför böra förorda densamma. Därvid vill jag emellertid ej underlåta att framhålla, att den nuvarande metodens genomförande på sin tid innefattade ett mycket stort framsteg och att det just är erfarenheterna från denna, som man nu byggt vidare på. Tillika vill jag ytterligare fastslå, att den nya metoden i och för sig icke bör vid lika värdefaktorer resultera i en annan värdenivå än den nuvarande metoden, utan att fördelarna ligga i den större säkerhet, med vilken den kan antagas verka. I rent praktiskt avseende vill jag tillägga, att det, såsom skatteberedningen utvecklat, torde bliva nöd-

vändigt att även vid bibehållande av nuvarande metod stadga en obligatorisk bestämning av virkesförrådet. Är man ändå nödsakad att taga detta steg, vilket torde vara det moment, som enligt den föreslagna metoden kan förväntas medföra de största svårigheterna, saknas, synes det mig, all anledning att avstå från de mycket betydande fördelar, som kunna ernås genom att upptaga den nya metoden även i övriga delar.

I några av de avgivna yttrandena har ifrågasatts, att man skulle vid nästa allmänna fastighetstaxering tillämpa båda metoderna jämsides, därvid den nuvarande skulle ha vitsord och den nya endast användas i försökssyfte. Jag kan icke inse fördelen av en sådan anordning. Om den nuvarande metoden vore i och för sig mera exakt, och den följaktligen vid vissa kända primäruppgifter gäve ett däremot svarande bestämt resultat, skulle ett sådant förfarande kunna ha fog för sig. Så är dock icke fallet. Gången skulle säkerligen i de flesta fall bliva den, att beskattningsnämnderna vid tillämpning av nuvarande metod jämkade relativa skogstillgången så, att slutresultatet komme att i stort sett överensstämma med motsvarande resultat enligt den nya metoden.

Beträffande tiden för genomförandet har invänts, att detta ej bör ske nu utan först vid någon senare tidpunkt, när de skogssakkunniga, som bruka anlitas av beskattningsnämnderna, för tillfället äro sysselsatta med en del extraordinära uppgifter, föranledda av det pågående kriget, vilket kan förorsaka svårigheter för dem att ägna erforderlig tid åt taxeringsarbetet vid det tillfälle, då den nya metoden första gången skall tillämpas, och arbetet med skogstaxeringen sålunda kan antagas bliva särskilt krävande. Vidare har invänts, att större delen av landet endast övergått med den första riksskogstaxeringen, vars uppgifter numera icke äro lika värdefulla som ledning för och kontroll å uppskattningen av virkesförrådet som motsvarande uppgifter från andra riksskogstaxeringen, varför med genomförande av den nya metoden bör anstå, tills sistnämnda riksskogstaxering övergått hela landet. Det har slutligen även gjorts gällande, att genomförande av en ny metod bör uppskjutas till den fastighetstaxering, som skall följa efter den ifrågavarande, därför att resultaten från pågående produktionsforskning vid statens skogs-försöksanstalt först då kunna tillgodogöras. Därigenom skulle bättre förutsättningar föreligga för bedömning av behovet av den nya metoden ävensom för bedömning av dess ändamålsenlighet.

De sålunda anförda skälen tala onekligen i viss mån emot att nya metoden genomföres nu. Det är emellertid angeläget, att möjliga förbättringar i taxeringen av skogsfastighet företagas snarast möjligt, och jag kan icke finna, att man genom att nu införa en i och för sig godtagbar metod för skogsvärderingen försätter sig i ett sämre utgångsläge för utnyttjande av resultaten från skogs-försöksanstaltens forskningar, då dessa framdeles komma att föreligga i färdigt skick. De åberopade skälen finner jag alltså icke tillräckligt bärande som motiv för uppskov med genomförande av den nya metoden, och jag anser därför att denna bör tillämpas redan vid nästa allmänna fastighets-

taxering. Genom ett centralt förberedelsearbete torde den nya metodens tillämpning kunna avsevärt underlättas.

Samtidigt med att jag sålunda förordar genomförande av den nya metoden vid nästa allmänna fastighetstaxering får jag emellertid framhålla, att jag har fullt klart för mig, att den icke kan förväntas omedelbart giva fullgoda resultat. Den stora svårigheten vid skogstaxering ligger däri att man ofta har alltför ringa kännedom om virkesförrådet å den fastighet, som skall taxeras, för att kunna verkställa en riktig värdering av densamma. Dylika svårigheter kan den nya metoden naturligtvis ej avhjälpa. Fördelen med densamma är enligt min mening icke i första hand, att den kan beräknas omedelbart giva allmänt sett bättre taxeringsresultat än den nuvarande, utan att den för fastigheter, beträffande vilka exakta uppgifter om markens produktionsförmåga och virkesförråd finnas, giver taxeringsvärden, som stå i bestämd relation till taxeringsvärdena å andra fastigheter med lika goda primäruppgifter, samt att en fastighet, för vilken sådana uppgifter saknas, efter en enkel skoglig förrättning kan inordnas i denna allmänna värdenivå. Huruvida nivån är »riktig» är en fråga för sig. Den allmänna värdenivån får regleras genom den till grund för rotvärdesberäkningen liggande prisperioden samt avdraget för allmänna kostnader. Däremot bör ej, som hittills varit fallet, räntefoten användas som regulator, enär en avvikelse beträffande denna från i allmänna marknaden gällande ränta, på sätt skatteberedningen angivit, medför ojämnheter mellan fastigheter med olika tillgång på grov respektive klen skog.

Även om man alltså icke bör hysa alltför stora förväntningar beträffande möjligheten att rätt taxera skogar, för vilka primäruppgifter saknas, bör man givetvis vidtaga alla åtgärder, som äro möjliga, för en riktig taxering även av dessa skogar. De åtgärder, som därvid kunna komma i fråga, äro uppskattning av typskogar samt viss bearbetning av riksskogstaxeringsmaterialet så att det kan tjäna till ledning för och kontroll å beskattningsnämndernas förrådsuppskattningar. Vad typskogsinventeringen angår finner jag det befogat att lägga ned ganska mycken omsorg härpå, och jag anser därför att arbetet bör bedrivas på det av skatteberedningen föreslagna sättet. Arbetet med typskogsuppskattningar, vilket torde vara lika behöfligt, om den nya metoden ej skulle bliva antagen, synes böra påbörjas fortast möjligt. Bearbetningen av riksskogstaxeringsmaterialet torde få utföras inom vederbörande avdelning av statens skogsförsöksanstalt, som omhänderhar ifrågavarande material.

Vad angår kostnaderna för typskogsinventeringen, beräknade till sammanlagt 135 000 kronor, torde ungefär 50 000 kronor härav erfordras för göromål, som skola utföras under innevarande budgetår. Dessa kostnader torde få bestridas från ett för ändamålet särskilt anvisat reservationsanslag på tilläggsstat II till riksstaten för löpande budgetår, varom förslag framlägges i proposition denna dag angående ytterligare utgifter å tilläggsstat II. För bestridande av de återstående, på nästa budgetår fallande kostnaderna torde böra äskas

ett reservationsanslag av 85 000 kronor på riksstaten för nästa budgetår. Förslag härom torde jag senare få anmäla.

Vad därefter angår frågan om de allmänna värdefaktorer, som böra ligga till grund för taxeringen, kan jag hänvisa till uttalanden, som gjorts i skatteberedningens promemoria, vilka uttalanden tillkommit efter överläggningar och samråd med mig. Jag anser sålunda, att virkesprisen under åren 1932—1941 böra vara bestämmande för rotvärdena, att räntefoten bör bestämmas till $3\frac{3}{4}$ procent samt att avdraget för allmänna kostnader lämpligen kan sättas till 30 procent av det med hänsyn till virkesavkastningen beräknade värdet.

Beträffande övriga detaljer i de föreslagna nya värderingsgrunderna anser jag mig också kunna inskränka mig till att hänvisa till vad skatteberedningen anfört.

III. Ändringar i taxeringsförordningen.

Som av det föregående framgår, förutsätta de föreslagna nya grunderna för värdering av skogsmark och växande skog vissa ändringar i taxeringsförordningen. De lagrum, som härvid komma i fråga, äro 58 § 1 mom., 59 § 1 mom., 60 § 2 mom., 62 § 2 mom. samt 65 §.

Emellertid bör här upptagas jämväl en i annat sammanhang väckt fråga om vissa ändringar i taxeringsförordningen. I sitt den 25 november 1942 avgivna betänkande angående ändrad organisation av beskattningsnämnderna m. m. (SOU 1942:49) föreslago beskattningsorganisationssakkunniga bland annat vissa ändringar beträffande den fastighetslängdföring, som verkställes av beskattningsnämnderna i första instans. Vid behandling under föregående års riksdag av de sakkunnigas förslag uppsköts avgörandet av denna fråga, enär den ansågs böra prövas i samband med andra frågor rörande nästkommande allmänna fastighetstaxering.

De sakkunniga hade i förevarande del av sitt betänkande (s. 231 o. följ.) anfört:

Vid den allmänna fastighetstaxeringen föras *på landet* — i motsats till vad förhållandet är i stad — beträffande fastigheter, för vilka fastighetsskatt utgöres, särskilda längder dels för jordbruksfastighet och dels för annan fastighet än jordbruksfastighet. Vid därpå följande årliga taxering äro dessa fastigheter sammanförda i *en* längd. Den uppdelning av fastighetslängderna, som sålunda sker vid allmän fastighetstaxering, förorsakar betydande merarbete och olägenheter såväl vid uppläggandet av stommar till taxeringslängderna som vid det egentliga taxeringsarbetet. Häradskrivaren, som har att upplägga stommar till fastighetslängderna, saknar kännedom om huruvida fastighet erhållit förändrad taxeringsnatur sedan senaste fastighetstaxering. Gränsdragningen emellan jordbruksfastighet och annan fastighet kan nämligen i vissa fall vara svår att fastställa och avgöres icke genom fastighetens kamerala beskaffenhet. För taxeringsarbetet erbjuder det större svårigheter att åstadkomma en jämn och rättvis taxering, därest fastigheter, för vilka fastighetsskatt utgöres, upptagas i olika längder.

Enligt TF 62 § 4 mom. skola de av beredningsnämnderna följda grunderna för taxeringen, såvitt angår jordbruksfastighet, upptagas i särskild längd, den s. k. kontrolllängden, vilken skall med lämpliga mellanrum framläggas för nämnden, som i händelse av ojämnhet i taxeringen har att verkställa erforderlig jämkning. Denna längd är av synnerlig betydelse för taxeringsarbetet, enär därav framgår, huruvida och i vad mån enhetsvärdena blivit följda vid individualtaxeringarna. Taxering enligt dessa enhetsvärden kan självfallet icke i alla fall verkställas. Med den specifikation av olika å taxeringen inverkanse faktorer, som ovannämnda längd innehåller, kan kontrolleras, i vad mån avvikelser varit berättigad. Denna längd är vidare till stort gagn, då det gäller att avgöra, huruvida taxeringen i olika socknar inom samma län och i angränsande socknar inom skilda län blivit rätt avvägd.

Kontrolllängden innehåller emellertid endast uppgifter för jordbruksfastigheter. Någon motsvarande överskådlig bild av taxeringen av annan fastighet finnes däremot icke, vilket försvårar den jämförelse fastigheterna emellan, som även här måste äga rum. Givetvis torde i fråga om markvärde uppgift om värde per kvadratmeter dels för bebyggt område och dels för obebyggt område vara värdefull för åstadkommande av likformig taxering av dessa fastigheter. Likaledes torde uppgifter om byggnadsvärde per kubikmeter giva tillfälle till jämförelse fastigheterna emellan. Ytterligare uppgifter, såsom rörande kostnad för ny-, till- och ombyggnad samt värdeminskning, som byggnaden undergått sedan senaste allmänna fastighetstaxering, kunna hava betydelse vid åsättande av taxeringsvärde men torde icke böra införas i längd utan inhämtas från deklarationerna.

Då både jordbruksfastighet och annan fastighet enligt de sakkunnigas mening även på landet böra sammanföras till gemensam längd, vari jämväl böra upptagas de uppgifter, som innehållas i den nuvarande kontrolllängden, utökade med vissa uppgifter för taxering av annan fastighet, har uppgjorts förslag till dylik längd, vilket här bifogas såsom *Bilaga B*.¹

Med nu gällande bestämmelser uppkommer ett dubbelarbete i längdföringen därigenom, att även i de fall, då beredningsnämndens förslag till taxering godkännes, denna nämnds värdesiffror ånyo skola utföras av fastighetstaxeringsnämnden i taxeringslängden.

För undvikande av detta dubbelarbete och åstadkommande av en mera överskådlig längdföring föreslå de sakkunniga följande.

Med ledning av mantalslängd, senaste fastighetslängd och övriga tillgängliga uppgifter uppgör häradsarkivaren stomme till fastighetslängd, vilken omfattar både jordbruksfastighet och annan fastighet. Längden överlämnas till beredningsnämndens ordförande. Beredningsnämnden uppgör med ledning av deklarationer och andra uppgifter förslag till taxering. Taxeringsvärden ävensom uppgifter å areal, enhetsvärden, sifferbeteckningar för värdering av skog m. m. införas i längden, som underskrives av beredningsnämnden. Beredningsnämndens förslag till taxering skall endast upptagas i denna längd. Genom att sammanföra taxeringen av både jordbruksfastighet och annan fastighet i en längd med däri förekommande detaljerad värderedovisning beredes möjlighet till jämförelse icke endast mellan olika fastigheter av vardera slaget utan även mellan jordbruksfastighet å ena samt annan fastighet å andra sidan, vilken sistnämnda jämförelse med nuvarande uppläggning av längderna icke utan svårighet kan ske i önskad utsträckning.

Vid fastighetstaxeringsnämndens sammanträden granskas taxeringsmaterialet och beredningsnämndens förslag till taxering. Sedan fastighetstaxe-

¹ Ej intagen här.

ringsnämnden beslutat i anledning av dessa förslag och inkomna erinringar, införas nämndens beslut i längden med rött bläck i vad de avvika från beredningsnämndens förslag eller angivna uppgifter för taxeringen (exempelvis i fråga om areal etc.). Längden underskrives därefter av fastighetstaxeringsnämndens medlemmar. I längden bör angivas att, i den mån besluten avvika från beredningsnämndens förslag eller angivna uppgifter, desamma införts med rött bläck. Denna längd, som sålunda skall innehålla både beredningsnämndens och fastighetstaxeringsnämndens beslut, motsvarar nuvarande fastighetslängder för jordbruksfastighet och annan fastighet jämte kontrolllängd, utökad med uppgifter för taxering av annan fastighet. Längden skall liksom nu tjäna ändamål av kontrolllängd i det avseendet, att under taxeringens gång översyn skall vid lämpliga tidpunkter ske, huruvida ojämnhet i taxeringen föreligger. För undvikande av ändringar torde därför värdesiffrorna preliminärt böra införas med blyerts för att sedermera ersättas med varaktigare skrift, innan längden underskrives.

Sedan fastighetstaxeringsnämnden avslutat sitt arbete överlämnas längden till häradsskrivaren, som har att med ledning därav upprätta ny fastighetslängd, vilken summeras och underskrives av honom med betydande, att den överensstämmer med de av vederbörande fastighetstaxeringsnämnd fattade besluten. I denna längd upptagas, utom fastighet och för densamma skattskyldig samt uträknat antal skattekronor och skatteören, endast nästföregående års taxeringsvärde, beslutade taxeringsvärden samt uppgift om i byggnadsvärde ingående maskinvärde. Häradsskrivaren blir samtidigt i tillfälle att medelst genomskrift taga de avskrifter av längden, som det åligger honom att göra. Genom en längdföring på sätt här ovan angivits vinnes den fördelen, att dubbelarbete i berednings- och fastighetstaxeringsnämnd i möjligaste mån minskas till förmån för det egentliga taxeringsarbetet. Då granskningsarbetet i fastighetstaxeringsnämnden kommer att hänföra sig direkt till de olika faktorer i fråga om värdesättning av fastigheter, som beredningsnämnden redovisat i längden, kan detta antagas nödga fastighetstaxeringsnämnden att med större noggrannhet pröva uppskattningsgrunderna. Att det slutliga avfattandet av fastighetstaxeringsnämndens beslut i fastighetslängden anförtros åt det förvaltningsorgan, som är bäst utrustat med tekniska och manuella hjälpmedel, är enbart en fördel ur organisatorisk synpunkt.

I stad föres icke kontrolllängd, vilken ju endast avser jordbruksfastighet på landet. Emellertid förekommer ofta, att till stad hör jordbruksfastighet, i vissa fall i betydande utsträckning. Kontroll beträffande taxeringen av jordbruksfastighet bör äga rum i stad lika väl som på landet. Taxeringen av annan fastighet än jordbruksfastighet påkallar även särskild kontroll, kanske i högre grad i städerna än på landsbygden.

En gemensam fastighetslängd för jordbruksfastighet och annan fastighet av det slag, som de sakkunniga föreslagit för taxeringen på landet, är icke lämplig för stad av det skälet, att i flertalet städer antalet jordbruksfastigheter är mycket ringa i förhållande till antalet fastigheter av annat slag och att det för den skull är onödigt att där hava en längd, som i sin helhet upptager, jämte kolumner för annan fastighet, en mängd kolumner för jordbruksfastighet. För taxering av fastighet i stad föreslås de sakkunniga därför i stället, att två längder skola föras, en för jordbruksfastighet och en för annan fastighet. Vardera längden bör innehålla samtliga de uppgifter, som i den för landet föreslagna gemensamma längden upptagits för motsvarande kategori av fastigheter, i fråga om annan fastighet utökade med uppgifter om fastighets årliga bruttoavkastning (bruttohyror) och om den kapitaliseringsprocent, som det åsatta taxeringsvärdet motsvarar.

Sedan fastighetslängderna överlämnats till häradsskrivare eller vederbörande tjänsteman i stad, har denne att upprätta ny fastighetslängd, upptagande samma uppgifter som motsvarande av häradsskrivare för landet upprättade längd.

Även för vissa köpingar och municipalsamhällen kan det vara olämpligt att föra gemensam fastighetslängd för jordbruksfastighet och annan fastighet med hänsyn till det ringa antalet jordbruksfastigheter där. De sakkunniga föreslå för den skull, att Kungl. Maj:t må kunna förordna, att i dylikt samhälle särskilda fastighetslängder för vardera slaget av fastigheter skola upprättas.

De sakkunniga hade i anledning av vad sålunda anförts föreslagit, att 62 § 4 mom. skulle utgå (därvid det i sista meningen intagna stadgandet om översändande av sammandrag i stället skulle avse sammandrag av vederbörande fastighetslängd och överflyttas till 3 mom.) samt att 66 § 3 mom. 2 stycket skulle få följande ändrade lydelse: »Nämndens sålunda fattade beslut skola, där de skilja sig från beredningsnämndens beslut, antecknas i fastighetslängderna.»

I några av de över beskattningsorganisationssakkunnigas förslag avgivna yttrandena hade förevarande fråga särskilt behandlats. Av dem som sålunda yttrat sig i frågan hade *länsstyrelserna i Hallands och Älvsborgs län* samt *tre taxeringsnämndsordförande* tillstyrkt förslaget i alla avseenden. *Länsstyrelsen i Stockholms län*, *Solna stadsfullmäktige*, *kommunalborgmästaren i Lidingö* samt en *taxeringsnämndsordförande* hade endast haft anmärkningar mot detaljer i de föreslagna längdformulären att framställa. Förslaget att sammanföra längderna för jordbruksfastighet och annan fastighet på landsbygden till en längd hade därjämte förordats av *kommunalfullmäktige i Säby*.

Föreningen för Kopparbergs läns taxeringsnämndsordförande hade biträtt förslaget, såvitt anginge sammanförande av längderna för jordbruksfastighet och annan fastighet på landet till en längd samt förande av kontrollängd även för jordbruksfastighet i stad, varemot föreningen ansett förande av kontrollängd för annan fastighet i stad obehövt. En *taxeringsnämndsordförande* i Kristianstads län hade förordat förslaget i förstnämnda avseende men uttalat sig för bibehållande av den särskilda kontrollängden för jordbruksfastigheter på landet.

För bibehållande av den särskilda kontrollängden beträffande jordbruksfastighet på landet hade uttalanden gjorts jämväl av *Föllinge sockens kommunalfullmäktige*, *föreningen Kristianstads läns taxeringsnämndsordförande* samt en *taxeringsnämndsordförande*. *Länsstyrelsen i Malmöhus län* hade uttalat sig för helt bibehållande av den nuvarande längdföringen.

Mot den föreslagna längdföringen hade vidare vissa invändningar framställts av *Sveriges häradsskrivareförening* samt *häradsskrivarna i Örebro och Lindes fögderi*. Förstnämnde häradsskrivare, vars yttrande återopats jämväl av *länsstyrelsen i Örebro län*, hade dessutom uttalat betänkligheter mot förslaget, att häradsskrivaren skulle med ledning av den hos berednings- och fastighetstaxeringsnämnderna förda längden själv upprätta en särskild fastighetslängd.

Ur de sålunda angivna yttrandena må återgivas följande:

Länsstyrelsen i Malmöhus län anför, att de detaljerade uppgifter beträffande annan fastighet, som ifrågasatts, allenast skulle vålla ganska avsevärt arbete till föga eller ingen nytta.

Föllinge sockens kommunalfullmäktige framhålla, att sammanförande av kontrollängden med fastighetslängden skulle medföra viss fara för att den vidlyftiga uppställningen för den i taxeringsarbetet oerfarne komme att te sig svår att förstå samt att vid senaste allmänna fastighetstaxering använda längdformulär enligt kommunalfullmäktiges mening varit lämpliga och för allmänheten lätta att förstå.

Den förut angivne *taxeringsnämndsordföranden* i Kristianstads län, som varit ordförande i berednings- och fastighetstaxeringsnämnd sedan år 1922 anför, att kontrollängden varit till synnerligen stor nytta vid jämförelser både inom samma och angränsande distrikt. Om fastighetslängden för fastigheter på landsbygden skulle föras på det föreslagna sättet, förefunnes mycket stor sannolikhet för att längden, då den föreläge i färdigt skick, vore så illa tilltygad, att den måste skrivas om. Under taxeringsarbetet justerades värdena å de olika fastigheterna ibland flera gånger för att ändock vid slutjusteringen underkastas ytterligare ändringar, vilket vore nödvändigt för uppnående av ett tillfredsställande resultat. Det vore givetvis fördelaktigt, att både jordbruks- och annan fastighet vore upptagen i samma längd, men fördelarna av att bibehålla både kontrollängd och fastighetslängd syntes vara uppenbara.

Häradsskrivaren i Örebro fögderi anför:

De sakkunniga synas hava åsyftat, att den fastighetslängd, som utskrivs å häradsskrivarkontoret med ledning av det ulav beredningsnämnden och fastighetstaxeringsnämnden uppgjorda förslaget till taxeringslängd, skall anses vara »upprättad» av häradsskrivaren och sålunda undertecknas av honom. Då emellertid förslagslängden efter införandet i densamma av fastighetstaxeringsnämndens ändringar kan antagas ofta vara i det skick, att en utomstående person kan råka i tvivel om rätta innebörden i åtskilliga avseenden, om erforderliga upplysningar i anteckningskolumnen o. s. v., synes det riskabelt, att den längd, som dock är avsedd att vara den definitiva taxeringslängden, skall erhålla vitsord såsom sådan med mindre än de, som beslutat om taxeringsvärdena, genomgått och underskrivit densamma.

I fråga om det vid betänkandet fogade formuläret till »Förslag till Taxeringslängd» etc. tillåter jag mig framhålla, att jag på anmodan upprättat och till de sakkunniga överlämnat ett utkast till dylikt längdsformulär. Då det här gällde att omarbета vid tidigare fastighetstaxeringar förd »Längd utvisande de av beredningsnämnden följda grunderna vid taxering av jordbruksfastighet», den s. k. kontrollängden, till en för beredningsnämnden avsedd längd, upptagande förslag till taxering av såväl jordbruksfastighet som annan fastighet, var det framför allt nödvändigt att söka en utväg för att den nya längden ej skulle bli alltför skrymmande. Den egentliga stötestenen härvid var den i kontrollängden förekommande i 21 kolumner inrymda redovisningen av tillämpade å-pris per hektar åkerjord. Det av mig upprättade förslaget — — — var grundat å den i samtliga län tillämpade indelningen av all jordbruksfastighet i olika storleksklasser, därvid jag upptog antalet klasser till det högsta i något län förekommande, nämligen 7. Det är — — — oberoende av det antai å-pris, som kan finnas böra komma till användning. De sakkunniga hava

emellertid bibehållit kontrolllängdens redovisningsmetod men hava det oaktat reducerat de 21 kolumnerna till 7. Under erinran, att även det förstnämnda antalet vid tidigare fastighetstaxeringar åtminstone i detta län måst icke oväsentligt utökas för att ernå erforderlig jämnhet i taxeringen, måste jag påpeka, att vid återinförandet av det erforderliga antalet kolumner längden kommer att få ett sådant format, att den blir nära nog ohanterlig. Jämväl vill jag framhålla, att — såvitt jag kan finna — den för kontrollen erforderliga överskådligheten i allt fall blir större enligt mitt förslag.

Departementschefen.

De *ändringar* i taxeringsförfordningen, som ansetts böra föränledas av den föreslagna *nya metoden för värdering av skogsmark och växande skog*, avse i första hand att möjliggöra ett utnyttjande av riksskogstaxeringens uppgifter som hjälpmedel vid och kontroll å uppskattningen av arealen och virkesförrådet beträffande de särskilda fastigheterna. Gången därvid torde böra vara följande.

Under förberedelserna för allmän fastighetstaxering sammanställer statens skogsförsöksanstalt ur materialet från senaste riksskogstaxering för vederbörande län eller det mindre område, för vilket dylika uppgifter finnas redovisade, uppgifter om arealen samt om virkesförrådet och dettas fördelning å förekommande förrådsgrupper dels totalt och dels i genomsnittligt antal kubikmeter per hektar. De sålunda sammanställda uppgifterna tillhandahållas länsstyrelserna, varefter landskamrerarna ombesörja, att de införas i de särskilda anvisningar för skogstaxeringen, som skola fastställas jämlikt 59 § 1 mom. taxeringsförfordningen. Vid beredningsnämndens första sammanträde redogör ordföranden för de ifrågakommande förrådsuppgifterna, och dessa användas sedermera under taxeringsarbetet såsom jämförelsematerial vid taxering av sådana fastigheter, för vilka exakta förrådsuppgifter saknas. De för varje fastighet utrönta eller bedömda virkesförråden antecknas i kontrolllängden, varvid i därför avsedda kolumner angivas absoluta tal för virkesförrådet inom varje förrådsgrupp i den mån förrådet vid uppskattningen fördelats på sådana. I denna längd böra vidare finnas dels kolumn för anteckning av för fastigheten uppskattat genomsnittligt virkesförråd per hektar, dels eventuellt ytterligare kolumner för uppgifter, som underlätta en fortlöpande kontroll över att förrådsbedömningen vid jämförelsen de särskilda fastigheterna emellan blir riktigt avvägd (exempelvis barrtimmerskogens procentuella andel av barrskogsförrådet). Då och då under taxeringsarbetets gång framtages längden för undersökning om ojämnheter i uppskattningen föreligga. Efter arbetets slut överlämnas längden tillsammans med övriga handlingar till fastighetstaxeringsnämndens ordförande.

Sedan kontrolllängden kommit ordföranden i fastighetstaxeringsnämnden till handa, granskar denne, huru beredningsnämndernas uppskattning av skogsmarksarealen och virkesförrådet överensstämmer med de i länsanvisningarna angivna uppgifterna från senaste riksskogstaxering. I de fall, där sistnämnda uppgifter kunnat lämnas för fastighetstaxeringsdistriktet, d. v. s.

då uppgifter från andra riksskogstaxeringen föreligga för vederbörande trakt, erhålles kontrollen genom en sammanräkning av de i längden beträffande varje fastighet antecknade siffrorna för skogsmarksarealen samt totalförrådet inom de särskilda förrådsgrupperna och en jämförelse mellan de sålunda erhållna summorna och de vid riksskogstaxeringen utrönta motsvarande uppgifterna. I andra fall kan vid granskningen endast undersökas, hur genomsnittsförråden per hektar för taxeringsdistriktet överensstämmer med vad man kan antaga vara riktigt med hänsyn till uppgifterna från riksskogstaxeringen för det större området och andra kända förhållanden. Kontroll genom jämförelse mellan sammanlagda arealer och totalförråd enligt fastighetstaxeringen respektive riksskogstaxeringen kan i dessa fall verkställas först i prövningsnämnden.

I den mån den verkställda kontrollen visar, att beredningsnämndernas areal- och förrådsuppskattning avviker från riksskogstaxeringens, bör fastighetstaxeringsnämnden vidtaga erforderliga jämkningar. Att avgöra inom vilka beredningsdistrikt eller beträffande vilka fastigheter dylika korrekationer skola vidtagas blir naturligtvis förenat med vissa svårigheter, och därför bör fastighetstaxeringsnämndens ordförande redan under det beredningsnämndernas arbete pågå söka verka för att deras uppskattning i möjligaste mån överensstämmer med de vid riksskogstaxeringen utrönta uppgifterna.

Som förut angivits bör sammanställningen av uppgifter från riksskogstaxeringen ske av statens skogsförsöksanstalt. Införskaffande och sammanställning av vissa andra uppgifter synes däremot som hittills böra ombesörjas av domänstyrelsen under samverkan i lämplig utsträckning med skogsstyrelsen, som numera representerar skogsvårdsstyrelserna. De närmare formerna för ifrågasatt samarbete de olika ämbetsverken emellan synes ej behöva i författningsväg regleras, utan i taxeringsförordningen (58 § 1 mom. 1 st.) torde endast böra stadgas, att arbetet skall utföras av domänstyrelsen i samråd med skogsförsöksanstalten och skogsstyrelsen.

Övriga ändringar i taxeringsförordningen, som föreslagits i anledning av den ifrågasatta nya skogsvärderingsmetoden, torde icke behöva kommenteras. De avse endast att bringa taxeringsförordningens bestämmelser i formell överensstämmelse med innehållet i den nya skogsvärderingsinstruktionen.

Vad därefter angår de ifrågasatta *ändringarna beträffande längdföringen* innebära dessa, dels att de nuvarande särskilda längderna för jordbruksfastighet och annan fastighet på landsbygden skola sammanföras till en längd, dels att den hittillsvarande gemensamma längden för dylika fastigheter i stad skall uppdelas i särskilda längder, dels att den nuvarande kontrolllängden för jordbruksfastigheter på landet skall inarbetas i den för alla fastigheter å landet enligt vad nyss nämnts gemensamma fastighetslängden, dels ock att dylika kontrolluppgifter, som hittills förts endast för jordbruksfastighet å landet, härfter skola föras även för annan fastighet å landet och all fastighet i stad. I samband härmed föreslås, att de av fastighetstaxerings-

nämnden beslutade värdena ej skola, som hittills varit fallet, särskilt antecknas i de fall, då beredningsnämndens förslag godkännes, samt att, då taxeringsnämndens beslut avser ändring av beredningsnämndens förslag, beslutet i vad det avviker från förslaget skall införas med rött bläck i samma kolumner, som beredningsnämnden använt för sina anteckningar.

Vad först angår frågan om borttagande av den särskilda kontrollängden för jordbruksfastigheter å landet kan jag i denna del icke biträda beskattningsorganisationssakkunnigas förslag. Såvitt framgår av de sakkunnigas förslag till längdformulär, är förutsättningen för den ifrågasatta anordningen, att vissa i den nuvarande kontrollängden förekommande kolumner borttagas, vilket synes i viss mån försvaga kontrollen. Likväl skulle längden bli skrymmande och otymplig. Den arbetsbesparing, som skulle bli följden av kontrollängdens inarbetande i fastighetslängden, synes icke uppväga de sålunda angivna olägenheterna. Därtill kommer, att de förut angivna anteckningarna om virkesförråd för skogsfastighet, vilka böra förekomma i kontrollängden vid tillämpning av den nya skogsvärderingsmetoden och vilka i och för sig kräva flera kolumner i längden, komma att ytterligare försvåra inarbetande av kontrollängden i fastighetslängden.

Däremot anser jag sammanförande av fastighetslängderna för jordbruksfastighet och annan fastighet på landet samt borttagande av skyldigheten att i fastighetslängden anteckna fastighetstaxeringsnämndens beslut i de fall, då detta överensstämmer med beredningsnämndens förslag, innebära väsentliga fördelar. I dessa delar tillstyrker jag sålunda förslaget.

Då avsikten alltså är, att för skattepliktig fastighet å landet endast skall föras en fastighetslängd i enlighet med vad som förut varit fallet beträffande fastighet i stad, finner jag det icke lämpligt att föreslå uppläggande av särskilda längder för jordbruksfastighet och annan fastighet i stad. Längdföringen i stad bör därför enligt min mening i detta avseende bibehållas oförändrad.

Vad slutligen angår förslaget om förande av kontrolluppgifter även för annan fastighet å landet samt för fastighet i stad torde förande av kontrollängd för jordbruksfastighet i stad vara i stort sett lika befogat som förandet av kontrollängd för samma slags egendom på landet. Om den nya skogsvärderingsmetoden genomföres, utgör den omständigheten, att de virkesförrådsuppgifter, på vilka taxering av skogsfastighet enligt denna metod grundas, icke förekomma i någon annan längd än kontrollängden, en särskild anledning att införa sådan längd även beträffande jordbruksfastighet i stad. Behov av kontrolluppgifter föreligger onekligen även för annan fastighet i stad, men det erforderliga antalet sådana uppgifter är här icke större än att det kan tillgodoses genom införande av en eller annan kolumn härför i fastighetslängden. De möjligheter, som här stå till buds, komma att övervägas vid fastställande av formulär till längd för skattepliktig fastighet i stad. Värdet av kontrolluppgifter beträffande annan fastighet å landet torde däremot ej vara så stort, att vidtagande av särskilda anordningar för anteckning av dylika uppgifter är motiverat.

De av mig föreslagna åtgärderna i ifrågavarande avseende föranleda ändring av 66 § 3 mom. 2 stycket i enlighet med vad beskattningsorganisations-sakkunniga föreslagit samt ett mindre tillägg till 67 § 3 mom.

Jämlikt stadgandet i 62 § 3 mom. ankommer det på Kungl. Maj:t att utfärda föreskrifter angående sammanförande av fastighetslängderna för jordbruksfastighet och annan fastighet på landet. Jag torde i annat sammanhang få framlägga förslag till dylika föreskrifter.

Föredraganden hemställer härefter, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att antaga de inom finansdepartementet upprättade förslagen till

dels lag om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370),

dels förordning om ändring i taxeringsförordningen den 28 september 1928 (nr 379),

dels ock förordning med instruktion för värdering av skogsmark och växande skog vid taxering av fastighet (skogsvärderingsinstruktion).

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdade hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att proposition av den lydelse bilaga vid detta protokoll utvisar skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Birger Öhman.

B I L A G O R

**Uppställning, utvisande saluvärdenas förhållande till 1938 års taxeringsvärden
Linköping, Karlskoga och Boden**

Gruppering efter tax- värde, kr.	År 1938			År 1939			År 1940		
	An- tal	Tax- värde i tusental kr.	Över- ellerun- derpris i %	An- tal	Tax- värde i tusental kr.	Över- ellerun- derpris i %	An- tal	Tax- värde i tusental kr.	Över- ellerun- derpris i %
Malmö stad.									
<i>Bebyggda fastigheter.</i>									
5 000—9 900.....	43	315·1	+ 11·9	40	307·0	+ 19·5	26	200·3	+ 20·5
10 000—24 900.....	172	2 750·4	+ 12·0	156	2 471·4	+ 15·3	85	1 290·6	+ 16·2
25 000—49 900.....	39	1 339·9	+ 5·5	53	1 752·5	+ 8·2	31	1 026·5	+ 2·5
50 000—99 900.....	24	1 806·0	+ 3·6	28	1 854·0	+ 4·7	22	1 383·0	+ 0·6
100 000—.....	75	22 607·3	+ 5·8	76	20 404·5	+ 4·8	57	12 150·6	+ 0·9
<i>Obebyggda fastigheter</i>	98	2 462·1	+ 32·2	44	1 157·4	+ 27·8	9	114·7	+ 103·4
Summa	451	31 280·8	+ 8·4	397	27 946·8	+ 7·1	230	16 165·7	+ 3·2
därav för bebyggda fastigheter	353	28 818·7	+ 6·3	353	26 789·4	+ 6·2	221	16 051·0	+ 2·4
Växjö stad.									
<i>Bebyggda fastigheter.</i>									
5 000—9 900.....	1	7·0	+ 28·6	2	9·5	+ 80·0	—	—	—
10 000—24 900.....	8	115·1	+ 6·2	10	165·6	+ 17·6	4	72·4	+ 21·2
25 000—49 900.....	6	192·5	+ 2·0	12	362·4	+ 8·5	1	28·0	+ 6·1
50 000—99 900.....	4	244·0	+ 11·1	6	398·0	+ 9·8	1	70·0	+ 4·3
100 000—.....	2	405·0	+ 9·9	2	297·0	+ 2·3	—	—	—
<i>Obebyggda fastigheter</i>	7	52·7	+ 0·9	1	6·0	+ 6·5	—	—	—
Summa	28	1 016·3	+ 7·9	33	1 238·5	+ 9·2	6	170·4	+ 11·8
därav för bebyggda fastigheter	21	963·6	+ 19·8	32	1 232·5	+ 9·2	6	170·4	+ 11·8
Göteborgs stad.									
<i>Bebyggda fastigheter.</i>									
5 000—9 900.....	9	77·5	+ 6·6	5	40·9	+ 6·8	6	43·9	— 3·5
10 000—24 900.....	69	1 140·4	+ 18·1	84	1 359·1	+ 13·7	56	859·1	+ 19·3
25 000—49 900.....	67	2 179·9	+ 14·8	84	2 902·9	+ 12·2	33	1 140·3	+ 14·8
50 000—99 900.....	18	1 157·7	+ 1·6	38	2 369·0	+ 11·7	17	1 167·4	+ 21·9
100 000—.....	24	5 564·0	+ 3·7	20	6 433·0	+ 11·9	13	3 073·0	— 7·5
<i>Obebyggda fastigheter</i>	113	1 973·4	+ 10·2	89	1 585·9	+ 27·1	15	373·2	+ 20·6
Summa	300	12 092·9	+ 7·9	320	14 690·8	+ 13·7	140	6 656·9	+ 6·5
därav för bebyggda fastigheter	187	10 119·5	+ 7·5	231	13 104·9	+ 12·1	125	6 283·7	+ 5·7
Uppsala stad.									
<i>Bebyggda fastigheter.</i>									
5 000—9 900.....	—	—	—	1	6·2	+ 9·1	—	—	—
10 000—24 900.....	14	255·1	— 2·9	17	306·1	+ 12·6	9	178·3	+ 5·3
25 000—49 900.....	26	886·5	— 3·8	31	1 096·1	+ 11·5	10	367·6	+ 9·1
50 000—99 900.....	13	927·3	+ 8·9	26	1 809·5	+ 14·1	4	271·4	+ 5·0
100 000—.....	15	3 083·5	+ 0·1	20	3 543·6	+ 11·8	2	230·0	+ 21·7
<i>Obebyggda fastigheter</i>	2	25·8	+ 24·7	6	158·0	— 4·5	—	—	—
Summa	70	5 179·2	+ 1·0	101	6 919·5	+ 12·0	25	1 047·3	+ 10·2
därav för bebyggda fastigheter	68	5 152·4	+ 0·8	95	6 761·5	+ 12·4	25	1 047·3	+ 10·2

Bilaga 1.

vid köp av fastigheter i städerna Malmö, Växjö, Göteborg, Uppsala, Härnösand, under tiden 1938—1943.

År 1941			År 1942			År 1943			Summa		
An- tal	Tax- värde i tusental kr.	Över- ellerun- derpris i %	An- tal	Tax- värde i tusental kr.	Över- ellerun- derpris i %	An- tal	Tax- värde i tusental kr.	Över- ellerun- derpris i %	An- tal	Tax- värde i tusental kr.	Över- eller un- derpris i %
37	283·3	+ 32·4	43	331·7	+ 34·7	42	298·8	+ 45·6	231	1 736·2	+ 27·8
131	2 101·1	+ 12·4	170	2 661·2	+ 16·2	115	1 840·5	+ 24·1	829	13 115·2	+ 15·7
28	898·0	+ 2·8	73	2 488·5	+ 13·0	33	1 069·4	+ 17·6	257	8 574·8	+ 9·1
39	2 700·0	+ 1·6	37	2 455·0	+ 10·4	18	1 211·5	+ 12·7	168	11 409·5	+ 5·4
95	25 268·5	— 0·4	79	19 307·5	+ 4·7	49	10 149·0	+ 6·1	431	109 887·4	+ 3·5
27	657·2	+ 58·3	25	945·3	+ 35·3	39	630·3	+ 64·6	242	5 967·0	+ 39·5
357	31 908·1	+ 2·2	427	28 189·2	+ 8·4	296	15 199·5	+ 12·8	2 158	150 690·1	+ 6·7
330	31 250·9	+ 1·0	402	27 243·9	+ 7·5	257	14 569·2	+ 10·6	1 916	144 723·1	+ 5·4
—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	16·5	+ 58·2
4	71·0	+ 13·1	3	54·3	+ 31·1	1	13·4	+ 49·3	30	491·8	+ 17·2
4	155·0	— 6·5	3	100·0	—	4	148·0	+ 21·3	30	985·9	+ 5·9
—	—	—	3	217·6	+ 8·0	1	70·0	+ 17·9	15	999·6	+ 9·9
1	150·0	+ 20·0	1	210·0	+ 14·3	1	170·0	+ 20·6	7	1 232·0	+ 11·5
—	—	—	—	—	—	—	—	—	8	58·7	+ 1·5
9	376·0	+ 7·8	10	581·9	+ 11·1	7	401·4	+ 21·3	93	3 784·5	+ 10·4
9	376·0	+ 7·8	10	581·9	+ 11·1	7	401·4	+ 21·3	85	3 725·8	+ 10·5
4	35·2	+ 19·9	10	74·8	+ 40·0	3	24·1	— 12·9	37	296·4	+ 13·6
76	1 179·3	+ 13·6	79	1 317·1	+ 23·2	54	869·5	+ 25·3	418	6 724·5	+ 17·9
49	1 729·0	+ 12·1	67	2 239·8	+ 16·6	41	1 496·8	+ 22·6	341	11 688·7	+ 15·1
15	993·0	+ 10·6	22	1 439·5	+ 10·6	27	1 827·1	+ 12·6	137	8 953·7	+ 11·6
20	6 170·3	— 0·5	15	3 812·7	— 2·2	15	4 350·0	+ 24·9	107	29 403·0	+ 5·8
17	202·5	+ 9·9	17	346·1	+ 26·8	49	1 114·2	+ 9·4	300	5 595·3	+ 16·5
181	10 309·3	+ 4·6	210	9 230·0	+ 8·9	189	9 681·7	+ 20·4	1 340	62 661·6	+ 10·7
164	10 106·8	+ 4·4	193	8 883·9	+ 8·2	140	8 567·5	+ 21·8	1 040	57 066·3	+ 10·1
1	8·7	— 13·8	—	—	—	1	6·6	— 8·4	3	21·5	— 5·5
21	403·2	+ 2·4	23	379·0	+ 19·3	35	630·0	+ 15·3	119	2 151·7	+ 10·2
16	550·7	+ 8·0	28	914·1	+ 9·2	17	584·5	+ 23·4	128	4 399·5	+ 8·9
20	1 440·0	+ 10·5	17	1 178·5	+ 4·5	11	658·6	+ 12·6	91	6 285·3	+ 10·1
8	2 060·9	— 2·1	12	3 209·3	+ 5·2	18	4 410·0	+ 27·1	75	16 537·3	+ 10·8
1	7·7	— 35·1	—	—	—	2	60·0	+ 26·7	11	252·5	+ 5·1
67	4 471·2	+ 3·5	80	5 680·9	+ 6·6	84	6 349·7	+ 24·0	427	29 647·8	+ 10·3
66	4 463·5	+ 3·6	80	5 680·9	+ 6·6	82	6 289·7	+ 24·0	416	29 395·8	+ 10·3

Gruppering efter tax- värde, kr.	År 1938			År 1939			År 1940		
	An- tal	Tax.- värde i tusental kr.	Över- ellerun- derpris i %	An- tal	Tax.- värde i tusental kr.	Över- ellerun- derpris i %	An- tal	Tax.- värde i tusental kr.	Över- ellerun- derpris i %
Härnösands stad.									
<i>Bebyggda fastigheter.</i>									
5 000—9 900.....	8	55·0	+ 24·2	9	57·0	+ 30·4	3	18·0	+ 26·4
10 000—24 900.....	19	271·5	+ 18·6	11	179·5	+ 18·7	2	20·3	+ 25·6
25 000—49 900.....	9	310·5	— 3·4	6	173·0	+ 6·9	8	252·5	— 0·9
50 000—99 900.....	1	80·0	+ 35·6	1	70·0	+ 14·7	2	171·5	+ 9·6
100 000—	—	—	—	2	330·0	+ 7·6	—	—	—
<i>Obebyggda fastigheter</i>	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	37	717·0	+ 11·4	29	809·5	+ 12·1	15	462·3	+ 5·2
Linköpings stad.									
<i>Bebyggda fastigheter.</i>									
5 000—9 900.....	10	67·6	+ 30·2	16	64·0	+ 61·0	4	29·0	+ 66·6
10 000—24 900.....	40	610·0	+ 22·3	64	1 056·6	+ 33·5	18	258·0	+ 36·1
25 000—49 900.....	41	1 409·0	+ 17·0	49	1 689·0	+ 28·8	11	363·2	+ 21·0
50 000—99 900.....	41	2 952·5	+ 15·3	42	2 819·0	+ 19·9	9	638·5	+ 15·1
100 000—	34	7 534·0	+ 7·2	35	5 845·0	+ 10·6	13	2 498·0	+ 5·6
<i>Obebyggda fastigheter</i>	8	89·0	+ 13·6	9	165·8	+ 12·8	4	63·0	+ 42·9
Summa	174	12 662·1	+ 11·1	209	11 639·4	+ 17·9	59	3 849·7	+ 11·7
därav för bebyggda fastigheter	166	12 573·1	+ 11·1	200	11 473·6	+ 18·0	55	3 786·7	+ 11·2
Karlskoga stad.¹									
<i>Bebyggda fastigheter.</i>									
5 000—9 900.....	29	222·1	+ 36·7	43	318·0	+ 54·8	15	111·0	+ 44·6
10 000—24 900.....	50	710·1	+ 48·9	60	901·2	+ 45·2	32	476·6	+ 35·4
25 000—49 900.....	6	199·7	+ 41·7	7	211·1	+ 28·4	3	91·6	+ 6·8
50 000—99 900.....	—	—	—	1	76·0	+ 11·8	—	—	—
100 000—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
<i>Obebyggda fastigheter</i>	2	10·8	+ 103·7	1	5·0	+ 60·0	—	—	—
Summa	87	1 142·7	+ 45·8	112	1 511·3	+ 43·3	50	679·1	+ 33·0
därav för bebyggda fastigheter	85	1 131·9	+ 45·2	111	1 506·3	+ 43·2	50	679·1	+ 33·0
Bodens stad.									
<i>Bebyggda fastigheter.</i>									
5 000—9 900.....	1	8·0	— 9·4	2	15·9	+ 44·7	1	7·7	+ 49·4
10 000—24 900.....	2	25·7	+ 24·5	11	178·6	+ 13·8	3	39·5	+ 24·1
25 000—49 900.....	1	43·0	+ 4·7	1	42·4	— 5·7	—	—	—
50 000—99 900.....	1	64·2	+ 5·9	1	54·0	+ 3·7	1	70·0	+ 21·4
100 000—	—	—	—	—	—	—	1	160·0	+ 12·5
<i>Obebyggda fastigheter</i>	2	14·9	+ 14·1	—	—	—	—	—	—
Summa	7	155·8	+ 8·6	15	290·9	+ 10·8	6	277·2	+ 17·4
därav för bebyggda fastigheter	5	140·9	+ 8·1	15	290·9	+ 10·8	6	277·2	+ 17·4

¹ Beträffande köp under år 1943 föreligga uppgifter endast för tiden $\frac{1}{4}$ — $\frac{30}{4}$ %.

År 1941			År 1942			År 1943			Summa		
An- tal	Tax- värde i tusental kr.	Över- eller un- derpris i %	An- tal	Tax- värde i tusental kr.	Över- eller un- derpris i %	An- tal	Tax- värde i tusental kr.	Över- eller un- derpris i %	An- tal	Tax- värde i tusental kr.	Över- eller un- derpris i %
8	61·0	+ 15·8	14	96·5	+ 39·8	8	59·0	+ 53·4	50	346·5	+ 33·2
15	232·5	+ 3·8	22	325·5	+ 26·6	17	250·0	+ 33·7	86	1 279·3	+ 21·0
5	184·0	— 0·5	13	428·0	+ 20·3	15	515·0	+ 25·0	56	1 863·0	+ 11·5
—	—	—	6	403·5	+ 7·7	3	172·0	+ 25·3	13	897·0	+ 14·5
3	471·0	— 0·3	2	400·0	+ 13·8	1	210·0	+ 9·5	8	1 411·0	+ 7·0
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
31	948·5	+ 1·7	57	1 653·5	+ 18·0	44	1 206·0	+ 25·5	213	5 796·8	+ 14·3
10	61·0	+ 71·1	12	81·0	+ 62·5	4	31·0	+ 60·3	50	333·6	+ 57·4
48	730·6	+ 36·1	51	805·4	+ 40·7	34	547·5	+ 54·2	255	4 008·1	+ 36·7
32	1 111·0	+ 21·7	22	790·6	+ 21·9	33	1 164·0	+ 31·0	188	6 526·8	+ 24·2
20	1 421·0	+ 14·8	18	1 330·8	+ 16·2	21	1 513·4	+ 22·2	151	10 675·2	+ 17·5
20	3 435·0	+ 10·3	20	3 439·7	+ 12·0	25	4 958·0	+ 13·2	147	27 709·7	+ 9·8
11	163·0	+ 17·1	44	657·3	+ 13·0	11	195·2	+ 17·6	87	1 333·3	+ 15·6
141	6 921·6	+ 16·5	167	7 104·8	+ 17·8	128	8 409·1	+ 20·3	878	50 586·7	+ 15·9
130	6 758·6	+ 16·5	123	6 447·5	+ 18·3	117	8 213·9	+ 20·3	791	49 253·4	+ 15·9
37	273·9	+ 54·4	36	271·2	+ 71·1	9	61·3	+ 78·6	169	1 257·5	+ 55·3
66	991·4	+ 35·2	62	921·4	+ 44·2	23	339·0	+ 47·2	293	4 339·7	+ 42·4
3	92·4	+ 62·1	8	267·9	+ 56·0	1	40·7	+ 41·3	28	903·3	+ 41·4
—	—	—	2	120·2	+ 22·7	2	189·8	+ 18·6	5	386·0	+ 18·5
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	15·8	+ 89·9
106	1 357·7	+ 40·9	108	1 580·7	+ 49·2	35	630·8	+ 41·8	498	6 902·3	+ 43·4
106	1 357·7	+ 40·9	108	1 580·7	+ 49·2	35	630·8	+ 41·3	495	6 886·5	+ 43·3
2	16·6	+ 25·1	1	5·7	+ 136·8	1	9·1	+ 119·8	8	63·0	+ 52·4
13	241·5	+ 41·6	12	175·8	+ 47·5	12	204·9	+ 32·8	53	866·0	+ 33·7
4	132·4	+ 15·2	2	73·0	+ 24·9	6	193·2	+ 29·9	14	484·0	+ 19·8
3	151·5	+ 20·8	2	104·0	+ 42·1	1	68·0	+ 17·6	9	511·7	+ 21·1
1	102·0	+ 32·4	—	—	—	—	—	—	2	262·0	+ 20·2
—	—	—	1	7·0	+ 57·1	—	—	—	3	21·9	+ 27·9
23	644·0	+ 29·4	18	365·5	+ 48·0	20	475·2	+ 31·1	89	2 208·6	+ 26·6
23	644·0	+ 29·4	17	358·5	+ 42·7	20	475·2	+ 31·1	86	2 186·7	+ 26·6

F ö r s l a g
till
**lag om ändring i kommunalskattelagen den 28 september
1928 (nr 370).**

Härigenom förordnas, att anvisningarna till 9 § kommunalskattelagen den 28 september 1928 skola hava ändrad lydelse på sätt nedan angives.

Anvisningar

till 9 §.

1. Med fastighets — — — andra synpunkter.
2. Vid värdesättning — — — angivna enhetsvärden.
3. Taxering av — — — i dammanläggningen.
4. För *jordbruksfastighet* — — — växande skog.

Dylik fastighet — — — å skogsmarken.

Skogsmark skall — — — (skogsmarkens avkastningsvärde).

Såsom skogsmark skall upptagas all icke odlad mark, som, vare sig den vid tillfället är skogbärande eller ej, är lämplig att användas för skogsproduktion. Till skogsmark hänföras således även ljunghälsmark och annan dylik mark, som av ålder ligger skoglös, såframt marken kan anses lämpa sig för skogsproduktion.

Såsom skogsmark skall ej upptagas sådan skoglös eller obetydligt trädbevuxen ängsmark, som, ehuru den visserligen kan användas för skogsproduktion, i främsta rummet disponeras för foderproduktion genom bete eller slåtter samt med god hushållning även bör därtill användas, vare sig den är att betrakta såsom kultiverad betesäng eller den är hänförlig till naturlig betes- eller slåtteräng. Skogbevuxen s. k. hagmark skall i den mån den utnyttjas såsom kultiverad betesäng, ej heller redovisas såsom skogsmark. Med kultiverad betesäng avses sådan icke i vanlig mening under plog lagd, i huvudsak foderproducerande men ej sällan något trädbevuxen betesmark, som för betets förbättrande är föremål för ordnad skötsel, varmed förstås sådana åtgärder som röjning, dikning, planering, kalkning, gödsling, frösådd m. m.

Till skogsmark räknas ej heller s. k. impediment, vartill hänföras myrar (mossar och kärr), berg, fjällmark och annan dylik mark, som på grund av klimatiska förhållanden, ogynnsamma vattenförhållanden, näringsbrist eller de lösa jordlagrens ringa djup är av den beskaffenhet, att någon egentlig skogsproduktion där icke kan påräknas. Sådan marks värde skall medräknas vid värdesättning av fastigheten i övrigt.

Skogsmarkens normala — — — (normal skogstillgång).

Den normala — — — växande skog.

Från värdet av den enligt sålunda angivna grunder beräknade avkastningen skola avdragas tre tiondelar för kostnader för skogens vård, förvaltning, bevakning, väg- och byggnadsunderhåll, skogskultur, skyddsdikning, skogsindelning, skatter m. m. För skyddsskog eller annan därmed jämförlig skog, som på grund av gällande lagstiftning eller rådande svåra naturförhållanden

måste skötas i skyddssyfte med anlitande för skogens vård och underhåll av en osedvanligt stor del av den alstrade avkastningen, må avdraget för kostnader efter prövning i varje särskilt fall och med angivande av skälen höjas, dock ej till mer än hälften av den beräknade normala avkastningen. Det sålunda reducerade värdet anses utgöra nettovärdet på ett års normal avkastning per hektar skogsmark.

Skogsmarkens avkastningsvärde — — — växande skog.

Växande skog — — — (relativ skogstillgång).

Belastas skogsområde — — — särskilt angivas.

Består en — — — äga rum.

Särskild förmån å skogsmarken, såsom skogsbete, möjlighet till jakt, byggnad å skogen, i den mån ej densamma bör anses inbegripen i sådant normalt byggnadsbestånd å taxeringsenheten, som inräknas i de för inägorna tillämpade enhetsvärden, servitutsrätt eller dylikt, skall uppskattas för sig med skäligt belopp, och värdet av dylik förmån skall sålunda ej inräknas i skogsmarkens värde. Vid dylik uppskattning skall alltid iakttagas, att uppskattning sker till det värde förmånen har för den taxeringsenhet, varom fråga är. Om rationellt skogsbruk bedrives å skogsmarken, må betesvärde åsättas endast såframt betet plägar utnyttjas. Därest å skogsmark, varå rationellt skogsbruk ej bedrives, bete ej plägar utnyttjas, torde detta i regel visa, att betet för ifrågavarande fastighet har så obetydligt värde, att anledning att särskilt uppskatta detsamma saknas. Skogshärbärgen och andra dylika, oftast mera tillfälliga byggnader åsättas intet särskilt värde, utan anses deras värde ingå i skogsmarkens värde.

Har på — — — till 10 §.

5. Jordbruksfastighet eller — — — här ovan.

6. Om två — — — särskild kommun.

7. Vid uppskattning — — — räntans belopp.

F ö r s l a g

till

förordning med instruktion för värdering av skogsmark och växande skog vid taxering av fastighet (skogsvärderingsinstruktion).

Härigenom förordnas, att vid taxering av fastighet skola jämte de föreskrifter, som meddelas i kommunalskattelagen, tillämpas följande uppskattningsgrunder.

Allmänna värderingsgrunder.

1. Särskilda värden skola beräknas för skogsmark och växande skog.

Skogsmark skall värdesättas efter sin normala avkastningsförmåga på sätt i punkterna 4, 5 och 6 närmare angives (skogsmarkens avkastningsvärde).

Växande skog skall värdesättas med hänsyn till dess beräkneliga faktiska värdeavkastning enligt punkterna 4, 5, 6 och 7 (skogsvärdet).

A. *Skogsmark.*

Begreppet skogsmark.

2. Såsom skogsmark skall upptagas all icke odlad mark, som, vare sig den vid tillfället är skogbärande eller ej, är lämplig att använda för skogsproduktion. Till skogsmark hänföres således även ljunghägg och annan dylik mark, som av ålder ligger skoglös, såframt den kan anses lämpa sig för skogsproduktion.

Såsom skogsmark skall ej upptagas sådan skoglös eller obetydligt trädbevuxen ängsmark, som, ehuru den visserligen kan användas för skogsproduktion, i främsta rummet disponeras för foderproduktion genom bete eller slåtter samt med god hushållning även bör därtill användas, vare sig den är att betrakta såsom kultiverad betesäng eller den är hänförlig till naturlig betes- eller slåtteräng. Skogbevuxen s. k. hagmark skall, i den mån den utnyttjas såsom kultiverad betesäng, ej heller redovisas såsom skogsmark. Med kultiverad betesäng avses sådan icke i vanlig mening under plog lagd, i hufvudsak foderproducerande men ej sällan något trädbevuxen betesmark, som för betets förbättrande är föremål för ordnad skötsel, varmed förstås sådana åtgärder som röjning, dikning, planering, kalkning, gödsling, frösådd m. m.

Till skogsmark räknas ej heller s. k. impediment, vartill hänföres myrar (mossar och kärr), berg, fjällmark och annan dylik mark, som på grund av klimatiska förhållanden, ogynnsamma vattenförhållanden, näringsbrist eller de lösa jordlagrens ringa djup är av den beskaffenhet, att någon egentlig skogsproduktion där icke kan påräknas.

Värdet av sådan mark ävensom, i förekommande fall, av bete å skogsmark skall inräknas i värdet av fastigheten i övrigt.

Areal skogsmark.

3. Arealen skogsmark beräknas, vad angår statens och andra allmänna skogar, efter därom av domänstyrelsen meddelade eller eljest tillgängliga officiella uppgifter; vad angår enskilda skogar under ordnad hushållning med tillgängliga och tillförlitliga skogsuppskattningshandlingar efter uppgifter i dessa; samt, vad angår övriga skogar, med ledning av uppgifter från jordregistret, ekonomiska kartverk eller andra offentliga handlingar, så ock efter ingivna deklarationer och andra upplysningar, som kunna införskaffas.

Bonitet.

4. Skogsmarkens normala virkesavkastningsförmåga (boniteten) skall beräknas efter den årliga virkesavkastning, uppskattad i kubikmeter per hektar, som anses kunna erhållas vid ett efter rationella grunder bedrivet skogsbruk och under antagande, att marken vore bevuxen med ett tillfredsställande samt å behöriga åldrar fördelat virkesförråd (normal skogstillgång). Boniteten är således icke beroende av att den för viss tid uttagbara virkesavkastningen är vare sig högre än normalt, på grund av att skogen är mer än vanligt väl sluten eller innehåller relativt stor tillgång på moget virke, eller lägre än normalt, på grund av att skogen är utglesnad eller utgöres av övervägande ungskog, utan boniteten bestämmes av den uthålliga årliga virkesavkastning, skogsmarken skulle lämna, om skogstillgången under rationell skötsel vore normal. Såsom sådan normal virkesavkastning är att anse exempelvis den, som i medeltal uppnås på sådana större skogsbruk, där det väl sörjes för såväl återväxt som beståndsvärd, och där det finnes ett väl slutet och på behöriga åldrar väl fördelat virkesförråd.

Boniteten skall bestämmas efter den virkesproducerande förmågan utan hänsyn till föreliggande möjlighet eller sätt för virkesavkastningens utnyttjande. Vidare är att märka, att boniteten skall vara genomsnittlig och således skall för skogsmarken i dess helhet avvägas med hänsyn till dess i olika delar skiftande producerande förmåga.

Vid bestämning av boniteten skall hela den normala årliga virkesavkastningen uppskattas i kubikmeter per hektar och avse virke i rått tillstånd, mätt i verklig kubikmassa fast mått på bark, d. v. s. den virkeskvantitet, som erhålles, då virket mätes på rot efter noggranna s. k. massatabeller. Boniteten anges — utom i visst i anvisningarna till kommunalskattelagen angivet fall då skyddsskog eller liknande skog ingår i en taxeringsenhet — som en för hela taxeringsenheten i fråga gällande medelbonitet. Finnas för skogen tillförlitliga skogsuppskattningshandlingar, angivande skogsmarkens olika boniteter eller innehållande andra uppgifter, varav medelboniteten kan bedömas, sker uppskattningen med ledning därav. Saknas sådana handlingar, uppskattas boniteten med ledning av vad som är känt eller kan utrönas om skogsmarken i fråga, jämfört med medelboniteten å trakten i övrigt.

Den uppskattade boniteten jämkas till den av bonitetsklasserna i tabell I.¹ som ligger närmast. Bonitet, som uppskattas högre än den högsta i tabellen angivna bonitetsklassen, jämkas till närmaste hela tal.

5. För värdering i penningar av den sålunda uppskattade normala virkesavkastningen beräknas virkets nettovärde per kubikmeter å rot (rotvärde) enligt de pris, som under åren 1932—1941 på grund av prissättning nämnda år i genomsnitt varit å orten gällande för de sortiment, varav dylik normal virkesavkastning anses sammansatt (normal sortimentssammansättning). I de särskilda anvisningar, som jämlikt 59 § taxeringsförordningen skola fastställas för varje län eller område av län, bestämmes vad som för länets eller områdets vidkommande skall anses såsom normal sortimentssammansättning.

Rotvärde.

Vid beräkning av virkets ovan angivna nettovärde skola från bruttoprisen avdragas alla direkta avverknings- och transportkostnader, såsom kostnader för huggning, körning, flottning eller annan transport till den plats, för vilken bruttoprisen gälla, direkt arbetsledning, avmätning och intumning, tillfälliga kojbyggnader, vintervägar och lastplatser, skogsaccis och skogsvårdsavgifter samt olycksfalls- och försäkringsavgifter i den mån de äro direkt hänförliga till drivningsarbetet. Vid avdragens beräkning skall hänsyn tagas till utdrivningens större eller mindre svårigheter i fråga om körvägar och flottningsförhållanden m. m. dylikt. Därvid bör dock beaktas, att nettovärdet skall utgöra ett medelvärde för hela skogen och att kostnaderna

¹ Ej intagen här.

sålunda skola vara representativa för skogens genomsnittliga avsättningsförhållanden.

Vid rotvärdets bestämmande enligt den normala sortimentssammansättningen skall iakttagas, att kubikmassa, uttryckt i brukliga handelsmått, t. ex. toppmått massa inom bark för timmer, löst mått för brännved etc., måste omräknas till verklig kubikmassa fast mått på bark. För varje sortiment och klass av ekonomiskt likvärdiga sortiment skall värdet utrönas för vart och ett av de år, som skola läggas till grund för beräkningen, samt medeltal för dessa värden uträknas. De såsom resultat av beräkningen erhållna värdena skola angivas som medelnettovärden för samtliga år inom den bestämda tidsperioden för varje sortiment, gällande fast mått på bark. Ur dessa medelnettovärden bestämmes rotvärdet för samtliga sortiment enligt den fastställda normala sortimentssammansättningen på sätt framgår av följande uträkning, vilken allenast utgör ett exempel:

Sortimentsklass:

I: timmer	35 %	à	8 kronor per kubikmeter	kronor	2: 80
II: sulfitved o. 1:a björkved ..	20 %	»	6	»	1: 20
III: sulfatved, props och 1:a barrved	20 %	»	4	»	0: 80
IV: kolved, industribränsle och diverse virke	25 %	»	1	»	0: 25

Rotvärde per kubikmeter kronor 5: 05.

Det bör beaktas, att den normala sortimentssammansättningen skall avse hela virkesavkastningen, oberoende av huruvida viss del av denna icke vinner avsättning. Skulle sålunda å viss trakt virke, i exemplet här ovan hänfört till fjärde sortimentsklassen, ej vara avsättningsbart, bör i exemplet detta utföras med värdet 0, då medelpriset blir endast 4 kronor 80 öre per kubikmeter. Motsvarande gäller även, då försäljning skett på rot men virke under viss brösthöjdsdimension ej kunnat vinna avsättning, ehuru dess kubikmassa ingår i den för skogen beräknade årliga virkesavkastningen.

Vid uppskattningen måste jämväl beaktas, att sämre mark producerar ej blott kvantitativt mindre virke utan även mindre värdefulla sortiment.

Vid uppskattning efter nu angivna grunder finnes alltså möjlighet att taga hänsyn till varje särskild skogs läge i förhållande till avsättningsort och annat, som inverkar på virkesvärdet. Vid enahanda bonitet och avsättningsläge skall samma rotvärde åsättas den normala virkesavkastningen, även om skogsbruk i olika syften bedrives med olika omloppstider. Avvikelser från den omloppstid, som kan anses motsvara den för orten normala sortimentsammansättningen, inverka visserligen på den verkliga virkesavkastningens sammansättning och värde, men skall hänsyn till dessa avvikelser tagas vid beräkningen av växande skogens värde enligt punkt 7.

Det enligt det föregående bestämda rotvärdet jämkas till den av prisklasserna i tabell I¹, som ligger närmast.

Skogemarkens
avkastnings-
värde.

6. Den enligt punkt 4 bestämda normala årliga virkesavkastningen per hektar skogsmark multipliceras med det enligt punkt 5 beräknade rotvärdet. Från den värdeavkastning, som därvid framkommer, skola avdragas tre tiondelar för skogens vård, förvaltning, bevakning, väg- och byggnadsunderhåll, skogskultur, skyddsdikning, skogsindelning, skatter m. m. För skyddsskog eller annan därmed jämförlig skog, som på grund av gällande lagstiftning eller rådande svåra naturförhållanden måste skötas i skyddssyfte med anlitande för skogens vård och underhåll av en osedvanligt stor del av avkast-

¹ Ej intagen här.

ningens värde, må avdraget för kostnader efter prövning i varje särskilt fall och med angivande av skälen höjas, dock ej till mer än hälften av den beräknade normala värdeavkastningen. Det sålunda reducerade värdet anses utgöra nettovärdet på ett års normal avkastning per hektar skogsmark.

Skogsmarkens värde per hektar (skogsmarkens avkastningsvärde) skall utgöra fem gånger nettovärdet på ett års normal avkastning.

Till underlättande av värdeberäkningen hänvisas till tabell I¹, som, vid avdrag för kostnader med tre tiondelar, anger skogsmarkens värde per hektar vid förekommande kombinationer mellan bonitets- och rotvärdesklasser. Vid avdrag för kostnader med mera än tre tiondelar kan tabell I icke användas, utan särskild värdeberäkning måste göras.

B. Väckande skog.

7. Väckande skog skall — oavsett om avverkningsrätt till densamma upplåts eller ej — värdesättas med hänsyn till det skick, vari den faktiskt befinner sig, och den värdeavkastning, som för framtiden därur kan uttagas under förutsättning av en rationellt driven hushållning. Därest skogen innehåller ett så beskaffat virkesförråd, att den beräknade normala värdeavkastningen genast och uthålligt kan uttagas, och sålunda normal skogstillgång förefinnes, sättes värdet å den väckande skogen (skogsvärdet) till tjuguen och två tredjedelar gånger nettovärdet på den normala årliga värdeavkastningen. I fråga om denna värdeberäkning hänvisas till tabell I¹, som jämväl anger skogsvärdet per hektar vid normal skogstillgång för samma kombinationer, som upptagits i fråga om skogsmarkens avkastningsvärde.

*Skogsvärde
och relativ
skogstillgång.*

Emellertid är den väckande skogens slutenhet, sammansättning och beskaffenhet i övrigt vanligen sådan, att den faktiska skogstillgången betingar ett från det normala mer eller mindre avvikande skogsvärde. Detta värde i förhållande till det normala utgör den relativa skogstillgången, som betecknas med tal, uttryckta i tiondelar. Talet för relativa skogstillgången är således 1,0, om skogsvärdet överensstämmer med det normala. Relativ skogstillgång 0,9, 0,8, 0,7 o. s. v. innebär, att det förhandenvarande virkesförrådet, såsom i utglesnade eller vanskötta skogar med allmän virkesbrist eller i välskötta skogar med brist på moget virke, icke medger normal värdeavkastning. Är detta fallet, skall skogsvärdet sättas i motsvarande mån lägre. På samma sätt innebär relativ skogstillgång 1,1, 1,2, 1,3 o. s. v., att skogsbeståndet till följd av mer än vanligt stor slutenhet eller jämförelsevis god tillgång på moget virke under viss tid kan medgiva större avverkning eller uttagande av värdefullare dimensioner än som för normal värdeavkastning kan beräknas, varför skogsvärdet i samma mån sättes högre. Den erforderliga jämkningen av de i tabell I¹ angivna skogsvärdena vid normal skogstillgång sker med stöd av de kända avvikelser, skogens virkesförråd och dettas sammansättning med avseende på åldrar och mogenhetsklasser samt grövre och klenare dimensioner uppvisar vid jämförelse med förrådet å en normalt sammansatt skog och skogens därav beroende förmåga att vid uthålligt skogsbruk giva en mot åsatt bonitet och rotvärde svarande värdeavkastning.

Bedömandet av den relativa skogstillgången skall ske med utgångspunkt från en uppskattning av befintligt virkesförråd och dettas förhållande till det virkesförråd, som skall finnas å skogen, då denna är normalt sammansatt och sluten (relativt virkesförråd). Härvid användes bifogade tabell II¹, vilken för olika boniteter och omloppstider utvisar storleken av nämnda förråd. Det sålunda angivna virkesförrådet, som motsvarar relativa skogstillgången 1,0, betecknar jämväl relativt virkesförråd 1,0. Därest kubikmassan å om-

¹ Ej intagen här.

rådet är större eller mindre än vad som sålunda framgår av tabellen, är relativa virkesförrådet i motsvarande mån större eller mindre än 1,0. Siffran för relativa virkesförrådet utgör därvid tillika siffran för relativ skogstillgång, därest virkesförrådets avvikelse från det normala betingas allenast av skogens större eller mindre slutenhet, men skogen i övrigt beträffande ålders- och dimensionsfördelning kan betraktas såsom normal. Då emellertid normal ålders- och dimensionsfördelning oftast ej är för handen, kommer det tal, som uttrycker relativa virkesförrådet, vanligen icke att direkt angiva den relativa skogstillgången. För erhållande av relativa skogstillgången måste talet för relativa virkesförrådet jämkas, nämligen uppåt, om förrådet är sammansatt av äldre bestånd eller grövre virke än normalt, och nedåt, om de äldre åldersklasserna saknas eller bestånden äro sammansatta av övervägande klena dimensioner.

Det skall uppmärksammas, att det förhandenvarande totala virkesförrådet — vari skall ingå jämväl virke av mindre dimensioner än den minsta uppskattade — utan hänsyn till att viss del av dess avkastning måhända icke är avsättningsbar eller utnyttjas för husbehov, skall ligga till grund för jämförelse med det normala virkesförrådet.

Användningen av tabell II¹ framgår av följande exempel. I en viss landsända skall enligt för länet jämlikt 59 § taxeringsförordningen fastställda särskilda anvisningar och hjälptabell 100-årig omloppstid tillämpas för skogar, vilkas bonitet bestämts till 2,5. Om sådan skog innehåller virke i normal ålders- och dimensionsfördelning, skall virkesförrådet enligt tabellen (och hjälptabellen) uppgå till 83 kubikmeter per hektar för att relativa skogstillgången skall vara 1,0. Om skogen innehåller allenast 50 kubikmeter i genomsnitt per hektar, är virkesförrådet $\frac{50}{83}$ eller 0,6 av det normala. Sistnämnda tal utgör det relativa virkesförrådet. Är det låga virkesförrådet i jämförelse med det normala endast betingat av allmän gleshet, men skogen i övrigt beträffande ålders- och dimensionsfördelning kan betraktas som normal, ger talet för relativa virkesförrådet samtidigt uttryck för relativa skogstillgången. Kan däremot skogen i angivna avseenden ej betraktas såsom normal, bör på sätt ovan angivits relativa skogstillgången sättas högre eller lägre än 0,6. Till ledning härutinnan kunna för vissa geografiska områden tillämpas närmemetoder, vilka befunnits för ifrågavarande områden resultera i värden approximativt motsvarande genom detaljberäkningar utrönta värden. Ledning kan ock stundom erhållas genom jämförelse med typskogar, beträffande vilka uppgifter om relativ skogstillgång, grundade på dylika detaljberäkningar, föreligga.

I vederbörande taxeringslängd införes för varje fastighet uppgift om a) virkesförrådets storlek i genomsnitt i kubikmeter per hektar, oavsett om uppgiften är konstaterad genom uppmätning eller endast bedömd i och för bestämmande av relativ skogstillgång enligt vad nyss sagts, b) det på grund härav åsatta talet för relativa virkesförrådet, uttryckt i tiondelar, c) den relativa skogstillgången, likaledes uttryckt i tiondelar, samt d), i det fall att avvikelse skett från talet för relativa virkesförrådet vid bestämmande av relativa skogstillgången, skälet för avvikelser.

Innebörden av ovan angivna värderingsmetod belyses därav, att å skogar, för vilka tillförlitliga hushållningsplaner finnas, ur vilka översikt kan erhållas rörande den virkesavkastning som omedelbart och i framtiden årligen bör kunna utvinnas, skogens och skogsmarkens sammanlagda värde kan erhållas på det sätt att dessa avkastningar värderas i penningar med tillämpning av de pris, som varit bestämmande för det enligt punkt 5 beräknade

¹ Ej intagen här.

rotvärdet, och skogsbrukets hela till nutiden diskonterade avkastning därefter uträknas efter 3,75 procents räntefot, varefter avdrag sker med tre tiondelar för beräknade omkostnader. Av det sålunda erhållna värdet skall ett enligt ovan i punkt 6 angivna grunder beräknat värde redovisas såsom skogsmarkens värde, resten såsom den växande skogens värde. Relativa skogstillgången är i detta fall det tal, som erhålles, om nämnda värde å den växande skogen divideras med $21\frac{2}{3}$ gånger den normala årliga värdeavkastningen, minskad med tre tiondelar.

Endast undantagsvis lärers relativa skogstillgången kunna sättas lägre än 0,2.

Beräkning av skogskubikmeterns skogsvärde på grundval av 1932—1936 års virkespriser och omkostnader.
Provtaxeringen 1941. Leveransplats: vid bilväg. Omkostnadsklasser: 1. 0—1 km. från bilväg. 2. 3 vändor (c:a 2·5 km) från bilväg.
 3. 2 vändor (c:a 5·5 km.) från bilväg.

Valbo kommun. Gävleborgs län. Tillväxtområde III. Markens godhetsgrad: medelgod.

a	b	c	d	e	f	g	h	i	k	l	m	n	o	p	r	s	t	u	v	x
Skogsgrupp	Grundaptering	%	Handels- mått	Brutto- pris		Omkostnader per fm³ p. b. kronor				Rotvärde per fm³ p. b. kronor						Kor- rek- tions- fak- tor	Kor- rek- tions- fak- tor $\frac{2}{3}$	Skogsvärde per fm³ vid omkostnads- klass		
	sortiment			i han- dels- mått öre	per fm³ p. b. kro- nor	huggning och körning vid omkostnads- klass	allm.- drivn. om- kost- na- der	per sortiment vid omkost- nadsklass			per skogs- grupp vid om- kostnads- klass			1 2 3						
								1	2	3	1	2	3	1	2			3		
Barrtimmerskog tall	timmer 6" och där- över, medeltal 9".. sulfatved 4" intill 6" ved (pannved)	75 15 5	kbft.t.m lm³ ,	44 525 350	10·30 6·55 5·40	2·05 2·90 3·60	2·35 3·25 4·00	2·80 3·75 4·60	0·75 0·65 0·40	7·50 3·— 1·40	7·20 2·65 1·—	6·75 2·15 0·40	6·15 5·85 5·40	0·79 0·527 3·24	3·08 2·85					
gran	timmer (och sulfitved) 6" och däröver, me- deltal 9"..... sulfitved 4" intill 6" ved (pannved)	75 15 5	kbft.t.m lm³ ,	40 750 350	9·40 9·40 5·40	2·05 2·90 3·60	2·35 3·25 4·00	2·80 3·75 4·60	0·75 0·70 0·40	6·65 5·80 1·40	6·30 5·45 1·—	5·85 4·95 0·40	5·93 5·60 5·15	0·79 0·527 3·13	2·95 2·71					
Massavedskog tall	timmer 6" och där- över, medeltal 7".. sulfatved 4" intill 6" ved (pannved)	30 45 15	kbft.t.m lm³ ,	36 525 350	8·20 6·55 5·40	2·05 2·90 3·60	2·35 3·25 4·00	2·80 3·75 4·60	0·75 0·65 0·40	5·70 3·00 1·40	5·40 2·65 1·00	4·95 2·15 0·40	3·27 2·96 2·52	0·76 0·507 1·66	1·50 1·28					
gran	sulfitved 4" o. däröver ved (pannved)	75 15	lm³ ,	750 350	9·40 5·40	2·90 3·60	3·25 4·00	3·75 4·60	0·70 0·40	5·80 1·40	5·45 1·—	4·95 0·40	4·56 4·26	3·77 0·76	0·507 0·313	2·31 1·03	2·16 0·98	1·91 0·79		
Barrvedskog tall gran	= massavedskogens rotvärde för skogsgrupp												3·27 4·56	2·96 4·26	2·52 3·77	0·47 0·47	0·313 0·313	1·03 1·43	0·98 1·33	0·79 1·18
Lövskog	prima björkved..... pannved	37 43	lm³ ,	600 350	9·25 5·40	3·60 3·60	4·00 4·00	4·60 4·60	0·50 0·40	5·15 1·40	4·75 1·60	4·15 0·40	2·51 2·19	2·19 1·71	1·00 0·667	1·67 1·46	1·14			

Bilaga 5.

Beräkning av korrektionsfaktorer och markvärdefaktorer.

Beräkningarna grundas på genomsnittsskogen för varje tillväxtområde och bonitet med hänsyn till dess beskaffenhet i fråga om trädslagssammansättning, ålder, dimensioner och tillväxt enligt riksskogstaxeringsmaterialet. En viktig förutsättning är, såsom förut meddelats, att det stora och tämligen allsidigt sammansatta virkesförråd, som genomsnittsskogen representerar, ur värderingssynpunkt betraktas som oföränderligt beträffande virkesförrådets storlek och dimensionssammansättning. Det förutsattes med andra ord, att avkastningarna uttagas på sådant sätt, att skogskapitalet icke ändras. Man är på det klara med, att i vissa delar av landet en kapitalökning, antingen genom en allmän återhållsamhet i virkesuttagen eller genom en hopsparing av speciellt äldre och grövre skog, kan vara såväl ur ren skogsvårdssynpunkt som från allmänt skogspolitiska utgångspunkter i hög grad önskvärd. I andra delar av landet kan en motsatt utveckling måhända anses ändamålsenlig. Då det gäller att bestämma ett mera allmängiltigt avkastningsvärde av förefintligt virkeskapital, måste det emellertid anses mindre lämpligt att grunda uträkningen på den avkastning, som uttages under en fortgående kapitalökning eller kapitalminskning. Trots detta skulle måhända vissa betänkligheter kunna finnas mot att göra värdeberäkningar med nu angivna förutsättningar, om dessa grundades på det skogstillstånd, som konstaterades vid 1923—29 års riksskogstaxering, enär veterligen betydande förändringar sedan dess skett i fråga om virkesförråden, nämligen minskning i övre Norrland och ökning i mellersta och södra Sverige. Då emellertid nu nytt material finnes från den s. k. andra riksskogstaxeringen beträffande Norrland och från den s. k. vedskogsinventeringen i vissa områden i södra och mellersta Sverige, på vilket material beräkningarna i väsentliga delar kunna grundas, synas betänkligheterna i detta avseende böra få vika. Det senast konstaterade tillståndet torde icke längre alltför mycket avvika från ett blivande tillstånd av relativ jämvikt. Härtill kommer, att vid framtida fastighetstaxeringar ytterligare konstaterade förändringar kunna läggas till grund för de nya beräkningar, som då komma i fråga.

Antagandet om virkesförrådets oförändrade sammansättning gäller genomsnittsskogen. För en särskild skog, som jämföres med viss genomsnittsskog, måste förutsättas, att en viss grovleksklass, oavsett om den förekommer i den för genomsnittsskogen konstaterade proportionen till övriga grovleksklasser eller ej, kommer att avverkas i den ordning, som för genomsnittsskogen förutsattes.

Den allmänna gången vid beräkningen blir den, att för varje genomsnittsskog (tillväxtområde och bonitet, i sistnämnda avseende tills vidare med användning av primärmaterialets boniteringssystem, nämligen s. k. jonsonboniteter med beteckningarna I, II, III, IV etc.) undersökes, huru för ett virkesförråd rotvärdet av den förutsatta konstanta årsavkastningen ställer sig i jämförelse med virkesförrådets rotvärde. Denna undersökning verkställles dels för barrskog, dels i förekommande fall för bok- och ekskog, dels ock för annan lövskog. På grund härav kan vid viss räntefot det kapitaliserade

avkastningsvärdet uträknas. Detta avkastningsvärde uppdelas i en markvärdesdel och en återstående del, den mätbara skogens s. k. diskonteringsvärde.

De primäruppgifter, som erfordras för beräkningarna, äro för varje genomsnittsskog och trädslag (eller grupp av trädslag som behandlas gemensamt)

1. den rotstående kubikmassans procentuella fördelning på 5-centimetersklasser,

2. tillväxtprocenter, angivna som medeltal för varje 5-centimetersklass, jämte motsvarande årliga radietillväxt,

3. virkesförråd i kubikmeter per hektar.

För tillväxtområdena I, II och III hava primäruppgifterna angående kubikmassa per hektar och diameterklassfördelning hämtats från den nya riksskogstaxeringen. För område V hava motsvarande uppgifter hämtats från den s. k. vedskogsinventeringen. För område IV har dimensionsfördelningen hämtats från den gamla riksskogstaxeringen och kubikmassan per hektar från de nyare uppgifterna (dock endast genom interpolering mellan motsvarande uppgifter för respektive boniteter inom områdena III och V). För område VI hava endast uppgifter från gamla riksskogstaxeringen stått till buds. De län och länsdelar, som fått representera de olika tillväxtområdena enligt de nya inventeringarna, äro för område I Norrbottens kustland och Västerbottens lappmark, för område II Västerbottens kustland, Jämtlands län och Ångermanlandsdelen av Västernorrlands län, för område III Medelpadsdelen av Västernorrlands län och Gävleborgs län samt för område V Östergötlands, Kalmar och Älvsborgs län. Den gamla riksskogstaxeringens uppgifter avse samtliga län inom respektive områden. Då de sistnämnda uppgifterna torde vara icke blott föråldrade utan även i vissa avseenden osäkra, hava en del justeringar fått vidtagas i de beräkningar, som bygga på dessa uppgifter, varom närmare redogöres längre fram.

Vad beträffar tillväxtuppgifterna hava dessa genomgående hämtats från den gamla riksskogstaxeringen. Anledningen härtill är att tillväxtuppgifterna från denna inventering representera ett fullständigt material (samtliga län) och en någorlunda enhetlig undersökningsperiod (den senaste tioårsperioden fram till respektive inventeringsår 1923—29). Det kan nämligen anses av största vikt att uppgifterna sinsemellan äro jämförbara för olika delar av landet, särskilt med hänsyn till att årsringsbredden företer betydande växlingar från tid till annan av olika orsaker. Någon nyare samtidig och fullständig undersökning, som kan läggas till grund, finnes icke. Vid undersökningar, som utförts för orörd tallskog i vissa områden och som publicerats i skogslitteraturen, har konstaterats, att tallens årsringsbredd på grund av klimatiska orsaker varit avsevärt större under den tidsperiod varpå förra riksskogstaxeringens tillväxtuppgifter grunda sig än under senare tidsperioder. Undersökningsperioden har med andra ord fallit under en klimatiskt sett mycket gynnsam period beträffande tallens tillväxt. Förhållandet är likartat för granen men ej på långt när lika utpräglat. Det måste emellertid beaktas, att även andra inflytelser än klimatets måste tagas i beräkning, då det gäller skog, som blir föremål för avverkningsingrepp. Sålunda kan en intensifierad beståndsvård närmast beräknas inverka höjande på tillväxten, vartill kan komma ytterligare faktorer, vilkas inverkan icke låter sig beräknas. Det sammanlagda resultatet av samtliga faktorerers inverkan kan utrönas genom jämförande undersökningar på ett stort material för olika tidsperioder. En sådan jämförelse har nu gjorts mellan de båda riksskogstaxeringarna avseende tall och gran av vissa vanliga dimensioner — mellan 15 och 30 centimeter vid brösthöjd — dels inom Västernorrlands och Jämtlands län,

dels inom Västerbottens län och Norrbottens läns kustland. Därav framgår, att tallens årliga radietillväxt i medeltal *minskats* för det förra området med 0,11 millimeter, för det senare med 0,16 millimeter, medan granens motsvarande tillväxt *ökats* med 0,16 respektive 0,09 millimeter. Härav kunna dragas följande slutsatser, nämligen å ena sidan att någon risk för felbedömning av tillväxten för barrskog om den äldre inventeringens uppgifter läggas till grund, icke synes föreligga för Norrland, å andra sidan att det föreligger en betydande risk att räkna med skilda tillväxtuppgifter för tall och gran, om en viss begränsad tidsperiod lägges till grund, men att felrisken avsevärt begränsas, om båda trädslagen behandlas gemensamt. Detta är den viktigaste anledningen till att tall och gran sammanslagits vid avkastningsberäkningarna. Vad beträffar tillämpligheten av den äldre inventeringens tillväxtuppgifter för södra och mellersta Sverige, så kan i brist på undersökningar tillsvidare ingenting sägas, men då man å andra sidan ingenting vet om i vilken riktning en eventuell korrektion bör ske, så torde de gamla uppgifterna tillsvidare få godtagas. Felrisken är sannolikt störst i de sydligaste delarna av landet, nämligen tillväxtområde VI. Av försiktighetsskäl har därför för detta område en viss korrigering skett, såsom av det följande skall framgå.

Mot det av domänstyrelsen använda sättet för hänsynstagande till kvalitetstillväxten (med utgående från att rotvärdet per kubikmeter för träd av olika brösthöjdsdiameter på bark alltid står i direkt proportion till brösthöjdsdiametererna) har anmärkts, att kvalitetstillväxten varierar för grova dimensioner i förhållande till klena, för tall gentemot gran, för goda boniteter gentemot dåliga samt för olika avsättningslägen. Då saken är av stor vikt för beräkning av värdetillväxten, vilken är beroende av såväl massatillväxten som kvalitetstillväxten och har avgörande betydelse för beräkning av värdeavkastningen, har den gjorts till föremål för en närmare undersökning.

Bestämmande för kvalitetstillväxten är i första hand rotvärdets ökning vid trädets utväxande från en dimension till en annan under samma prisförutsättningar. Denna faktor har beträffande barrskogen undersökts på följande sätt. I samband med provtaxeringen inom fyra kommuner i olika delar av landet år 1941 insamlades uppgifter, tillämpliga för varje kommun, avseende dels bruttopris för olika sortiment, i förekommande fall även differentierade efter utbytets grovlek, dels avverknings- och utdrivningskostnader för de särskilda sortimenten vid olika avsättningslägen. Samtliga uppgifter erhöles som medeltal för vardera av de båda femårsperioderna 1932—36 och 1937—41 och därigenom också som medeltal för tioårsperioden 1932—41, vilken senare period avses att ligga till grund för rotvärdesberäkningen vid kommande fastighetstaxering. Sortimentensprisen differentierades ytterligare för timmersortimenten på varje särskilt tumtal med ledning av erfarenhetstal som tillhandahöllos av domänstyrelsen. På detta sätt kunde rotvärdet för varje sortiment uträknas vid ifrågakommande alternativ beträffande trädslag och avsättningsläge, för timmer även specificerat på tumtal. En aptering utfördes på grundval av riksskogstaxeringsmaterialet för de län och länsdelar, inom vilka provtaxeringarna utfördes (Kalmar, Kristianstads och Gävleborgs län samt Västerbottens läns kustland), varvid medelstammarna för varje trädslag och 5-centimetersklass uppdelades i för olika sortiment vanligen förekommande längder. Utbytet för varje träddimension prissräknades efter de för olika fall uträknade sortimentsprisen, med hänsynstagande till de gränser mellan sortimenten, som betingades av prisen och till en viss förekomst av röta och andra tekniska fel. Som resultat av beräkningarna erhöles ett stort antal prisserier, utvisande den diameter, vid vilken skogen börjar få rotvärde, samt rotvärdets stegring från

diameterklass till diameterklass utefter hela diameterskalan. För varje undersökt fall uträknades rotvärdena i form av relativpris, där 30-centimeters-trädets rotvärde sattes lika med 1. Vid grafisk uppläggning av åtskilliga dylika serier av relativpris kunde som en allmän tendens utläsas, att tallens priskurvor hava starkare stegring i jämförelse med granens samt de sämre avsättningslägenas i jämförelse med bättre lägens. I vidstående grafiska tablå (fig. 1) framställas tre olika typer av priskurvor representerande ett gott, ett medelgott och ett dåligt avsättningsläge, det sistnämnda avseende enbart tall, varigenom ett ytterlighetsfall erhållits. Den tendens, som de tre streckade priskurvorna å fig. 1 utvisa, är mer eller mindre framträdande i hela materialet. Två brytningspunkter i priskurvan finnas, nämligen inom diameterklasserna 15—19 centimeter respektive 35—39 centimeter vid brösthöjd på bark. Den förra inträder, då större delen av trädet börjar få massavedpris, den senare då den dittills fortgående ökningen i kubikenhetspriset på rotstocken börjar upphöra. Det sistnämnda gäller för det normalfall, varmed här räknas, nämligen att det grövsta sortimentet utgöres av timmer. En viss prisökning fortgår dock även ovanför den övre brytningspunkten, beroende på att de grova och dyra stockarna få en allt större andel av kubikmassan. Trots ojämnheterna i priskurvorna visar det sig i de allra flesta fall, att man — som gjorts å fig. 1 — kan nöjaktigt utjämna priskurvorna oberoende av deras lutning genom att draga en rät linje genom de punkter, som representera rotvärdet å respektive 20-centimetersträdet och 30-centimetersträdet. Detta gäller den del av priskurvan, som representerar träd av diametrar från och med 20 centimeter vid brösthöjd och uppåt, åtminstone till 40-centimetersklassen. Ännu grövre dimensioner sakna praktisk betydelse. Den utjämnade priskurvan i denna övre del karakteriseras därför lämpligast genom förhållandet mellan 30-centimetersträdets och 20-centimetersträdets rotvärde per kubikmeter. Detta förhållande kallas i fortsättningen *prisrelation* och uttryckes med 30-centimetersträdets kubikmeterpris som enhet. Om alltså rotvärdet av 30 centimeter grov skog är 10 kronor och av 20 centimeter grov skog är 6 kronor, är prisrelationen 1:0.6. Alla beräkningar avseende korrektionsfaktorer och markvärdefaktorer kunna grundas uteslutande på relativpris. De absoluta prisen behövas endast som rotvärden, på vilka korrektions- och markvärdefaktorerna sedermera skola tillämpas.

De prisrelationer, som svara mot de i fig. 1 åskådliggjorda trenne fallen, äro noga räknat respektive 1:0.73, 1:0.46 och 1:0.11. Vad beträffar priskurvans gång nedanför (på figuren till vänster om) 20-centimetersträdet har det visat sig, att prisrelationen bestämmer priskurvans läge nöjaktigt även där, men att två olika fall kunna urskiljas. Om den utjämnade priskurvan — den rätta linjen, som förenar värdena vid punkterna 30 och 20 centimeter — utdrages vidare nedåt vänster, träffar den i vissa fall den nedersta horisontella linjen (0-värdeslinjen) i en punkt, som icke mycket avviker från den punkt, där den verkliga priskurvan når samma linje. Detta gäller för de fall, då 0-värdet inträder vid en dimension, större än 5 centimeter vid brösthöjd (de två brantaste kurvorna å fig. 1). Vid skärningen med 0-linjen kan då avläsas, vid vilken ungefärlig dimension, som rotvärde inträder. I de fall däremot, då den utdragna linjen skulle skära 0-linjen vid en punkt motsvarande en lägre diameter än 5 centimeter, följer den utdragna linjen ej längre tendensen hos den verkliga priskurvan, som då alltid når 0-linjen i en punkt representerande begynnande rotvärde vid omkring 5 centimeters brösthöjdsdiameter. Låter man i sistnämnda fall (såsom beträffande den flackaste kurvan å fig. 1) den utjämnade priskurvan bryta vid 20 centi-

Fig. 1. Jämförelse mellan verkliga och utjämnade prisserier vid olika avsättningslägen.

(Relativa rotvärden per kbm på bark; rotvärdet för skog av 30 cm brösthöjdsdiameter = 1)

Beteckningar:

Verkliga prisserier för 1932-1941 (streckade linjer)

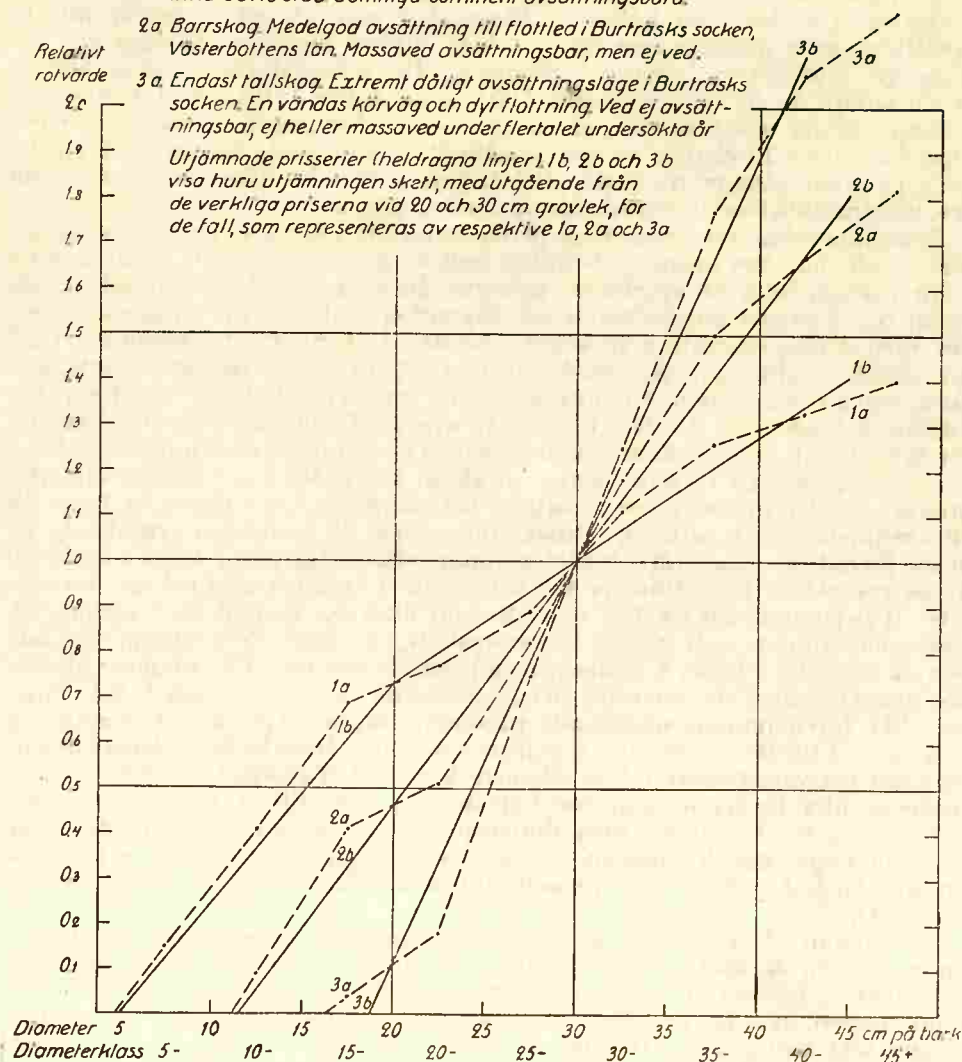
1a. Barrskog. God avsättning till landsväg i Valbo socken invid Gävle stad. Samtliga sortiment avsättningsbara.

2a. Barrskog. Medelgod avsättning till flottled i Burträsk socken, Västerbottens län. Massaved avsättningsbar, men ej ved.

3a. Endast tallskog. Extremt dåligt avsättningsläge i Burträsk socken. En vändas körväg och dyr flottning. Ved ej avsättningsbar, ej heller massaved under flertalet undersökta år

Utjämnade prisserier (heldragna linjer). 1b, 2b och 3b

visa huru utjämnningen skett, med utgående från de verkliga priserna vid 20 och 30 cm grovlek, för de fall, som representeras av respektive 1a, 2a och 3a

meter och gå i rät linje ned till 0-linjen vid 5 centimeter, visar det sig i allmänhet, att den rätt väl följer den verkliga priskurvan.

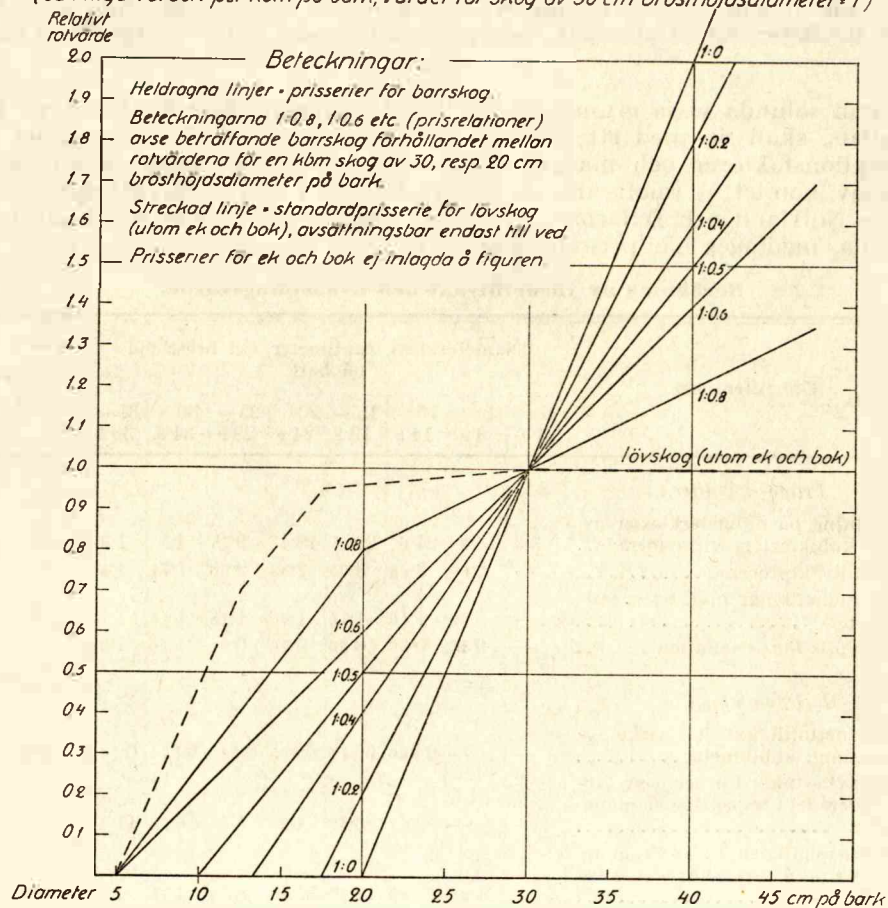
Nämnda erfarenheter hava beaktats vid uppläggande av de standardpris-serier, som åskådliggöras å fig. 2. För barrskog ha där upplagts utjämnade prisserier avseende prisrelationerna 1: 0,8, 1: 0,6 etc. ned till 1: 0. Av dessa torde prisrelationen 1: 0,6 närmast vara användbar för tallskog i goda avsättningslägen. De priskurvor, som i sin övre del äro flackare än kurvan för prisrelationen 1: 0,6, måste brytas vid 20 centimeter och gå ned till 0-linjen vid 5 centimeter. Ett sådant fall representeras i tablån endast av prisrelationen 1: 0,8, som närmast torde vara tillämplig för gran i vissa goda avsättningslägen. Prisrelationen 1: 0,5 representerar sådana lägen, som i Norrland torde vara mycket vanliga vid avsättning till flottled, nämligen då massaveden är helt och hållet avsättningsbar men ej veden, varför minsta avsättningsbara dimensionen såsom tablån utvisar kommer att ligga vid ungefär 10 centimeters brösthöjdsdiameter. De prisrelationer, vilkas kurvor äro brantare än för prisrelationen 1: 0,5 (exempelvis 1: 0,4 och 1: 0,2) representera sådana avsättningslägen, där minsta avsättningsbara dimensionen i regel överstiger 10 centimeter vid brösthöjd, innebärande att även någon del av gagnvirket saknar rotvärde. Relativprisen för de olika prisrelationerna äro dimensionsklassvis redovisade nederst å fig. 2.

Angående schabloniseringen av prisserierna må i detta sammanhang framhållas, att det icke synes nödvändigt och ej ens önskvärt att schablonerna mera i detalj följa de »verkliga» priserna än som här skett. Sålunda synes enligt fig. 1 prisstegringen förete en stagnation omkring 20-centimetersstreck, men denna stagnation är åtminstone delvis skenbar och beroende på att massaved av olika grovlek värderats lika, ehuru den i realiteten rätteligen borde hava olika värden. Huvudsaken synes vara att schablonerna återge den allmänna tendensen. Av fig. 1 framgår även, att schablonerna innebära en försiktig beräkning av kvalitetstillväxten och därmed avkastningsvärdet.

För bok och ek i södra Sverige uträknas rotvärdet för förrådsgrupperna grovskog (20 centimeter vid brösthöjd och däröver) samt klenskog (upp till 20 centimeter vid brösthöjd). Prisrelationen bör då lämpligen grunda sig på dessa förrådsgruppers värdemedelstammar, vilkas diametrar ligga i närheten av 30 respektive 15 centimeter vid brösthöjd. I enlighet härmed har föreslagits att prisrelationen för bok och ek skall uttrycka förhållandet mellan 30-centimetersträdets och 15-centimetersträdets rotvärde. Prisserierna för bok och ek äro icke inlagda å figuren, men relativprisen för olika diameterklasser äro utsatta å tabellen nedanför (prisrelationerna 1: 0,8, 1: 0,6 och 1: 0,4, varav de båda förstnämndas utjämnade priskurvor bryta vid punkten 15 centimeter och gå ned till 0 vid punkten 5 centimeter). För dessa båda trädslag hava de verkliga prisvariationerna från diameterklass till diameterklass icke kunnat studeras lika ingående som för barrskogen, enär tillräckligt specificerade sortimentspris för olika grova dimensioner av gagnvirkessortimenten icke stått till buds. Med kännedom om prisutvecklingen för barrskog och annan lövskog än bok och ek kunna emellertid de angivna relativprisserierna anses sannolika.

För annan lövskog, som ur värderingssynpunkt torde sakna betydelse i andra fall än då kastved kan avsättas och alltså även klenare dimensioner hava rotvärde, har det ansetts tillräckligt att uträkna en enda standardserie för relativprisen, avsedd för hela landet och förutsättande, att gagnvirke av lövskogen icke kan uttagas. Det har nämligen visat sig, att under nämnda förutsättningar serien för relativprisen kommer att få praktiskt taget samma förlopp i olika delar av landet. Prisserien är grafiskt inlagd å fig. 2 och även där uttryckt i siffror.

Fig.2. Prisserier, utvisande rotvärdets relativa stegring med stigande brösthöjdsdiameter på bark
enligt schabloner, använda vid beräkning av korrektionsfaktorer och markvärdefaktorer.
(samtliga värden per kubm på bark, värdet för skog av 30 cm brösthöjdsdiameter = 1)

Relativpris för diameterklasser vid angivna prisrelationer

Prisrelation **Barrskog**

Diameterklass	5-	10-	15-	20-	25-	30-	35-	40-	45+
1:0.8	0.13	0.40	0.67	0.85	0.95	1.05	1.15	1.25	1.35
1:0.6	0.10	0.30	0.50	0.70	0.90	1.10	1.30	1.50	1.70
1:0.5	—	0.13	0.37	0.63	0.87	1.13	1.37	1.63	—
1:0.4	—	—	0.25	0.55	0.85	1.15	1.45	1.75	—
1:0.2	—	—	—	0.40	0.80	1.20	1.60	2.00	—
1:0	—	—	—	0.25	0.75	1.25	1.75	2.25	—

Lövskog (utom ek och bok) vid avsättning endast till ved

0.23	0.70	0.95	0.97	0.99	1.00	1.00	1.00	1.00
------	------	------	------	------	------	------	------	------

Ek och bokskog (prisrelation = förhållandet mellan rotvärdena för 30 ö 15 cm grov skog)

1:0.8	0.20	0.60	0.83	0.90	0.97	1.03	1.10	1.17	1.23
1:0.6	0.15	0.45	0.67	0.80	0.93	1.07	1.20	1.33	1.47
1:0.4	0.10	0.30	0.50	0.70	0.90	1.10	1.30	1.50	1.70

Angående prisrelationens betydelse kan sägas, att den ger ett sammanfattande uttryck för dimensionens, trädslagets och avsättningslägets inverkan på kvalitetstillväxten. Bonitetens inflytande på kvalitetstillväxten kommer däremot huvudsakligen till uttryck på annat sätt, nämligen därigenom, att tiden för utväxning från en diameterklass till en annan blir olika lång för olika boniteter, vilket inverkar på kvalitetstillväxtens årliga procentuella storlek.

Sedan sålunda vissa grundläggande förutsättningar för beräkningarna behandlats, skall nu med ett exempel åskådliggöras, huru beräkningarna av korrektionsfaktorer och markvärdesfaktorer utförts. Exemplet avser barrskog av bonitet V (motsvarande fastighetsbonitet 2,4) i tillväxtområde III (södra Norrland och Dalarna). Av de sex prisrelationer, som beräkningarna omfatta, medtages här prisrelationen 1:0,6.

Beräkning av värdetillväxt och avkastningsvärde.

Uppgiftens art	Diameterklass, centimeter vid brösthöjd på bark								Sum- ma och medel- tal	Rad n:r
	0— 4·9	5— 9·9	10— 14·9	15— 19·9	20— 24·9	25— 29·9	30— 34·9	35— 39·9		
<i>Primäruppgifter.</i>										
Fördelning på diameterklasser av 100 kubikmeters virkesförråd ..	3·0	13·3	24·6	25·4	18·4	9·7	4·3	1·3	100	1
Massatillväxtprocent	—	5·64	3·98	3·05	2·58	2·08	1·71	1·46	—	2
Årlig radietillväxt inkl. bark, mil- limeter	—	0·99	1·10	1·15	1·20	1·18	1·15	1·15	—	3
Relativpris för prisrelation 1 : 0,6..	—	0·10	0·30	0·50	0·70	0·90	1·10	1·30	—	4
<i>Härledda uppgifter.</i>										
Årlig nettotillväxt (= virkesav- kastning) kubikmeter	—	—	0·646	0·871	0·835	0·545	0·271	0·148	3·316	5
Årlig avkastning i procent av vir- kesförrådet i respektive diameter- klass	—	—	2·6	3·4	4·5	5·6	6·3	11·4	3·32	6
Vid prisrelationen 1:0,6 erhålles: Rotvärde å virkesförrådet, rela- tivpris	—	1·33	7·38	12·70	12·88	8·73	4·73	1·69	49·44	7
Rotvärde å årsavkastningen, rela- tivpris	—	—	0·194	0·436	0·585	0·490	0·298	0·192	2·195	8
Årlig värdetillväxtprocent (årsavkastningens rotvärde i procent av virkesförrådets rotvärde) $\frac{2·195}{49·44} \times 100 =$									4·44	9
Kvalitetsfaktor (värdetillväxtprocent: massatillväxtprocent) $\frac{4·44}{3·32} =$									1·34	10
Avkastningsvärde vid $3\frac{3}{4}$ % räntefot $\frac{100}{3\frac{3}{4}} \times$ årsavkastningen 2·195 =									58·54	11

Av primäruppgifterna i denna uppställning äro de i raderna 1—3 införda hämtade från riksskogstaxeringsmaterialet på sätt som förut nämnts. Relativprisen i rad 4 härröra från den förut beskrivna tablan fig. 2. Samtliga värden äro uttryckta i samma relativpris, där enheten utgöres av rotvärdet å en kubikmeter skog av 30 centimeters diameter vid brösthöjd på bark, alltså rotvärdet vid övergången från diameterklassen 25—29,9 till klassen 30—34,9. Av de härledda uppgifterna är nettotillväxten (rad 5) beräknad enligt en me-

tod, som använts inom domänstyrelsen för tillväxtberäkningar från och med år 1934 och som i litteraturen beskrivits dels av professor Tor Jonson (Norrlands skogsvårdsförbunds tidskrift 1937, häfte III: Studier över massatillväxtens fördelning å dimensions- och sortimentsklasser), dels av jägmästare Erik Hagberg (Intersylva, Tome 1, 1941: Les principes de l'aménagement et du contrôle des exploitations dans les forêts domaniales en Suède).¹

Tillväxtberäkningen avser samtliga diameterklasser från och med 10 centimeter vid brösthöjd och uppåt, och årliga nettotillväxten i varje diameterklass beräknas såsom diameterklassens egen årliga tillväxt med tillägg för den från närmast lägre klass årligen inväxande kvantiteten och med avdrag för den till närmast högre klass årligen utväxande kvantiteten. Då man i här föreliggande beräkningar bygger på principen, att avverkningen skall bedrivas så, att virkesförrådets storlek och diameterklassfördelning hållas oförändrade, följer därav, att nettotillväxten i varje diameterklass måste uttagas, och årliga nettotillväxten blir alltså lika med årliga virkesavkastningen, såväl för hela förrådet som för de särskilda diameterklasserna. I den mån virkesavkastningen från en diameterklass enligt den tillämpliga prisserien har rotvärde, medtages den med respektive kvantitet och å-pris vid beräkningen av årsavkastningens värde. Har den icke rotvärde, kan den betraktas såsom avlägsnad antingen genom röjning utan avsättningsbart utbyte eller genom självfallring. Uppgifterna i rad 6 angående de procentuella virkesuttagen i varje diameterklass sakna betydelse för värderingen men hava uträknats för att giva möjlighet till jämförelse med erfarenhetstal över virkesuttag, fördelade på diameterklasser, som finnas hos vissa större skogsägare. Rotvärdet å virkesförrådet (rad 7) har uträknats genom tillämpning av relativprisen i rad 4 på virkesförrådets kubikmassa enligt rad 1, och rotvärdet å årsavkastningen (rad 8) har erhållits genom tillämpning av motsvarande å-pris på de årliga avkastningskvantiteterna enligt rad 5.

I samband med beräkningen av avkastningsvärdet å den genomsnittsskog, varom här är fråga, må följande framhållas. Skogen anses representerad av ett virkesförråd om 100 kubikmeter, som äro allsidigt fördelade på diameterklasser och som ge en årligen i all framtid lika stor och på diameterklasser lika fördelad virkesavkastning. De nämnda förutsättningarna angående jämvikt i fråga om virkesförråd och avverkning kunna naturligtvis icke i praktiken tänkas gälla annat än för mycket stora skogar, varför det ur denna synpunkt vore lämpligare att räkna med ett virkesförråd av exempelvis hundratusen eller en miljon kubikmeter. Ur beräkningsteknisk synpunkt är det emellertid likgiltigt, vilken storleksordning som väljes, och att talet 100 valts, beror uteslutande på att detta i viss mån underlättar beräkningarna. Alltså ger denna skog med 100 kubikmeters virkesförråd en årlig virkesavkastning av 3,32 kubikmeter (rad 6), vilket samtidigt innebär, att avkastningen i massa utgör 3,32 procent av virkesförrådet. Årsavkastningens värde uttryckt i procent av virkesförrådets värde (virkesförrådets värdetillväxt- eller värdeavkastningsprocent) måste emellertid vara större, enär virkesavkastningen, såsom av rad 6 framgår, är proportionsvis större i de grövre diameterklasserna än i de mindre. Delta framgår även genom jämförelse mellan å ena sidan rad 7, som anger att virkesförrådets värde för 100 kubikmeter är 49,44 värdeenheter eller per kubikmeter 0,494 enheter, och å andra sidan raderna 6 och 8, varav framgår, att en årsavkastning av 3,32 kubikmeter är värd 2,195 värdeenheter eller per kubikmeter 0,661 värdeenheter, alltså 1,34 gånger mera per kubikmeter än virkesförrådet.

För att erhålla virkesförrådets värdeavkastningsprocent uträknar man årsavkastningens rotvärde i procent av virkesförrådets rotvärde. Detta har i rad

¹ Principer vid skogsindelning och avverkningskontroll å de svenska statsskogarna.

9 skett direkt med användande av de redan uträknade uppgifterna i rad 8 och rad 7. Det synes emellertid av vikt att här närmare klargöra, vad värdetillväxtprocenten (= värdeavkastningsprocenten) har för samband med massatillväxtprocenten och på vad sätt prisrelationen inverkar på värdetillväxten (värdeavkastningen).

Detta framgår av nedanstående schematiska framställning:

$$\begin{aligned}\text{Värdetillväxtprocenten} &= \frac{\text{årsavkastningens rotvärde}}{\text{virkesförrådets rotvärde}} = \\ &= \frac{\text{årsavkastningen} \times \text{dess kubikmeterpris}}{\text{virkesförrådet} \times \text{dess kubikmeterpris}}\end{aligned}$$

Då årsavkastningen antagits lika med tillväxten (virkesförrådet $\times$ massatillväxtprocenten) blir

$$\begin{aligned}\text{värdetillväxtprocenten} &= \\ &= \frac{\text{virkesförrådet} \times \text{massatillväxtprocenten} \times \text{årsavkastningens kubikmeterpris}}{\text{virkesförrådet} \times \text{dess kubikmeterpris}}\end{aligned}$$

varav följer, att

$$\begin{aligned}\text{värdetillväxtprocenten} &= \\ &= \text{massatillväxtprocenten} \times \frac{\text{årsavkastningens kubikmeterpris}}{\text{virkesförrådets kubikmeterpris}}.\end{aligned}$$

Man erhåller alltså virkesförrådets värdetillväxtprocent genom att multiplicera dess massatillväxtprocent med en faktor, som uttrycker förhållandet mellan årsavkastningens och virkesförrådets rotvärde per kubikmeter. Denna faktor, som representeras av det i exemplet nyss nämnda talet 1,34, återfinnes även i rad 10. Den kan i detta sammanhang benämnas kvalitetsfaktor, och den ger i varje särskilt fall uttryck för sambandet mellan värdetillväxtprocenten och massatillväxtprocenten samt även mellan värdeavkastningsprocenten och massaavkastningsprocenten, där en fullständig jämvikt råder mellan tillväxt och avverkning. Den är i huvudsak beroende av prisrelationen, på så sätt att en brantare priskurva ger en högre kvalitetsfaktor, men den är även något beroende av kubikmassans och tillväxtens fördelning på träd av olika grovlek i den speciella genomsnittsskogen.

Beräkningen av avkastningsvärdet (rad 11) göres vid den förutsättning, som här föreligger, nämligen att årliga värdeavkastningen är oförändrad, genom att efter den räntefot, som kommer i fråga (här $3\frac{3}{4}$ procent) kapitalisera årsavkastningen, som enligt rad 8 representeras av 2,195 värdeenheter, varigenom avkastningsvärdet blir $26,67 \times 2,195 = 58,54$ värdeenheter. Då rotvärdet utgör 49,44 värdeenheter blir avkastningsvärdet i detta fall 118,4 procent av rotvärdet (efter 30 procent avdrag för allmänna omkostnader cirka 83 procent av rotvärdet).

I avkastningsvärdet ingår såväl markvärde som skogsvärde. För bestämmande av totalvärdet på en skog i jämviktstillstånd är det likgiltigt, huru detta värde fördelar sig på mark och skog.

För dylika skogar kan värderingen för övrigt förenklas genom att medeltillväxtprocenten och kvalitetsfaktorn, sedan den grundläggande utredningen en gång utförts, kunna hämtas från därvid framkomna erfarenhetstal och alltså ej behöva särskilt uträknas. I ett fall likt föregående exempel kan värderingen då ske på följande sätt, om rotvärdet för större tydlighets skull anges i ett godtyckligt absolut värde i kronor i stället för visst antal värdeenheter:

Primärfaktorer:

Skogens rotvärde	10 000 kronor
Tillväxtområde	III
Bonitet	V
Prisrelation	1:0,6
Räntefot	3 ³ / ₄ procent
Omkostnadsavdrag	30 procent

Erfarenhetstal:

Tillväxtområdet och boniteten ge medeltillväxtprocent 3,8
 Prisrelationen ger kvalitetsfaktorn 1,34
 Räntefoten ger kapitaliseringsfaktorn 26,67

Beräkning:

Årsavkastning (nettovärde) $10\,000 \times 0,033 \times 1,34 \times 0,70 = 309,54$ kronor.

Avkastningsvärde $309,54 \times 26,67 = 8\,255$ kronor.

Emellertid måste i här ifrågavarande sammanhang å ena sidan genomsnittsskogens avkastningsvärde uppdelas på markvärde och skogsvärde, å andra sidan skogsvärdet uppdelas på de olika förrådsgrupperna för att relationstal — korrektionsfaktorer och markvärdefaktorer — skola kunna deduceras för beräkning av samtliga slag av delvärden i de nästan undantagslöst förekommande fall, då den enskilda fastighetens skog har en annan samsättning än genomsnittsskogen. Huru dessa beräkningar utförts skall i det följande klargöras för det exempel, som här förut valts. Det första ledet, nämligen beräkningen av det mätbara virkesförrådets diskonteringsvärde åskådliggöres i nedanstående uppställning:

Uppgiftens art	Diameterklass centimeter vid brösthöjd på bark								Summa	Rad n:r
	0— 4·9	5— 9·9	10— 14·9	15— 19·9	20— 24·9	25— 29·9	30— 34·9	35— 39·9		
Växttid från klassmitt till närmast högre klassmitt, antal år	17	17	17	17	17	17	16	16	—	12
Rotvärde å årsavkastningen, relativpris (enligt rad 8)	—	—	0·194	0·436	0·585	0·490	0·298	0·192	2·195	13
Nuvärde av virkesuttag under utväxning till närmast högre diameterklass	—	1·10	3·82	6·35	6·85	5·10	3·02	1·27	27·61	14
Nuvärde av kvarstående förråd (som icke uttages under utväxning till nästa diameterklass) ..	3·55	5·52	6·47	5·71	3·80	1·99	0·70	—	27·74	15
Summa nuvärde fördelat på diameterklasser	3·55	6·62	10·29	12·06	10·65	7·09	3·72	1·27	55·25	16
Summa nuvärde fördelat på förrådsgrupper	20·46			22·71			12·08		55·25	17

Vid en viss given räntefot är det tillväxthastigheten och prisrelationen, som bestämma, huru avkastningsvärdet för en skog i jämvikt uppdelas i markvärde, vedskogsvärde, massavedskogsvärde och timmerskogsvärde. Här avses fortfarande endast barrskog. Som ett mått på tillväxthastigheten har i beräkningarna valts växttiden, uttryckt i antal år för 5 centimeters diameterökning på bark, eller den tid, som i medeltal åtgår innan träden i en 5-centimetersklass vuxit över i nästa diameterklass. Denna växttid bestämmes

tämligen noga av medeltillväxtprocenten hos ett allsidigt sammansatt virkesförråd och ändras i regel ej mycket från diameterklass till diameterklass. I exemplet äro växttiderna angivna i rad 12. I rad 13 införas de från den tidigare beräkningen — rad 8 — kända årliga värdeuttagen, fördelade på diameterklasser.

Innebörden av de första båda raderna (12 och 13) i den senare uppställningen är alltså den, att i mitten av diameterklassen 10—14,9 eller vid 12,5 centimeters medelgrovlek uttagas per år 0,194 värdeenheter av det då till 24,6 kubikmeter (se rad 1 i den första uppställningen) uppgående virkesförrådet i klassen, vilket årsuttag under 17 år successivt stegras till 0,436 värdeenheter vid 17,5 centimeters medelgrovlek, då virkesförrådet enligt rad 1 utgör 25,4 kubikmeter etc. Nuvärdet av de virkesuttag, som göras under utväxning från en diameterklass till närmast högre, återfinnes i rad 14. Ett nuvärde finnes redan infört för diameterklassen 5—9,9 centimeter, innebärande att de värdeavkastningar, som årligen uttagas innan årsuttaget i mitten av klassen 10—14,9 centimeter nått 0,194 enheter, diskonteras tillbaka till början av den 17-årsperiod, som ligger mellan klassmitternas 7,5 och 12,5 centimeter. Här räknas alltså med 17 årsuttag, successivt stigande från värdet 0 till värdet 0,194. Under de 17 år som åtgå för utväxning från 12,5 till 17,5 centimeter blir nuvärdet av de från värdet 0,194 till värdet 0,436 stigande årsavkastningarna med den använda räntefoten 3,82 värdeenheter o. s. v. Noga räknat anses ej den första årsavkastningen vara värd 0,194 och den sista 0,436 enheter, utan avverkningarna anses uttagna vid $\frac{1}{2}$ år, $1\frac{1}{2}$ år — — — t. o. m. $16\frac{1}{2}$ år, varför den första årsavkastningen något överstiger begynnelsevärdet och den sista något understiger slutvärdet. På samma sätt beräknas diskonterade nuvärden för samtliga diameterklasser och summeras därefter. Då rad 14 endast upptager nuvärdet av de till respektive diameterklasser hänförliga avverkningsuttag, som göras under den tid virkesförrådet i klassen utväxer till nästa diameterklass, återstår emellertid att värdera de till respektive diameterklasser hörande träd, vilka stå orörda under utväxningen till nästa klass och först därefter successivt kommer att uttagas (det kvarstående virkesförrådet). Nuvärdet av de framtida avkastningarna genom uttag av dessa träd redovisas i rad 15. Här måste beräkningen börja från den grövsta diameterklassen. Denna klass har emellertid intet »kvarstående» förråd, enär hela klassens förråd försvinner under den första perioden. Nuvärdet av virkesuttagen i första perioden (rad 14) utföres alltså här som summa nuvärde (rad 16). Angående den närmaste klassen till vänster (30—34,9 centimeter) gäller att dess virkesförråd, 4,8 kubikmeter (rad 1) visserligen till största delen uttages under utväxningen till nästa klass men att dock 1,3 kubikmeter därefter kvarstår med ett diskonterat avkastningsvärde då av 1,27 värdeenheter (rad 16). Nuvärdet härav är vid 16 års diskontering 0,70 enheter (rad 15). Totalvärdet av uttag och kvarstående virke i denna klass är alltså $3,02 + 0,70 = 3,72$ värdeenheter. På samma sätt finner man vid beräkning av kvarstående förrådets värde i rad 15 för klassen 25—29,9 centimeter, att av klassens virkesförråd, 9,7 kubikmeter, efter utväxning 5 centimeter till nästa klass, alltså efter 17 år, får antagas kvarstå 4,3 kubikmeter med ett sammanlagt dåvärde av 3,72 enheter, vilket efter diskontering till nutid ger 1,99 värdeenheter. Lägges härtill det under första perioden uttagna virkets värde 5,10 enheter, blir hela klassens nuvärde 7,09 värdeenheter o. s. v. Beräkningarna måste alltså gå i sicksack bakifrån på så sätt att den grövre klassens summa nuvärde är uträknat i rad 16 innan kvarstående skogs värde i rad 15 kan uträknas för den närmast klenare klassen.

Resultatet av hela beräkningen blir enligt summakolumnen i rad 16, att

summa diskonterat nuvärde av den mätbara skogen är 55,25 värdeenheter. Härmed bör jämföras hela avkastningsvärdet (rad 11) som utgör 58,54 värdeenheter. Om beräkningen är rätt utförd, skulle skillnaden ligga i värdet dels av den plantskog under brösthöjd och den kalmark, som finnes, dels av kommande trädgenerationer. Kontroll härpå vinnes först sedan sistnämnda värde uträknats och summan av detta värde och förenämnda belopp 55,25 jämföres med avkastningsvärdet 58,54. I följande uppställning redogöres bland annat härför:

Uppgiftens art	Kalmark och plant- skog	Barrved- skog	Massa- vedskog	Barr- timmer- skog	Summa	Rad n:r
Summa nuvärde för förrädsgrupper = (rad 17)	—	20·46	22·71	12·08	55·25	18
Omloppstid: växttid år	—	—	—	—	117	19
kalmarkstid »	—	—	—	—	6	20
summa »	—	—	—	—	123	21
Omloppstidens uppdelning efter areal, år	18	70	28	7	123	22
På diameterklass 0—4·9 belöper sig efter arealen, år	—	—	—	—	23	23
Nuvärde av ett årshygge med skog, som just nått brösthöjd	—	—	—	—	0·114	24
Nuvärde utöver mätbar skogs diskonte- rade värde	1·47	0·39	0·79	0·35	3·00	25
Summa av mätbar skogs diskonterade värde och mervärden därutöver	1·47	20·85	23·50	12·43	58·25	26
Kontroll: avkastningsvärde enligt rad 11	—	—	—	—	58·54	27
Värden enligt rad 26, justerade till över- ensstämmelse med avkastningsvärde en- ligt rad 27	1·48	20·95	23·62	12·49	58·54	28
Markvärdesavdrag = fullt kalmarksvärde	1·48	5·76	2·29	0·58	10·11	29
Återstående värde (i instruktionen kallat den växande skogens diskonterings- värde)	—	15·19	21·33	11·91	48·43	30
Virkesförråd (enligt rad 1)	—	40·9	43·8	15·3	100·0	31
Markvärdefaktor och korrektionsfaktorer:						
anknutna till 30-centimeters trädets rotvärde	7·68	0·371	0·487	0·78	—	32
anknutna till 20-centimeters trädets rotvärde	12·8	0·62	0·81	—	—	33

Angående uppgifterna i raderna 18—33 kan anföras.

Uppgifterna om summa nuvärde för förrädsgrupper (rad 18) äro direkt hämtade från den närmast föregående beräkningen (rad 17). Omloppstiden har beräknats sålunda. Växttiden enligt rad 19 avser hela tidsperioden från plantskogens uppkomst till dess träden nått en sådan medeldiameter, att av diameterklassfördelningen (rad 1) framgår att endast 5 procent av kubikmassan består av träd med grövre diameter. Dessa grövre träd anses bestå av fröträd och överståndare, som kvarstå efter den egentliga omloppstidens slut. I rad 19 ingår alltså växttiden under brösthöjd, vilken hämtas ur erfarenhetstal från gamla riksskogstaxeringen. Kalmarkstiden har helt schematiskt ansetts utgöra 5 procent av växttiden eller 6 år (rad 20). Summa växttid och kalmarkstid redovisas i rad 21 och utgör i detta fall 123 år. Detta årtal ligger till grund för beräkning av den s. k. upprepningsfaktorn, som anger huru mycket avkastningsvärdet från den första omloppstiden procen-

tuellet bör höjas, för att full hänsyn jämväl skall tagas till lika stora avkastningar under varje följande omloppstid vid beräkning av nuvärdet enligt viss ränfefot. Rad 22 upptager en fördelning av omloppstiden i proportion till den areal, som anses upptagen av å ena sidan kalmark och plantskog under brösthöjd, å andra sidan de tre förrådsgrupperna av barrskogen var för sig. Till åraantalet 18 för kalmark och plantskog, har man kommit på det sättet, att man för kalmarken enligt det föregående räknat med 6 årshyggen, vartill komma 12 årshyggen för skog under brösthöjd, vilken enligt nyss nämnda erfarenhetstal uppnås vid 12 års ålder. Återstoden, 105 års växttid för den mätbara skogen, uppdelas på förrådsgrupperna efter den andel av arealen, som varje förrådsgrupp anses disponera. Denna uppdelning sker med ledning av det för varje förrådsgrupp kända virkesförrådet samt den relation beträffande kubikmassan uttryckt i kubikmeter per hektar som brukar föreligga mellan skog av olika medelhöjd, om skogen anses hava samma massaslutenhet. Medelhöjden har härvid erhållits ur riksskogstaxeringens medeltal för de olika förrådsgrupperna. En specialuppgift har införts i rad 23 angående det åraantal av omloppstiden, som diameterklassen 0—4,9 centimeter — eller skog av i medeltal 2,5 centimeters grovlek vid brösthöjd — i medeltal anses disponera. Nuvärdet av motsvarande virkesförråd (3,55) återfinnes i rad 16, som avser förväntningsvärdet av avkastningen under den innevarande omloppstiden. Härur kan beräknas först värdet av ett årshygges skog av motsvarande medelgrovlek, därefter genom diskontering värdet av ett årshygges skog, som just uppnått brösthöjd. Det är detta sistnämnda värde, med tillagt mervärde för avkastningen från kommande omloppstider, som återfinnes i rad 24 och som lägges till grund för beräkning av de mervärden, vilka icke ingå i den föregående kalkylen (rad 18). Där ingår nämligen endast avkastnings- eller förväntningsvärdet av den befintliga mätbara skogen. Utom beräkningen falla alltså dels värdet av den kala marken och den mark som är bevuxen med planter under brösthöjd, dels det mervärde, som den med mätbar skog bevuxna marken har på grund av avkastning från kommande trädgenerationer. Beräkningen av mervärdena (rad 25) börjar för kalmarken och plantskogen, vilka tillsammans omfatta 18 årshyggen, därå skogen successivt för ett år i sänder når brösthöjd och därmed förväntningsvärdet 0,114 enheter. Nuvärdet av dessa 18 avkastningar blir 1,47 värdeenheter. Därefter komma timmerskogens 7 årshyggen, vilka efter växtidens slut skola genomlöpa kalmarks- och plantskogsstadiets 18 år, innan skogen å respektive årshygge på nytt når brösthöjd och får värdet 0,114. Diskonteringstiden blir här 18—25 år och nuvärdet tillsammans 0,35 värdeenheter (rad 25), och så vidare.

Samtliga värden, som tillkomma mark och skog, äro nu redovisade dels i rad 18, dels i rad 25.

Summan av de båda slagen av värden, vilken — uppdelad på mark och förrådsgrupper — återfinnes i rad 26, skall nu jämföras med det förut beräknade totala avkastningsvärdet, som ånyo införts i rad 27. Denna jämförelse visar huru uppdelningen lyckats och utgör samtidigt den kontroll på beräkningarna, varom förut talats. I detta fall har vid beräkningen borttappats $58,54 - 58,25 = 0,29$ värdeenheter. Denna skillnad uppdelas nu proportionellt på de olika delvärdena och tillägges i rad 28, som alltså ger det verkliga avkastningsvärdet, fördelat på de olika delvärdena. Skillnadsbeloppens proportionella fördelning innebär en approximation, som uppenbarligen icke har nämnvärd praktisk betydelse. I detta sammanhang kan nämnas, att av de sammanlagt 167 beräkningar av motsvarande slag, som gjorts, har diskonteringsberäkningen för de olika delarna i 93 fall givit

högre värden än avkastningsvärdet med en avvikelse av i medeltal 2,3 procent medan i 74 fall uppdelningen givit lägre resultat med en avvikelse i medeltal av 1,9 procent. Avvikelsen har i intet fall gått upp till 7 procent. I samtliga fall hava delresultaten korrigerats på det nyss nämnda sättet, så att deras summa överensstämmer med avkastningsvärdet och avvikelsen alltså borttagits.

Det värde å kalmark och plantskog, som redovisas i rad 28, representerar det fulla markvärde, varmed skall räknas för all mark, även sådan som är bevuxen med mätbar skog. Ett motsvarande värde skall alltså fråndragas det totala värdet av den skogbeväxta marken med tillhörande skog, innan skogsvärdena och därpå grundade korrektionsfaktorer uträknas. Innan så sker, bör undersökas, om detta markvärde, överfört till hektarvärde, motsvarar förväntningsvärdet på mark, som beräknas bliva beväxt med nöjaktigt slutet skog (slutenhetsgrad 0,7 och däröver). En sådan undersökning har skett på grundval av uppgifter om kubikmassan per hektar och diameterklassfördelningen hos mera slutna ungskogar av viss ålder å olika boniteter i såväl norra som södra Sverige. Hektarvärden hava uträknats i värdeenheter på liknande sätt som här refererats men med utgående från ungskogens förväntningsvärde vid den ifrågavarande åldern. Jämförelsen utvisar, att de i beräkningarna framkomna markvärdena i stort sett kunna godtagas efter mindre utjämnningar. I det här föreliggande fallet har markvärdet godtagits, och i rad 29 hava motsvarande värden uträknats för skogbeväxt mark, i proportion till den areal de olika förrädsgrupperna beräknas upptaga i förhållande till kalmarken och plantskogen. Efter markvärdesavdraget återstår skogens »diskonteringsvärde» enligt rad 30, fördelat på förrädsgrupper och hänförligt till de på samma sätt specificerade kubikmassor, som angivas i rad 31. Värdet per kubikmeter i rad 32 har erhållits genom division med nämnda kubikmassor. Rad 32 upptager alltså (beträffande de tre förrädsgrupperna) diskonteringsvärdet av en kubikmeter av virkesförrådet, uttryckt med rotvärdet av en kubikmeter skog av 30 centimeters grovlek som enhet, eller, vad timmerskogen beträffar, den sökta korrektionsfaktorn. För ved- och massavedskogen skall däremot anknytningen ske till 20-centimeters-trädet, som vid den ifrågavarande prisrelationen 1:0,6 har ett rotvärde som är $\frac{6}{10}$ av 30-centimetersträdets. Korrektionsfaktorn blir då $\frac{10}{6}$ gånger motsvarande tal i rad 32, och resultatet anges i rad 33. Därmed äro samtliga tre korrektionsfaktorer uträknade. Markvärdefaktorn uträknas på så sätt, att det fulla kalmarksvärdet 10,11 enheter enligt summakolumnen i rad 29, som belöper sig på det i beräkningen ingående virkesförrådet 100 kubikmeter, omräknas till att avse värdet av en hektar. Då här räknas med 76 kubikmeter per hektar, har hektarvärdet i rad 32 satts till $\frac{76}{100}$ av 10,11 eller 7,68. Denna siffra är uttryckt i den gemensamma värdeenheten (30-centimetersträdets rotvärde) och skall alltså multipliceras med $\frac{10}{6}$ för att anknytas till 20-centimetersträdets rotvärde, så som skett i rad 33.

Det virkesförråd per hektar, som ingår i beräkningen av markvärdet, är för tillväxtområdena IV—VI totala virkesförrådet inberäknat lövskog. Markvärdet har med andra ord beräknats såsom om hela virkesförrådet utgjorts av barrskog. För övriga områden (Norrländ och Dalarna) har lövskogsförrådet icke i sin helhet ansetts böra påverka markvärdet. Sålunda har inom tillväxtområdena I, II och III endast medtagits respektive $\frac{1}{3}$, $\frac{1}{2}$ och $\frac{2}{3}$ av lövskogens kubikmassa.

På samma sätt som i det nu beskrivna exemplet hava för barrskogen uträknats markvärde- och korrektionsfaktorer för alla ifrågakommande tillväxtområden, boniteter och prisrelationer.

För bok- och ekskog hava korrektionsfaktorer beräknats efter samma me-

tod. Förrådsgrupperna äro dock här endast två och antalet prisrelationer färre. Då tillräcklig grund för differentiering av korrektionsfaktorerna på boniteter icke syns föreligga, hava de sammanslagits till en serie. Markvärdet, som för samma bonitet åsättes lika för barrskog, lövskog och kalmark, bör dock alltid graderas efter markens godhetsgrad.

För övrig lövskog hava beräkningarna ytterligare förenklats. Ingen uppdelning på boniteter har gjorts inom tillväxtområdena, och den mätbara skogen bildar endast en förrådsgrupp. Dessutom har endast räknats med en prisrelation. Resultatet är alltså en enda korrektionsfaktor för varje tillväxtområde. Denna anknytes ej till rotvärdet för träd av viss standarddimension utan till medelrotvärdet, såsom redan framhållits i samband med redogörelsen för prisrelationerna.

Då korrektionsfaktorer och markvärdefaktorer beräknats för s. k. jonsonboniteter, hava de ej direkt kunnat sammanställas i den form de återfinnas i förslaget till skogsinstruktion, tabell A, utan först genom interpolering uträknats för de godhetsgrader som där förekomma. I samband härmed har en viss utjämning skett för att eliminera smärre ojämnheter i materialet. Dessutom hava genom interpolering införts motsvarande faktorer för ytterligare ett antal prisrelationer, varmed åsyftas att interpolering mellan prisrelationerna skall kunna undvikas vid själva taxeringsarbetet. Därvid bör alltså den i tabellen angivna prisrelation väljas, som ligger närmast den för visst fall uträknade.

De redan flera gånger påpekade olägenheterna av att primärmaterialet för område VI (Skåne, Halland och Blekinge) är föråldrat, då uppgifter endast finnas från den gamla riksskogstaxeringen, har ansetts för nästa fastighets-taxering böra provisoriskt avhjälpas beträffande barrskogen på så sätt, att korrektionsfaktorer och markvärdefaktorer hämtas från motsvarande boniteter för område V. Härvid kan viss hänsyn tagas till den bättre produktionsförmågan i det sydligare området på det sättet, att de tre godhetsgraderna för marken placeras något högre på bonitetsskalan.

Omfattningen av de olika godhetsgraderna för marken har bestämts med hänsyn till frekvensen av olika markboniteter inom respektive tillväxtområden enligt senaste uppgifter så, att de skulle vara tillämpliga på följande procenter av skogsmarksarealen, räknat från de högsta boniteterna: god 25 procent, medelgod 50 procent, mindre god 25 procent. Som medeltal för hela fastigheter med varierande godhetsgrad å marken torde godhetsgraden medelgod komma till användning i större utsträckning än dessa siffror utvisa.

Den närmare omfattningen av de olika godhetsgraderna, angiven i s. k. fastighetsboniteter, framgår av följande uppställning.

Tillväxtområde	Markens godhetsgrad		
	god	medelgod	mindre god
I	2·2 och däröver	1·5 — 2·1	1·4 och därunder
II	2·5 » »	1·75 — 2·4	1·7 » »
III	3·0 » »	2·0 — 2·9	1·9 » »
IV	3·5 » »	2·2 — 3·4	2·1 » »
V	3·75 » »	2·75 — 3·7	2·7 » »
VI	4·25 » »	2·9 — 4·2	2·8 » »

Angående genomsnittsskogen lämnar utredningsmaterialet i övrigt en del upplysningar, vilka bland annat belysa sambandet mellan denna och den

normalskog, som ligger till grund för beräkning av mark- och skogsvärde enligt gällande skogsvärderingsmetod.

I två efterföljande uppställningar häröver medtagas beträffande genomsnittsskogen tillväxtområdena I, II, III och V, för vilka nya virkesförrådsuppgifter finnas. Uppgifterna äro specificerade på jonsonboniteter, och för de boniteter, som representera mindre än 5 procent av den i undersökningen ingående arealen inom respektive tillväxtområde, äro uppgifterna satta inom parentes.

Den första uppställningen avser kubikmassan per hektar på bark för samtliga trädslag, dels för genomsnittsskogen och dels motsvarande uppgifter om normalförråd, varom överenskommelse träffades vid stockholmsmötet den 29 september—2 oktober 1937 i och för 1938 års allmänna fastighetstaxering, omräknade till jonsonboniteter och avseende områden, som ungefärligen svara mot tillväxtområdena I—III respektive IV—V.

	Tillväxtområde	Kubikmassa per hektar, kubikmeter å bonitet						
		II	III	IV	V	VI	VII	VIII
Genomsnittsskogen.....	I	—	—	(117)	75	55	41	(35)
	II	—	—	101	70	53	40	(29)
	III	—	170	116	79	62	(50)	—
	V	(168)	117	87	75	65	—	—
Normalförråd enligt stockholmsmötet 1937	Norrland samt Kopparbergs län	—	—	103	91	76	61	—
	Södra Sverige utom Gotlands län och de sydligaste länen	—	120	100	85	68	—	—

Vid beräkningen av virkesförrådet för genomsnittsskogen har tillämpats kuberingstal, som äro genomsnittstal enligt den föregående riksskogstaxeringen för de skilda områdena. Kuberingstal, avpassade för de olika boniteterna, skulle giva något större virkesförråd för de bättre boniteterna och något mindre för de sämre.

Den andra uppställningen upptager massaproduktionen i kubikmeter inklusive bark per hektar och år, å ena sidan för genomsnittsskogen, där produktionen satts lika med tillväxten å det nyss angivna virkesförrådet med tillämpande av tillväxtprocenter från föregående riksskogstaxering, å andra sidan den produktion, som ansetts motsvara de olika jonsonboniteterna, dels såsom idealboniteter, dels såsom fastighetsboniteter.

	Tillväxtområde	Årlig produktion i kubikmeter per hektar å bonitet						
		II	III	IV	V	VI	VII	VIII
Genomsnittsskogen.....	I	—	—	(2·7)	2·0	1·3	0·8	(0·7)
	II	—	—	3·0	2·1	1·4	1·1	(0·6)
	III	—	4·8	3·9	2·7	1·9	(1·4)	—
	V	(6·7)	5·2	4·1	3·2	2·7	—	—
Idealbonitet		8·0	6·0	4·5	3·4	2·5	1·8	1·2
Fastighetsbonitet		6·0	4·1	3·2	2·4	1·7	1·1	0·7

Jämförelsen kan även utsträckas till markvärdet. Vid den räntefot, varmed här räknats, eller $3\frac{3}{4}$ procent, utgör det kapitaliserade avkastningsvärdet $26\frac{2}{3}$ årsavkastningar. För genomsnittsskogen belöpa sig därav på markvärde enligt beräkningarna följande antal årsavkastningar vid en tänkt gemensam prisrelation 1:0,6. (För Norrland torde avsättningsläget i medeltal vara sämre än som svarar mot denna prisrelation, vilket skulle medföra någon sänkning av siffrorna i de första raderna.)

Tillväxtområde	Markvärde motsvarar antal årsavkastningar vid bonitet				
	III	IV	V	VI	VII
I.....	—	—	3	$2\frac{1}{2}$	2
II.....	—	4	$3\frac{1}{2}$	3	2
III.....	—	$4\frac{1}{2}$	$4\frac{1}{2}$	$5\frac{1}{2}$	3
V.....	$8\frac{1}{2}$	8	$7\frac{1}{2}$	$6\frac{1}{2}$	—

Vid 1938 års fastighetstaxering beräknades markvärdet vid en räntefot av 4 procent till 4,5 årsavkastningar eller 18 procent av avkastningsvärdet vid normal skogstillgång. Vid räntefoten $3\frac{3}{4}$ procent skulle markvärdet, på motsvarande sätt beräknat, utgöra 4,8 årsavkastningar.

Den s. k. kvalitetsfaktorn (förhållandet mellan rotvärdet å virkesavkastning och virkesförråd) varierar enligt beräkningarna sålunda med prisrelationen (och inom viss prisrelation).

Prisrelation	Barrskog			Bok- och ekskog	Annan lövskog, medeltal
	lägst	högst	medeltal		
1:0,8.....	1·18	1·29	1·23	1·13	—
1:0,6.....	1·23	1·36	1·31	1·19	—
1:0,4.....	1·36	1·60	1·50	1·26	—
Medelprisrelation	—	—	—	—	1·23

Det bör här observeras, att prisrelationen för bok- och ekskog har en annan betydelse än för barrskogen (prisrelationen 1:0,4 motsvarar barrskogens 1:0,6).

Även den sista uppställningen har viss betydelse för jämförelsen mellan de båda värderingsmetoderna. Detta skall åskådliggöras med ett exempel. En viss genomsnittsskog består av

90 procent barrskog med rotvärde 7 kronor och kvalitetsfaktor 1·30

10 » lövskog » 3 » » » » 1·23

Virkesförrådets rotvärde är $0·9 \times 7 + 0·1 \times 3 = \dots\dots\dots 6·60$ kronor

Avkastningens » » $0·9 \times 7 \times 1·30 + 0·1 \times 3 \times 1·23 = \dots 8·56$ »

Båda rotvärdena gälla alltså genomsnittsskogen. Emellertid grundas genomsnittsskogens värdering på rotvärdet av dess virkesförråd och normalskogens på rotvärdet av dess avkastning. Om nu normalskogens avkastning hade lika sammansättning som genomsnittsskogens, skulle under samma prisförutsättningar den nyss gjorda jämförelsen direkt gälla de båda rotvärden, som i respektive metoder ligga till grund för värderingen. Nämda förutsätt-

ning (att normalskogens och genomsnittsskogens avkastning hava lika sammansättning) torde teoretiskt sett knappast någonstädes föreligga. Vid det praktiska taxeringsarbetet har man emellertid i brist på kännedom om normalavkastningens sammansättning säkerligen vid bestämmande av rotvärdet tagit mycket stor hänsyn till den faktiska sortimentssammansättningen i medeltal vid företagna avverkningar i respektive orter. I så fall har man kommit till ett rotvärde, som nära ansluter sig till rotvärdet för genomsnittsskogens avkastning.

De vid beräkningarna framkomna kvalitetsfaktorerna hava kunnat kontrolleras genom flera undersökningar rörande virkesförrådets och virkesuttagens dimensionssammansättning. Sålunda föreligger statistik beträffande statsskogarna för samtliga revir över virkesuttagens diameterklassfördelning åren 1935—42, vilken kan jämföras med uppgifterna från senaste skogsindelningar över virkesförrådets sammansättning. Vidare finnes en undersökning publicerad av jägmästare Anders Jansson i tidskriften Skogen, häftena 12 och 13 år 1939 rörande virkesförrådets diameterklassfördelning per $\frac{1}{4}$ 1934 enligt avverkningsplaner för enskilda skogar i Västerbottens läns lappmark och motsvarande diameterklassfördelning för under 1934—38 utstämplad skog. Slutligen finnas uppgifter uti ifrågavarande avseende uträknade från den senaste riksskogstaxeringen för vissa flodområden i mellersta Norrland. Samtliga dessa uppgifter hava utnyttjats för att utröna, huru de beräknade kvalitetsfaktorerna vid lika prisförutsättningar överensstämma med förhållandet mellan virkesuttagets och virkesförrådets rotvärde per kubikmeter. Det har därvid visat sig, att överensstämmelsen för tillväxtområdena I—III (Norrland och Dalarna) är mycket god. För mellersta och södra Sverige däremot har skillnaden mellan virkesuttagets och virkesförrådets grovlek i verkligheten icke varit så stor under den närmast förflutna tiden som kvalitetsfaktorerna ge uttryck för. Detta torde sammanhånga med en tendens till återhållsamhet i fråga om avverkning av grövre skog, som kunnat konstateras vid de nyligen utförda vedskogsinventeringarna i form av ökade virkesförråd i de grövre diameterklasserna.

Hjälpstabell nr 1 för beräkning av skogskubikmeterns skogsvärde för varje skogsgrupp på grundval av 1932—1936 års virkespriser och omkostnader.

Provtaxeringen 1941. Minimivärde: 60 kronor per hektar. Leveransplats: vid bilväg.

Mörlunda kommun. Kalmar län. Tillväxtområde V. Markens godhetsgrad: medelgod.

Omkostnadsklass	Skogsgrupp	S k o g s k u b i k m e t e r n s s k o g s v ä r d e , k r o n o r										
		kubikmasseprocent gran inom angivna barrskogsgupper										
		0	10	20	30	40	50	60	70	80	90	100
0. Vid bilväg	Barrtimmerskog ..	4·29	4·81	4·82	4·34	4·35	4·37	4·38	4·40	4·41	4·43	4·44
	Massavedskog	2·60	2·65	2·70	2·74	2·79	2·84	2·89	2·94	2·98	3·03	3·08
	Barrvedskog	2·32	2·36	2·41	2·45	2·49	2·54	2·58	2·62	2·66	2·71	2·75
	Lövskog	2·11	2·11	2·11	2·11	2·11	2·11	2·11	2·11	2·11	2·11	2·11
1. 0—1 km från bilväg	Barrtimmerskog ..	4·15	4·17	4·18	4·20	4·21	4·23	4·24	4·26	4·27	4·29	4·30
	Massavedskog	2·44	2·49	2·54	2·58	2·63	2·68	2·73	2·78	2·82	2·87	2·92
	Barrvedskog	2·18	2·22	2·27	2·31	2·35	2·40	2·44	2·48	2·52	2·57	2·61
	Lövskog	1·96	1·96	1·96	1·96	1·96	1·96	1·96	1·96	1·96	1·96	1·96
2. 1—2 km från bilväg	Barrtimmerskog ..	4·01	4·03	4·04	4·06	4·07	4·09	4·10	4·12	4·13	4·15	4·16
	Massavedskog	2·28	2·33	2·38	2·42	2·47	2·52	2·57	2·62	2·66	2·71	2·76
	Barrvedskog	2·04	2·08	2·13	2·17	2·21	2·26	2·30	2·34	2·38	2·43	2·47
	Lövskog	1·81	1·81	1·81	1·81	1·81	1·81	1·81	1·81	1·81	1·81	1·81
3. 2—3 km från bilväg	Barrtimmerskog ..	3·87	3·88	3·90	3·91	3·93	3·94	3·95	3·97	3·98	4·00	4·01
	Massavedskog	2·12	2·17	2·22	2·27	2·32	2·37	2·41	2·46	2·51	2·56	2·61
	Barrvedskog	1·90	1·94	1·99	2·03	2·07	2·12	2·16	2·20	2·24	2·29	2·33
	Lövskog	1·66	1·66	1·66	1·66	1·66	1·66	1·66	1·66	1·66	1·66	1·66
4. 3—5 km från bilväg	Barrtimmerskog ..	3·73	3·74	3·76	3·77	3·79	3·80	3·81	3·83	3·84	3·86	3·87
	Massavedskog	1·96	2·01	2·06	2·11	2·16	2·21	2·25	2·30	2·35	2·40	2·45
	Barrvedskog	1·76	1·80	1·85	1·89	1·93	1·98	2·02	2·06	2·10	2·15	2·19
	Lövskog	1·51	1·51	1·51	1·51	1·51	1·51	1·51	1·51	1·51	1·51	1·51

Hjälpställ nr 2 för beräkning av skogskubikmeterns skogsvärde för barrskog och lövskog under nedan¹ angivna förutsättningar på grundval av 1932—1936 års virkespriser och omkostnader.

Provtaxeringen 1941. Minimivärde: 60 kronor per hektar. Leveransplats: vid bilväg.

Mörlunda kommun. Kalmar län. Tillväxtområde V. Markens godhetsgrad: medelgod.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Omkostnads- klass	Procent av barrskogsför- rådet i skogsgrupp			S k o g s k u b i k m e t e r n s s k o g s v ä r d e, k r o n o r											
				för hela barrskogsförrådet vid nedanstående procent gran											för löv- skog
	timmer- skog	massa- vedskog	vedskog	0	10	20	30	40	50	60	70	80	90	100	
0. Intill bilväg	0	70	30	2·51	2·57	2·63	2·67	2·72	2·77	2·82	2·86	2·90	2·94	2·98	2·11
	10	65	25	2·69	2·74	2·80	2·82	2·88	2·93	2·98	3·01	3·05	3·09	3·13	
	20	55	25	2·87	2·92	2·97	3—	3·05	3·09	3·13	3·17	3·20	3·24	3·27	
	30	50	20	3·05	3·09	3·14	3·17	3·21	3·25	3·29	3·32	3·35	3·39	3·42	
	40	40	20	3·23	3·27	3·31	3·33	3·37	3·41	3·44	3·47	3·50	3·54	3·57	
	50	35	15	3·41	3·44	3·48	3·50	3·54	3·57	3·60	3·63	3·65	3·69	3·71	
	60	30	10	3·58	3·61	3·64	3·67	3·70	3·72	3·76	3·78	3·81	3·83	3·86	
	70	20	10	3·76	3·79	3·81	3·83	3·86	3·88	3·91	3·93	3·96	3·98	4·01	
1. 0—1 km från bilväg	0	se ovan	se ovan	2·86	2·42	2·48	2·52	2·57	2·62	2·67	2·71	2·75	2·79	2·83	1·96
	10			2·54	2·59	2·65	2·67	2·73	2·78	2·83	2·86	2·90	2·94	2·98	
	20			2·72	2·77	2·82	2·85	2·90	2·94	2·98	3·02	3·05	3·09	3·12	
	30			2·90	2·94	2·99	3·02	3·06	3·10	3·14	3·17	3·20	3·24	3·27	
	40			3·08	3·12	3·16	3·18	3·22	3·26	3·29	3·32	3·35	3·39	3·42	
	50			3·26	3·29	3·33	3·35	3·39	3·42	3·45	3·48	3·50	3·54	3·56	
	60			3·43	3·46	3·49	3·52	3·55	3·57	3·61	3·63	3·66	3·68	3·71	
	70			3·61	3·64	3·66	3·68	3·71	3·73	3·76	3·78	3·81	3·83	3·86	
2. 1—2 km från bilväg	0	se ovan	se ovan	2·21	2·27	2·33	2·37	2·42	2·47	2·52	2·56	2·60	2·64	2·68	1·81
	10			2·39	2·44	2·50	2·52	2·58	2·63	2·68	2·71	2·75	2·79	2·83	
	20			2·57	2·62	2·67	2·70	2·75	2·79	2·83	2·87	2·90	2·94	2·97	
	30			2·75	2·79	2·84	2·87	2·91	2·95	2·99	3·02	3·05	3·09	3·12	

3. 2—3 km från bilväg	40	se ovan	se ovan	2·98	2·97	3·01	3·03	3·07	3·11	3·14	3·17	3·20	3·24	3·27	1·81
	50			3·11	3·14	3·18	3·20	3·24	3·27	3·30	3·33	3·35	3·39	3·41	
	60			3·28	3·31	3·34	3·37	3·40	3·42	3·46	3·48	3·51	3·53	3·56	
	70			3·46	3·49	3·51	3·53	3·56	3·58	3·61	3·63	3·66	3·68	3·71	
3. 2—3 km från bilväg	0	se ovan	se ovan	2·05	2·11	2·17	2·22	2·27	2·31	2·36	2·41	2·45	2·49	2·53	1·66
	10			2·23	2·29	2·34	2·39	2·43	2·47	2·52	2·56	2·60	2·64	2·68	
	20			2·41	2·46	2·51	2·56	2·60	2·63	2·68	2·72	2·75	2·79	2·83	
	30			2·60	2·64	2·69	2·72	2·76	2·80	2·83	2·87	2·91	2·94	2·97	
	40			2·78	2·82	2·86	2·89	2·93	2·96	2·99	3·03	3·06	3·09	3·12	
	50			2·96	3—	3·03	3·06	3·09	3·12	3·15	3·18	3·21	3·24	3·27	
	60			3·14	3·17	3·20	3·23	3·25	3·28	3·31	3·33	3·36	3·39	3·42	
	70			3·32	3·35	3·37	3·40	3·42	3·44	3·47	3·49	3·51	3·54	3·57	
4. 3—5 km från bilväg	0	se ovan	se ovan	1·90	1·96	2·02	2·07	2·12	2·16	2·21	2·26	2·30	2·34	2·38	1·51
	10			2·08	2·14	2·19	2·24	2·28	2·32	2·37	2·41	2·45	2·49	2·53	
	20			2·26	2·31	2·36	2·41	2·45	2·48	2·53	2·57	2·60	2·64	2·68	
	30			2·45	2·49	2·54	2·57	2·61	2·65	2·68	2·72	2·76	2·79	2·82	
	40			2·63	2·67	2·71	2·74	2·78	2·81	2·84	2·88	2·91	2·94	2·97	
	50			2·81	2·85	2·88	2·91	2·94	2·97	3—	3·03	3·06	3·09	3·12	
	60			2·99	3·02	3·05	3·08	3·10	3·13	3·16	3·18	3·21	3·24	3·27	
	70			3·17	3·20	3·22	3·25	3·27	3·29	3·32	3·34	3·36	3·39	3·42	
1. } Länsmedeltal	35	45	20	2·99	3·03	3·08	3·10	3·14	3·18	3·22	3·25	3·28	3·32	3·35	
3. }	35	45	20	2·69	2·73	2·78	2·80	2·84	2·88	2·92	2·95	2·98	3·03	3·05	

1 Företsättningar.

1. Barrskogsförrådets grovlekssammansättning.

Vid i kol. 2 angivna timmerskogsprocenter företsätts massaveds- och vedskogsprocenterna vara de i kolumnerna 3 och 4 angivna.

2. Barrskogsförrådets trädslagssammansättning.

Vidstående granprocenter för hela barrskogsförrådet		0	10	20	30	40	50	60	70	80	90	100
företsätta vidstå- endegranprocen- ter för angivna skogsgupper	Barrtimmerskog	0	5	10	20	30	40	50	60	70	85	100
	Massavedskog	0	12	25	35	45	55	65	75	83	92	100

Hjälpstabeller för beräkning av skogskubikmeterns skogsvärde i kronor för varje skogsgrupp samt gemensamt för barrskog och för bok- (ek-) skog på grundval av 1932—1936 års virkespriser och omkostnader.

Provtaxeringen 1941. Minimivärde: 75 kronor pr hektar. Leveransplats: vid bilväg.

Omkostnadsklasser: 1 = intill 500 m från bilväg. 2 = 1 000 à 1 500 m från bilväg, vid dålig terräng även för kortare körväg.

Riseberga kommun. Kristianstads län. Tillväxtområde VI. Markens godhetsgrad: medelgod.

a	b	c	d	e	f	g	h	j	k	l	m	n	o	p	r
Omkostnads-klass	Hjälpstabell nr 1			H j ä l p t a b e l l n r 2											
	Skogsgrupp	Procent gagn-virke	Skogsvärde	Gemensamt för skogsgrupperna	För barrskogen: Procent i timmerskog (25 cm och däröver) För bok- (ek-) skogen: Procent grovskog (20 cm och däröver)										
					0	10	20	30	40	50	60	70	80	90	100
1	Barrtimmerskog ..		6·40	All barrskog	4·40	4·60	4·80	5·00	5·20	5·40	5·60	5·80	6·00	6·20	6·40
	Massavedskog		4·45												
	Barrvedskog		4·31												
	Bok- (ek-) grovskog			All bok- (ek-) skog	1·78	1·90	2·02	2·14	2·26	2·38	2·50	2·62	2·74	2·86	2·98
	bättre (a)	30	2·98												
	medelgod (b) ..	20	2·46												
	sämre (c)	10	2·02	Övrig lövskog ..	1·86	1·86	1·86	1·86	1·86	1·86	1·86	1·86	1·86	1·86	1·86
	Bok- (ek-) klenskog		1·78												
2	Övrig lövskog		1·86												
	Barrtimmerskog ..		6·13	All barrskog ...	4·11	4·31	4·51	4·72	4·92	5·12	5·32	5·52	5·73	5·93	6·13
	Massavedskog		4·16												
	Barrvedskog		4·03												
	Bok- (ek-) grovskog			All bok- (ek-) skog	1·50	1·62	1·75	1·87	1·99	2·12	2·24	2·36	2·48	2·61	2·73
	bättre (a)	30	2·73												
	medelgod (b) ..	20	2·29												
	sämre (c)	10	1·80	Övrig lövskog ..	1·59	1·59	1·59	1·59	1·59	1·59	1·59	1·59	1·59	1·59	1·59
	Bok- (ek-) klenskog		1·59												
	Övrig lövskog		1·59												

¹ Delta medelpris för massavedskog och barrvedskog ligger till grund för barrskogspriserna i kolumnerna f—r.

Bilaga 9.

Hjälptabell nr 3. Analys av taxeringsresultatet för Mörlunda kommun.

Medeltalsuppgifter för olika virkesförråd per hektar.

	Virkesförråd, fm ³ per hektar								
	40	50	60	70	80	90	100	110	120
<i>Skogsvärde per hektar, kronor.</i>									
1932—36 års priser									
Omkostnadsklass 1.....	96	126	157	194	230	273	313	354	397
" 3.....	84	111	139	173	206	246	283	321	361
1932—41 års priser									
Omkostnadsklass 1.....	122	160	198	243	286	338	385	434	485
" 3.....	107	140	176	217	257	305	349	394	441
1937—41 års priser									
Omkostnadsklass 1.....	148	193	239	292	343	402	457	514	573
" 3.....	130	170	212	261	308	363	414	467	522
<i>Skogsvärde per fm³, kronor.</i>									
1932—36 års priser									
Omkostnadsklass 1....	2·40	2·51	2·61	2·78	2·88	3·03	3·13	3·22	3·31
" 3.....	2·10	2·21	2·31	2·48	2·58	2·73	2·83	2·92	3·01
1932—41 års priser									
Omkostnadsklass 1.....	3·05	3·18	3·30	3·47	3·58	3·75	3·85	3·95	4·05
" 3.....	2·67	2·80	2·93	3·10	3·22	3·38	3·48	3·58	3·68
1937—41 års priser									
Omkostnadsklass 1.....	3·71	3·85	3·98	4·17	4·28	4·47	4·57	4·68	4·78
" 3.....	3·25	3·40	3·54	3·73	3·85	4·03	4·14	4·24	4·35
<i>Skogsvärde per fm³ och ha i % av 1932—36 års.</i>									
1932—41 års priser	127	127	126	125	124	124	123	123	122
1937—41 " "	155	154	153	150	149	147	146	145	144
<i>Virkesförrådets sammansättning i medeltal, fm³.</i>									
(av barrskog 25 % gran)									
Virkesförråd per ha	40	50	60	70	80	90	100	110	120
därav lövskog	15	15	15	15	15	15	15	15	15
" barrskog	25	35	45	55	65	75	85	95	105
Av barrskogen % timmer.....	10	15	20	30	35	45	50	55	60

Kontroll på provtaxeringsnämndens bedömning av primäruppgifter och skogsvärden vid provtaxeringen år 1941, med ledning av uppmätning på marken.

(Uppgifter enligt uppmätning på marken äro markerade medelst *kursiv*.)

1. Mörlunda socken.

Exempel nr	Skogsmarksareal hektar	Kubikmassa, fm ³ per hektar			Av barrskogen procent timmer-skog	Skogsvärde, 1932—1936 års priser				Anm.
		barr-skog	löv-skog	Summa		totalt kronor	fel-bedömning procent	per hektar kronor	fel-bedömning procent	
1	25·0	60	15	75	40	5 400	— 33	216	+ 9	
	<i>41·0</i>	<i>59</i>	<i>6</i>	<i>65</i>	<i>42</i>	<i>8 100</i>		<i>198</i>		
2	113·0	69	6	75	30	24 800	— 6	219	— 3	
	<i>118·0</i>	<i>71</i>	<i>6</i>	<i>77</i>	<i>28</i>	<i>26 600</i>		<i>225</i>		
3	21·0	60	10	70	25	4 000	+ 5	190	+ 9	
	<i>21·8</i>	<i>52</i>	<i>18</i>	<i>70</i>	<i>14</i>	<i>3 800</i>		<i>174</i>		
4	20·0	30	30	60	35	3 000	— 6	150	— 18	
	<i>17·6</i>	<i>37</i>	<i>36</i>	<i>73</i>	<i>32</i>	<i>3 200</i>		<i>182</i>		
5	14·0	45	25	70	20	2 400	— 37	171	— 32	
	<i>15·0</i>	<i>63</i>	<i>29</i>	<i>92</i>	<i>41</i>	<i>3 800</i>		<i>253</i>		
6	26·0	45	25	70	25	4 600	— 42	177	— 43	
	<i>26·0</i>	<i>71</i>	<i>38</i>	<i>109</i>	<i>55</i>	<i>8 000</i>		<i>308</i>		
7	10·0	40	25	65	20	1 500	— 6	150	+ 8	
	<i>11·6</i>	<i>23</i>	<i>36</i>	<i>59</i>	<i>43</i>	<i>1 600</i>		<i>139</i>		
8	55·5	90	30	120	45	19 200	+ 4	346	+ 4	
	<i>55·5</i>	<i>68</i>	<i>60</i>	<i>128</i>	<i>51</i>	<i>18 500</i>		<i>333</i>		
9	90·0	65	15	80	45	20 500	— 1	228	— 2	
	<i>89·0</i>	<i>73</i>	<i>10</i>	<i>83</i>	<i>37</i>	<i>20 700</i>		<i>233</i>		
Summa o. medeltal	374·5	64·6	16·4	81·0	36·5	85 400	— 9·4	227·5	— 4·6	Enl. bedömning
	<i>395·5</i>	<i>65·5</i>	<i>20·3</i>	<i>85·8</i>	<i>37·0</i>	<i>94 300</i>		<i>238·4</i>		Enl. uppmätn.

Ena skiftet, 54 ha, typskog varom uppgifter meddelats i förväg

2. Valbo socken.

Exempel nr	Skogs- marksareal hektar	Kubikmassa, fm ³ per hektar			Av barr- skogen procent timmer- skog	Skogsvärde, 1932—1936 års priser		
		barrskog	lövskog	summa		totalt kronor	per hektar kronor	felbedöm- ning procent
1	11	110	—	110	30	2 600	236	— 11
	11	109	2	111	45	2 900	264	
2	10	90	20	110	30	2 200	220	+ 57
	10	60	6	66	43	1 400	140	
3	15	110	20	130	40	4 000	267	— 52
	15	199	12	211	65	8 400	560	
4	11	65	5	70	10	1 400	127	— 18
	11	71	11	82	10	1 700	155	
5	44	45	5	50	10	4 000	91	— 2
	44	45	10	55	7	4 100	93	
Summa	91	71·1	8·5	79·6	25	14 200	156	— 23
o. medeltal	91	83·0	9·0	92·0	39	18 500	203	

3. Riseberga socken.

Exem- pel nr	Skogs- marks- areal hektar	Kubikmassa, fm ³ per hektar				Av ek- och bok- skogen procent grov- skog	Skogsvärde, 1932—1936 års priser				Anm.
		barr- skog	ek- och bok- skog	övrig löv- skog	sum- ma		totalt kronor	fel- bedöm- ning procent	per hektar kronor	fel- bedöm- ning procent	
1	16·0	—	80	20	100	80	4 100	— 20	256	— 40	Av barrsko- gen procent timmerskog: bedömd 40 uppmätt 21
	12·0	1	122	34	157	96	5 100		425		
2	15·0	5	91	34	130	60	4 600	— 16	307	— 16	
	15·0	15	95	36	146	62	5 500		367		
3	3·0	130	—	—	130	—	2 000	+ 5	667	+ 2	
	2·9	141	—	4	145	—	1 900		655		
4	60·0	15	50	25	90	70	11 800	+ 6	197	+ 6	
	60·0	10	53	30	93	69	11 100		185		
5	8·0	—	20	50	70	50	1 000	— 44	125	— 54	
	6·6	22	38	46	106	61	1 800		273		
Summa	102·0	13·4	56·9	26·3	97·1	69·3	23 500	— 7·5	230·4	— 12·5	Enl. bedömning
o. medel- tal	96·5	14·4	65·6	31·7	111·7	73·3	25 400		263·2		Enl. uppmätn.

Innehållsförteckning.

	Sid.
Författningstext	2
I. Allmän fastighetstaxering år 1945 m. m.	27
Departementschefen	31
II. Värdering av skogsmark och växande skog	33
De olika metoderna för värderingen	34
Allmänna normer för taxering av skogsfastighet. Nuvarande taxeringsvärden	37
Markvärdet	48
Skogsmarkens bonitering	62
Apteringen	70
Rotvärdet	78
Korrektionsfaktorerna	88
Räntefoten	101
Allmänna kostnader för skogsbruket	104
Uppskattning av virkesförrådet och det praktiska taxeringsarbetet ..	110
Förslag till ändringar i taxeringsförfarandet vid bibehållande av den nuvarande värderingsmetoden	147
Förmån av jakt m. m.	160
Allmänna omdömen	161
Departementschefen	175
III. Ändringar i taxeringsförförordningen	181
Departementschefen	186
 Bilagor.	
1. Uppställning, utvisande saluvärdenas förhållande till 1938 års taxeringsvärden vid köp av fastigheter i vissa städer under tiden 1938—1943	192
2. Förslag till lag om ändring i kommunalskattelagen vid bibehållande av hittillsvarande grunder	196
3. Förslag till förordning med instruktion för värdering av skogsmark och växande skog vid bibehållande av hittillsvarande grunder	198
4. Uppställning över beräkning av skogskubikmeterns skogsvärde	204
5. Beräkning av korrektionsfaktorer och markvärdefaktorer	205
6. Hjälpställ nr 1 vid provtaxering år 1941 i Mörlunda socken	225
7. Hjälpställ nr 2 vid provtaxering år 1941 i Mörlunda socken	226
8. Hjälpställ nr 3 vid provtaxering år 1941 i Riseberga socken	228
9. Hjälpställ nr 3 vid provtaxering år 1941 i Mörlunda socken	229
10. Kontroll på provtaxeringsnämndens bedömning av primäruppgifter och skogsvärden vid provtaxeringen år 1941	230